



โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ลำดับที่ ๑๒๒

อักษรวิธีไทยและการถอดอักษรระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ



อักษรวิธีไทย และการถอดอักษร ระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ปรับปรุงแก้ไขจากรายงานการวิจัยที่เขียนขึ้นระหว่างที่ผู้เขียนลาไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการในปีพ.ศ.2548 เพื่อทำวิจัยเรื่อง“ระบบการถอดอักษรระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ: แนวทางและการพัฒนา” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2546 - มิถุนายน 2548 งานวิจัยที่ทำนั้นเน้นศึกษาและพัฒนาโปรแกรมถอดอักษรไทยเป็นโรมันและโปรแกรมทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นไทย งานวิจัยนี้เริ่มต้นจากความต้องการใช้งานจริง โดยผู้วิจัยคิดว่าปัญหาของการถอดอักษรที่แตกต่างกัน แม้ว่าทางราชบัณฑิตยสถานจะได้วางหลักเกณฑ์การถอดอักษรเอาไว้แล้ว มีสาเหตุจากการที่คนทั่วไปมักละเลยไม่ใช้หลักเกณฑ์ที่วางไว้และเลือกถอดอักษรเองตามสะดวก แต่หากสามารถพัฒนาโปรแกรมหักล้างได้ ก็จะได้เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการถอดอักษรระหว่างภาษาไทยและอังกฤษได้ ซึ่งจะช่วยให้การถอดอักษรระหว่างภาษาไทยและอังกฤษเป็นไปตามมาตรฐานมากขึ้น โดยผลที่ได้จากโครงการในส่วนของการพัฒนาโปรแกรมถอดอักษรไทยเป็นโรมันนั้นสามารถทำงานได้ถูกต้องตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน และได้เผยแพร่แก่สาธารณะให้ดาวน์โหลดโปรแกรมดังกล่าวไปใช้งานได้ฟรีที่ <http://www.arts.chula.ac.th/~ling/tts/> ส่วนโปรแกรมทับศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นได้ผลไม่ดีพอเท่าที่ต้องการ

ในการทำวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจำเป็นต้องรวบรวมองค์ความรู้พื้นฐานเรื่องอักขรวิธีของภาษาไทยเพื่อนำมาสอนให้คอมพิวเตอร์เข้าใจอักขรวิธีภาษาไทย การสอนให้คอมพิวเตอร์สามารถแยกแยะว่าข้อความภาษาไทยที่ให้นั้นถูกต้องตามหลักอักขรวิธีหรือไม่และควรจะอ่านอย่างไรนั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่เป็นระบบมีขั้นตอนชัดเจนซึ่งผู้วิจัยได้สรุปจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและตำราไวยากรณ์ไทยต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องแก้ปัญหาต่างๆที่ไม่ได้อ่านออกเสียงตรงตามรูป สิ่งที่คุณเขียนได้ระหว่างการวิจัยดังกล่าว คือ ได้เห็นความเป็นระบบของอักขรวิธีภาษาไทยซึ่งเป็นสิ่งที่บรรพชนได้วางหลักและให้คำอธิบายไว้อย่างเป็นระบบ ตรงกันข้ามกับระบบอักขรวิธีภาษาอังกฤษที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงมามากจนทำให้รูปตัวเขียนและคำอ่านไม่สัมพันธ์กันชัดเจนเท่าภาษาไทย หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าว โดยผู้เขียนหวังว่าการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับอักขรวิธีภาษาไทยอย่างเป็นระบบชัดเจนจะทำให้ผู้อ่านทั่วไปสนใจและเข้าใจหลักภาษาไทยโดยเฉพาะเรื่องอักขรวิธีมากขึ้น และเห็นว่าไม่ใช่ความรู้โบราณที่น่าเบื่อแต่อย่างไร แต่กลับเต็มไปด้วยรายละเอียดอันซับซ้อนและมีความน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าความรู้ในศาสตร์อื่นๆ

นอกจากเรื่องอักษรวิธีไทย ความรู้เรื่องการถอดอักษรระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องหลักอักษรวิธีไทยได้ดียิ่งขึ้น การถอดอักษรระหว่างภาษาเป็นกระบวนการที่ใช้สำหรับแปลงคำจากระบบภาษาหนึ่งมาสู่อีก ระบบหนึ่ง โดยจะเป็นการแปลงคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาในระบบภาษานั้น เช่น แปลง จากคำภาษาอังกฤษโดยเขียนใหม่ด้วยตัวอักษรไทย (Edward -> เอ็ดเวิร์ด) หรือแปลงจากคำ ไทยเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้ตัวอักษรโรมัน (สมชาย -> Somchai) การถอดอักษรระหว่าง ภาษาจึงต้องอาศัยทั้งความรู้เรื่องตัวอักษรและระบบเสียงของทั้งสองภาษา ความแตกต่างของ ระบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษจึงทำให้การถอดอักษรระหว่างภาษาทั้งสองเป็นเรื่องซับซ้อน เป็นที่ถกเถียงและมีระบบที่ใช้กันหลากหลาย ซึ่งดูเหมือนเป็นสิ่งที่คนทั่วไปยังไม่เข้าใจมากนัก ผู้เขียนจึงพยายามรวบรวมระบบการถอดอักษรแบบต่างๆ รวมทั้งนำเสนอข้อถกเถียงที่ผ่านมา เกี่ยวกับความคิดเห็นที่แตกต่างในเรื่องแนวทางการถอดอักษรตลอดจนถึงข้อวิตกกังวลเรื่อง ผลกระทบของระบบการถอดอักษรที่อาจเกิดขึ้นกับระบบอักษรวิธีไทยในอนาคต ซึ่งเป็นประเด็น ที่น่าสนใจยิ่ง เพราะแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาจะเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่เราก็สามารถ คาดการณ์และวางแผนป้องกันไม่ให้อักษรวิธีไทยเบี่ยงเบนจากระบบที่เป็นอยู่ได้ การเปลี่ยน วิธีการสะกดอย่างเช่น การไม่เขียนไม้ไต่คู้ร่วมกับรูปวรรณยุกต์ในปัจจุบันส่งผลให้เกิดความ กำกวมของการอ่านสระสั้นยาว การทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ทำให้อ่านออกเสียงไม่ตรงตามรูป เขียนก็เช่นกัน ในระยะยาวแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อหลักอักษรวิธีไทยอย่างมาก ผู้เขียนหวังว่า ประเด็นต่างๆที่รวบรวมมาเสนอในที่นี้ คณะจารย์และผู้รู้ภาษาไทยทั้งหลายจะได้ร่วมกันคิดและ วางแผนนโยบายภาษาอย่างรัดกุมเพื่อประโยชน์ของชนรุ่นหลัง

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน ส่วนแรกเป็นการนำเสนอความรู้พื้นฐาน ทางด้านอักษรวิธีภาษาไทย ส่วนนี้กล่าวถึงระบบตัวเขียนในภาษาไทย โดยเริ่มจากจำนวน ตัวอักษรที่ใช้ในภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรพยัญชนะ ตัวอักษรสระ ตัวอักษร วรรณยุกต์ และตัวอักษรพิเศษอื่นๆ การวางตำแหน่งของตัวอักษรต่างๆ การประสมอักษรใน ภาษาไทย คำเป็นและคำตาย ความสัมพันธ์ระหว่างอักษรสามหมู่และการผันวรรณยุกต์ใน ภาษาไทย การใช้อักษรนำอักษรตาม การใช้ตัวอักษรควบกล้ำ ความสัมพันธ์ระหว่างรูป พยัญชนะ/สระกับเสียงพยัญชนะ/สระ หลักในการออกเสียงอักษรนำอักษรตาม และอักษรควบ กล้ำ โดยจะประมวลความเหมือนและความต่างที่มีการกล่าวถึงในเรื่องเหล่านี้เท่าที่พบในตำรา ไวยากรณ์ต่างๆ พร้อมทั้งเปรียบเทียบตัวอักษรนำ อักษรตาม และการควบกล้ำที่พบจริงจาก ข้อมูลตัวเขียนในพจนานุกรมไทย ซึ่งกฎการประสมอักษรเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ให้ คอมพิวเตอร์อ่านคำไทยได้ จากนั้นจะนำเสนอคำที่เป็นปัญหาที่อ่านออกเสียงไม่ตรงตามรูป

ไม่เป็นไปตามกฎการออกเสียงอักษรนำอักษรตาม เพราะคำเหล่านี้จะเป็นปัญหาสำหรับการประมวลผลภาษาตามกฎ

ส่วนที่สองกล่าวถึงการถอดอักษรจากไทยเป็นอังกฤษ โดยจะกล่าวถึงการถอดอักษรไทยเป็นโรมันตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน และการถอดอักษรไทยแบบอื่นๆ เช่น ระบบการถอดอักษรไทยของศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ระบบการถอดอักษรไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระบบการถอดอักษรไทยที่ใช้ในห้องสมุดต่างประเทศ รวมไปถึงระบบการถอดอักษรไทยอื่นๆ ตามที่พบใช้จริง เช่น การถอดเพลงไทยคาราโอเกะ ซึ่งจะได้กล่าวเปรียบเทียบความแตกต่างของการถอดอักษรไทยในระบบต่างๆ และวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกันไป รวมถึงผลการประเมินการถอดอักษรไทยเป็นโรมันที่พบในการเขียนชื่อและนามสกุลไทย

ส่วนที่สามกล่าวถึงการถอดอักษรจากคำอังกฤษเป็นไทยหรือการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นไทย โดยจะกล่าวถึงเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน การทับศัพท์ในระบบอื่นๆ เช่น การทับศัพท์ทางการแพทย์ การทับศัพท์แบบถ่ายเสียง และการทับศัพท์ที่พบในเอกสารของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งจะได้กล่าวเปรียบเทียบความแตกต่างของการทับศัพท์ที่พบ และอภิปรายถึงปัญหาและผลกระทบของการทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่อาจมีต่อระบบอักษรวิธีไทย

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

7 เมษายน 2550

กิตติกรรมประกาศ

งานนี้เขียนขึ้นโดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยเรื่อง “ระบบการถอดอักษรระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ : แนวทางและการพัฒนา” เป็นพื้นฐาน ซึ่งโครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2546 - มิถุนายน 2548

ข้อมูลต่างๆในเรื่องของอักษรวิธีซึ่งได้รวบรวมจากตำราหนังสือและบทความต่าง ๆ ผู้เขียนพยายามให้แหล่งที่มามากที่สุด แต่อาจมีตกหล่นหรือไม่สามารถจดจำได้บ้างว่ามาจากแหล่งใด โดยเฉพาะตัวอย่างคำต่างๆ ซึ่งได้จากการจดบันทึกตัวอย่างคำที่น่าสนใจและเป็นตัวอย่างที่ตรงกับประเด็นที่ผู้เขียนต้องการอธิบาย ทำให้ผู้เขียนอาจจะไม่สามารถแจกแจงได้ครบถ้วนว่าตัวอย่างคำเหล่านั้นมาจากแหล่งใดบ้าง จึงต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย แต่ผู้เขียนก็เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่สืบทอดต่อกันมา คุณูปการของงานแต่ละชิ้นนั้นย่อมต้องอาศัยงานอื่นๆที่ผ่านมา ซึ่งได้มีผู้ศึกษาและเขียนไว้เป็นวิทยาทาน หากงานเขียนนี้จะมีประโยชน์ใดใด ก็เป็นเพราะความรู้และข้อคิดที่ผู้เขียนได้จากหนังสือและตำราต่างๆที่ได้นำมาใช้ศึกษาในที่นี้ จึงขอยกความดีใดใดที่จะมีให้แก่ผู้เขียนงานทั้งหลายในบรรณานุกรมนี้ รวมถึงครูอาจารย์ภาษาไทยที่ได้สั่งสอนความรู้ทางภาษาไทยแก่ผู้เขียนมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณนายคเชนทร์ ด้ยศิริ นิสิตภาควิชาภาษาศาสตร์ที่ช่วยออกแบบปกหนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาศาสตร์ และศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้เสียสละรับงานต่างๆ ทั้งภาระงานสอนและงานบริหารธุรการแทนผู้เขียน ทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสเขียนรายงานการวิจัยในระหว่างการลาปฏิบัติงานเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการในปีพ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นต้นฉบับที่ผู้เขียนนำมาปรับแก้ไขเพิ่มเติมและตัดส่วนที่เป็นเรื่องทางเทคนิคโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออกไปเพื่อให้เหมาะสมกับผู้อ่านทั่วไปจนออกมาเป็นหนังสือเล่มนี้

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

7 เมษายน 2550

สารบัญ

คำนำ.....	i
กิตติกรรมประกาศ	iv
สารบัญ.....	v
ตอนที่ 1	1
อักขรวิธีภาษาไทย	1
1. เกริ่นนำ.....	1
1.1 ตำราเรียนภาษาไทย.....	2
1.2 ภาษาพูดและภาษาเขียน.....	3
2. เสียงในภาษาไทย.....	4
2.1 เสียงสระ.....	5
2.2 เสียงพยัญชนะ.....	8
2.3 เสียงวรรณยุกต์.....	9
2.4 จำนวนเสียงพยางค์ในภาษาไทย	10
3. ตัวอักษรในภาษาไทย	13
3.1 ตัวอักษรพยัญชนะ.....	13
3.2 ตัวอักษรสระ.....	20
3.3 ตัวอักษรวรรณยุกต์.....	24
3.4 ตัวอักษรพิเศษ.....	25
3.5 สถิติการใช้ตัวอักษรต่างๆในภาษาไทย	30
4. การประสมอักษร	33
4.1 คำเป็นคำตาย	35
4.2 การผันวรรณยุกต์	36
4.3 อักษรควบ	43
4.4 อักษรนำ.....	47
4.5 ตัวการันต์.....	59
4.6 คำที่ใช้ไม่ม้วน.....	61
5. คำที่ไม่เป็นไปตามอักขรวิธีภาษาไทย.....	66

ตอนที่ 2	71
การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน	71
1. การถอดอักษรระหว่างภาษา	71
2. ประวัติความเป็นมาของการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน	73
3. หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันของราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. ๒๕๕๒.....	77
4. ระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันแบบอื่นๆ	82
4.1 การถอดอักษรไทยเป็นโรมันตามแบบ ALA-LC	82
4.2 การถอดอักษรไทยแบบ ISO 11940:1998.....	86
4.3 การถอดอักษรไทยตามระบบของศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์	88
4.4 การถอดอักษรไทยตามระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	90
4.5 ระบบ Bua Luang WYSIWYS.....	93
4.6 ระบบไทยคาราโอเกะ.....	95
5. การประเมินความสอดคล้องของการถอดอักษรไทยเป็นอังกฤษในข้อมูลจริง	99
6. สรุปเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน	108
ตอนที่ 3	111
การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ	111
1. การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ.....	111
2. เสียงและตัวเขียนภาษาอังกฤษ	113
3. เปรียบเทียบระบบเสียงภาษาอังกฤษและภาษาไทย	114
4. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษของราชบัณฑิตยสถานปีพ.ศ. ๒๕๓๒	117
5. การทับศัพท์ภาษาอังกฤษระบบอื่นๆ	137
5.1 การทับศัพท์ทางการแพทย์	138
5.2 การทับศัพท์ตามหลักภาษาศาสตร์ตามข้อเสนอของอุไรรัตน์	142
5.3 การถ่ายเสียงภาษาอังกฤษด้วยอักษรไทย	147
5.4 การทับศัพท์ด้วยการถ่ายเสียงเป็นภาษาไทยตามข้อเสนอของวัฒนา อุดมวงศ์.....	151
6. การประเมินสถานภาพการทับศัพท์ที่พบ	157
7. สรุปเรื่องการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ	165
7.1 เกณฑ์การทับศัพท์กับผลกระทบต่ออักษรวิธีไทย	166
7.2 ความจำเป็นของการทับศัพท์	169
7.3 ปัญหาของหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ.....	171
7.4 การบัญญัติศัพท์	172

บรรณานุกรม.....	174
ภาคผนวก ก. ALA-LC Thai Romanization Table.....	180
ภาคผนวก ข. ANSEL Character Set for ALA-LC Romanization.....	181
ภาคผนวก ค. UN 2002/1967 Thai Romanization.....	200
ภาคผนวก ง. BGN/PCGN 1970 Thai Romanization	204
ภาคผนวก จ. Thai Transliteration ISO 11940:1998	211

ตอนที่ 1

อักษรวิธภาษาไทย

1. เกริ่นนำ

โดยทั่วไป ภาพลักษณ์ของตำราไวยากรณ์ไทยหรือวิชาหลักภาษาไทยมักจะไม่เข้ากันกับภาพลักษณ์ของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี วิชาหลักภาษาไทยทำให้เรานึกถึงเรื่องราวเก่าแก่ที่เป็นกฎเกณฑ์ระเบียบต่างๆ เป็นสิ่งที่คนทั่วไปยากจะชื่นชอบนอกจากครูอาจารย์ที่สอนวิชาภาษาไทยเองหรือผู้ที่สนใจภาษาไทยจริงๆ ชวนให้นึกถึงภาพของคนที่ยึดมั่นเป็นคณูรักษและนิยมความเป็นไทย ส่วนวิชาทางคอมพิวเตอร์ทำให้เรานึกถึงเรื่องทางเทคโนโลยีและความเป็นสมัยใหม่ เป็นเรื่องของคนทั่วไปสนใจอยากรู้ ชวนให้นึกถึงภาพของคนสมัยใหม่ที่สนใจแต่เทคโนโลยีโดยไม่รู้จักคุณค่าวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ภาพลักษณ์ทั้งสองนี้ดูเหมือนจะอยู่แยกจากกันคนละขั้ว แต่แท้จริงแล้ว หากเรามองคอมพิวเตอร์เป็นเพียงอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่สามารถนำมาเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้น ความแตกต่างระหว่างขั้วทั้งสองก็จะสลายไป หากใครเคยดูสารคดีหรือภาพยนตร์เกี่ยวกับไดโนเสาร์ที่ฉายในปัจจุบัน จะเห็นว่าการใช้คอมพิวเตอร์สร้างภาพเคลื่อนไหวมีส่วนช่วยให้นักศึกษาดำรงพิพทยาได้มองเห็นสิ่งที่ตนเองคิด เห็นว่าสมมติฐานเรื่องต่างๆ ของโครงสร้างกระดูกและการเคลื่อนไหวนั้นเป็นไปได้หรือไม่ผ่านการจำลองภาพการเคลื่อนไหวของไดโนเสาร์เหล่านั้นผ่านทางคอมพิวเตอร์ เราเองก็สามารถใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ในการศึกษาทำความเข้าใจกับภาษาไทยได้ในลักษณะคล้ายๆ กัน เพราะคอมพิวเตอร์อาจทำให้เราได้เห็นภาพของกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เขียนไว้ในตำราไวยากรณ์ไทยได้โลดแล่นมีชีวิตชีวาขึ้นมา ได้เห็นว่ากฎเกณฑ์ทั้งหลายที่สอนกันในชั้นเรียนนั้นยังคงมีตัวตนอยู่จริง หากทำได้ดังนี้ การเรียนการสอนภาษาไทยก็อาจจะน่าสนใจมากขึ้นสำหรับคนรุ่นใหม่ นอกจากนั้น การพยายามสอนคอมพิวเตอร์ให้เข้าใจอักษรวิธภาษาไทยเป็นเหมือนการพยายามสอนนักเรียนที่ไม่มีความรู้ใดใดเกี่ยวกับภาษาไทยเลย ซึ่งหากเราสามารถหากฎเกณฑ์ต่างๆ มาอธิบายให้กับคอมพิวเตอร์ได้ เราก็ย่อมจะสามารถสอนอักษรวิธภาษาไทยให้กับบุคคลใดก็ได้ซึ่งไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนไทยด้วย ซึ่งสามารถทำได้โดยการพยายามรวบรวมและสรุปกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กล่าวไว้ในตำราหลักภาษาไทยทั้งหลาย ให้ออกมาเป็นกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ชัดเจนเพื่อใช้สอนคอมพิวเตอร์ให้เข้าใจหลักภาษาไทย จากนั้นจึงให้คอมพิวเตอร์ใช้ความรู้ที่ได้จากกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดตรวจสอบดูกับข้อมูลภาษาไทยจริงๆ

เพื่อให้ได้พิสูจน์ว่าภาษาไทยจริงๆแล้วสามารถอธิบายได้ตามกฎเกณฑ์ต่างๆที่กล่าวไว้ในหนังสือไวยากรณ์ไทยทั้งหลายจริงหรือไม่

แต่ในขั้นตอนนี้ ผู้เขียนคงจะต้องจำกัดเรื่องของหลักภาษาไทยเฉพาะเรื่องของอักษรวิธีภาษาไทยหรือวิธีการประสมตัวอักษรในภาษาไทยเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานที่สุดของการใช้ภาษาไทย ดังนั้น เป้าหมายแรกของงานส่วนนี้คือ การทำให้คอมพิวเตอร์มีความรู้ความเข้าใจอักษรวิธีภาษาไทย ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้ ขั้นแรกก็จะต้องศึกษาเรื่องของอักษรวิธีภาษาไทยตามที่มีกล่าวถึงในตำราภาษาไทยต่างๆโดยละเอียด ในที่นี้ ผู้เขียนเลือกหนังสือจินตามณีของพระโหราธิบดีสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประถม ก กา (ไม่ทราบผู้แต่ง) ปฐมมาลาของพระเทพโมฬี อักษรนิติของพระอมรารักษ์ขิต มุลบทบรรพกิจของพระยาศรีสุนทรโวหาร หลักภาษาไทยของพระยาอุปทิศศิลปสาร หลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ และลักษณะและการใช้ภาษาไทยของ บรรจบ พันธุเมธา ซึ่งหนังสือเหล่านี้เป็นตำราเรียนภาษาไทยที่ใช้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนจะพยายามอธิบายเปรียบเทียบหลักในเรื่องอักษรวิธีพร้อมกับตรวจสอบว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่มีกล่าวไว้แต่เดิมหรือไม่ และจะพยายามอธิบายเป็นภาษาง่ายๆให้ผู้อ่านทั่วไปเข้าใจและรับรู้ร่วมกัน

ความรู้เรื่องอักษรวิธีไทยในบทรนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงระบบตัวเขียนในภาษาไทย โดยเริ่มจากจำนวนตัวอักษรที่ใช้ในภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรพยัญชนะ ตัวอักษรสระ ตัวอักษรวรรณยุกต์ และตัวอักษรพิเศษอื่นๆ การวางตำแหน่งของตัวอักษรต่างๆ การประสมอักษรในภาษาไทย คำเป็นและคำตาย ความสัมพันธ์ระหว่างอักษรสามหมู่และการผันวรรณยุกต์ในภาษาไทย การใช้ตัวอักษรนำอักษรตาม การใช้ตัวอักษรควบกล้ำ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปพยัญชนะ/สระกับเสียงพยัญชนะ/สระ หลักในการออกเสียงอักษรนำอักษรตาม และอักษรควบกล้ำ โดยจะประมวลความเหมือนและความต่างที่มีการกล่าวถึงในเรื่องนี้เท่าที่พบในตำราไวยากรณ์ต่างๆ พร้อมทั้งเปรียบเทียบตัวอักษรนำ อักษรตาม และการควบกล้ำที่พบจริงจากข้อมูลตัวเขียนในพจนานุกรมไทย ซึ่งกฎการประสมอักษรเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ให้คอมพิวเตอร์อ่านคำไทยได้ จากนั้นจะนำเสนอคำที่เป็นปัญหาที่ออกเสียงไม่ตรงตามรูป ไม่เป็นไปตามกฎการออกเสียงอักษรนำอักษรตาม เพราะคำเหล่านี้จะเป็นปัญหาสำหรับการประมวลผลภาษาไทยได้

1.1 ตำราเรียนภาษาไทย

ตำราเรียนภาษาไทยที่เก่าที่สุดที่มีบันทึกไว้คือ หนังสือจินตามณี ซึ่งเป็นตำราที่ใช้มาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2215) แต่งโดยพระโหราธิบดี

เนื่องจากเป็นการคัดลอกต่อกันมาจึงอาจมีการคลาดเคลื่อนบ้าง อีกทั้งผู้เป็นเจ้าของเมื่อได้ความรู้ใหม่มาจากที่ใดก็อาจบันทึกเพิ่มเติมลงไปในห้องสมุดนั้น จึงมีผลให้หนังสือจินตามณีมีแตกต่างกันหลายฉบับด้วยกัน ได้แก่ ฉบับความแปลก ฉบับความพ้อง ฉบับกรมหลวงวงษาธิราชสนิท ฉบับหมอบรัดเลย์ ในหนังสือจินตามณีจะกล่าวถึงเรื่องการผสมตัวอักษรและเรื่องโคลงฉันท์ กาพย์ กลอนแบบต่างๆ โดยจะให้น้ำหนักในส่วนหลังมากกว่า ส่วนหนังสือประภม ก กา นั้น ไม่ทราบแน่ชัดว่าใครเป็นผู้แต่ง แต่กรมศิลปากรสันนิษฐานว่าแต่งในสมัยรัชกาลที่สาม โดยดัดแปลงมาจากหนังสือจินตามณี เป็นหนังสือเรียนที่กล่าวถึงการประสมอักษรในมาตราสะกดต่างๆ และกฎเกณฑ์ทางอักษรวิธี สำหรับหนังสือปฐมบาลานี้แต่งโดยพระเทพโมฬี วัดราชบูรณะในสมัยรัชกาลที่สาม ซึ่งแต่งในลักษณะที่เป็นคำกลอนสอนการผสมอักษร ส่วนหนังสืออักษรนิติของพระอมราภิรักขิตนั้นแต่งในสมัยรัชกาลที่สี่ ว่าด้วยเรื่องของอักษรวิธีเช่นกัน ตำราภาษาไทยเหล่านี้เป็นตำราที่ใช้ศึกษาในวัด จึงใช้แตกต่างกันไปไม่มีแบบแผนแน่นอน จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ห้าที่เริ่มมีการปฏิรูปการศึกษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงพระกรุณาให้พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้เรียบเรียงแบบเรียนขึ้นใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันในโรงเรียน หนังสือเรียนนี้ประกอบด้วย มูลบทบรรพกิจ วาหนิตินิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวพจน์พิचारณ์ และพิศาลการันต์ ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องว่าด้วยการใช้ตัวอักษร การประสมอักษรลักษณะต่างๆ และการใช้ตัวสะกดการันต์ หนังสือแบบเรียนภาษาไทยในยุคต่อๆมาก็จะถือหนังสือชุดนี้เป็นรากฐาน ในที่นี้ผู้เขียนได้เลือกหนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปทิศศิลปสาร (อักษรวิธี พิมพ์ครั้งที่ 1, 2461) หลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ (พิมพ์ครั้งที่ 2, 2509) และลักษณะและการใช้ภาษาไทยของ ศาสตราจารย์ดร.บรรจบ พันธุเมธา (2514) เป็นตัวแทนของตำราไวยากรณ์ไทยในสมัยปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่าได้ให้คำอธิบายในเรื่องของอักษรวิธีภาษาไทยไว้อย่างละเอียด

1.2 ภาษาพูดและภาษาเขียน

แต่ก่อนที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงอักษรวิธีภาษาไทย ในขั้นแรกคงต้องทำความเข้าใจร่วมกันเสียก่อนในเรื่องของความแตกต่างระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียน อันที่จริงมีผู้กล่าวถึงความแตกต่างนี้ไว้มากมาย ผู้เขียนจึงขอกล่าวแต่พอสังเขป ภาษาเขียนนั้นเป็นคนละสิ่งกับภาษาพูด ภาษาเขียนเกิดทีหลังภาษาพูด ภาษาพูดเริ่มมีมาพร้อมๆกับการเริ่มต้นวิวัฒนาการของมนุษย์ ส่วนภาษาเขียนเริ่มมีขึ้นเมื่อ 3,200 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยชาวซูมาเรียนเป็นชาติแรกที่เริ่มใช้ภาษาเขียน (Encyclopedia Britannica) ไม่มีภาษาใดในโลกที่เกิดเองตามธรรมชาติโดยไม่มีภาษาพูด ภาษาเขียนเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะจารึกถ้อยคำ

ภาษาพูดให้คงอยู่ไม่หายไปหลังจากที่พูดแล้ว ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการกำหนดสัญลักษณ์ขึ้นแทนคำหรือหน่วยคำที่มีความหมาย (logographic writing system) อย่างเช่น ภาษาจีน หรือถ้าเป็นการกำหนดสัญลักษณ์แต่ละตัวเพื่อแทนเสียงย่อยๆ ในภาษา (alphabetical writing system) เช่น ภาษาอังกฤษ บางภาษาก็อาจใช้สัญลักษณ์กำหนดหน่วยที่อยู่ระหว่างกลางนี้ เช่น กำหนดสัญลักษณ์แทนพยางค์ (syllabic writing system) อย่างเช่น ภาษาญี่ปุ่น (ตัวอักษรคาตากะนะ และ อิรากะนะ) กำหนดเฉพาะสัญลักษณ์แทนพยัญชนะ (consonantal writing system) อย่างเช่น ภาษาฮิบรู ภาษาเขียนของภาษาไทยจัดเป็นแบบที่ใช้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรเพื่อแทนเสียงย่อยๆ ซึ่งประกอบด้วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

2. เสียงในภาษาไทย

ในเรื่องความแตกต่างของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์นั้น ตำราไวยากรณ์หลายเล่มในปัจจุบัน เช่น *หลักภาษาไทย* (พระยาอุปกิตศิลปสาร) *หลักภาษาไทย* (กำชัย ทองหล่อ) *ลักษณะและการใช้ภาษา* (บรรจบ พันธุเมธา) *ระบบเสียงภาษาไทย* (กาญจนา นาคสกุล) ฯลฯ ได้อธิบายไว้แล้วโดยละเอียดและไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะการออกเสียงในภาษาใดก็ตามสามารถอธิบายโดยใช้หลักทางภาษาศาสตร์ในเรื่องของกลไกการออกเสียงได้เหมือนกัน จะมีความแตกต่างกันก็เพียงจำนวนเสียงและลักษณะทางเสียงที่แต่ละภาษานั้นเลือกใช้ (ส่วนตำราภาษาไทยเล่มเก่าๆ นั้นมักไม่ได้แยกอธิบายเรื่องของรูปและเสียงพยัญชนะและสระไว้อย่างชัดเจน หรือหากมีกล่าวถึงก็ไม่ได้จัดหมวดหมู่ไว้ด้วยกันและข้อมูลเรื่องเสียงก็ไม่ครบถ้วนเท่าหนังสือในปัจจุบัน เช่น ใน *มูลบทบรรพกิจ* กล่าวถึงเสียงสระไว้เพียง 15 เสียง ได้แก่ อา อี อื อี้ อือ อุ ู เอ แอ ไอ โอ โเอ อำ อะ ผู้เขียนจึงไม่นำมากล่าวถึงในหัวข้อนี้ แต่จะนำมากล่าวถึงในเรื่องอักษรวิทย์) ในที่นี้จะกล่าวถึงเรื่องเสียงในภาษาไทยแต่พอสังเขปเพียงเพื่อให้มีความเข้าใจพื้นฐานร่วมกันก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องของอักษรวิทย์ต่อไป ทั้งนี้เพราะตัวอักษรต่างๆ ที่ปรากฏในภาษาเขียนก็มีเพื่อแทนเสียงในภาษาพูดนั่นเอง

เราสามารถสังเกตความต่างของเสียงสระและพยัญชนะได้โดยทดลองเปล่งเสียงสระและพยัญชนะ ซึ่งจะพบว่าเราสามารถออกเสียงสระได้สะดวกและต่อเนื่องเป็นเวลานาน เช่น ให้ออกเสียง [อา] หรือ [อี] แบบต่อเนื่องสักครึ่งนาที แต่เราไม่สามารถทำแบบเดียวกับเสียงพยัญชนะได้ เช่น เสียง [พ] (ไม่ใช่เสียง [พอ] แบบที่เราหัดอ่าน [พอ อา พา] เพราะจริงๆ แล้วเสียง [พอ] จะประกอบด้วยเสียง [พ] บวกกับเสียงสระ [ออ] เสียง [พ] เฉยๆ คือเสียงที่เกิดจากการที่เราปิดปากให้สนิทแล้วเปิดปากให้ลมออกทันที) ทั้งนี้เพราะเสียงสระเกิดจากการปล่อยลมออกจากหลอดลมผ่านทางปากโดยให้ลมออกได้อย่างต่อเนื่อง ความต่างของสระ

ต่างๆเกิดจากการวางระดับและตำแหน่งลิ้นที่แตกต่างกัน ส่วนเสียงพยัญชนะ ลมที่ออกมาจะถูกขัดขวางไม่ให้ออกได้ต่อเนื่องโดยสะดวก จะมีการเคลื่อนของลิ้นไปยังส่วนใดส่วนหนึ่งในช่องปากเพื่อขัดขวางทางเดินของลม

ที่กล่าวมาเป็นเพียงเสียงสระและพยัญชนะ บางคนอาจสงสัยว่าแล้วเสียงวรรณยุกต์ไปอยู่ที่ใด เสียงวรรณยุกต์นั้นไม่เหมือนกับเสียงพยัญชนะหรือเสียงสระที่เกิดจากการปล่อยลมออกจากหลอดลม แต่เสียงวรรณยุกต์นั้นเป็นระดับสูงต่ำของเสียงที่แผ่ไปในในแต่ละพยางค์ การผันเสียง คา ข่า ข้า คำ ขา ได้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะและเสียงสระเหมือนกันคือเสียง [คา] แต่ต่างกันว่าเสียงวรรณยุกต์ เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานมีห้าเสียงที่เรียกว่า เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา

เนื่องจากกลไกการออกเสียงของมนุษย์นั้นเป็นเรื่องของการใช้สรีระมนุษย์ซึ่งมนุษย์ใด ๆ ก็มีเหมือนกัน จึงสามารถอธิบายด้วยหลักเกณฑ์สากลเดียวกันได้ นักภาษาศาสตร์จึงได้ประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นเพื่อใช้เขียนแทนเสียงต่างๆ ในภาษามนุษย์ เรียกว่า IPA (International Phonetic Alphabets) หรือสัทอักษร ตำราทางภาษาศาสตร์โดยทั่วไปจะนิยมใช้ตัวสัทอักษร เช่น ʔ ɔ m u แต่ละตัวอักษรจะแทนเสียงหนึ่งเสียง ไม่มีการใช้ซ้ำซ้อนกัน แต่ในที่นี้เพื่อให้ผู้อ่านทั่วไปที่เป็นคนไทยเข้าใจได้ง่าย บางครั้งผู้เขียนจะใช้ตัวอักษรไทยแทนเสียง โดยจะใช้เครื่องหมาย [] กรอบคำที่ต้องการเพื่อบอกให้รู้ว่าเป็นเสียงอ่าน จะใช้ตัวสัทอักษรในกรณีที่จำเป็นต้องใช้

2.1 เสียงสระ

ในที่นี้จะขออธิบายถึงเสียงสระก่อน เพราะสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่า ดังที่กล่าวมาแล้ว เสียงสระนั้นเป็นเสียงที่เกิดจากการปล่อยลมจากหลอดลมออกทางช่องปาก ถ้าเราลองจับดูที่คอ เราจะรู้สึกได้ถึงเส้นของเส้นเสียงด้วยหรือที่ตำราไวยากรณ์ไทยเรียกว่าเป็นเสียงก้องคือมีการสั่นของเส้นเสียง พระยาอุปทิศศิลปสารกำหนดว่าเสียงสระในภาษาไทยมีทั้งหมด 32 เสียง แต่เป็นเสียงสระเกินอยู่ 8 เสียง คือ ฤ ฤา ฦ ภา อำ ไอ ใ ออ เหตุที่ท่านพิจารณาว่าเป็นสระเกินเพราะตัว ฤ ฤา ฦ ภา นั้นเป็นสระมาจากภาษาสันสกฤต แต่จริงๆแล้วมีเสียงซ้ำกับเสียงในภาษาไทยคือ [รี] [รือ] [ลี] [ลือ] จึงไม่ใช่เสียงสระที่แท้จริงในภาษาไทย ส่วน อำ ไอ ใ ออ นั้น ท่านกล่าวว่าเสียงที่มีเสียงพยัญชนะประกอบเป็น

ตัวสะกดด้วย คือมีเสียงเป็น [อัม] [อัย] [อัย] และ [อะ + ว]¹ ตามลำดับ ดังนั้น เมื่อหักสระเกินแปดเสียงนี้ออกไป ภาษาไทยจึงมีเสียงสระจริงอยู่ 24 เสียง ได้แก่ อะ อา อี อี อี อี อุ อุ เอะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เอาะ ออ เอาะ เออ เอียะ เอีย เอื้อะ เอื้อ อัวะ อัว

แต่ในหนังสือลักษณะและการใช้ภาษาไทย (บรรจบ พันธุเมธา) กล่าวว่าเสียงสระในภาษาไทยมีอยู่ 28 เสียงแยกเป็นเสียงสระเดี่ยว 18 เสียง และสระผสม 10 เสียง ซึ่งจะมีเสียงที่เกินจากเสียงสระแท้ 24 เสียงของพระยาอุปกิตศิลปสารอยู่ 4 เสียง ได้แก่ เสียงสระ เอา อาว ไอ อาย สองในสี่เสียงนี้ คือ เอา ไอ เป็นเสียงที่พระยาอุปกิตศิลปสารจัดว่าเป็นสระเกิน ส่วนเสียง อาว อาย นั้น พระยาอุปกิตศิลปสารไม่ได้แจ้งไว้ในเสียงสระ ในที่นี้ ผู้เขียนเห็นด้วยกับศาสตราจารย์ ดร.บรรจบในประเด็นที่แจ้งเสียง อาว ไว้คู่กับเสียง เอา และแจ้งเสียง อาย ไว้คู่กับ ไอ เพราะ เอา-อาว ไอ-อาย เป็นเสียงเดียวกันแต่ต่างกันที่ความสั้นยาวของเสียงสระ ซึ่งก็เหมือนกับสระคู่อื่นๆในภาษาไทย เช่น อี-อี, อุ-อุ เป็นต้น ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบไม่ได้รวมเสียง อำ ไว้ด้วยเหตุผลเดียวกับพระยาอุปกิตศิลปสาร คือเห็นว่าแท้จริงเป็นเสียงผสมของสระกับพยัญชนะสะกดที่เกิดจากเสียง [อะ + ม] จึงไม่ใช่เสียงสระจริงๆ ณ จุดนี้คำถามจึงมีว่าทำไม ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบไม่จัดเสียง เอา อาว ไอ อาย ว่าเป็นเสียงที่เกิดจากการผสมเสียงสระและพยัญชนะเหมือนของพระยาอุปกิตศิลปสาร ซึ่งสามารถมองได้ว่าเป็นเสียง [อะ + ว] [อา + ว] [อะ + ย] [อา + ย] เรื่องนี้ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบได้ให้คำอธิบายไว้ว่าเสียง [ว] และ [ย] นั้นเป็นเสียงที่มีคุณสมบัติทั้งสระและพยัญชนะ เมื่อเป็นเสียงตัวสะกดนั้น เสียง [ว] ออกเสียงได้เหมือนกับเสียง [อู] เสียง [ย] ออกเสียงได้เหมือนกับเสียง [อี] เช่น อาย จะออกเสียงเหมือนกับ [อา + อี] แต่ถ้าหากเราจัดให้เสียงตัวสะกด [ว] [ย] เป็นเหมือนเสียงสระตามศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ สระในภาษาไทยก็อาจมีสระผสมสามตัวได้ เช่น เอียว เป็นเสียง [อี + อา + อู] เอื้อย เป็นเสียง [อี + อา + อี] ดังนั้น จำนวนสระผสมจึงน่าจะมีมากกว่า 10 เสียงตามที่ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบเสนอ ดังนั้น เพื่อให้คำอธิบายเรื่องเสียงสระเป็นไปแบบเรียบง่าย ผู้เขียนจึงพิจารณาให้เสียงพยัญชนะสะกด [ว] และ [ย] เป็นเสียงพยัญชนะไม่ใช่เสียงสระ จึงไม่เกิดปัญหาว่าทำไมจึงไม่มีเสียงสระผสมเช่น เอียว [อี + อา + อู] แต่มีเสียงสระผสม เอา [อะ + ว หรือ อะ + อู] ดังนั้น ผู้เขียนจึงถือว่าเสียงสระภาษาไทยมี 24 เสียงตามพระยาอุปกิตศิลปสารที่กำหนดโดยไม่นับส่วนที่เป็นสระเกิน

¹ พระยาอุปกิตฯกล่าวว่า จริงๆควรเขียนแทนเสียงสระ [อะ + ว] ด้วยรูป อัว เหมือนที่เขียนแทนเสียง [อะ + ม] เป็น อัม แต่เนื่องจากรูปนี้ถูกนำไปใช้แทนเสียง [อู + อา] แล้ว จึงไม่มีรูปภาษาไทยที่จะเขียนแทนได้ จึงต้องเขียนเป็น [อะ + ว]

8 เสียง ได้แก่ อะ อา อิ อี อื อู เอะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เอาะ ออ เอาะ เออ
เอียะ เอีย เอือะ เอือ อัวะ อัว โดยแยกเป็นสองประเภท ดังนี้

- เสียงสระเดี่ยว 18 เสียง ได้แก่ อะ อา อิ อี อื อู เอะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เอาะ ออ เอาะ เออ
- เสียงสระผสม 6 เสียง ได้แก่ เอียะ [อิ + อะ] เอีย [อี + อา] เอือะ [อี + อะ]
เอือ [อี + อา] อัวะ [อุ + อะ] อัว [อุ + อา]

นอกจากการแยกประเภทเสียงสระเป็นสระเดี่ยวหรือสระผสมแล้ว เสียงสระเหล่านี้
อาจจัดแยกตามลักษณะตำแหน่งของลิ้นในเวลาออกเสียงว่าอยู่ในตำแหน่งใด แยกเป็นสระหน้า
สระกลาง สระหลัง และสระสูง สระกลาง สระต่ำ แต่ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงรายละเอียดในเรื่อง
นี้ ผู้สนใจสามารถอ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสัทศาสตร์ภาษาไทยทั่วไป เช่น
ระบบเสียงภาษาไทย (กาญจนา นาคสกุล) ลักษณะและการใช้ภาษาไทย (บรรจบ พันธุเมธา)

เสียงสระเหล่านี้สามารถเขียนแทนด้วยสัทอักษร ซึ่งเป็นตัวอักษรที่นักภาษาศาสตร์ใช้
เป็นมาตรฐานสากลในการเขียนแทนเสียงต่างๆในภาษา ดังแสดงข้างล่างของแต่ละเสียงสระ
ดังนี้²

อะ	อา	อิ	อี	อื	อู	เอะ	เอ	แอะ	แอ	โอะ	โอ	เอาะ	ออ	เอาะ	เออ
a	a:	i	i:	ɨ	u	e	e:	ɛ	ɛ:	o	o:	ɔ	ɔ:	ɔ	ɔ:

เอียะ	เอีย	เอือะ	เอือ	อัวะ	อัว
ia	i:a	ɨa	ɨ:a	ua	u:a

ในเสียงสระทั้ง 24 เสียงนี้ หากสังเกตจะเห็นว่าจริงๆแล้วเป็นสระเสียงเดียวกันอยู่กึ่ง
หนึ่ง คือมีเสียงสระอยู่ 12 เสียง แต่ความแตกต่างเรื่องความสั้นความยาวของเสียงสระทำให้มี
จำนวนสระเพิ่มเป็นสองเท่าคือ 24 เสียง เมื่อจับคู่สระที่แตกต่างกันเฉพาะความสั้นยาวของ
เสียงจะได้คู่สระดังนี้

อะ-อา, อิ-อี, อื-อู, เอะ-เอ, แอะ-แอ, โอะ-โอ, เอาะ-ออ, เอาะ-เออ,
เอียะ-เอีย, เอือะ-เอือ, อัวะ-อัว

² สัทอักษรที่ใช้สำหรับ สระอี-อื, สระแอะ-แอ, สระเอือะ-เอือ ในภาษาไทยมีการใช้แตกต่างกันอยู่ ซึ่ง
อาจพบการใช้สัทอักษรอื่นๆ ดังนี้ อื (i, ɨ, u, y), แอะ (ɛ, æ), เอือะ (ə, ʌ)

อนึ่ง การจับคู่ความสั้นยาวของสระนี้ หากใช้เกณฑ์ทางสัทวิทยาว่า ถ้าคู่เทียบเสียงใดทำให้เกิดคำที่มีความหมายต่างกันจึงจะจัดเป็นหน่วยเสียง (phoneme) (เช่น ขุด – ขูด มีความหมายต่างกัน สระอุและสระอูจึงจัดเป็นคนละหน่วยเสียง) คู่สระที่ไม่มีคำที่มีความหมายต่างกันมีสามคู่ ได้แก่ เอียะ-เอีย เอือะ-เอือ อัวะ-อัว ในตำรา ระบบเสียงภาษาไทย ของ ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล จึงจัดให้สระสามคู่นี้เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน ซึ่งเป็นเหตุผลที่ท่านจัดให้ภาษาไทยมีหน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง

2.2 เสียงพยัญชนะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบอธิบายลักษณะของเสียงพยัญชนะว่าเป็นเสียงที่มีการขัดขวางลมที่ออกมาทางช่องปาก ซึ่งอาจเป็นการขัดขวางบางส่วน หรือขัดขวางโดยสิ้นเชิงก็ได้ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะทั้งสิ้น 21 เสียง ได้แก่ เสียงที่แทนได้ด้วยพยัญชนะต่อไปนี้ ก ค ง จ ช ซ ด ต ท น บ ป พ ฟ ม ย ร ล ว ฮ และ อ (เสียงของพยัญชนะอื่นๆเช่น ข เป็นเสียงเดียวกับ ค ฌ เป็นเสียงเดียวกับ ช ฯลฯ) ส่วนพระยาอุปกิตศิลปสารกล่าวว่าเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี 20 เสียง คือเสียงทั้งหมดที่กล่าวมายกเว้นเสียงของตัว อ ทั้งนี้พระยาอุปกิตศิลปสารให้ตัว อ นี้เป็นรูปที่เป็นทุนให้สระเกาะเนื่องจากสระไม่สามารถปรากฏโดยไม่มีพยัญชนะได้ เวลาที่เขียนถึงเสียงสระ จึงต้องใช้ตัว อ นี้ เช่น เราเขียน อะไร อาลัย โดยมีตัว อ เพราะเราไม่สามารถเขียนเป็น ะไร ล้าย เป็นต้น ส่วนศ.ดร.บรรจบเห็นว่า อ นั้นแทนเสียงพยัญชนะแบบหนึ่งในลักษณะเดียวกับเสียง ห ฮ คือเป็นเสียงที่เกิดที่ฐานคอ เมื่อจำแนกตามฐานกรณ์ที่เกิด (ฐานกรณ์คือที่ที่ลมถูกกักอยู่ที่นั่น) แต่เมื่อแยกตามลักษณะของเสียง เช่น พยัญชนะระเบิด พยัญชนะนาสิก ไม่ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงเสียง อ ว่าเป็นเสียงพยัญชนะลักษณะใด แต่หากศึกษาจากตำราทางภาษาศาสตร์ปัจจุบัน เช่น ระบบเสียงภาษาไทย (กาญจนา นาคสกุล) ซึ่งได้แสดงถึงหน่วยเสียงพยัญชนะที่สำคัญ จะพบว่าหน่วยเสียงหนึ่งที่เกิดที่ฐานกรณ์ที่คอ(ช่องระหว่างเส้นเสียง) และมีลักษณะเป็นเสียงระเบิดหรือเสียงกักเหมือนเสียง [ป ต ก] ซึ่งความจริงไม่ใช่เสียงที่เปล่งออกมาแต่เป็นการกักลมให้สนิท ณ จุดใดจุดหนึ่งแล้วจึงปล่อยออกมาในทันที เมื่อประสมกับเสียงสระจึงทำให้เกิดเสียงที่ต่างกันได้ เช่น ปา ตา กา เสียง [อ] นี้จึงเทียบได้กับเสียงระเบิดแบบหนึ่งที่กักลมไว้ที่คอ ในที่นี้ผู้เขียนจึงเสนอว่าควรนับเสียง [อ] เป็นเสียงพยัญชนะหนึ่งในภาษาไทยด้วย เพราะหากไม่ให้มีเสียง [อ] นี้ ในพยางค์กลุ่มหนึ่ง เช่น อะ อา อี อี จะไม่มีเสียงพยัญชนะต้นประกอบ ในขณะที่พยางค์อื่นๆทั้งหมดในภาษาจะต้องมีเสียงพยัญชนะต้นประกอบ เช่น กะ กา กิ กิดังนั้น เพื่อให้สามารถอธิบายโครงสร้างของพยางค์ในภาษาไทยได้เสมอกันทั้งหมด จึงควรให้

[อ] เป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ด้วย ทำให้พยางค์ทุกพยางค์ในภาษาไทยต้องมีเสียงพยัญชนะต้น ดังนั้น ในที่นี้ ผู้เขียนจึงขอสรุปตามศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ และศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ว่า เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี 21 เสียง โดยแสดงรูปพยัญชนะ(ต้น)ที่มีเสียงเหมือนกันไว้ในคอลัมน์เดียวกัน และแสดงสัทอักษรที่แทนเสียงนั้นไว้แถวล่างสุด ดังนี้

ก	ค	ง	จ	ช	ซ	ด	ต	ท	น	บ	ป	พ	ฟ	ม	ย	ร	ล	ว	ฮ	อ
	ข			ฉ	ศ	ฎ	ฏ	ฐ	ณ			ผ	ฝ		ญ		พ		ห	
	ช			ฉ	ซ			ถ				ภ								
	ค			ส				ฐ												
	ฌ							ฌ												
k	kh	ŋ	c	ch	s	d	t	th	n	b	p	ph	f	m	j, y	r	l	w	h	?

ในจำนวนเสียงพยัญชนะทั้ง 21 เสียงนี้สามารถใช้เป็นเสียงพยัญชนะต้น คือ ปรากฏหน้าเสียงสระได้ทั้ง 21 เสียง แต่เมื่อใช้เป็นเสียงพยัญชนะสะกด คือ ปรากฏหลังเสียงสระจะมีอยู่เพียง 8 เสียงเท่านั้น คือ p k t m n ŋ j w

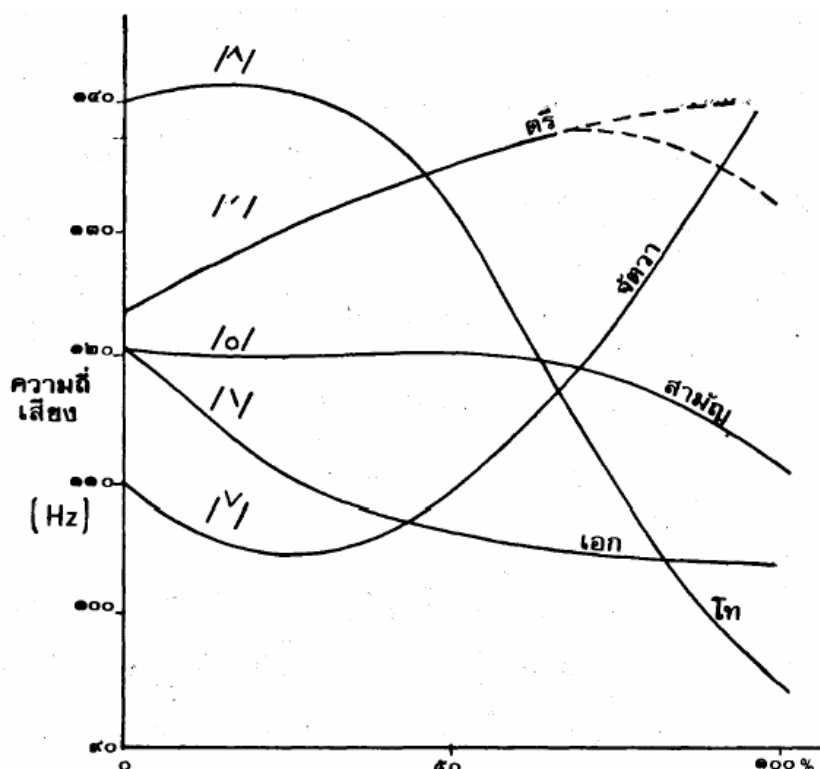
2.3 เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์เป็นระดับสูงต่ำของเสียง บางภาษาเช่นในภาษาไทย ภาษาจีน กำหนดเสียงสูงต่ำไว้กับคำหรือพยางค์ คำที่มีเสียงเดียวกันแต่ระดับเสียงต่างกันสามารถมีความหมายต่างกันได้ เช่น คำว่า ปา กับ ป่า แต่บางภาษาเช่นภาษาอังกฤษกำหนดใช้ระดับสูงต่ำของเสียงไว้ในระดับประโยค เช่น ทำเสียงให้สูงขึ้นเมื่อต้องการใช้เป็นประโยคคำถาม แต่ระดับสูงต่ำของคำที่มีเสียงเดียวกันไม่ทำให้มีความหมายต่างกัน ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์แต่มีทำนองเสียง

ภาษาไทยมีเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันห้าเสียง³ คือที่เรียกว่าเสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา ความแตกต่างของวรรณยุกต์เหล่านี้แสดงให้เห็นในภาพด้านล่าง โดยที่เสียงสามัญจะเห็นเป็นเสียงที่อยู่ระดับเดียวกัน เสียงเอกมีลักษณะเป็นเสียงตก

³ ในภาษาไทยถิ่นอื่นอาจมีวรรณยุกต์มากกว่าห้าแบบ เช่น ภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีมีเสียงวรรณยุกต์ 6 เสียง

ลง เสียงโทมีลักษณะเป็นเสียงขึ้นแล้วจึงตก เสียงตรีมีลักษณะเป็นเสียงยกขึ้น เสียงจัตวามีลักษณะที่เป็นเสียงตกแล้วจึงยกขึ้น



ภาพแสดงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน (กาญจนา นาคสกุล, 2524: 99)

2.4 จำนวนเสียงพยางค์ในภาษาไทย

เสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ที่กล่าวมาเป็นเพียงองค์ประกอบของเสียงพูดในภาษา ซึ่งเวลาที่พูดจริง เสียงที่เปล่งออกมาจะเป็นคำพูดต่อเนื่องประกอบด้วยพยางค์หลายๆ พยางค์ พยางค์เป็นหน่วยพื้นฐานในภาษาไทยที่ประกอบขึ้นจากเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ และเนื่องจากจำนวนเสียงพยัญชนะ จำนวนเสียงสระ และจำนวนเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมีจำนวนจำกัดแน่นอน จำนวนเสียงพยางค์ในภาษาไทยก็จะต้องมีจำนวนที่จำกัดด้วย ทั้งนี้เพราะในภาษาไทยเสียงสระเป็นเสมือนแกนหลักของพยางค์โดยที่มีเสียงพยัญชนะประกอบอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังได้ ถ้าเราแทนเสียงสระด้วย V และเสียงพยัญชนะด้วย C พยางค์ในภาษาไทยจะมีโครงสร้างเสียงได้ 4 แบบ คือมีโครงสร้างเป็น CV (เช่น กา) เป็น CCV (เช่น กลา) เป็น CVC (เช่น กาง) เป็น CCVC (เช่น กราบ) และเนื่องจากแต่ละพยางค์นั้นอาจมีเสียงวรรณยุกต์ได้ 5 แบบ ดังนั้น เราสามารถคำนวณจำนวนเสียงพยางค์

ทั้งหมดในภาษาไทยได้โดยคูณจำนวนเสียงพยัญชนะ จำนวนเสียงสระ และจำนวนเสียงวรรณยุกต์ สำหรับโครงสร้างในแต่ละแบบ ดังนี้

แบบ CV มีจำนวนพยางค์เท่ากับ $21 \times 24 \times 5 = 2,520$

แบบ CCV มีจำนวนพยางค์เท่ากับ $21 \times 21 \times 24 \times 5 = 52,920$

แบบ CVC มีจำนวนพยางค์เท่ากับ $21 \times 24 \times 21 \times 5 = 52,920$

แบบ CCVC มีจำนวนพยางค์เท่ากับ $21 \times 21 \times 24 \times 21 \times 5 = 1,111,320$

อย่างไรก็ตาม การคำนวณแบบนี้จะได้จำนวนเสียงพยางค์ที่มากเกินไปความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะเสียงพยัญชนะที่เกิดหน้าหรือหลังพยางค์ในภาษาไทยนั้นมีจำนวนไม่เท่ากัน เสียงที่สามารถเป็นเสียงพยัญชนะสะกดได้ในภาษาไทยนั้นมีจำกัดเพียง 8 เสียงได้แก่ เสียง [ก] เสียง [ง] เสียง [ต] เสียง [น] เสียง [ป] เสียง [ม] เสียง [ย] และเสียง [ว] ส่วนเสียงพยัญชนะต้นในโครงสร้าง CCV และ CCVC นั้น ไม่ใช่ทุกเสียงสามารถเกิดร่วมกันได้โดยอิสระ เสียง [ก] เกิดร่วมกับ [ร] เป็น [กร] ได้ (เช่น [กราบ]) แต่เสียง [ก] เกิดร่วมกับ [ฟ] เป็นเสียงพยัญชนะต้นในโครงสร้าง CCV และ CCVC ไม่ได้ ในโครงสร้างพยางค์แบบนี้เสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยมีได้เพียงสามเสียงคือ [ร] [ล] และ [ว] การคำนวณจำนวนเสียงพยางค์ที่เป็นจริงในภาษาไทย จึงต้องพิจารณาข้อจำกัดต่างๆทางภาษาไทยด้วย ในตำราภาษาไทย เช่น ระบบเสียงภาษาไทย (กาญจนา นาคสกุล) ระบบคำภาษาไทย (สุนันท์ อัญชลินกุล) จึงมักแจกแจงโครงสร้างพยางค์ตามลักษณะเสียงพยัญชนะสะกดและเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

$C(C)VV^{0-4}$

$C(C)VN^{0-4}$

$C(C)VS^{1,3}$

$C(C)VVN^{0-4}$

$C(C)VVS^{1,2,3}$

โดยที่ N และ S แทนกลุ่มพยัญชนะสะกดที่ต่างกัน N แทนเสียงพยัญชนะสะกดของพยางค์เป็น คือ [ง] [น] [ม] [ย] และ [ว] ส่วน S แทนเสียงพยัญชนะสะกดของพยางค์ตาย คือ [ก] [ต] [ป] หมายเลข 0-4 แทนเสียงวรรณยุกต์สามัญ เอก โท ตรี และจัตวา ส่วน V แทนสระสั้น VV แทนสระเสียงยาว และแต่ละโครงสร้างพยางค์จะมีเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นไปได้แตกต่างกัน (ดูคำอธิบายในหัวข้อ การประสมอักษร) ในเบื้องต้นนี้ เราสามารถประมาณจำนวนเสียงพยางค์ในภาษาไทยตามลักษณะโครงสร้างพยางค์ดังกล่าวได้ว่า ไม่ควรเกินจำนวนต่อไปนี้

○ $C(C)VV^{0-4}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น $\times$ 12 สระยาว $\times$ 5 วรรณยุกต์ + 21 พยัญชนะต้น $\times$ 3 พยัญชนะควบกล้ำ $\times$ 12 สระยาว $\times$ 5 วรรณยุกต์ = 5,040 พยางค์

- $C(C)VN^{0-4}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระสั้น x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ + 21 พยัญชนะต้น x 3 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระสั้น x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ = 25,200 พยางค์
- $C(C)VS^{1,3}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระสั้น x 3 พยัญชนะสะกด x 2 วรรณยุกต์ + 21 พยัญชนะต้น x 3 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระสั้น x 3 พยัญชนะสะกด x 2 วรรณยุกต์ = 6,048 พยางค์
- $C(C)VVN^{0-4}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระยาว x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ + 21 พยัญชนะต้น x 3 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระยาว x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ = 25,200 พยางค์
- $C(C)VVS^{1,2,3}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระยาว x 3 พยัญชนะสะกด x 3 วรรณยุกต์ + 21 พยัญชนะต้น x 3 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระยาว x 3 พยัญชนะสะกด x 3 วรรณยุกต์ = 9,072 พยางค์

หรือจำนวนเสียงพยางค์ทั้งหมดในภาษาไทยจะมีไม่เกิน 70,560 พยางค์ แต่หากพิจารณาต่อว่าเสียงพยัญชนะควบทั้งสามเสียงในภาษาไทยนั้นไม่ได้ออกเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะต้นได้ทุกเสียง แต่จะเสียงจะปรากฏกับพยัญชนะต้นแตกต่างกันไป⁴ ดังนี้

[ร] ควบกล้ำได้กับเสียง [ก], [ค], [ด], [ต], [ท], [บ], [ป], [พ], [ฟ]

[ล] ควบกล้ำได้กับเสียง [ก], [ค], [บ], [ป], [พ], [ฟ]

[ว] ควบกล้ำได้กับเสียง [ก], [ค]

ดังนั้น จำนวนเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยจึงมีจำนวนเพียง 17 คู่เท่านั้น และเมื่อคำนวณจำนวนพยางค์ในภาษาไทยใหม่ จึงได้จำนวนไม่เกิน 31,920 พยางค์ ดังนี้

- $C(C)VV^{0-4}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระยาว x 5 วรรณยุกต์ + 17 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระยาว x 5 วรรณยุกต์ = 2,280 พยางค์
- $C(C)VN^{0-4}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระสั้น x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ + 17 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระสั้น x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ = 11,400 พยางค์
- $C(C)VS^{1,3}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระสั้น x 3 พยัญชนะสะกด x 2 วรรณยุกต์ + 17 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระสั้น x 3 พยัญชนะสะกด x 2 วรรณยุกต์ = 2,736 พยางค์

⁴ รวมเสียงควบกล้ำที่พบในคำยืมจากภาษาอังกฤษ เช่น ดราวย บราวน์ ฟรอยด์ ฟลินท์

- $C(C)VVN^{0-4}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระยาว x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ + 17 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระยาว x 5 พยัญชนะสะกด x 5 วรรณยุกต์ = 11,400 พยางค์
- $C(C)VVS^{1,2,3}$ มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 21 พยัญชนะต้น x 12 สระยาว x 3 พยัญชนะสะกด x 3 วรรณยุกต์ + 17 พยัญชนะควบกล้ำ x 12 สระยาว x 3 พยัญชนะสะกด x 3 วรรณยุกต์ = 4,104 พยางค์

3. ตัวอักษรในภาษาไทย

เนื่องจากภาษาเขียนของไทยเป็นภาษาที่ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตัวอักษรภาษาไทยที่ใช้สำหรับภาษาเขียนนั้นจึงมีทั้งตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงพยัญชนะ แทนเสียงสระ และแทนเสียงวรรณยุกต์ แต่การใช้ตัวอักษรแทนเสียงนั้นไม่ได้เป็นไปแบบหนึ่งต่อหนึ่งหรือเป็นการใช้ตัวอักษรหนึ่งตัวเพื่อแทนเสียงหนึ่งเสียง สาเหตุนั้นมีหลายประการด้วยกัน เช่น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เสียงบางเสียงหายไป ทำให้รูปตัวอักษรที่เคยแทนเสียงที่ต่างกันกลายมาแทนเสียงที่เหมือนกันได้ คำถามพื้นฐานที่สุดในเรื่องของตัวอักษรภาษาไทยน่าจะเป็นคำถามว่าตัวอักษรในภาษาไทยมีทั้งหมดกี่ตัว หากนับตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะดาราเรียนในทุกสมัยจะกล่าวตรงกันว่าก็มี 44 ตัว คือ ตัวอักษร ก ถึง ฮ ส่วนตัวอักษรที่เป็นสระนั้นเนื่องจากเสียงสระหนึ่งอาจประกอบด้วยรูปอักษรมากกว่าหนึ่งตัวได้ เช่น เอีย เอา การนับจำนวนตัวอักษรจึงไม่ตรงกับจำนวนเสียงสระ นอกจากตัวอักษรแทนพยัญชนะและสระแล้ว ในภาษาไทยยังมีตัวอักษรแทนเสียงวรรณยุกต์และตัวอักษรพิเศษต่าง ๆ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

3.1 ตัวอักษรพยัญชนะ

ดาราภาษาไทยตั้งแต่จินตตามณี จนถึงหนังสือดาราภาษาไทยปัจจุบัน กล่าวไว้ตรงกันว่าภาษาไทยมีตัวอักษรพยัญชนะอยู่ 44 ตัว คือ ก ถึง ฮ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการ คือการจัดตัวอักษรพยัญชนะเป็นสามกลุ่ม โดยในจินตตามณีแยกพยัญชนะออกเป็นสองกลุ่มก่อนตามเสียงอ่านว่าเป็นเสียงสูงหรือเสียงกลาง อักษรพยัญชนะที่ออกเสียงสูงมี 11 ตัว ได้แก่ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ฬ อักษรพยัญชนะที่ออกเสียงกลางมี 33 ตัว ซึ่งในกลุ่มนี้แยกเป็นกลุ่ม ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ และที่เหลืออีก 24 ตัวเป็นอีกกลุ่ม ได้แก่ ค ฅ ฌ ง ซ ฌ ญ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ฬ ฮ อักษรสามกลุ่มนี้เราเรียกกันว่าเป็น อักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำตามลำดับ หรือเรียกว่า ไตรยางศ์ การแบ่งตัวอักษรเป็นสามกลุ่มนี้ พระยาอุปกิจติศิลปสารอธิบายว่าเป็นการแบ่งโดยใช้วรรณยุกต์เป็นตัวช่วย กล่าวคือ ตัวอักษรสามกลุ่มนี้มีการผัน

วรรณยุกต์ที่ต่างกัน เช่น อักษรสูงผันได้สามเสียง คือ เสียงวรรณยุกต์เอก (ข้า) เสียงโท (ข้า) และเสียงจัตวา (ข้า) อักษรกลางผันได้ครบห้าเสียง คือ เสียงสามัญ (กา) เสียงเอก (ก่า) เสียงโท (ก้า) เสียงตรี (ก๊า) และเสียงจัตวา (ก๋า) ส่วนอักษรต่ำผันได้สามเสียง คือ เสียงสามัญ (คา) เสียงโท (ค่า) และเสียงจัตวา (ค๋า) เป็นต้น (ที่กล่าวมานี้เป็นการผันวรรณยุกต์โดยยึด "คำเป็น" เป็นหลัก การผันวรรณยุกต์แบบต่างๆของอักษรทั้งสามหมู่นี้จะกล่าวถึงโดยละเอียดในเรื่องการผันวรรณยุกต์)

นอกจากการแบ่งตัวอักษรพยัญชนะเป็นสามหมู่แล้ว ยังมีการกล่าวถึงการแบ่งอักษรพยัญชนะในลักษณะอื่นๆอีก เช่น ใน *ประถม ก กา* กล่าวถึงการแยกอักษรพยัญชนะตามลักษณะการออกเสียงว่าเป็นเสียงที่มี "สำเนียงลงคอ" "สำเนียงออกที่เพดาน" ฯลฯ พร้อมทั้งอธิบายว่าเป็นวิธีการแบ่งของพวกที่ศึกษาจากต่างประเทศ การแบ่งลักษณะนี้เป็นการแบ่งตามหลักภาษาศาสตร์ว่าด้วยเรื่องของการออกเสียง ซึ่งเป็นการแบ่งตามลักษณะเสียง ส่วนใน *มูลบทบรรพกิจและอักษรนิติ* ได้กล่าวถึงการแบ่งพยัญชนะเป็น 6 ตอนด้วยกัน ได้แก่ ตอนกอ (ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง) ตอนจอ (จ ฉ ช ซ ฌ ญ) ตอนฏอ (ฏ ฐ ฑ ฒ ณ) ตอนดอ (ด ต ถ ท ธ น) ตอนบอ (บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม) และตอนปลาย (ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ) แต่ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ว่าเพราะเหตุใดจึงแบ่งในลักษณะนี้ ในเรื่องนี้นั้น พระยาอุปกิตศิลปสารได้แสดงการจัดกลุ่มพยัญชนะเป็นหกกลุ่มในลักษณะนี้เหมือนกัน พร้อมทั้งแสดงการจัดพยัญชนะในภาษาบาลี 33 ตัว เป็นทวารรค ดังนี้

วรรค กะ	ก ข ค ฅ ฆ ง
วรรค จะ	จ ฉ ช ซ ฌ ญ
วรรค ฎะ	ฎ ฐ ฑ ฒ ณ
วรรค ตะ	ด ต ถ ท ธ น
วรรค ปะ	ป ผ พ ภ ม
เศษ วรรค	ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ ° (นิคหิต)

ส่วนพยัญชนะในภาษาสันสกฤตมีเพิ่มอีกสองตัว ศ ษ อยู่ในเศษวรรค ดังนั้น การจัดแบ่งพยัญชนะภาษาไทยเป็นวรรคหรือตอนแบบนี้ จึงน่าจะทำได้เทียบเคียงกับพยัญชนะในภาษาบาลีและสันสกฤต ไม่ได้เป็นไปตามหลักของภาษาไทยเอง ดังจะเห็นได้จากคำอธิบายของพระยาอุปกิตศิลปสารที่กล่าวถึงเสียงพยัญชนะในแต่ละวรรคว่าเกิดจากฐานเดียวกัน เช่น วรรค กะ เกิดจากฐานคอ วรรค จะ เกิดจากฐานเพดาน วรรค ฎะ เกิดจากปุ่มเหงือก เป็นต้น แล้วอธิบายข้อแตกต่างที่พบในภาษาไทย เช่น วรรค ฎะ ในภาษาไทยทั้งวรรคนี้จะเพี้ยนไปตรงกับวรรค ตะ ตัว ฝ พ ที่ไทยเราเติมไปในวรรคปะซึ่งควรจะเกิดจากฐานริมฝีปาก แต่กลับเกิดแต่ฐานฟันและริมฝีปาก เป็นต้น ในที่นี้ ผู้เขียนจึงไม่สนใจต่อการจัดพยัญชนะตามวรรค

เพราะไม่ใช้การจัดตามลักษณะภาษาไทยอย่างแท้จริง แต่ผู้เขียนเลือกจัดกลุ่มพยัญชนะเป็นสามหมู่ตามหลักไตรยางศ์เพราะเห็นว่าเป็นจัดตามกลไกของภาษาไทยเองในเรื่องของการผันวรรณยุกต์ อักษรพยัญชนะในภาษาไทยจึงจัดกลุ่มได้ดังนี้

อักษรสูงมี 11 ตัว ได้แก่ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ห

อักษรกลางมี 9 ตัว ได้แก่ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ

อักษรต่ำมี 24 ตัว ได้แก่ ค ฅ ฆ ง ช ฌ ฦ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว พ ฮ

การจัดกลุ่มตามไตรยางศ์นี้ หากพิจารณาดูจะเห็นว่าเป็นการจัดกลุ่มพยัญชนะตามการผันวรรณยุกต์ซึ่งยึดเสียงพยัญชนะต้นเป็นสำคัญ ดังนั้น หากเราจัดกลุ่มตัวอักษรพยัญชนะอีกวิธีหนึ่งโดยยึดการออกเสียงของพยัญชนะสะกดเป็นหลัก การจัดกลุ่มก็จะเป็นอีกลักษณะหนึ่งคือเป็นจัดตามมาตราตัวสะกด ซึ่งใน จินตามณี ประถม ก กา อักษรนิติ และมูลบทบรรพกิจ และหลักภาษาไทย (กำชัย ทองหล่อ) ได้แยกมาตราต่างๆ ออกเป็น 7 มาตรา ได้แก่ มาตราแมกก แม่กง แม่กต แม่กน แม่กบ แม่กม และ แม่เกย (ไม่นับแม่ ก กา) ส่วนในจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศและหลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศศิลปสาร) ได้เพิ่มมาตราแม่เกวขึ้นมา และในแต่ละมาตราจะมีอักษรพยัญชนะสะกดแตกต่างกัน ดังนี้

แมกก จินตามณี : กล่าวถึงพยัญชนะสะกด 3 ตัว ได้แก่ ก ข ค

จินตามณี (พระเจ้าบรมโกศ), ประถม ก กา, มูลบทบรรพกิจ , อักษรนิติ, หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศ) : กล่าวว่ามี 6 ตัว ได้แก่ ก ข ฃ ค ฅ ฆ

หลักภาษาไทย (กำชัย) : กล่าวว่ามี 4 ตัว ได้แก่ ก ข ค ฆ โดยตัด ฃ ฅ ซึ่งไม่มีการใช้แล้วออกไป

แม่กง ทุกเล่มกำหนดให้มีตัวสะกดตัวเดียว คือ ง

แม่กต จินตามณี : กล่าวถึงตัวสะกด 6 ตัว ได้แก่ จ ด ต ถ ท ส

ประถม ก กา : กล่าวว่ามีตัวสะกด 15 ตัว ได้แก่ จ ช ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ต ต ถ ท ฐ ษ ส

จินตามณี (พระเจ้าบรมโกศ), มูลบทบรรพกิจ, อักษรนิติ, หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศ) , หลักภาษาไทย (กำชัย) : ให้มีตัวสะกด 18 ตัว ได้แก่ จ ฉ ฌ ฦ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ฐ ษ ส (ในอักษรนิติว่า ฌ เป็นตัวสะกดได้แต่ไม่มีใช้ในภาษาไทย)

- แม่กน จินตามณี: กล่าวถึงตัวสะกด 5 ตัว ได้แก่ น ญ ร ล พ
 จินตามณี (พระเจ้าบรมโกศ), ประถม ก กา, มูลบทบรรพกิจ, อักษรนิติ
 หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศ), หลักภาษาไทย (กำชัย): กล่าวว่า มี 6 ตัว
 ได้แก่ ญ ณ น ร ล พ
- แม่กบ จินตามณี: ให้มี 4 ตัว ได้แก่ บ ป พ ภ
 จินตามณี (พระเจ้าบรมโกศ): ให้มีได้ 6 ตัว ได้แก่ บ ป ผ ฝ พ พ
 ประถม ก กา: ให้มีตัวสะกด 4 ตัว ได้แก่ บ ป พ ภ
 มูลบทบรรพกิจ, อักษรนิติ, หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศ): กำหนดให้มี 7
 ตัว ได้แก่ บ ป พ ภ ผ ฝ พ (แต่ในอักษรนิติว่ามีใช้จริงเพียง 5 ตัว บ ป พ
 ภ ผ)
 หลักภาษาไทย (กำชัย): ให้มีเพียง 5 ตัว ได้แก่ บ ป พ พ ภ
- แม่กม ทุกเล่มกำหนดให้มีตัวสะกดตัวเดียว คือ ม
- แม่เกย จินตามณี, จินตามณี(พระเจ้าบรมโกศ)⁵, ประถม ก กา, มูลบทบรรพกิจ:
 กล่าวถึงมาตรานี้ว่ารวมตัวสะกด 3 ตัว ได้แก่ อ ว ย
 หลักภาษาไทย (กำชัย): ยังคงลักษณะเดิม แต่ตัด อ ออกไปจึงเหลือ
 ตัวสะกด 2 ตัว คือ ย ว
 หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศศิลปสาร): กำหนดไว้ตัวเดียว คือ ย
- แม่ หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศศิลปสาร): กำหนดไว้ตัวเดียว คือ ว เป็นที่
- เกว นำสังเกตว่าในจินตามณีนับพระเจ้าบรมโกศ กล่าวถึงมาตราแม่เกว
 เหมือนกัน แต่ไม่ได้แยกจากแม่เกยชัดเจนว่าตัวสะกดใดเป็นของมาตราใด

จากรายการที่แจ้งข้างบน จะเห็นว่ามาตราที่เห็นพ้องต้องกันในตำราทุกเล่ม คือ แม่กง และแม่กม นอกนั้นมีความเห็นแตกต่างกันไป ความแตกต่างอาจเกิดจากการพิจารณาว่าในการใช้จริงนั้น ตัวสะกดตัวใดไม่มีที่ใช้ในภาษาไทย ในที่นี้ หากเราแยกพิจารณาเป็นสองแบบ แบบแรกคือจัดตัวสะกดตามความเป็นไปได้ที่จะทำให้หลีกเลี่ยงในมาตรานั้น ซึ่งหากจัดตามนี้จำนวนตัวสะกดก็ควรจะเป็นไปตามจำนวนสูงสุดที่มีกล่าวไว้ในหนังสือเรียนภาษาไทย ยกเว้น

⁵ ในหนังสือกล่าวว่า “อ ว ย ๓ ตัวนี้ไซ้เปน เกอย เปน เกวว” ไม่ได้แยกชัดเจนจากกัน (จินตามณี 2512:196)

แม่เกยที่เดิมมีความสับสนรวมเอาอักษร อ และ ว ไว้ด้วย แต่ในความเป็นจริง ไม่มีตัวอักษรใดที่แทนเสียงสะกด ย ได้อีกในปัจจุบัน จำนวนตัวสะกดที่เป็นไปได้ในแต่ละมาตราจึงเป็นดังนี้

แม่กก	ก ข ฃ ค ฅ ฆ
แม่กง	ง
แม่กด	จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ธ ศ ษ ส
แม่กน	ญ ณ น ร ล พ
แม่กบ	บ ป ฟ ภ ผ ฝ พ
แม่กม	ม
แม่เกย	ย
แม่เกอว	ว

แบบที่สองคือจัดตัวสะกดตามการใช้จริงที่เป็นอยู่ ซึ่งเมื่อจัดในลักษณะนี้ ตัว ข ฃ ค ก็จะไม่อยู่ในมาตราแม่กก ตัว ช ก็อาจจะไม่อยู่ในมาตราแม่ กด และตัว ฝ ฟ ก็อาจจะไม่อยู่ในมาตราแม่ กบ (ตามที่มีการตั้งข้อสังเกตไว้ในอักขรนิติ) การจัดกลุ่มพยัญชนะตามมาตราสะกดนี้ไม่ได้รับความสำคัญมากเท่ากับการจัดแบบอักษรสามหมู่ แต่ก็ยังเป็นประโยชน์โดยเฉพาะเวลาที่สอนคอมพิวเตอร์ให้อ่านคำไทย เพราะคอมพิวเตอร์จะต้องรู้ว่าตัวพยัญชนะสะกดแต่ละตัวนั้นแทนเสียงพยัญชนะในมาตราใด ซึ่งเราอาจสนใจต่อไปอีกได้ด้วยว่าตัวสะกดแบบใดมีจำนวนการใช้จริง ๆ ในภาษามากน้อยกว่ากันเท่าไร เพราะอาจเป็นประโยชน์อย่างเช่น ในกรณีที่ต้องคาดเดาว่าตัวอักษรที่เห็น(จากการสแกนผ่านเครื่องสแกนเนอร์)นั้นน่าจะเป็นตัวอักษรใดมากกว่ากัน ข้อมูลลักษณะนี้ไม่มีกล่าวถึงในตำราไวยากรณ์ แต่จะสามารถหาได้จากสำรวจจากข้อมูลภาษาไทย โดยเขียนโปรแกรมเพื่อแจกแจงและนับจำนวนตัวอักษรต่างๆที่ใช้ในภาษาไทยว่ามีมากน้อยแตกต่างกันเพียงใด และแยกประเภทว่าเป็นการใช้เป็นพยัญชนะต้นหรือ พยัญชนะสะกด ซึ่งจากการทดลองกับข้อมูลคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ จำนวนหนึ่ง โดยจะนับเฉพาะกรณีที่มีรูปพยางค์แตกต่างกัน (เช่น กฏ แม้จะพบ 33 ครั้งในคำทั้งหมดที่นำมานับ แต่จะนับเป็นการใช้ ฏ เป็นตัวสะกด 1 ครั้ง) พบว่ามีการใช้ตัวอักษรต่างๆ แตกต่างกันไป ดังแสดงในตารางข้างล่างนี้ ตัวเลขในวงเล็บบอกจำนวนครั้งที่พบ

ตารางแสดงจำนวนการใช้พยัญชนะสะกดแยกตามมาตราสะกด

แม่กก	ก (606), ค (73), ข (10), ฌ (9)
แม่กง	ง (953)
แม่กด	ด (467), ต (217), ส (132), ช (98), ท (96), จ (84), ศ (79), ษ (75), ฎ (41), ฐ (30), ฏ (25), ถ (23), ฒ (9), ฑ (5), ฒ (3), ฎ (3)
แม่กน	น (916), ล (178), ญ (94), ณ (89), ร (84), พ (11), ย (1)
แม่กบ	บ (339), ป (86), พ (69), ภ (18), ฟ (6)
แม่กม	ม (578)
แม่เกย	ย (372)
แม่เกว	ว (222)

จากข้อมูลที่แจกแจงมาจะพบว่า ตัวอักษรที่ไม่มีการใช้ในมาตราแม่กกคือ ข และ ค, ในมาตราแม่กด คือ จ และ ฌ, และในมาตราแม่กบ คือ ผ และ ฝ นอกนั้นมีการใช้มากน้อยต่างกัน บางตัวอักษร แม้มีการใช้ก็เป็นคำโบราณ เช่น ย (มาตราแม่กน) ในคำว่า ภัยโย, ฌ (มาตราแม่กก) ในคำว่า อรรฆ, อนรรฆ, มัชฌาน เป็นต้น

นอกจากนี้ หากแจกแจงตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะต้น โดยยึดตามเสียงพยัญชนะเป็นหลักจากข้อมูลชุดเดียวกัน ก็จะได้ผลดังแสดงในตารางข้างล่างนี้ ตัวอักษรที่ไม่มีที่ใช้แล้วคือ ข และ ค และนอกจากจะเห็นความมากน้อยของการใช้แต่ละตัวอักษร ยังเห็นการใช้อักษรควบกล้ำ ร ล ว มีการใช้กับเสียงพยัญชนะแตกต่างกันไป เสียงที่ควบกล้ำได้ครบทั้งสามเสียง คือ [ก] [ค], ที่ควบได้กับ ร ล คือ [ป] [พ], และที่ควบได้เฉพาะกับ ร คือ [ต] [ท]

ตารางแสดงจำนวนการใช้พยัญชนะต้นแยกตามเสียง

k	ก (352)
	kr กร (131); kl กล (89); kw กว (20)
kh	ค (187), ข (161), ฌ (21)
	khr คร (99), ขร (8); khl คล (61), ขล (29); khw ขว (25), คว (21)
ŋ	ง (146)

c	จ (285), จร (5)
	cr* จร (5)
ch	ช (183), ฉ (94), ฌ (8)
s	ส (307), ซ (142), ศ (80), ษ (54)
	sr* สร (5), ซร (3)
d	ด (249), ฎ (14), ฏ (4)
	dr ดร (3)
t	ต (264), ฏ (13)
	tr ตร (52)
th	ท (273), ถ (133), ฐ (66), ฑ (19), ฐ (17), ฒ (3)
	thr ทร (8)
n	น (432), ณ (73)
b	บ (268)
p	ป (264)
	pr ปร (96); pl ปล (61)
ph	พ (221), ผ (103), ภ (90)
	phr พร (75); phl พล (73), ผล (40)
f	ฟ (87), ฝ (37)
m	ม (394)
j, y	ย (335), ญ (24)
r	ร (462)
l	ล (470), ฬ (10)
w	ว (310)
h	ห (252), ฮ (71)

* พบในคำไทยโบราณจำนวนเล็กน้อย เช่น จรวจ, แจรก, ใจร, สรบ, สรม, สรุ เป็นต้น ซึ่งอ่านควบกล้ำตามที่ระบุในพจนานุกรม

นอกจากการแบ่งตัวอักษรพยัญชนะตามเกณฑ์พยัญชนะต้น และพยัญชนะสะกดแล้ว พระยาอุปกิตศิลปสารได้กล่าวถึงการแบ่งตัวอักษรพยัญชนะโดยเทียบเคียงกับภาษาบาลีและสันสกฤต โดยแบ่งเป็นอักษรพยัญชนะกลาง พยัญชนะเดิม และพยัญชนะเติม ดังนี้

- พยัญชนะกลาง คือพยัญชนะที่ใช้ทั้งในไทย บาลี และสันสกฤต มี 21 ตัว คือ ก ข ค ง จ ฉ ช ต ถ ท น ป ผ ฟ ม ย ร ล ว ส ห
- พยัญชนะเดิม คือพยัญชนะที่ติดมาจากภาษาบาลี สันสกฤต อาจมีใช้กับคำไทยบ้างแต่น้อย มีอยู่ 13 ตัว ข ณ ญ ฎ ฐ ฑ ฒ ภ พ ศ ษ
- พยัญชนะเดิม คือพยัญชนะที่ไทยคิดเพิ่มเติมเอง มี 10 ตัว คือ ข ค ซ ฏ ด บ ฬ ฟ อ ฮ

การแบ่งในลักษณะนี้เป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนทำให้รู้ที่มาของตัวอักษรพยัญชนะ และรู้ข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยและบาลี สันสกฤต แต่ไม่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเข้าใจภาษาไทยปัจจุบัน ในที่นี้ ผู้เขียนจึงไม่ใช้วิธีการแบ่งในลักษณะนี้

3.2 ตัวอักษรสระ

ส่วนตัวอักษรที่แทนสระนั้นมักไม่มีกล่าวไว้ในตำราภาษาไทย เพราะตำราโดยทั่วไปมักใช้วิธีอธิบายโดยยึดเสียงเป็นหลักมากกว่ายึดรูป มีเพียงตำราหลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศศิลปสาร) และหลักภาษาไทย (กำชัย ทองหล่อ) ที่กล่าวไว้เหมือนกันว่าสระมี 21 รูป ส่วนในตำราอักษรนิติ (พระอมรวิภักขิต) ว่ามี 20 รูป 19 สำเนียง แต่เมื่อดูรายละเอียดแล้วจะพบว่ารูปสระที่ให้ไว้ในตำราทั้งสองเล่มนั้นแตกต่างกัน ดังนี้

- อักษรนิติ: เ ำ อ โ ๅ ๎ ๏ ฤ ฦ ฎ ฏ ภ ภา แ ไ ใ โอ ๑
 ำ เอะ
- หลักภาษาไทย (พระยาอุปทิศศิลปสาร): ะ (วิสรรชนีย์) ั (ไม้หันอากาศ) ิ (ไม้ไต่คู้)
 ำ (ลากข้าง) ึ (พินทุ์) ู (ฝนทอง) ุ (นกดหิต) “ (ฟันหนู) ื (ตีนเหยียด)
 ๊ (ตีนऊ) ๋ (ไม้หน้า) ์ (ไม้มัน) ํ (ไม้มลาย) ๎ (ไม้โอ) ๏ (ตัวอ) ย (ตัวยอ)
 ๐ (ตัววอ) ๑ (ตัววี) ๒ (ตัวรือ) ๓ (ตัวลี) ๔ (ตัวลือ)

โดยที่ตำราอักษรนิติของพระอมราภิกขิตมอกรูปตัวอักษร ๔ กับ ๗ รวมกันเป็นหนึ่งรูป เพื่อแทนเสียงของสระ เอา ทำนองเดียวกันเสียงของสระเอะและสระอำซึ่งประกอบด้วย สัญลักษณ์มากกว่าหนึ่งตัวก็ถือเป็นหนึ่งรูปเช่นกัน จึงดูเหมือนกับว่าเป็นการจัดรูปตามเสียง สระในภาษาไทย แต่เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าไม่ใช่เสียทีเดียว เพราะภาษาไทยมีเสียงสระ 24

เสียง แต่รูปที่ให้ไว้มี 20 รูป แสดงว่ามีเสียงสระบางเสียงที่ไม่ได้ให้รูปสำหรับแทนสระนั้นไว้ เช่น สระอะ สระเอีย สระเอือะ เป็นต้น และเมื่อตรวจดูในหมวด “เครื่องหมายที่ใช้กับอักษร” แทน จะพบว่าภายในหมวดนี้จะมีรูปวิสันชนี⁶ (ะ) ซึ่งใช้แทนสระอะอยู่ด้วย เครื่องหมายที่ใช้กับอักษรที่แจกแจงเอาไว้ ได้แก่ เอก โท ตรี จัตวา ตายคู้ ทณทญฏ หันอากาศ ฟองคณท นฤคหิต ฝนทอง วิสันชนี ฟองมณท และโคมุตร (ทั้งหมดนี้สะกดตามต้นฉบับ) ผู้เขียนเองก็ยังมองไม่เห็นเหตุผลเบื้องหลังของการแจกรูปสระ และรูปเครื่องหมายที่ใช้กับตัวอักษรในลักษณะนี้ คงต้องเก็บไว้ให้ผู้รู้ไขข้อข้องใจนี้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้คงมองข้ามไปได้ดังจะได้กล่าวต่อไป

ส่วนพระยาอุปกิตศิลปสารนั้นไม่ได้นำสัญลักษณ์มากกว่าหนึ่งตัวเช่น ะ กับ ๗ มารวมกันเป็นหนึ่งรูปเพื่อแทนเสียงๆหนึ่ง แต่ใช้วิธีมองแยกเป็นแต่ละสัญลักษณ์เลย และอันที่จริง ท่านมองแยกลงไปถึงระดับที่แยกย่อยว่าสระอื่นนั้นประกอบด้วยสองสัญลักษณ์คือ พินทุ กับ ฝนทอง (คือรูปแทนสระอิ และรูปแทนขีดที่เพิ่มบนสระอิ ทำให้กลายเป็นสระอี) จึงทำให้ไม่มีตัวอักษรเฉพาะสำหรับสระอี สระอิ สระอี ที่น่าแปลกใจคือการทำไม่ได้คู่ให้เป็นรูปสระ ทั้งนี้ตำราภาษาไทยเล่มอื่นๆ เช่น อักขรนิติ ปฐมมาลา ประถม ก กา มูลบทบรรพกิจ มองว่าเป็นเครื่องหมายสำหรับทำสระให้เสียงสั้นลง แต่เมื่อดูตัวอย่างที่ท่านให้ไว้ จึงเห็นตัวอย่างคำว่า ก็ อีกทั้งในคำอื่นๆที่มีเสียงสระอะและเสียงพยัญชนะสะกด ก็จะมีการใช้เครื่องหมายไม่ได้คู่นี้แทน ะ เช่น เร็ว เก็บ เป็นต้น จึงเข้าใจว่าคำเหล่านี้อาจจะเป็นสาเหตุให้ท่านจัดให้ไม่ได้คู่นี้เป็นรูปสระ แต่หากจัดเป็นรูปสระ ก็จะเป็นรูปที่พิเศษกว่ารูปอื่นๆ คือ ไม่สามารถปรากฏเดี่ยวร่วมกับพยัญชนะได้ ยกเว้นคำว่า ก็ จึงน่าจะจัดให้เป็นอักษรพิเศษได้

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าการแยกรูปสระตามแบบทั้งของพระอมราภิรักขิตและพระยาอุปกิตศิลปสารนั้นอาจจะไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการพิมพ์ตัวอักษรภาษาไทยผ่านทางแป้นพิมพ์กลายเป็นเรื่องปกติวิสัย ซึ่งผู้คนทั่วไปแล้วจะรับรู้ตัวอักษรแต่ละตัวตามความสอดคล้องกับการพิมพ์แป้นพิมพ์แต่ละครั้ง ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าไม่ควรที่จะแยกฝนทองหรือพินทุหรือทณทญฏออกมาเพื่อจะนำไปรวมกับรูปสระอิภายหลัง แม้ว่าเวลาที่เรารวเขียนด้วยดินสอหรือปากกาอาจจะทำเช่นนั้นได้ แต่เราควรจะกำหนดให้มีตัวอักษรสำหรับแทนสระอิ สระอี สระอี และ สระอี แยกเป็นแต่ละตัวไปเลย และถ้ายึดเกณฑ์ว่ารูปสระคือตัวอักษรแต่ละตัวที่เทียบเคียงได้จากการพิมพ์แป้นพิมพ์แต่ละแป้น รูปสระที่ประกอบด้วยสัญลักษณ์มากกว่าหนึ่งตัว เช่น ะ- ะ- ะ- พวกนี้ก็จะไม่ถือว่าเป็นรูปสระต่างหาก แต่เป็นการใช้รูปสระสองรูปร่วมกันเพื่อแทนเสียงสระหนึ่งเสียง วิธีนี้ยังสอดคล้องกับ

⁶ สะกดตามต้นฉบับ (อักขรนิติ 2513:151)

การประยุกต์ใช้ภาษาไทยบนคอมพิวเตอร์ด้วย เพราะคอมพิวเตอร์มองตัวอักษรแต่ละตัวที่ได้จากการพิมพ์ว่ามีรหัสเฉพาะของแต่ละตัวอักษร เช่น ตัวอักษร ก เมื่อเก็บในคอมพิวเตอร์จะแทนด้วยรหัส 161 ข แทนด้วยรหัส 162 ะ แทนด้วยรหัส 208 ำ แทนด้วยรหัส 210 เป็นต้น ดังนั้น เสียงสระเมื่อแทนด้วยตัวอักษรจึงไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์แบบหนึ่งรูปต่อหนึ่งเสียง สระหนึ่งเสียงอาจต้องใช้รูปสระมากกว่าหนึ่งตัวเพื่อแทนเสียงนั้นก็ได้ เช่น เสียงสระเอา สระเอะ สระแอะ สระเอือ สระเอื้อะ ประกอบด้วยรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป

นอกจากนี้ ในส่วนของการใช้ตัวอักษรพยัญชนะ อ ย ว แทนเสียงสระซึ่งพระยาอุปกิตศิลปสารมองว่าเป็นรูปสระเพราะประกอบกับรูปอื่นเป็นเสียงสระได้ เช่น สระเอีย ใช้รูปสามรูป คือ ใ ใ และ ย ข้อดีของวิธีนี้ คือ ทำให้เราตระหนักว่ารูปตัวอักษร อ ย ว นั้นอาจเป็นส่วนที่แทนเสียงสระได้ แต่ก็ทำให้ตัวอักษรสามตัวนี้จัดได้ว่าเป็นตัวอักษรสองประเภทคือเป็นรูปพยัญชนะก็ได้เป็นรูปสระก็ได้ แต่เราก็อาจมองในอีกมุมว่าเสียงสระหนึ่งเสียงอาจแทนได้ด้วยตัวอักษรมากกว่าหนึ่งตัว ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นตัวอักษรที่เป็นรูปสระอย่างเดียวแต่อาจเป็นรูปตัวอักษรพยัญชนะ อ ย ว ก็ได้ ดังนั้น ตัว อ ย ว จึงจัดเป็นรูปพยัญชนะเหมือนปกติได้ แต่เป็นรูปที่สามารถนำมาใช้แทนเสียงสระหรือใช้ประกอบกับรูปสระอื่นเพื่อแทนเสียงสระบางเสียงได้ ข้อดีของวิธีนี้คือแยกประเภทรูปพยัญชนะและรูปสระขาดจากกันชัดเจน ทำให้บอกได้แน่ชัดว่ารูปตัวอักษรนั้นเป็นรูปในกลุ่มไหน และเนื่องจากเสียงสระอาจแทนด้วยรูปอักษรมากกว่าหนึ่งรูปได้อยู่แล้ว จึงไม่แปลกที่จะยอมให้เสียงบางเสียงแทนด้วยรูปตัวอักษรพยัญชนะและสระด้วย

ในส่วนของตัว ฤ ฦ ฎ ฏ ซึ่งทั้งพระยาอุปกิตศิลปสารและพระอมราภิรักษ์จัดให้เป็นรูปสระนั้น หากพิจารณาเสียงที่ออกจริงจะพบว่าประกอบด้วยเสียงของทั้งพยัญชนะและสระ ดังนี้ ฤ รือ ลือ จึงไม่น่าที่จะจัดให้เป็นรูปสระ สาเหตุที่ทั้งสี่รูปนี้ถูกจัดให้เป็นรูปสระน่าจะมาจากการที่ทั้งสี่รูปนี้เป็นสระในภาษาสันสกฤต คำที่ใช้ตัวอักษรนี้คือคำที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต แต่เมื่อเรานำมาใช้เป็นคำไทย เราไม่สามารถออกเสียงแบบภาษาสันสกฤตได้ ต้องปรับให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาไทย เสียงของคำที่มีตัวอักษรนี้จึงไม่ใช่เสียงสระในภาษาไทยแต่เป็นเสียงที่ประกอบด้วยทั้งเสียงพยัญชนะและสระ บางคนจึงจัดให้ตัวอักษร ฤ ฦ เป็นตัวอักษรพยัญชนะ ซึ่งในทางคอมพิวเตอร์ตัวอักษรทั้งสองตัวนี้ก็ถูกแทนด้วยรหัสในกลุ่มพยัญชนะโดยเรียง ... ม ย ร ฤ ล ฎ ฏ ... ทั้งนี้เพื่อใช้ในการจัดเรียงคำให้สอดคล้องกับพจนานุกรมไทย แต่ตัว ฤ ฦ นี้ก็จะต่างจากพยัญชนะอื่นๆ เพราะไม่ปรากฏว่าใช้กับสระใดได้เลย อีกทั้งเสียงของตัวอักษร ฤ นี้เมื่อเป็นคำไทยยังแปรไปตามตัวอักษรอื่นๆที่เกิดร่วมได้สามแบบ เช่น เป็น [รี] ในคำว่า จาฤก หฤทัย, เป็น [ริ] ในคำว่า ฤทธิ อังกฤษ, เป็น [เรอ] ในคำว่า ฤกษ์, ส่วนสามตัวที่เหลือนั้นมีเสียงคงที่ ตัว ฤ จึงน่าจะมองในลักษณะเดียวกับตัว อ

ที่เป็นทุนให้กับพยัญชนะอื่นเกาะ (เช่น ขอน) ดังนั้น ในที่นี้จึงจัดให้เป็นอักษรพิเศษที่ไม่ใช้ทั้งพยัญชนะหรือสระ ในขณะที่ตัว ฤ สามารถปรากฏเดี่ยวๆได้ ส่วนตัว ฦ ฦ นั้นปัจจุบันไม่มีที่ใช้ในภาษาไทยจึงไม่น่าสนใจนัก เนื่องจากในที่นี้ผู้เขียนใช้เกณฑ์ว่าหนึ่งตัวอักษรคือตัวพิมพ์หนึ่งตัว ดังนั้น จึงจัดให้ ฦ เป็นอักษรพิเศษที่เกิดร่วมกับ ฤ ได้เท่านั้น

ดังนั้น หากยึดตามหลักการหนึ่งรูปต่อหนึ่งตัวอักษรดังกล่าวมาแล้ว รูปสระในภาษาไทยจึงควรมีจำนวนเพียง 15 รูป ดังนี้

ะ ำ แ ไ โ ิ ึ ื ึ ุ ู ั ๋ ำ

อย่างไรก็ตาม การจัดจำนวนรูปสระแบบนี้เป็นการจัดเพื่อให้คอมพิวเตอร์รู้ว่านอกเหนือจากตัวอักษรพยัญชนะ 44 ตัวแล้ว จะต้องมิตัวอักษรอีก 15 ตัวสำหรับใช้แทนสระ แต่สำหรับคนทั่วไป เมื่อพูดถึงรูปสระ จะยึดเสียงสระเป็นตัวตั้งแล้วพิจารณาว่ารูปที่ใช้แทนเสียงสระนั้นได้มีอะไรบ้าง เสียงสระแต่ละรูปอาจต้องใช้รูปสระมากกว่าหนึ่งรูปประกอบกัน หรืออาจต้องใช้รูปพยัญชนะ อ ย ว เพื่อประกอบด้วย การเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสระแต่ละเสียงกับรูปที่แทนนั้นสามารถทำเป็นตารางเทียบเป็น 24 คู่ตามจำนวนเสียง ดังนี้

สระ	รูปแทน
อะ	a -ะ หรือ -ั (ถ้ามีตัวสะกด เช่น กัด) หรือ -รร- (กรรม, มรรค)
อา	a: -า
อิ	i -ิ
อี	i: -ี
อึ	ɨ -ึ
อื	ɨ: -ือ (ต้องมีตัว อ สะกดด้วย)
อุ	u -ุ
อู	u: -ู
เอะ	e -ะ หรือ -เ (เมื่อมีตัวสะกด เช่น เห็น)
เอ	e: -เ
แอะ	ɛ -ะ หรือ -แ (เมื่อมีตัวสะกด เช่น แข็ง)
แอ	ɛ: -แ
โอะ	o -ะ หรือ ลดรูปสระ (เช่น กก กง กด)
โอ	o: -โ

สระ	รูปแทน
เอะ	๑ -ะ หรือ ิ- (เมื่อมีตัวสะกด เช่น นือต ลือก)
ออ	๑: -อ หรือลดรูปถ้าสะกดด้วย -ร (เช่น กร จร)
เอะ	๑ -ะ หรือ ิ- (เมื่อมีตัวสะกด เช่น เกิด) หรือ ิ- (เช่น เกือก เกียง)
เออ	๑: -อ หรือ ิ- (เมื่อมีตัวสะกด เช่น เดิน)
เอียะ	ia ิ- ยะ หรือเปลี่ยน ะ เป็นไม้ไต่คู้ (แต่ไม่มีที่ใช้ในปัจจุบัน)
เอีย	ia ิ- ย
เอือะ	ia ิ- ะ
เอือ	ia ิ- ะ
อัวะ	ua ิ- ะ เปลี่ยนวิสรรชนีย์เป็นไม้ไต่คู้และลดไม้หันอากาศถ้ามีตัวสะกด (เช่น กัวก กัวง)
อัว	ua ิ- ะ ลดไม้หันอากาศถ้ามีตัวสะกด (เช่น กวาก กวาก)

นอกจากนั้น รูปสระบางรูปอาจแทนเสียงมากกว่าหนึ่งเสียง กล่าวคือ ำ แทนเสียง [อะ + ม] ใ และ ใ แทนเสียง [อะ + ย] และในภาษาโบราณ การใช้ตัวอักษรสองตัวซ้อนกันจะหมายถึงการใช้รูปไม้หันอากาศได้ เช่น ทง หมายถึง ทัง สรร หมายถึง สัน อะนนวน หมายถึง อะนัน ชะบบบ หมายถึง ชะบบ (จาก ประถม ก กา) แต่ปัจจุบัน มีเฉพาะการใช้ รร ที่หมายถึง ไม้หันอากาศได้ (จรร อ่านว่า [จัน])

การจัดกลุ่มของรูปสระนั้น ไม่มีหนังสือภาษาไทยได้กล่าวถึงไว้ชัดเจน ในที่นี้ เราอาจจัดกลุ่มรูปสระโดยพิจารณาจากเกณฑ์การปรากฏใช้ของรูปนั้น ๆ ได้ ดังนี้

สระหน้า คือสระที่วางไว้หน้าพยัญชนะ ได้แก่ ะ แ ใ ใ โ
 สระหลัง คือสระที่วางไว้หลังพยัญชนะ ได้แก่ ะ ำ ำ
 สระบน คือสระที่วางไว้เหนือพยัญชนะ ได้แก่ ิ ึ ึ ึ ึ
 สระล่าง คือสระที่วางไว้ใต้พยัญชนะ ได้แก่ ุ ุ

3.3 ตัวอักษรวรรณยุกต์

ตัวอักษรวรรณยุกต์ในภาษาไทยมีอยู่ 4 ตัว คือ ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี และไม้จัตวา แต่ในหนังสือ จินตามณี จะกล่าวถึงการผันอักษรต่างๆด้วยรูปวรรณยุกต์เอกและโทเป็นหลัก

โดยเฉพาะในจินตามณีจะมีแต่ตัวอย่างที่ผันด้วยไม้เอกและไม้โทเท่านั้น ไม่มีตัวอย่างที่ผันด้วยไม้ตรีหรือไม้จัตวา แม้ว่าจะมีกล่าวถึงรูปไม้ตรีและไม้จัตวาในส่วนอื่นๆ ดังนี้

อักษรเบื้องต้น หาเอกโทมิได้ เช่น กา

อักษรคำรบสอง มีไม้เอกรูปตั้งค่อนหางโค เช่น ก่า

อักษรคำรบสาม มีไม้โทตั้งรูปขอ เช่น ก้า

อักษรเป็นคำรบสี่ มีไม้ตรีตั้งรูปเลข ๗ เช่น ก้า

อักษรคำรบห้า มีไม้ตรีตั้งรูปตีนกา เช่น ก้า

ในตำราภาษาไทยต่อมานับแต่มูลบทบรรพกิจ ประถม ก กา ปฐมมาลา อักษรนิติ จึงเริ่มมีตัวอย่างการผันด้วยไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี และไม้จัตวาด้วย แต่ตัวอย่างส่วนมากเป็นการผันโดยใช้ไม้เอกไม้โทเป็นหลักอยู่ และแยกอธิบายการผันไม้ตรีและไม้จัตวาไว้ต่างหาก ทำให้สันนิษฐานได้ว่า รูปไม้ตรี ไม้จัตวา นั้นจะมีที่มาที่แตกต่างจากรูปไม้เอกและไม้โท ซึ่งเมื่อค้นดูในบันทึกเรื่องจินตามณีของกรมศิลปากร กรมศิลปากรได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่าเดิมในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีรูปวรรณยุกต์ใช้เพียงสองรูป แต่ที่ปรากฏในหนังสือจินตามณีเพิ่มเติมการใช้รูปไม้ตรีและจัตวาน่าจะมาจากการเขียนเพิ่มเติมเอาในภายหลัง ดังมีปรากฏในบันทึกท้ายเล่มของจินตามณีฉบับหนึ่งว่าได้เพิ่มเติมการผันวรรณยุกต์ตรีและจัตวาเข้าไปเพื่อให้สมบูรณ์ขึ้นจากเดิม ในจินตามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศจึงมีตัวอย่างการผันวรรณยุกต์ครบทุกรูป (จินตามณี 2512: 148)

ตำราที่อธิบายการผันรูปวรรณยุกต์ เอก โท ตรี และจัตวา ไปพร้อมๆ กัน คือ หนังสือภาษาไทยปัจจุบัน เช่น หนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปทิศศิลปสาร และหนังสือลักษณะและการใช้ภาษาไทย ของ บรรจบ พันธุเมธา

3.4 ตัวอักษรพิเศษ

ตัวอักษรพิเศษคือตัวอักษรอื่นๆที่ไม่ใช่พยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ แต่มีใช้ในการเขียนภาษาไทย ซึ่งหากนับรวมตัวอักษรต่างๆที่มีกล่าวถึงในตำราภาษาไทยเล่มต่างๆ ก็จะมีตัวอักษรต่อไปนี้

๙	ทันทฆาต ⁷	ใช้ฆ่าตัวอักษรที่ไม่ออกเสียง
๙	ไม้ไต่คู้	ใช้กำกับให้เสียงสั้น
“	ฝนทอง, ฟันหนู	ใช้เขียนไว้บนพองมันและพินอิ
●	พองมัน, ตาไก่	ใช้เขียนไว้ต้นวรรคและต้นบรรทัด
°	นฤคหิต,	ใช้ตามภาษาสันสกฤต แทนเสียง ม
	หยาดน้ำค้าง	ใช้เขียนไว้บนสระอา สระอิ สระอุ
๐	โคมุตร, สุต	ใช้เขียนสุดท้ายและจบเรื่อง
‘	มุสิกทนต์	ใช้เขียนบนพินอิ
๗	คั่น, อังคั่นเดี่ยว, ขึ้น	ใช้สำหรับสืบบทสันข้อเนื้อความ
	ไปยาลน้อย, เปยยาล	ใช้ละคำที่รู้จักกันดี (กรุงเทพ ฯ)
	น้อย	
๗๗	บัลละญาณ, ไปยาล	ใช้ละกลางความ (กล่าวถึงในหนังสือ <i>ประถม ก</i>
	ใหญ่, เปยยาลใหญ่	กา เช่น ก ๗๗ ฮ)
		ใช้ละข้อความที่อยู่ท้าย
๐	พองคัณฑ	กล่าวถึงในอักษรนิติ และพบว่ามีการอ้างถึง
		“พองคัณฑ” ว่าใช้แทนตัวอในแม่เกอย โดย
		ยกตัวอย่างที่มีรูปสระอุและนฤคหิต เช่น กุ°
		(อ่านว่า กุง)
๙	ยามักการ	ใช้เขียนข้างบนในภาษาบาลีและสันสกฤต
		เพื่อให้รู้ว่าเป็นอักษรควบกัน
.	พินทุ	ใช้เขียนไว้ข้างล่างตัวพยัญชนะในภาษาบาลี
		และสันสกฤตเพื่อให้รู้ว่าเป็นตัวสะกดหรือตัวควบ

ตัวอักษรพิเศษเหล่านี้ หลายตัวไม่พบใช้ในการเขียนภาษาปัจจุบัน เช่น ยามักการ โคมุตร พินทุ และพองมัน ส่วนฝนทอง นฤคหิต มุสิกทนต์ นั้นในที่นี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของ ตัวอักษรอื่นๆดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น จึงไม่นับแยกออกมาเป็นอักษรพิเศษอีกต่อไป ตัวอักษรพิเศษที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ ทันทฆาต ไม้ไต่คู้ คั่น และบัลละญาณ ทันทฆาต

⁷ ในจินตามณีใช้ “ทันทฆาฏ” ในอักษรนิติใช้ “ทันทฆาฏ” ในมูลบทบรรพกิจใช้ “ทันทฆาฏ” ในหลักภาษาไทย(กำชัย ทองหล่อ) กล่าวว่าโบราณเรียก “วิญญการ” หากเขียนไว้บนอักษรที่อยู่ระหว่าง คำ เช่น สาสน

ยังคงใช้ในความหมายเดิม แต่ คั้น ในปัจจุบันเรียกว่าไปยาลน้อย ใช้เพื่อละคำที่เป็นที่รู้จักกัน ส่วนบัลลัญจกปัจจุบันเรียกว่าไปยาลใหญ่ยังคงใช้ในความหมายเดิม แต่ในที่นี้จะไม่ถือไปยาลใหญ่เป็นตัวอักษรพิเศษ แต่ให้พิจารณาเป็นสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วยสามตัวอักษรตามที่พิมพ์เข้าคอมพิวเตอร์ คือ ๒ ล และ ๒ ดังนั้น จึงเหลือตัวอักษรพิเศษที่ใช้ปกติ คือ ๑ ๒ ๓ ส่วนตัวอักษรพิเศษอื่นๆ แม้ไม่ได้ใช้ในภาษาไทยทั่วไป แต่ก็มีกำหนดไว้ในมาตรฐานชุดอักขระภาษาไทยบนคอมพิวเตอร์ด้วย ได้แก่ ๐ ๑ ๒ ๓ . ในขณะที่บางตัวไม่มีกำหนดไว้ในมาตรฐานชุดอักขระไทย (ฟองคันท (o) ฟันหนู (๐) มุสิกทนต์ (๐))

นอกจากนี้ ในตำราสมัยเก่าเช่น ประถม ก กา อักษรนิติ มูลบทบรรพกิจ จะพบว่ามีการใช้อักษรพิเศษเช่น ๒ ๒๒ แต่ผู้เขียนไม่พบคำอธิบายใดใดเกี่ยวกับสัญลักษณ์เหล่านี้ในเล่ม สัญลักษณ์พิเศษเหล่านี้อธิบายไว้ในหนังสือหลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ ดังนี้

๒ อังคั่นคู่ ใช้เขียนไว้หลังข้อความใหญ่ หรือจบเรื่องใหญ่

๒๒ อังคั่นวิสรรชนีย์ ใช้เขียนไว้ข้างหลังโคลงแต่ละบท หรือข้อความที่สั้นกระแสนแต่ละตอน

อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายเหล่านี้ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว จึงไม่นำมานับในที่นี้ เมื่อนับรวมกับตัว ฤ ฤๅ ฦ ฦๅ ที่กล่าวถึงในตอนต้นว่าไม่นับเข้าพวกสระ อักษรพิเศษก็จะมีเพิ่มอีก 3 ตัว คือ ฤ ฦ และ ๑

นอกจากนี้ ในการเขียนภาษาไทยปัจจุบัน ยังมีการใช้ตัวอักษรพิเศษอื่นๆ อีก ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือของกำชัย ทองหล่อ และในหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ ของราชบัณฑิตยสถาน (จำนวน 21 เครื่องหมาย) แต่ส่วนใหญ่เป็นตัวอักษรที่ใช้สำหรับภาษาอังกฤษอยู่แล้ว จึงไม่จัดเป็นตัวอักษรที่ต้องเพิ่มเติมสำหรับชุดอักขระภาษาไทย เครื่องหมายและการใช้เครื่องหมายเหล่านี้(ซึ่งคัดมาบางส่วน) ได้แก่

.	มหัพภาค	ใช้เพื่อจบความ ใช้หลังคำย่อ (พ.ศ.) ใช้หลังตัวเลขหรืออักษรที่บอกจำนวนข้อ (ก. 1.) ใช้เป็นจุดทศนิยม (1.25) ใช้คั่นระหว่างชั่วโมงและนาที (10.15 น.) ใช้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
,	จุลภาค	ใช้คั่นจำนวนตัวเลข (1,000 1,000,000) ใช้แยกวลีหรืออนุประโยค

		ใช้ค้นรายการตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไป (มด, หนู, แมลง)
;	อัฒภาค	ใช้ค้นประโยคเล็กๆ ที่มีความต่อเนื่องใกล้ชิดกัน ใช้แบ่งประโยค กลุ่มคำ ตัวเลขที่มีเครื่องหมายจุลภาค อยู่แล้ว เพื่อให้เห็นแยกตอนชัดเจน
:	ทวิภาค, จุดคู่	ใช้แสดงมาตราส่วน อัตราส่วน (1:20) ใช้แทนคำ “คือ” ใช้หลังคำ ดังนี้ ดังต่อไปนี้ เพื่อแจ้งรายการ
:-	วิฆภาค	ใช้หลังคำ ดังนี้ ดังต่อไปนี้ เพื่อแจ้งรายการ (แต่ละ รายการจะขึ้นย่อหน้าใหม่)
-	ยติภังค์	ใช้เขียนต่อพยางค์ท้ายบรรทัด ใช้แยกพยางค์เพื่อบอกคำอ่าน ใช้ในความหมาย “และ” “กับ” (ไทย-จีน) ใช้ขยายความ (ถิ่น-พายัพ) ใช้ในความหมาย “ถึง” (จันทร์-ศุกร์) ใช้ในความหมาย “เป็น” (พจนานุกรมไทย-อังกฤษ) ใช้แสดงลำดับรายการ กรณีที่ไม่ต้องการรายการแบบ ตัวเลข ใช้เขียนแยกกลุ่ม (02-218-4695)
()	นขลิขิต, วงเล็บ	ใช้อธิบายเพิ่มเติม ใช้บอกที่มาของข้อความ
[]	วงเล็บเหลี่ยม	ใช้อธิบายเพิ่มเติมในอีกลักษณะ ใช้ในทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
{ }	วงเล็บปีกกา	ใช้โยงคำหรือข้อความที่อยู่คนละบรรทัด ใช้ในทางคณิตศาสตร์
?	ปรัศนี	ใช้สิ้นสุดประโยคคำถาม หรือแสดงความสงสัย
!	อัศเจรีย์	ใช้หลังคำ วลี ประโยคที่เป็นคำอุทาน ใช้หลังคำเลียนเสียงธรรมชาติ (โครม!) ใช้ในทางคณิตศาสตร์
“ ”	อัญประกาศ	ใช้แสดงข้อความที่เป็นคำพูด ใช้แสดงข้อความคัดมาจากที่อื่น

		ใช้เน้นความให้เด่นชัดขึ้น
‘	อัญประกาศเดี่ยว	ใช้ซ้อนในข้อความที่มีเครื่องหมายอัญประกาศอยู่แล้ว
๑	ไม้ยมก	ใช้ซ้ำคำ วลี หรือประโยค
.....	จุดไข่ปลา	ใช้เพื่อละข้อความยาวๆ
-----	ที่ ข ล ัญ ญ า , เส้นประ	ใช้เหมือนจุดไข่ปลา
=	เสมอภาค	ใช้แสดงความเสมอกัน
——	สัญญาประกาศ (ขีดเส้นใต้)	ใช้ขีดใต้ข้อความเพื่อเน้น
“	บุพสัญญา	ใช้แทนคำหรือข้อความที่อยู่บรรทัดบน

เครื่องหมายวรรคตอนเหล่านี้เป็นรูปตัวอักษรเดี่ยวที่ใช้ร่วมกับภาษาอังกฤษได้ เช่น . , ; : เป็นต้น จะมีก็เพียงตัวไม้ยมกเท่านั้น ๆ ที่ใช้เฉพาะในภาษาไทย และหากรวมตัวเลขไทย ๐ – ๙ และเครื่องหมายแสดงหน่วยเงินบาท ฿ อักษรพิเศษในภาษาไทยจึงมี 24 ตัวดังนี้

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพยายามสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างเป็นระบบ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ “วิธีใหม่สำหรับใช้สระและเขียนหนังสือไทย” ในปี พ.ศ. 2460 ซึ่งนอกจากจะทรงนำเสนอแนวคิดใหม่ในการเขียนภาษาไทยโดยให้สระอยู่บรรทัดเดียวกับพยัญชนะ เปลี่ยนรูปของสระผสม และวางตำแหน่งสระไว้หลังพยัญชนะ ฯลฯ แล้ว ยังทรงเสนอให้มีการแบ่งคำ แบ่งวรรคตอนโดยใช้เครื่องหมายวรรคตอนตามที่เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) ได้อธิบายไว้ในตำราแบบเรียนการแต่งหนังสือ แต่ก็ไม่ได้ได้รับการสานต่อให้เป็นที่ใช้กันแพร่หลาย หากมีการแบ่งคำ และใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ แล้ว การประมวลผลภาษาไทยด้วยคอมพิวเตอร์ก็จะง่ายมากขึ้น และยังอาจช่วยให้ผู้เขียนความเรียงภาษาไทยสามารถเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นประโยคได้ชัดเจนมากขึ้น

3.5 สถิติการใช้ตัวอักษรต่าง ๆ ในภาษาไทย

หลังจากที่ได้กล่าวถึงตัวอักษรประเภทต่างๆ ที่ใช้ในภาษาไทยแล้ว ในส่วนนี้จะนำเสนอสถิติการใช้ตัวอักษรต่างๆ ในภาษาไทย ซึ่งหาได้โดยการนำข้อมูลภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ มาแจกแต่ละตัวอักษรแล้วให้คอมพิวเตอร์นับว่าแต่ละตัวอักษรมีจำนวนการใช้มากน้อยเพียงใด ในที่นี้ ได้ใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ข่าวจากสำนักข่าวไทย เรื่องสั้น นิยาย บทความวิชาการ ประมวลกฎหมาย และสุนทรพจน์ เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 354 ล้านตัวอักษร ข้อมูลรวมตัวอักษรทั้งหมดแสดงในตารางข้างล่าง

ตารางแสดงจำนวนการใช้อักษรพยัญชนะเรียงตามความถี่

ร	22,980,559	10.58%	ป	6,002,429	2.76%	จ	485,706	0.22%
น	21,539,571	9.92%	จ	5,808,506	2.67%	ฅ	234,963	0.11%
ก	15,639,107	7.20%	พ	4,029,354	1.86%	ฝ	215,652	0.10%
อ	14,043,669	6.47%	ช	4,028,758	1.86%	ฎ	196,316	0.09%
ง	13,446,596	6.19%	ซ	3,773,356	1.74%	ฏ	147,910	0.07%
ม	11,480,076	5.29%	ธ	1,816,470	0.84%	ถ	138,806	0.06%
ย	11,414,497	5.26%	ผ	1,732,132	0.80%	ฮ	119,534	0.06%
ว	9,370,549	4.32%	ศ	1,529,376	0.70%	ฑ	106,731	0.05%
ท	8,848,508	4.07%	ถ	1,404,048	0.65%	ฑ	105,505	0.05%
ด	8,219,261	3.79%	ณ	1,365,793	0.63%	พ	66,704	0.03%
ล	8,098,263	3.73%	ช	1,181,412	0.54%	ฌ	55,074	0.03%
ต	7,048,841	3.25%	ษ	1,154,037	0.53%	ฌ	27,089	0.01%
ห	6,658,952	3.07%	ญ	1,133,041	0.52%	ค	13,107	0.01%
ส	6,652,219	3.06%	ภ	975,323	0.45%	ภ	2,628	0.00%
บ	6,467,847	2.98%	ฐ	745,057	0.34%			
ค	6,148,224	2.83%	ฟ	499,872	0.23%			
						รวม	217,151,428	100%

ตารางแสดงจำนวนการใช้อักษรไทยต่าง ๆ เรียงตามความถี่

ก	25,209,774	7.12%	ข	4,028,758	1.14%	ฅ	139,272	0.04%
ง	22,980,559	6.49%	ค	3,834,242	1.08%	ด	138,806	0.04%
ช	21,539,571	6.08%	ด	3,773,356	1.07%	ต	138,759	0.04%
ป	15,639,107	4.42%	จ	3,656,069	1.03%	ถ	131,819	0.04%
บ	15,567,843	4.39%	ฉ	3,655,755	1.03%	ช	119,534	0.03%
ผ	14,043,669	3.96%	ช	2,919,201	0.82%	ค	113,603	0.03%
ฝ	13,502,777	3.81%	ด	2,724,773	0.77%	ก	106,731	0.03%
ห	13,446,596	3.80%	ค	2,690,261	0.76%	ข	105,505	0.03%
อ	12,088,661	3.41%	ก	2,562,973	0.72%	ค	96,032	0.03%
อิ	11,622,044	3.28%	ค	1,951,275	0.55%	ก	80,281	0.02%
ม	11,480,076	3.24%	ห	1,816,470	0.51%	พ	66,704	0.02%
ย	11,414,497	3.22%	ค	1,772,343	0.50%	ค	65,882	0.02%
ว	9,370,549	2.65%	ผ	1,732,132	0.49%	ม	55,074	0.02%
ล	9,345,532	2.64%	ศ	1,529,376	0.43%	บ	42,917	0.01%
ท	8,848,508	2.50%	ถ	1,404,048	0.40%	ั	40,740	0.01%
ด	8,219,261	2.32%	ณ	1,365,793	0.39%	ล	35,667	0.01%
ล	8,098,263	2.29%	ช	1,181,412	0.33%	ค	33,296	0.01%
ะ	7,284,384	2.06%	ช	1,154,037	0.33%	ค	29,240	0.01%
ต	7,048,841	1.99%	ญ	1,133,041	0.32%	ม	27,089	0.01%
ท	6,658,952	1.88%	ภ	975,323	0.28%	ค	13,107	0.00%
ส	6,652,219	1.88%	ฐ	745,057	0.21%	ั	4,657	0.00%
บ	6,467,847	1.83%	พ	499,872	0.14%	ภ	2,628	0.00%
ะ	6,424,503	1.81%	ณ	485,706	0.14%	ั	172	0.00%
ค	6,148,224	1.74%	จ	339,092	0.10%	฿	42	0.00%
ป	6,002,429	1.69%	ฒ	234,963	0.07%	ก	33	0.00%
จ	5,808,506	1.64%	ผ	215,652	0.06%	ข	19	0.00%
แ	4,568,250	1.29%	ฎ	196,316	0.06%	๐	5	0.00%
ไ	4,255,053	1.20%	ฎ	147,910	0.04%	๐	4	0.00%
พ	4,029,354	1.14%	ช	142,585	0.04%	๑	2	0.00%

รวม 354,221,260 100%

ตารางแสดงจำนวนการใช้อักษรสระและอักษรพิเศษเรียงตามความถี่

-า	25,209,774	18.39%	-	2,724,773	1.99%	๒	42,917	0.03%
-ิ	15,567,843	11.36%	-	2,690,261	1.96%	-	40,740	0.03%
-เ	13,502,777	9.85%	-	2,562,973	1.87%	๗	35,667	0.03%
-ุ	12,088,661	8.82%	-	1,951,275	1.42%	๘	33,296	0.02%
-อ	11,622,044	8.48%	-	1,772,343	1.29%	๙	29,240	0.02%
-า	9,345,532	6.82%	ง	339,092	0.25%	-	4,657	0.00%
-า	7,284,384	5.31%	ย	142,585	0.10%	-	172	0.00%
-ะ	6,424,503	4.69%	-	139,272	0.10%	฿	42	0.00%
-แ	4,568,250	3.33%	๒	138,759	0.10%	-า	33	0.00%
-ไ	4,255,053	3.10%	๑	131,819	0.10%	๗	19	0.00%
-ใ	3,834,242	2.80%	๐	113,603	0.08%	๑	5	0.00%
-ิ	3,656,069	2.67%	๕	96,032	0.07%	๐	4	0.00%
-ิ	3,655,755	2.67%	๓	80,281	0.06%	-	2	0.00%
-ิ	2,919,201	2.13%	๔	65,882	0.05%	รวม 137,069,832 100%		

ข้อมูลการใช้ตัวอักษรที่แจกแจงนี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในงานบางด้านได้ เช่น ในการคาดเดาตัวอักษรที่ไม่ชัดเจนจากการสแกนด้วยคอมพิวเตอร์ ก็สามารถกำหนดให้เลือกตัวอักษรที่เป็นไปได้ที่ใช้บ่อยมากกว่า เช่น ถ้าต้องเลือกระหว่าง ด กับ ค เมื่อเลือก ด ก็จะมีโอกาสถูกมากกว่า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในการใช้งานจริงคงต้องพิจารณารายละเอียดมากกว่านี้ เช่น ตำแหน่งของตัวอักษรนั้น ตัวอักษรที่ปรากฏข้างหน้าข้างหลัง ข้อมูลการปรากฏรวมของตัวอักษรต่างๆ ก็ช่วยให้ตัดสินใจเลือกได้ดีมากขึ้น นอกจากการประยุกต์ใช้ทางคอมพิวเตอร์แล้ว ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในทางภาษาคือ ในขณะที่เสียง [ร] เป็นเสียงที่ปัจจุบันผู้คนมักจะละเลยไม่ออกเสียงหรือออกเสียงเป็น [ล] ไป แต่ตัวอักษร ร กลับเป็นตัวอักษรพยางค์ที่พบใช้มากที่สุดในการเขียน และตัวอักษร ล เป็นพยางค์ที่ใช้มากเป็นลำดับที่ 11 ด้วยจำนวนการใช้รูปเขียนที่มากที่สุด ร และ ล อักษรทั้งสองจึงยังคงมีหน้าที่แยกความต่างในการเขียนอยู่มาก แม้ว่าในภาษาพูดจะถูกละเลยไป

4. การประสมอักษร

นอกจากความรู้ว่าในภาษาไทยมีตัวอักษรอะไรบ้าง สิ่งสำคัญที่สุดของความรู้เรื่องอักษรวิธียคือการรู้ว่าจะนำตัวอักษรต่างๆ มาผูกต่อกันเป็นพยางค์เป็นคำหรือเป็นข้อความได้อย่างไร เราไม่สามารถนำตัวอักษรอะไรก็ได้มาเรียงกันเพื่อให้เป็นภาษาไทย เช่น “กกรยัระะทเพดพหฐะก” ไม่ใช่ข้อความที่สามารถอ่านได้ ความรู้ที่สำคัญในที่นี่คือการนำตัวอักษรมาผสมกันเป็นพยางค์หรือเป็นคำในภาษา ซึ่งคำหรือพยางค์ที่ผสมได้นี้จะเป็นแบบที่อ่านออกเสียงได้แต่ไม่สื่อความอะไร เช่น “กาที่ปุมะเรเดิน” หรือจะเป็นข้อความที่อ่านออกเสียงและสื่อความได้ เช่น “ผมชอบเรียนภาษาไทย” ดังนั้น การนำตัวอักษรต่างๆ มาประสมกันนั้นจึงมีได้สองระดับ ระดับแรกคือประสมกันขึ้นมาเป็นข้อความที่อ่านออกเสียงได้ในภาษาไทย ระดับที่สองคือนอกจากจะอ่านออกเสียงได้แล้วยังสื่อความหมายได้ ในระดับที่สองนั้น จำเป็นว่าข้อความที่ประสมกันขึ้นมานั้นสามารถแยกออกมาเป็นคำต่างๆ ได้ แต่ละคำมีความหมายในภาษา และคำที่นำมาเรียงต่อกันนั้นเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ด้วย เช่น “ผม-ไม่-อยาก-ไป-โรงเรียน” นั้นใช้ได้ แต่ “อยาก-ผม-โรงเรียน-ไป-ไม่” นั้นใช้ไม่ได้ แม้ว่าจะแยกออกมาเป็นคำๆ ได้ก็ตาม ในระดับนี้จึงต้องอาศัยความรู้ในระดับที่มากกว่าเรื่องของอักษรวิธีย

ในที่นี่ ผู้เขียนจะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องการประสมตัวอักษรในระดับแรกคือให้เป็นรูปพยางค์ที่สามารถออกเสียงได้ในภาษาไทย ซึ่งหากพิจารณาเบื้องต้น การประสมที่ใช้ได้ต้องประกอบด้วยรูปตัวอักษรที่แทนเสียงสระและรูปที่เป็นพยัญชนะต้นเป็นอย่างน้อย ในหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร กล่าวถึงการประสมอักษรว่ามี 3 วิธี คือ ประสม 3 ส่วน ประสม 4 ส่วน และประสม 5 ส่วน โดยอาศัยแนวคิดที่ว่าพยางค์ในภาษาไทยจะประกอบด้วยพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จึงจะออกเสียงเป็นพยางค์ได้ การประสมที่น้อยที่สุดจึงมีสามส่วน คำอธิบายของท่านจึงเป็นการจำแนกโดยยึดเสียงพยางค์เป็นสำคัญ แต่เมื่อท่านอธิบายถึงการประสม 4 ส่วน ซึ่งมีทั้งการประสม 4 ส่วนปกติคือมีการเพิ่มเสียงพยัญชนะสะกดเข้ามา และการประสม 4 ส่วนพิเศษซึ่งไม่มีตัวสะกดแต่มีตัวการันต์เข้ามา จึงอาจทำให้เกิดความสับสนว่าเป็นการพิจารณาเกณฑ์ตามรูปตัวอักษรเป็นหลักหรือเป็นการพิจารณาตามเสียงเป็นหลัก

ในที่นี่ ผู้เขียนเห็นด้วยกับพระยาอุปกิตศิลปสารที่มองการประสมอักษรโดยพิจารณาองค์ประกอบของเสียงพยางค์เป็นหลัก ทั้งนี้ หากเราพิจารณาโดยยึดตัวอักษรเป็นหลัก รูปแบบการประสมอักษรจะมีความหลากหลายมาก เพราะจะมีการประสมรูปพยัญชนะต้นกับรูปสระแบบต่าง ๆ ได้แก่ สระหน้า สระบน สระล่าง หรือสระหลัง หรืออาจเป็นการประสมกับ

สระมากกว่าหนึ่งตัวอักษร เช่น เขา หรืออาจเป็นการประสมที่ไม่ปรากฏตัวอักษรสระเลย เช่น กต กัม กง ดังนั้น หากเรายึดว่าอย่างน้อยเสียงพยางค์ในภาษาไทยต้องประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์แล้ว การประสมอักษรคือการนำรูปตัวอักษรซึ่งใช้แทนเสียงดังกล่าวมาประกอบกัน ส่วนตัวการันต์นั้นแม้ว่าจะเป็นส่วนที่ไม่ออกเสียงก็ให้ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการประสมตัวอักษรได้ด้วย การประสมอักษรจึงจำแนกได้ตามพระยาอุปทิศศิลปสาร ดังนี้

1. การประสมสามส่วน คือจะต้องมีรูปต่าง ๆ เพื่อแทนเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ เช่น กา กิ กี ก่า ส่วนเสียงสระบางเสียงนั้นอาจต้องใช้รูปตัวอักษรมากกว่าหนึ่งตัวประกอบกัน เช่น เกะ เกียะ เกือะ เป็นต้น หรืออาจใช้รูปตัวอักษรพยัญชนะอย่าง อ แทนเสียงสระ เช่น กอ ก่อ

2. การประสมสี่ส่วน คือการประสมที่จะต้องมีรูปต่าง ๆ เพื่อแทนเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และเสียงพยัญชนะสะกด เช่น กัก กาก กิก เกิก แกก กอก เกิก กวัก ก่า ไก ไก เกา หรือบางพยางค์ก็ไม่ปรากฏรูปสระใดใด เช่น กร กม กน ส่วนการประสมสี่ส่วนอีกแบบคือการประสมที่ไม่มีส่วนตัวสะกดแต่มีตัวการันต์แทน เช่น สี่หี เลห์ เทห์ เป็นต้น การประสมลักษณะนี้แม้ว่าจะเกี่ยวข้องกับรูปเขียนที่มีการใช้เครื่องหมายทัศนธาตุ แต่หากมองว่าตัวการันต์เป็นพยัญชนะสะกดที่ถูกกำกับไม่ให้ออกเสียง ก็ยังจัดได้ว่าเป็นการประสมโดยยึดเสียงพยางค์เป็นหลักได้

3. การประสมห้าส่วน คือการประสมที่จะต้องมีรูปต่าง ๆ เพื่อแทนเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงพยัญชนะสะกด เสียงวรรณยุกต์ และตัวการันต์ เช่น ศักดิ์ สังข์ เยาว์ ไมล์ มาร์ค

อย่างไรก็ตาม การจัดประเภทการประสมอักษรในลักษณะนี้เป็นการสรุปในภาพรวมว่า องค์ประกอบของอะไรบางอย่างที่นำมารวมกันเป็นพยางค์ได้ แต่ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดว่ามีข้อจำกัดในการนำองค์ประกอบต่าง ๆ มารวมกันอย่างไรบ้าง เช่น ข้า คำ ไม่ใช่คำหรือพยางค์ที่เป็นไปได้ในภาษาไทยเพราะขัดกับกฎเกณฑ์ในเรื่องการผันวรรณยุกต์ หรือ ยรา จะไม่พบเป็นคำควบกล้ำในภาษาไทยเพราะไม่ใช่คำที่จะอ่านแบบควบกล้ำได้ ดังนั้น เพื่อที่หา กฎเกณฑ์ทางอักขรวิธีที่สมบูรณ์ เราจึงต้องสนใจด้วยว่ารูปแบบของอักษรควบ อักษรนำ ในภาษาไทยมีอย่างไรบ้าง เกณฑ์การผันวรรณยุกต์เป็นอย่างไร ซึ่งการพิจารณาทำได้ในสอง ลักษณะ ลักษณะแรกคือพิจารณาว่าเป็นไปได้ที่จะอ่านออกเสียงในภาษาไทยหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งคือมีข้อจำกัดหรือกฎห้ามหรือไม่ ลักษณะที่สองคือการพิจารณาว่าในความเป็นจริง มีการประสมอักษรในลักษณะนั้นเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ในตอนต่อไป เราจะพิจารณาเรื่องอักษรควบ อักษรนำ และกฎการผันวรรณยุกต์ นอกจากนี้จะได้พิจารณาเรื่องของการใช้ตัวการันต์

อันเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการประสมอักษรด้วย แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงการผันวรรณยุกต์นั้น เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจเรื่องของคำเป็นคำตายก่อน เพราะเป็นเรื่องพื้นฐานที่จะเกี่ยวข้องกับการผันวรรณยุกต์ จากนั้นจึงจะกล่าวถึงเรื่องอักษรควบ อักษรนำ และการใช้ตัวการันต์

4.1 คำเป็นคำตาย

พระยาอุปทิศศิลปสารอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างคำเป็นและคำตาย⁸ ไว้ว่า คำเป็น คือคำที่มีเสียงสระยาว หรือคำที่มีเสียงพยัญชนะสะกดด้วยแม่ กง กน กม เกย เกอว⁹ ส่วนคำตายเป็นคำที่มีสระเสียงสั้น หรือคำที่มีเสียงพยัญชนะสะกดด้วยแม่ กก กต กบ ซึ่งพระยาอุปทิศศิลปสารกล่าวว่า คำตายนั้นเมื่อก่อนผันวรรณยุกต์ไม่ได้ ยกเว้นคำตายที่เป็นอักษรกลาง แต่ปัจจุบันคำตายอื่นๆสามารถผันวรรณยุกต์ได้เหมือนกัน

หากพิจารณาตามคำอธิบายนี้ การแยกคำเป็นคำตายนั้นเป็นประโยชน์ต่อการอธิบายเรื่องการผันวรรณยุกต์ โดยที่แต่เดิม คำตายคือคำที่ผันรูปวรรณยุกต์ไม่ได้ (ยกเว้นคำตายที่เป็นอักษรกลาง) แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไป สามารถใช้รูปวรรณยุกต์ได้บ้างแต่การผันวรรณยุกต์ระหว่างคำเป็นและคำตายก็ยังคงแตกต่างจากกัน ซึ่งเราสามารถสรุปเป็นหลักในการพิจารณาได้ว่า เมื่อคำนั้นสะกดในมาตราแม่ กก กต กบ จะถือเป็นคำตายเสมอไม่ว่าจะเป็นสระเสียงสั้นหรือเสียงยาว ส่วนคำที่สะกดในมาตราแม่ กง กน กม เกย เกอว จะเป็นคำเป็นไม่ว่าจะเป็นสระเสียงสั้นหรือเสียงยาว คำที่ไม่มีตัวสะกดหรือแม่ ก กา นั้นจะเป็นคำตายเมื่อเป็นสระเสียงสั้น และจะเป็นคำเป็นเมื่อเป็นสระเสียงยาว

หลักในการพิจารณาคำเป็นคำตาย

หากคำนั้นสะกดในมาตราแม่ กก กต กบ คำนั้นเป็นคำตาย
 หากคำนั้นสะกดในมาตราแม่ กง กน กม เกย เกอว คำนั้นเป็นคำเป็น
 หากคำนั้นไม่มีตัวสะกด ถ้าเป็นสระเสียงสั้น คำนั้นเป็นคำตาย
 แต่ถ้าเป็นสระเสียงยาว คำนั้นเป็นคำเป็น

⁸ ความจริงเป็นเรื่องระดับพยางค์มากกว่าคำ จึงน่าจะเรียกพยางค์เป็นพยางค์ตาย แต่ในที่นี้จะเรียกคำเป็นคำตายตามหนังสือหลักภาษาไทยที่ผ่านมา เพียงแต่ให้ผู้อ่านตระหนักว่าลักษณะคำเป็นคำตายที่กล่าวในที่นี้คือลักษณะการออกเสียงของแต่ละพยางค์ซึ่งจะไปสัมพันธ์กับเรื่องวรรณยุกต์พยางค์นั้นๆ

⁹ ดูตัวสะกดในมาตราแม่ต่างๆ ในตารางมาตราสะกด หัวข้อ 3.1 ตัวอักษรพยัญชนะ

4.2 การผันวรรณยุกต์

ในตำราภาษาไทยที่ศึกษาจะกล่าวถึงการผันวรรณยุกต์ไว้ทุกเล่ม แต่ในตำรายุคแรก เช่น จินตามณี มูลบทบรรพกิจ แสดงการผันวรรณยุกต์โดยใช้รูปสามัญ เอก และโท เป็นหลัก รูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวา เนื่องจากประดิษฐ์ขึ้นในภายหลังจึงไม่มีการกล่าวถึงในตำราทุกเล่ม ตำราที่กล่าวถึงการผันวรรณยุกต์ไว้โดยละเอียดและเป็นระบบที่ชัดเจน คือ *หลักภาษาไทย* ของ พระยาอุปถัมภ์คสิณสาร ในที่นี้จึงจะยึดเอาคำอธิบายของพระยาอุปถัมภ์คสิณสารเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า คำอธิบายของพระยาอุปถัมภ์คสิณสารนั้นมีส่วนที่ไม่เหมือนกับ ตำราไวยากรณ์แต่เดิม เช่น ใน*มูลบทบรรพกิจ* กล่าวว่า อักษรสูงคำตาย อักษรกลางคำตาย และอักษรต่ำคำตายไม่สามารถผันด้วยไม้เอกไม้โทได้ แต่ของพระยาอุปถัมภ์คสิณสาร อักษรสูง คำตายและอักษรกลางคำตายสามารถผันรูปไม้โทได้ เช่น ชะ กะ ส่วนอักษรต่ำคำตายสามารถใช้ไม้เอกหรือไม้โทได้ขึ้นอยู่กับว่าเป็นสระสั้นหรือยาว เช่น ค่ะ ค้า คำตายในปัจจุบันจึงสามารถผันวรรณยุกต์ได้ รายละเอียดของการผันวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันเป็นดังนี้

อักษรกลางคำเป็นจะเป็นต้นแบบของการผันวรรณยุกต์ที่ครบทั้งห้าเสียงโดยที่มีเสียงวรรณยุกต์ตรงกับรูปวรรณยุกต์ ส่วนอักษรกลางคำตายนั้นไม่สามารถผันวรรณยุกต์ได้ครบทั้งห้าเสียง อักษรกลางคำตายผันได้สี่เสียง คือ เสียงเอก โท ตรี จัตวา โดยมีเสียงตรงกับรูปอยู่สามเสียงคือเสียงโท ตรี และจัตวา ส่วนรูปสามัญนั้นแทนเสียงเอก

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง คำเป็น	กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
อักษรกลาง คำตาย	-	กะ	กะ	กะ	กะ

อักษรสูงคำเป็นนั้นผันได้เพียงสามเสียง โดยมีรูปวรรณยุกต์ตรงตามเสียงสองรูป คือ รูปไม้เอกและไม้โท ส่วนรูปสามัญจะเป็นเสียงจัตวา ส่วนอักษรสูงคำตายผันได้เพียงสองเสียง คือเสียงเอกและเสียงโท โดยใช้รูปสามัญและรูปไม้โทตามลำดับ

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรสูง คำเป็น	-	ชา	ช้า	-	ชา
อักษรสูง คำตาย	-	ชา	ช้า	-	-

อักษรต่ำคำเป็นนั้น ผันได้สามเสียงคือเสียงสามัญ เสียงโท และเสียงตรี โดยใช้รูปสามัญ ไม่เอก และไม่โทตามลำดับ ส่วนอักษรต่ำคำตายผันได้สามเสียงคือเสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา แต่มีการใช้รูปที่ต่างกันระหว่างสระสั้นและสระยาว โดยสระสั้นจะใช้รูปไม่เอกสามัญ และไม่จัตวาตามลำดับ ส่วนสระยาวจะใช้รูปสามัญ ไม่โท และไม่จัตวา ตามลำดับ

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรต่ำ คำเป็น	คา	-	ค่า	คำ	-
อักษรต่ำ คำตาย สระสั้น	-	-	คะ	คะ	คะ
สระยาว	-	-	คาก	ค้ำ	ค้ำ

ในอักษรต่ำนี้ มีลักษณะพิเศษประการหนึ่งคือ สามารถแยกออกเป็นสองกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการอธิบายเรื่องการผันวรรณยุกต์ได้ คือ อักษรต่ำเดี่ยวและต่ำคู่ อักษรต่ำคู่คืออักษรต่ำที่มีอักษรสูงเป็นเสียงคู่ มี 14 ตัว ได้แก่ ค ค ฃ (คู่กับ ข ฃ) ช ฅ (คู่กับ ฉ ฅ) ซ (คู่กับ ส ฌ) ฌ จ ฉ (คู่กับ ฐ ฎ) พ ภา (คู่กับ ผ) ฟ (คู่กับ ภ) ฮ (คู่กับ ห) อักษรต่ำเดี่ยวคืออักษรต่ำที่เหลืออีก 10 ตัว ได้แก่ ง ญ ณ น ม ย ร ล ว พ อักษรต่ำคู่คำเป็นสามารถผันร่วมกับอักษรสูงให้ครบทั้งห้าเสียงได้ ส่วนอักษรต่ำคู่คำตายซึ่งผันได้สามเสียงคือเสียงโท ตรี และจัตวา หากผันร่วมกับอักษรสูงจะผันได้เพิ่มอีกหนึ่งเสียงคือเสียงเอกทั้งสระสั้นและสระยาว

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรต่ำคู่ คำเป็น	คา		ค่า	คำ	
		(ข้า)	(ข้า)		(ขา)
คำตาย สระสั้น	-		คะ	คะ	คะ
		(ชะ)	(ชะ)		
สระยาว	-		คาก	ค้ำ	ค้ำ
		(ซาก)	(ซำ)		

ส่วนอักษรต่ำเดี่ยวนั้น แม้ไม่มีอักษรสูงที่เป็นเสียงเดียวกันคู่ แต่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์เพิ่มได้ โดยใช้อักษรนำช่วยซึ่งอาจเป็นอักษรสูงนำหรืออักษรกลางนำก็ได้ อักษรต่ำเดี่ยวคำเป็น เมื่อใช้อักษรสูงหรืออักษรกลางนำ จะทำให้ผันได้ครบห้าเสียง ส่วนอักษรต่ำเดี่ยวคำตายทั้งสระสั้นสระยาวนั้น สามารถผันได้เพิ่มอีกหนึ่งเสียงคือเสียงเอกเมื่อใช้อักษรสูงหรืออักษรกลางนำ ดังนี้

			สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรต่ำเดี่ยว	คำเป็น		งา		ง่า	ง้า	
		สูงนำ		หง่า	หง้า		หงา
		กลางนำ	อยา	อย่า	อย่า	อย่า	อย่า
อักษรต่ำเดี่ยว	คำตาย	สระสั้น	-		งะ	งะ	งะ
		สูงนำ		หงะ	หงะ		
	กลางนำ	-	อยะ	อยะ	อยะ	อยะ	
	สระยาว		-		งาก	ง้าก	ง่าก
		สูงนำ		หงาก	หง้าก		
		กลางนำ	-	อยาก	อย่าก	อย่าก	อย่าก

เมื่อรวมการผันวรรณยุกต์ของอักษรทั้งสามหมู่หรือที่เรียกว่าไตรยางศ์ จะได้ภาพสรุปของการผันวรรณยุกต์ ดังในตารางสรุปข้างล่าง ดังนั้น การใช้รูปวรรณยุกต์นั้นมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน สามารถใช้บอกได้ว่าการเขียนแบบใดที่ไม่ถูกต้องตามอักษรวิธีภาษาไทย เช่น ข้า คำค่าก เป็นการเขียนที่ไม่ถูกต้องตามอักษรวิธีและไม่สามารถออกเสียงได้ ผู้สนใจใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามอักษรวิธีจึงควรเข้าใจและแยกแยะความแตกต่างระหว่างคำเป็น คำตาย ความสั้นยาวของสระ และอักษรสามหมู่ กล่าวคือ ต้องสามารถแยกส่วนของการประสมอักษรที่เกิดขึ้นในคำนั้นๆ พร้อมทั้งตรวจสอบว่าองค์ประกอบเหล่านั้นเป็นองค์ประกอบที่เป็นไปได้หรือไม่ ด้วยวิธีการนี้ เราจึงสามารถสอนคอมพิวเตอร์ให้ตรวจสอบคำนั้นๆว่าถูกต้องตามอักษรวิธีหรือไม่ โดยแยกพยัญชนะต้นออกมา แยกรูปสระและหาว่าเป็นรูปแทนสระเสียงสั้นหรือเสียงยาว พยัญชนะสะกดอยู่ในมาตราใด ซึ่งทำให้สรุปได้ว่าคำนั้นเป็นคำเป็นหรือคำตาย จากนั้นพิจารณารูปวรรณยุกต์ที่ใช้ ก็จะได้ทันทีว่าคำนั้นใช้ถูกต้องตามอักษรวิธีหรือไม่ เช่น คำก พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำคู่ รูปสระอาแทนสระเสียงยาว แต่สะกดด้วยมาตราแมกกจึงเป็นอักษรต่ำคู่ คำตาย สระยาว ซึ่งไม่สามารถใช้รูปไม่เอกได้ คำว่า ค่าก นี้จึงไม่ถูกต้องตามอักษรวิธีภาษาไทย หลักในการพิจารณาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยจึงสรุปเป็นตารางและขั้นตอนวิธีดังต่อไปนี้

ตารางสรุปการผันวรรณยุกต์

		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง	คำเป็น	กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
	คำตาย	-	กะ	กะ	กะ	กะ
อักษรสูง	คำเป็น	-	ข่า	ข้า	-	खा
	คำตาย	-	ขาก	ข้าก	-	-
อักษรต่ำคู่	คำเป็น	คา		ค่า	ค้ำ	
			(ข่า)	(ข้า)		(खा)
	คำตาย สระสั้น	-		ค๊ะ	คะ	ค๊ะ
			(ขะ)	(ขัะ)		
	สระยาว	-		คาก	ค้ำก	ค้ำก
			(ขาก)	(ข้าก)		
อักษรต่ำเดี่ยว	คำเป็น	งา		ง่า	ง้า	
			หง่า	หง้า		หงา
	สูงนำ	อยา	อย่า	อย่า	อย่า	อย่า
	กลางนำ	-		ง๊ะ	งะ	ง๊ะ
	คำตาย สระสั้น	-		ง๊ะ	งะ	ง๊ะ
			หงะ	หง๊ะ		
	สูงนำ	-	อยะ	อย๊ะ	อย๊ะ	อย๊ะ
	กลางนำ	-		งาก	ง้าก	ง้าก
	สระยาว	-		งาก	ง้าก	ง้าก
			หงาก	หง้าก		
	สูงนำ	-	อยาก	อย่าก	อย่าก	อย่าก
	กลางนำ	-		งาก	ง้าก	ง้าก

ขั้นตอนวิธีสำหรับพิจารณาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย

ก) หากพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง ('กจดตฎฐบปอ')

1. หากเป็นคำเป็น

1.1 กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงสามัญ (กาย)

1.2 กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงเป็นเสียงเอก (ก่าย)

1.3 กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (ก้าย)

1.4 กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เสียงเป็นเสียงตรี (ก้าย)

1.5 กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงเป็นเสียงจัตวา (ก้าย)

2. แต่หากเป็นคำตาย

- 2.1 กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงเอก (กาก)
- 2.2 กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ก่าก)
- 2.3 กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (ก้าก)
- 2.4 กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เสียงเป็นเสียงตรี (ก๊าก)
- 2.5 กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงเป็นเสียงจัตวา (ก้าก)

ข) แต่หากพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง ('ขขฉฐณฬสศษห')

1. หากเป็นคำเป็น

- 1.1 กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงจัตวา (ขาย)
- 1.2 กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงเป็นเสียงเอก (ข่าย)
- 1.3 กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (ข้าย)
- 1.4 กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ข้าย)
- 1.5 กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ข้าย)

2. แต่หากเป็นคำตาย

- 2.1 กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงเอก (ขาก)
- 2.2 กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ข้าก)
- 2.3 กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (ข้าก)
- 2.4 กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ข้าก)
- 2.5 กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ข้าก)

ค) แต่หากพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำเดี่ยว ('งญณนมยรลวฬ')

1. หากนำด้วยอักษรสูง ('ขขฉฐณฬสศษห')

1.1 หากเป็นคำเป็น

- 1.1.1 กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงจัตวา (ขนาน)
- 1.1.2 กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงเป็นเสียงเอก (ขน่าน)
- 1.1.3 กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (ขน้าน)
- 1.1.4 กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ขน่าน)
- 1.1.5 กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ขน่าน)

1.2 แต่หากเป็นคำตาย

- 1.2.1 กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงเอก (ขนาด)
- 1.2.2 กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ขนาด)
- 1.2.3 กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (ขนาด)

1.2.4	กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ขนาดเล็ก)
1.2.5	กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ขนาดเล็ก)
2.	แต่หากนำด้วยอักษรกลาง ('กจตตฎฏบปอ')
2.1	หากเป็นคำเป็น
2.1.1	กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงสามัญ (กาว)
2.1.2	กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงเป็นเสียงเอก (กว่า)
2.1.3	กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (กว่า)
2.1.4	กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เสียงเป็นเสียงตรี (กว่า)
2.1.5	กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงเป็นเสียงจัตวา (กว่า)
2.2	แต่หากเป็นคำตาย
2.2.1	กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงเอก (กัว)
2.2.2	กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*กัว)
2.2.3	กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงโท (กัว)
2.2.4	กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เสียงเป็นเสียงตรี (กัว)
2.2.5	กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงเป็นเสียงจัตวา (กัว)
ง) แต่หากพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำคู่ หรือต่ำเดี่ยวโดยไม่มีอักษรนำ ('คคฆฌฌชช ฌพทพภฟฮงญณนมยรลวพ')	
1.	หากเป็นคำเป็น
1.1	กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงสามัญ (คา)
1.2	กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงเป็นเสียงโท (ค่า)
1.3	กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงตรี (ค่า)
1.4	กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ค่า)
1.5	กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*ค่า)
2.	แต่หากเป็นคำตาย
2.1	หากเป็นคำสระเสียงยาว
2.1.1	กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงโท (คาก)
2.1.2	กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*คาก)
2.1.3	กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เสียงเป็นเสียงตรี (คาก)
2.1.4	กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*คาก)
2.1.5	กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงเป็นเสียงจัตวา (คาก)
2.2	แต่หากเป็นคำสระเสียงสั้น

2.2.1	กรณีมีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงเป็นเสียงตรี (คะ)
2.2.2	กรณีมีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงเป็นเสียงโท (คะ)
2.2.3	กรณีมีรูปวรรณยุกต์โท เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*คะ)
2.2.4	กรณีมีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*คะ)
2.2.5	กรณีมีรูปวรรณยุกต์จัตวา เสียงเป็นเสียงจัตวา (คะ)

ในส่วนของการผันวรรณยุกต์ของอักษรต่ำเดี่ยวโดยมีอักษรกลางนำหรืออักษรสูงนำนั้น การออกเสียงอักษรนำอาจไม่ออกเสียง เช่น ในกรณี ไซ้ อ หรือ ห นำ ที่กล่าวมาแล้ว หรืออ่านแบบอักษรนำ เช่น ขงา [ชะ-หฺงา] ขง่า [ชะ-หฺง่า] ขง้า [ชะ-หฺง้า] หรืออ่านแบบควบกล้ำ เช่น กรา กร่า กร้า กร๊า กร๋า ดังจะได้กล่าวในตอนต่อไป ซึ่งการอ่านแบบอักษรนำนี้ อาจจะทำให้การออกเสียงวรรณยุกต์ต่างไปจากปกติดังแสดงในตารางข้างบน เช่น ขนุน ข เป็นอักษรสูง นำพยางค์เป็น ทำให้ ขนุน มีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงจัตวา [นุ่น] (กรณี ค.1.1.1) กนก ก เป็นอักษรกลางนำพยางค์ตาย ทำให้พยางค์ นก มีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอก [นุณก] (กรณี ค.2.2.1) แต่ในบางคำ เช่น กนิษฐา อักษรกลางนำพยางค์ตายเช่นกัน แต่ นิษ ยังคงอ่านแบบปกติเป็น [นิต] ไม่ใช่ [นุณิต] แบบตัวอย่างที่แล้ว กรณีนี้ คงต้องจัดเป็นข้อยกเว้นเป็นรายคำไป

นอกจากนี้ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒ ได้เพิ่มคำบางคำซึ่งดูเหมือนขัดกับหลักการผันวรรณยุกต์ที่กล่าวมา เช่น คำว่า งอกแงก แ่นบ คำเหล่านี้มีพยางค์ที่ขึ้นด้วยอักษรต่ำเป็นคำตายมีรูปสระยาวและรูปวรรณยุกต์เอก ซึ่งควรเป็นคำที่ผิดอักขรวิธีไทย (กรณี ง.2.1.2) แต่หากเปลี่ยนเป็นสระสั้น เช่น งัก (กรณี ง.2.2.2) แบบนี้ จึงจะถูกตามหลักอักขรวิธี นิตยา กาญจนะวรรณ (2548) อธิบายเรื่องนี้ว่า เนื่องจากคำอย่าง งอกแงก เป็นคำที่ออกเสียงสั้นจึงเทียบได้กับกรณีคำว่า งัก พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำกลุ่มหนึ่งที่เมื่อก่อนเคยเขียนด้วยไม้ไต่คู้ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเขียนโดยไม้ใช้ไม้ไต่คู้กำกับ เช่น เต็น เขเมน แก่น แม่น แ่นน แวน แกวน แปรัน ร่อน ว่อน ฯลฯ (โปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่าง Microsoft Word ก็ไม่ยอมให้พิมพ์ไม้ไต่คู้พร้อมกับรูปวรรณยุกต์) คำว่า งอกแงก จึงเขียนเช่นนี้ โดยไม่ผิดอักขรวิธี และคำอื่นในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานที่เขาหลักนี้ เช่น คำว่า แชน ก็ควรเขียนเป็น แชน ได้ด้วย (นิตยา กาญจนะวรรณ 2548:1053) อย่างไรก็ตาม กรณีเช่นนี้จะ เป็นกรณีที่อาจสร้างความสับสนแก่ผู้เรียนภาษาไทยและแก่คอมพิวเตอร์ได้ เพราะถ้ายึดตามรูปเขียน คำว่า งอกแงก ก็ควรจะผิดอักขรวิธี และคำว่า แก่น ถึงไม่ผิดอักขรวิธีแต่ก็ควรออกเสียงยาว แต่หากพิจารณาว่ารูปสระยาวที่เห็นแท้จริงเป็นสระสั้นที่ควรมีไม้ไต่คู้อยู่ และหลักการผันวรรณยุกต์ที่กล่าวมาข้างต้นก็ยังใช้อธิบายได้โดยต้องพิจารณาที่เสียงสระไม่ใช่รูปสระ และในความสัมพันธ์ระหว่างรูปสระและเสียงสระ ก็อาจต้องเพิ่มว่ารูป เ- แ- -อ และ เ- (ที่มีพยัญชนะ

สะกด) ที่เห็นร่วมกับรูปวรรณยุกต์นอกจากแทนเสียงยาวตามปกติแล้ว ในบางครั้งอาจแทนเสียงสั้น เ-ะ และ เ-าะ เ-อะ ก็ได้ ข้อสังเกตนี้ พิศศรี กมลลเวช (2544:60) ก็ได้กล่าวไว้ในเรื่องการผันวรรณยุกต์เช่นกันและได้ตั้งข้อสรุปว่า

อักษรต่ำคำตายมีไม้เอก เป็นคำประสมสระเสียงสั้น

อักษรต่ำคำตายมีไม้โท เป็นคำประสมสระเสียงยาว

กรณีแรกนอกจากใช้ได้กับคำที่มีรูปสระสั้น เช่น จัก ค่ะ ยังใช้กับคำที่ไม่ปรากฏรูปสระสั้น เช่น ลอกแลก แห็บ เล็กเล็ก ได้ด้วย เพราะถ้าเทียบ ค่ะ (เสียงโท) มาจากการเติมไม้เอกให้คะ (เสียงตรี) ลอกแลก (เสียงโท) ก็มาจากการเติมไม้เอกให้กับ ลือกเล็ก (เสียงจัตวา) ดังนั้น คำอย่าง ลอกแลก จึงไม่ผิดอักขรวิธีเพราะแท้จริงมีไม้ไต่คู้ที่ละไป ซึ่งควรเป็นรูปที่ถูกต้องมากกว่าลอกแลก เพราะถ้าเขียนแบบหลังก็ควรจะออกเสียงเป็นสระยาว ดังนั้น ถ้าพบคำที่เป็นอักษรต่ำคำตายและมีรูปวรรณยุกต์เอกก็สรุปได้ว่าคำนั้นมีสระเสียงสั้น ส่วนกรณีที่สองเป็นกรณีตรงข้ามคือ ถ้าพบคำที่เป็นอักษรต่ำคำตายและมีรูปวรรณยุกต์โทก็สรุปได้ว่าคำนั้นออกเสียงสระยาวเสมอ เช่น โน้ต เชิด แว้ก สำหรับกรณีที่เป็นคำเป็นมีพยัญชนะสะกดอื่นๆ อาจเป็นเสียงยาวหรือเสียงสั้นก็ได้ขึ้นอยู่กับคำนั่นเอง เช่น แอ้ง (เสียงยาว) แอ้ง (เสียงสั้น) คำที่เป็นเสียงสั้นนั้นควรมีการกำกับไม้ไต่คู้ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการเขียนโดยตัดไม้ไต่คู้เมื่อมีรูปวรรณยุกต์จึงเป็นปัญหาดังกล่าว หากจะกลับไปใช้ไม้ไต่คู้กำกับเสียงสั้นเหมือนเดิมได้ก็จะทำให้อักขรวิธีไทยมีความงามและมีข้อยกเว้นน้อยลง

4.3 อักษรควบ

อักษรควบเกี่ยวข้องโดยตรงกับเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทย เนื่องจากภาษาไทยสามารถออกเสียงพยัญชนะต้นสองตัวควบไปด้วยกันได้ เช่น ใคร กล้า กว่า ซึ่งเขียนแทนด้วยตัวอักษรพยัญชนะสองตัวจึงเรียกว่าเป็นอักษรควบ (ในจินตตามณีเรียกการควบกล้ำอักษรนี้ว่าโวหารโลกย) ตำราอักษรประโยคเป็นตำราที่กล่าวถึงเรื่องอักษรควบโดยเฉพาะ โดยกล่าวว่า เป็นกรณีที่ “สองอักษรร่วมสระระกันเป็นคำเดียว” และตัวอักษรที่นำมาควบได้มีสามตัว คือ ร ล ว¹⁰ หรือเรียกว่าเป็นตัวประโยคสำหรับนำมาควบกับตัวอักษรที่ควรจะควบ คำถามที่ตามมาคือ ตัวอักษรที่ควบกับ ร ล ว ได้นั้นมีอะไรบ้าง แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

¹⁰ กำชัย ทองหล่อ ให้ ห เป็นอักษรควบอีกหนึ่งตัว เพราะมองอักษรควบที่เป็นตัวสะกดด้วย เช่น ในคำ พรหม หม เป็นพยัญชนะที่ควบกัน

ในอักษรประโยคกล่าวว่า ในหมู่อักษรสูง 11 ตัว มียกเว้น ห ตัวเดียวที่ประโยคไม่ได้ แต่เมื่อยกเว้นตัวที่ซ้ำกันและตัวที่ไม่ได้ใช้ (ข ฐ ฝ ศ ษ) จะเหลือตัวที่ประโยคได้เพียง 5 ตัว คือ ข ฉ ถ ผ ส ส่วนอักษรกลาง 9 ตัว ที่ประโยคไม่ได้มี 5 ตัว ได้แก่ ฎ ฏ ด บ อ ที่สามารถประโยคได้คือ ก จ ต ป ในอักษรต่ำ 24 ตัว ที่สามารถประโยคได้มีเพียง 4 ตัว ได้แก่ ค ช ท พ แต่ตัว ฌ นั้นไม่มีที่ใช้ นอกจากนี้ในอักษรประโยคยังได้แจกแจงพยางค์และคำที่มีในภาษาไทยที่ได้จากการประโยค ร ล ว กับตัวอักษรสูง กลาง ต่ำ ที่สามารถประโยคหรือควบได้ ตัวอย่างเช่น ตัว ก ควบกับ ร ในแม่กมีใช้อยู่ 10 คำ ได้แก่ น้ำกรัก ลงกราก ดังกริก เสี่ยงกรุก ดังแกรก โกรกราก กรอกยา ไส้กรอก จักเกรียก เอิกเกริก เป็นต้น ในที่นี้ รายการคำทั้งหมดที่กล่าวไว้ในอักษรประโยคอาจเป็นประโยชน์สำหรับใช้เป็นรายการตรวจสอบว่าคำที่ใช้ที่เขียนขึ้นมานั้นอยู่ในรายการนี้หรือไม่ แต่หากเราสามารถสรุปได้ว่า ตัวอักษรอะไรที่สามารถควบกับ ร ล ว ได้ ก็เพียงพอที่จะสรุปเป็นกฎทางอักษรวิธีของอักษรควบ ซึ่งหากสรุปตามคำกล่าวในตำราอักษรประโยค พยัญชนะที่สามารถควบหรือประกบกับ ร ล ว ได้มีดังนี้

- อักษรสูง : ข ฉ ถ ผ ส
- อักษรกลาง : ก จ ต ป
- อักษรต่ำ : ค ช ท พ

ประเด็นที่น่าสนใจต่อไปคือ ตัวอักษรเหล่านี้ยังสามารถควบได้กับ ร ล ว ในคำไทยปัจจุบันหรือไม่ ซึ่งจากการนำข้อมูลในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มาแจกแจงหาอักษรควบเหล่านี้ พบว่ามีการใช้ตัวอักษรเพื่อควบกับ ร ล ว แตกต่างไป คือ ฉ ถ ไม่พบว่าควบกับอักษรใดใดในปัจจุบัน และมีตัวอักษร ด บ ที่สามารถควบกับ ร ได้ในปัจจุบัน ดังแสดงในตารางข้างล่าง ซึ่งแยกเป็น ควบแท้ ควบไม่แท้ และ คำเก่า ควบแท้คือคำที่มีการอ่านออกเสียงอักษรควบกล้ำ ควบไม่แท้คือไม่มีการอ่านออกเสียงควบกล้ำนั้น ส่วนโบราณคือคำที่อ่านแบบควบกล้ำแต่ปัจจุบันไม่ใช่แล้ว คำที่มีเครื่องหมาย * คือคำที่กล่าวถึงในตำราอักษรประโยค ว่าเป็นอักษรควบด้วย ผู้เขียนจึงนำมาแสดงไว้ในส่วนนี้ด้วย

พระยาอุปทิศศิลปสารได้ยกตัวอย่างอักษรควบไม่แท้ เช่น จ ควบกับ ร (จริง) ช หรือ ส ควบกับ ร (ไชรฺ สรง) ท ควบกับ ร (ทรง) เป็นต้น ข้อมูลนี้จำเป็นสำหรับการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องเนื่องจากคำเหล่านี้จะไม่อ่านออกเสียงที่ควบจะออกเสียงเฉพาะตัวหน้า เช่น จริง ออกเสียงว่า [จิง] ไชรฺ ออกเสียงว่า [ไชรฺ] และในกรณีของ ท ควบกับ ร จะไม่ออกเสียง [ท] หรือ [ทร] แต่ออกเสียงเป็น [ช] คำถามที่น่าสนใจในเรื่องนี้คือ มีพยัญชนะอะไรบ้างที่เป็นอักษรควบไม่แท้ และในพยัญชนะเหล่านี้จะเป็นอักษรควบไม่แท้เสมอไปหรือไม่

ตารางการใช้อักษรควบ ร ล ว จากข้อมูลคำในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

	ควบแท้	ควบไม่แท้	คำเก่า
ร	ก (กราบ), ข (ขรัว), ค (ครู), ต (ตรา), ป (ปรับ), พ (พระ), บ (บรอนซ์), ด (ไฮตรา), ท (ทรมอน)	จ (จริง), ช (ไชรั), ท (ทราย), ศ (ศรี), ส (สร้าง)	จ (จรวจ), ช (ชรอกชริง), ท (ทตโทร)
ล	ก (กล้า), ข (ขล้ง), ค (คล้ง), บ (บลือก), ป (ปลา), ผ (ผลูป), พ (พลาย)		ด (*ตลนตลาน), ท (*ทลาย)
ว	ก (กวาง), ข (ขวา), ค (คว่า)		ด (*สิดวัน), ป (*ปวะหล้า) ท (*ทวัช), ว (*พวงสงกา)

สำหรับคำถามแรกนั้น กำชัย ทองหล่อกล่าวว่าอักษรที่ควบกับ ร แล้วเป็นอักษรควบไม่แท้มี จ ช ศ ส ยกเว้นคำว่า สระ ซึ่งมีทั้งแบบที่สามารถออกเสียงควบแท้ [สระ] เช่น สระกอ สระท่อน สระพรั่ง สระอาด เป็นต้น และที่ออกเสียงควบไม่แท้ [สระ] เช่น สระน้ำ และที่ออกเสียงเป็นอักษรนำ [สระหุระ] เช่น สระอา (กำชัย ทองหล่อ 2545:82) ในที่นี้ ผู้เขียนคาดว่า การอ่านแบบออกเสียงควบแท้ของ สระ นั้นอาจไม่มีอยู่ในภาษาไทยปัจจุบันแล้ว ที่น่าสนใจคือการที่ สระ สามารถอ่านได้ทั้งแบบอักษรควบไม่แท้และอักษรนำ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่เป็นคำพ้องรูป การที่จะรู้ว่าควรอ่านแบบไหน ต้องอาศัยบริบทเพื่อดูความหมายในบริบทนั้นว่าควรเป็นคำไหน ส่วน ทร นั้นต่างออกไป เพราะนอกจากจะไม่อ่านควบกล้ำแล้ว เสียงยังเปลี่ยนไปเป็น [ช] ส่วนคำถามที่สองว่า จร ชร ศร สร ทร นั้นจะอ่านแบบอักษรควบไม่แท้เสมอไปหรือไม่ ก็พบว่ามีเพียง ทร เท่านั้นที่อ่านแบบควบกล้ำโดยเฉพาะในคำยืมจากภาษาอังกฤษ และอ่านเป็น [ช] ในคำไทยจำนวนหนึ่งซึ่ง กำชัย ทองหล่อ ว่ามีจำนวนจำกัด ได้แก่ ทรวตทรวง ทรวง ทราบ ทราม ทราย ทรดโทรม อินทรี มัทรี อินทรีย์ เทริด นนทรี พุทรา ทรวง ไทร ทรพย์ แทรก ไทรมนัสย์ จะเชิงเทรา ส่วน จร ชร ศร สร นั้นไม่พบว่ามี การอ่านควบกล้ำในปัจจุบัน

นอกจากอักษรควบที่เป็นพยัญชนะต้นแล้ว บางตำรายังกล่าวถึงอักษรควบในพยัญชนะสะกดด้วย เช่น ในหลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ กล่าวว่า ร สามารถเรียงไว้หน้าตัวอักษรที่มาควบด้วยได้ เช่น มารค สามารถ และสามารถควบกับอักษรอื่นเป็นตัวสะกดได้ เช่น จิตร บุตร เนตร อัคร สมุทร เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีรูปสระมากำกับเพิ่มก็จะออกเสียงเป็นทั้งตัวสะกดและตัวพยัญชนะต้นด้วย เช่น บุตรี อ่านว่า [บุต – ตรี] (กำชัย ทองหล่อ 2545:81) ตัวอักษรควบที่เป็นพยัญชนะสะกดนี้ กำชัย ทองหล่อว่ามีใช้เพียง 5 ตัว คือ กร คร

ตร ทร และ ปร โดยที่ ปร มีใช้เพียงคำเดียว คือ กอปร กำชัย ทองหล่อ ยังกล่าวถึงอักษรควบในตัวละครนี้ว่ารวมถึงคำที่มี ร หรือ ห ควบอยู่หน้าพยัญชนะอื่น ได้แก่ มรรค ตรรก มารค อรรณ อรรถน์ วรราช บรรณ มรรตยะ อรรถ มรรทนะ อรรถ ทรรป สรรพ ครรรภ ธรรม ทรรศนะ วรราช พรหม พรหมณั พรหมจารี พระยาอุปทิศศิลปสารก็จัดให้กรณีเช่นนี้เป็นอักษรควบที่ทำหน้าที่เป็นตัวละครเหมือนกัน เพราะมีที่มาจากอักษรควบในภาษาสันสกฤตเหมือน รธ รค หม (ธรม, นารถ, มารค, พรหม) ซึ่งเมื่อไทยรับมาเสียง ร และ ห หายไปในภาษาไทย จึงเป็นอักษรควบแบบไม่แท้

ในที่นี้ผู้เขียนไม่แน่ใจว่า ยังควรจัดกรณีของ พยัญชนะ+รร+พยัญชนะ (กรรม, มรรค) เป็นอักษรควบ หรือควรจะมี รร เป็นรูปแทนเสียงสระอะที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงตัวสะกดมากกว่า ดังที่ได้แจกแจงไว้ในเรื่องรูปสระ แต่ดูเหมือนว่าความเป็นอักษรควบของ รร นั้นจะมีที่มาจากภาษาสันสกฤตมากกว่าที่จะเป็นอักษรวิธียของไทยเอง ดังนั้น ในที่นี้จึงขอไม่แจกเป็นอักษรควบ อักษรควบที่เป็นตัวละครตามที่กล่าวมาจึงมี กร คร ตร ทร ปร รค และ หม เมื่อพยางค์ที่มีอักษรควบเป็นพยัญชนะสะกดนี้สมาสกับคำอื่น ก็จะอ่านอักษรควบในพยางค์ถัดไปด้วย เช่น จักรวาล อ่าน [จัก-กระ-วาน], จันทรคติ อ่าน [จัน-ทะ-คะ-ติ], อินทรวงศ์ อ่าน [อิน-ทะ-วง]¹¹ อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบข้อมูลคำในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานปีพ.ศ.๒๕๒๕ พบว่า มีการใช้อักษรควบมากกว่า 7 ตัวที่กล่าวมา คือมี รธ รท เพิ่มเข้ามา

ในกลุ่มของพยัญชนะสะกดที่เป็นอักษรควบนี้ อาจจัดเป็น 2 กลุ่มได้ คือ ควบแท้ และ ควบไม่แท้ ในกลุ่มควบแท่นั้น แม้เมื่อเป็นพยางค์เดี่ยวๆ อาจจะไม่ออกเสียงควบก็ตาม แต่เมื่อมีพยางค์อื่นตามท้าย อักษรควบนั้นจะออกเสียงควบกล้ำในพยางค์ถัดไป เช่น จักรวาล [จัก-กระ-วาน], อินทรวงศ์ [อิน-ทะ-วง], เกษตรกร [กะ-เสด-ตระ-กอน] เป็นต้น ส่วนในกลุ่มควบไม่แท่นั้น แม้มีพยางค์ตามหลังก็ไม่ออกเสียงควบกล้ำเป็นพยัญชนะ เช่น เพชรหึง [เพ็ด-ชะ-หึง], บุรพบท [บุบ-พะ-บท] (อ่าน [บุ-ระ-พะ-บด] ก็ได้) เพราะพยัญชนะที่ควบนั้นไม่สามารถออกเสียงควบกล้ำได้ในภาษาไทย กลุ่มนี้ได้แก่ -หม, -รค, -รธ, -รท, -รพ, -ชร

¹¹ กรณีเช่น จันทร- อินทร- แม้ ทร ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะสะกดของพยางค์แรกเพราะมี น เป็นพยัญชนะสะกดแล้ว แต่ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของพยางค์ด้วย เพียงแต่ภาษาไทยเราไม่สามารถออกเสียงพยัญชนะสะกดมากกว่าหนึ่งเสียงพร้อมกัน เมื่อใช้เป็นคำเดี่ยว จึงมีการใช้เครื่องหมายแทนทฆาตทำให้ ทร ไม่ออกเสียงเป็นคำว่า จันทร, อินทร ในที่นี้ จึงจัดให้เป็นอักษรควบที่เป็นพยัญชนะสะกดด้วย

รายการต่อไปนี้แสดงพยางค์ที่มีการควบพยัญชนะในตำแหน่งพยัญชนะสะกดพร้อมตัวอย่างคำ คำที่อยู่ในเครื่องหมาย <> คือคำที่อักษรควบไม่ออกเสียงประวิสรรชนีย์ เช่น กษัตร์ [กะ-สัด] นอกนั้นอ่านแบบประวิสรรชนีย์ เช่น จักรวาล [จัก-กระ-วาน]

ตารางแสดงรายการพยางค์ที่มีพยัญชนะสะกดเป็นอักษรควบ

กร	จักรวาล, พักกร, ศักรภพณ์, ศุกรวรรณ, นักร
คร	อัครมเหสี, ภาวคร, <สมัครสมาน>
ทร	จันทร์คติ, ภัทรกัป, สมุทราศาสตร์, อินทรวงศ์, พัทธ, <ศุทร>, <อัคนิรุทร>
ตร	<กษัตร์>, กัตร์ทัศน์, เกษตรกร, <เขษตร>, <โคตร>, โคตรภู, <จิตร>, จิตรกร, แจตร, <ฉัตร>, ฉัตรมงคล, <ทพิยโสตร>, <เนตร>, <บัตร์>, <บาตร>, <บุตร>, <ปัตร์>, <ปรีตร>, <ปวีตร>, <พัตร>, <พิตร>, <เพตร>, <อมัตร์>, <อมิตร>, <มาตร>, มาตรการ, <มิตร>, มิตรภาพ, <มูตร>, <เมตร>, <ยาตร>, <ราตร>, <ลวิตร>, <ลิตร>, <วัตร>, <สวิตร>, <เวตร>, <แหวตร>, <เศวตร>, <โสตร>, นักษัตร์จักร, <สุตร>, <ลูกมโหตร>, <อัคนิโหตร>, อัตรชะ, อุตุนิกาย
ปร	<กอปร>
ชร	<เพชร>, เพชรหึง
หม	<พรหม>, <พราหมณ์>, พราหมณ์ศบตี, พราหมณ์
รค	<ชลมารค>
รท	<สามารถ>, <พจนารถ>
รท	<กระยาสารท>, <สารท>
รพ	บุรพบท, บุรพทิศ

4.4 อักษรนำ

เรื่องของอักษรนำมีกล่าวไว้ในตำราตั้งแต่จินตามณิเล่ม ๒ โดยกล่าวถึงการใช้อักษรสูงนำอักษรต่ำ และอักษรกลางนำอักษรต่ำ (จินตามณิ 2512:101) ประถม ก กา กล่าวถึงการใช้ ห และ อ นำอักษรต่ำ (ประถม ก กา 2513:59-60) อักษรนิติ กล่าวถึงเฉพาะการใช้ ห นำอักษรต่ำ (อักษรนิติ 2513:156-157) ส่วนในมูลบทบรรพกิจ แทรกเรื่องอักษรนำไว้ในการอธิบายมาตราแม่กดและแม่เกย โดยกล่าวถึงอักษรต่ำที่ไม่มี ห นำ แต่อ่านเหมือนมี ห นำ ได้แก่ กนก ดิลก ประโยค ประมาท อำมาตย์ ประโยชน์ อนาคต อเนก การกนก อกนิฐ คำที่นำด้วย อ เช่น อร่าม อร่อย และกล่าวถึงคำที่แผลงมาจากคำที่มีอักษรกลางทำให้อ่านเหมือนมี ห

นำ เช่น ตรัส แผลงเป็น ตำรัส, ตรวจ แผลงเป็น ตำรวจ และยังกล่าวถึงอักษรต่ำที่มี ห นำใน คำตายว่ามีเสียงวรรณยุกต์ต่างจากอักษรต่ำปกติ เช่น งามเหมาะ ต่างจาก ผลเงาะ, พุด กระแหะ ต่างจาก ช่วยนำแหะ, วิ่งเหาะ ต่างจาก ถั่วเรา

กำชัย ทองหล่อ กล่าวว่าอักษรนำเป็นการที่พยัญชนะสองตัวร่วมอยู่ในสระเดียวกัน แต่ไม่ออกเสียงร่วมกันสนิทจึงฟังดูเหมือนมีเสียงสระอะออกมาเบาๆ แต่ไม่ได้อ่านออกเสียงแบบ คำที่มีสระอะเต็มตัว เช่น กนก ขนม จรัส (แต่ในที่นี้ เพื่อความสะดวก จะเขียนเสียงที่ ออกแบบสระอะ เช่น กะ-นุก) กำชัย ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า อักษรที่น่ากันนี้แม้จะเขียนเป็น สองตัว แต่ถือว่าเป็นตัวเดียวกันแล้ว ดังนั้น สระหน้าจะต้องเขียนไว้หน้าอักษรนำทั้ง 2 ตัว เช่น เขมร แสวง โขมด (กำชัย 2545:84-85) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากมูลบทบรรพกิจ แสดงให้เห็นว่า ในบางคำ อักษรนำอาจถูกแยกจากกันได้ เช่น อนเก

ตำราที่ว่าด้วยเรื่องอักษรนำโดยเฉพาะคือ วาทินิกรณ์ โดยได้สรุปว่า อักษรสูงทั้ง 11 ตัวสามารถใช้นำอักษรต่ำได้ แต่เมื่อนำด้วยตัว ห จะไม่ออกเสียงพยัญชนะนำนั้น เช่น หงา อ่าน [ง่า] ไม่ใช่ [หะ-ง่า] แต่ถ้านำด้วยตัวอักษรอื่น (ข ข ฦ ฎ ฏ ย ร ฤ) จะออกเสียงนำ นั้น เช่น ขนุน [หะ-นุน] และกล่าวสรุปว่า ตัวอักษรต่ำที่ถูกนำได้มีเพียง ง น ม ย ร ล ว เท่านั้น นอกจากนี้ ตำราวาทินิกรณ์ ยังได้แจกแจงให้เห็นว่าตัวอักษรใดใช้นำตัวอักษรใดได้ บ้าง พร้อมทั้งให้รายการคำที่มีใช้จริงในกลุ่มนั้น ดังนั้น สิ่งที่วาทินิกรณ์สอน คือการแจกแจง ความเป็นไปได้ของการใช้อักษรนำในภาษาไทย ในขณะเดียวกัน ก็ชี้ให้เห็นด้วยว่ามีคำใดบ้าง ที่มีใช้อยู่จริง ซึ่งส่วนมากเป็นการแจกแจงการใช้อักษรสูงนำ ในส่วนของการใช้อักษรกลางนำ นั้นมีจำนวนน้อยกว่า ตารางข้างล่างสรุปการแจกแจงการใช้อักษรนำ ซึ่งกล่าวไว้ในวาทินิกรณ์ โดยแสดงรายการคำที่มีใช้ในภาษาไทย (ตามรูปเดิม)

นำ	ตาม	ตัวอย่างคำไทย
จ	ง	จงน, จงาย
ถ	ง	ถง, ไถง, ถงาด, ถงม
ผ	ง	ผงะ, ผงอน, ผงาด, ผงอบ, ผงม
ส	ง	สง่า, สงวน, สจัต, สงบเจียบ, เสี่ยม
ข	น	ขนม, ทำขนั้น, ขนานนำ, พระขนง, เอกเขนก, ขนดหาง, ไม้ขนาบ, ขนม, ...
ฉ	น	ทำไฉน, ประตุนวน, รีมเจเนียน, ฉนัง, ปลาฉนาก, นำไฉนด, ทอดไฉนด บาดหมาย
ถ	น	ดินถนำ, ถนำทีก, ถนน, ฐถนัด, ถนิเมือง, ถนอมไว้
ผ	น	ผาผนัง, แกะผนีก, เป็นแผนก, เลขผนวก, สมุดสองผนีก, ทรงผนวก

นำ	ตาม	ตัวอย่างคำไทย
ส	น	เสนห, ดั่งสนั่น, สนอง, สนุก, สนิท, สนับเพลา, สนิมเหล็ก, พูลเสนอ, ...
ข	ม	คนแหม, ขมื่น, ขมั่งรณ, ขมิกขมัว, ขมุดขมิด, ปิดขมับ, กลางขม่อม, แหม่วท้อง, ...
จ	ม	จมวย, จมัว, หาของจมั่ง, จมวก
ถ	ม	เถมินไพร, ถมิ่งทิง
ส	ม	ต้นสมี, เนื้อสมัน, เสือสมิง, เลขสมัค, สมุดดำ, เกาะสมุย, ...
ข	ย	สังขยา, ขยันทำงาน, เขย่งเท้า, เดินเขยก, ขยาดกลัว, ขยิบตา, หยิบขยุ่ม, แก้วขยาย, ...
ผ	ย	ผ้นผยอง, บินผุย, หยิ่งผยอง
ส	ย	แพสยา, สยบสยอน, สยองเกล้า, ต้นสยอก, สยงสยด, สยบสยอน, กรุงสยาม, สยายผม, ...
ข	ร	ขรวิ
ผ	ร	หญ่าผรัน, เมืองผรั่ง
ส	ร	บ่อสระ, สราญรมย์, สรงสนาน, สรากหน้า, กำสรด, สรวบ, สริม, สร้าง, ... (และมีคำอธิบายเพิ่มเติมว่า คำจำนวนมากที่ใช้ ส ศ ษ นำนี้ไม่อ่านเสียง ร)
ข	ล*	กุลขลา, จำโหล, ช้างโหล, สันตังขลุ ๆ, คนขลาด, ดำขลับ, ดีขลุ, เปาขลุ, ...
จ	ล	จลจลาย, จลองวัด, จลาก, คนจลาด, บินจลบ, ปลาจลาม, จลย, ...
ถ	ล	วิ่งถลา, ตาถลน, ถล่งแร่, ถลกหนัง, บินถลบ, ดินถล่ม, บุปถลาย, ...
ผ	ล*	ยืมแปล, ล้างผลาญ, แปลงฤทธิ์, ผลักใส, เปลี่ยนผลัด, โดดผลับ, ทำผลีผลาม, พุดผลอ, ...
ส	ล	สละทิ้ง, เสือกสลง, เงินสลึง, ช่างสลัก, หน้าสลด, สลบ, ร้าสลาย, ...
ข	ว*	ไข้วเขว, ขวนขวาย, กิดขวาง, ขวกไขว้, กระบือขวิด, ดังขับ, ขวนขวาย, ...
จ	ว	พระจวี, ทางแจว, วงเจวียน, เลขจวาง, ปลาแจว, เบื่องเจวียง, จวัดเจวียน
ถ	ว	ปักถี่, ถวัลยราช, ถวิลหนัง, ถวาย, ถวอ
ผ	ว	หวาดผวา
ส	ว	สวามิภักดิ์, เมืองสวรรค์, สวางคบุรี, สวกตักปลา, สดสวาด, สวาทโคร, เสวย, ...
ห	ง	บุหงา, ตูนาหงัน, ดังห่าง, นีวหงิก, หงุดหงิด, ชักหงับ, คนหิม, พลิกหงาย, ...
ห	ญ	กอหญ่า, ผู้ใหญ่, ผู้หญิง, ต้นหญง

* ปัจจุบัน อ่านแบบอักษรควบ ไม่อ่านแบบอักษรนำ

นำ	ตาม	ตัวอย่างคำไทย
ห	น	บางหนา, ตัวหนอน, หนังสือ, หูหนวก, หนวดเครา, คีมหนีบ, ปังหนาม, หน่ายหนี, ...
ห	ม	หมา, สีหม่น, เหมือง, หมวก, หมดสิ้น, หมอบเฝ้า, หม่อม, กฎหมาย, ...
ห	ย	ก้ามเหยี่, เยี่ยหยั่น, ยุ่งเหยิง, หยุกหยิก, หยุด, พุดหยาบ, เป้นหย่อมๆ, ปาหยอย, ...
ห	ร	บุหรี, นายหฺร่น, หนูหรีง, เต็มแหรด, หรีบหรี, หรอมแหรม, คีกรอ, ...
ห	ล	ลบหลู่, หลานเหลน, หลง, ลวงหลอก, ปะหลาด, เช็ดหลาบ, ขุดหลุม, น้ำเหลว, ...
ห	ว	ต้นหว่า, หวาน, ปากแหวง, แหวกหญ้า, หวาด, หวามๆ, ใจหวิว, ...
ห	พ	ทำยาบหพี
ก	น	กนก, กนาบ, กนอบ, แกนะ
ก	ม	ดอกกมุต, กมุดกมิต
ก	ย	เท้ากย่ง, เดินเกย่ง, ดิดกย่องแกย้ง, กยาบเรื่อ, กยิบตา, กยุมกยิบ
ก	ร	เกรียง, กรูปกริบ
จ	ม	จมูก
ด	ง	จำโตงก, ตงอกว้าว
ด	น	เต่าตนุ, ใหญ่เตนะ, ต้นโตนด
ป	ม	ปรมาท
ป	ย	อ์ปยศ
ป	ล	อ์ปลัษณ์, ปลาด
อ	ง	น้ำอูงุ่น
อ	น	เอน์ดอนาก
อ	ย	อย่า, อยู่, แบบอย่าง, อยากได้, อยาบช้า
อ	ร	อร่าม, อร่ม, เอรื่อ, รศอรรอย

ข้อที่น่าสังเกต คือ กรณีของ ข-ล, ผ-ล, ข-ว ซึ่งปัจจุบันไม่อ่านแบบอักษรนำแล้วแต่อ่านแบบอักษรควบแทน โดยสรุปแล้ว มีการกล่าวถึงการใช้อักษรสูงและอักษรกลางนำพยางค์ที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำเดี่ยว โดยที่ถ้านำด้วย ห หรือกรณี อ นำ ย จะไม่ออกเสียงพยางค์นำนั้น (เช่น หรุ หนา อย่าง) และการใช้อักษรนำยังมีผลต่อการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่ตามมาดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อการผันวรรณยุกต์ สรุปได้ดังต่อไปนี้

อักษรต่ำเดี่ยว ('งฺญณนมยรลพ') นำด้วยอักษรสูง ('ขขฌฐณฬสศษห')

หากเป็นคำเป็น

มีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงสามัญเปลี่ยนเป็นจัตวา (นาน-> หนาน)

มีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงโทเปลี่ยนเป็นเอก (น่าน -> หน่าน)

มีรูปวรรณยุกต์โท เสียงตรีเปลี่ยนเป็นโท (น้าน -> หน้าน)

มีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*หน้าน)

มีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*หน่าน)

แต่หากเป็นคำตาย

มีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงโทเปลี่ยนเป็นเอก (นาด -> หนาด)

มีรูปวรรณยุกต์เอก เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*หนาด)

มีรูปวรรณยุกต์โท สระยาว เสียงตรีเปลี่ยนเป็นโท (น้าด -> หน้าด)

สระสั้น จากผิดหลักเป็นเสียงโท (*น๊ะ-> หน๊ะ)

มีรูปวรรณยุกต์ตรี เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*หน้าด)

มีรูปวรรณยุกต์จัตวา เป็นคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ (*หนาด)

อักษรต่ำเดี่ยว ('งฺญณนมยรลพ') นำด้วยอักษรกลาง ('กจตตฎฏบปอ')

หากเป็นคำเป็น

มีรูปวรรณยุกต์สามัญ คงเดิมเป็นเสียงสามัญ (วา = กวา)

มีรูปวรรณยุกต์เอก เสียงโทเปลี่ยนเป็นเอก (ว่า-> กว่า)

มีรูปวรรณยุกต์โท เสียงตรีเปลี่ยนเป็นโท (ว้า -> กว้า)

มีรูปวรรณยุกต์ตรี คงเดิมเป็นเสียงตรี (ว๊า = กว๊า)

มีรูปวรรณยุกต์จัตวา คงเดิมเป็นเสียงจัตวา (ว๋า = กว๋า)

แต่หากเป็นคำตาย สระสั้น

มีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงตรีเปลี่ยนเป็นเอก (วัก -> กวัก)

มีรูปวรรณยุกต์เอก จากเสียงโทเป็นผิดหลัก (วัก -> *กวัก)

มีรูปวรรณยุกต์โท จากผิดหลักเป็นเสียงโท (*วัก -> กวัก)

มีรูปวรรณยุกต์ตรี จากผิดหลักเป็นเสียงตรี (*วัก -> กวัก)

มีรูปวรรณยุกต์จัตวา คงเดิมเป็นเสียงจัตวา (วัก -> กวัก)

แต่หากเป็นคำตาย สระยาว

มีรูปวรรณยุกต์สามัญ เสียงโทเปลี่ยนเป็นเอก (วาก -> กวาก)

มีรูปวรรณยุกต์เอก ผิดหลักไวยากรณ์ (*ว่าก -> *กว่าก)
 มีรูปวรรณยุกต์โท เสียงตรีเปลี่ยนเป็นเสียงโท (ว่าก -> กว่าก)
 มีรูปวรรณยุกต์ตรี จากผิดหลักเป็นเสียงตรี (*ว่าก -> กว่าก)
 มีรูปวรรณยุกต์จัตวา คงเดิมเป็นเสียงจัตวา (ว่าก -> กว่าก)

อย่างไรก็ตาม การใช้อักษรนำนั้น นอกจากอักษรสูง อักษรกลางแล้ว อักษรต่ำก็สามารถใช้นำได้ด้วย เช่น เซลย พยอม ซึ่งประเด็นนี้ไม่มีการกล่าวถึงมากนัก อาจจะเป็นเพราะการนำด้วยอักษรต่ำนั้น ไม่มีผลต่อการผันวรรณยุกต์ของพยางค์ที่ตามมา จึงเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องเน้นในการสอนเท่าการนำด้วยอักษรสูงและอักษรกลาง และไม่ถูกกล่าวถึงในเรื่องอักษรนำ แต่ความรู้เรื่องการใช้อักษรต่ำเป็นอักษรนำ ก็เป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจว่ารูปพยางค์ที่เห็นนั้นควรอ่านอย่างไร เช่น ในข้อความว่า “ดูเมลืองมลัง” หากไม่รู้ว่า ม สามารถนำอักษรต่ำได้ ก็อาจจะทำให้เข้าใจว่าข้อความนี้อ่านว่า [ดู-เม-ลือ-งม-ลัง] แต่ถ้ารู้ว่า ม เป็นอักษรนำได้ ก็จะอ่านได้อีกแบบคือ [ดู-มะ-เลื่อง-มะ-ลัง] เพียงแต่ว่าการนำด้วยอักษรต่ำนี้ ไม่มีผลต่อวรรณยุกต์ของพยางค์ถัดมา ผู้เขียนขอเรียกกรณีเช่นนี้ว่า เป็นการนำไม่แท้ เพื่อล้อกับการควบไม่แท้ เช่น จร ที่เราไม่อ่านแบบควบกล้ำ อักษรนำไม่แท้จึงเป็นกรณีการนำที่ไม่มีผลต่อพยางค์ถัดมา หากยึดเอาตามนี้ การใช้อักษรนำจึงมีจำนวนมากกว่าที่แจกแจงไว้ใน วาหนิตินิกร และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้ให้เห็นว่า การใช้อักษรนำ ทั้งอักษรสูง กลาง ต่ำ มีอะไรบ้างและใช้นำอักษรอะไรได้บ้าง นอกจากนี้ ในตำราอักษรประโยค หลังจากจบเรื่องการประโยค และการใช้คำ “กับ แก่ แต่ ต่อ” แล้ว ยังกล่าวถึงการใช้อักษรสูงนำอักษรกลางว่าไม่มีผลต่อการจูงอักษรกลางให้เป็นเสียงสูงได้ เช่น สกล, สกฺล, ฉกจ, ขจร, แสดง, สบง เป็นต้น ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าเรื่องของอักษรนำนั้นมีมากกว่าการใช้อักษรสูงหรือกลาสนำอักษรต่ำเดี่ยว ตารางข้างล่างแสดงการใช้อักษรนำต่างๆ ทั้งอักษรนำแท้และไม่แท้ เท่าที่ผู้เขียนจะสามารถรวบรวมได้จากพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕

ตารางแสดงการใช้อักษรนำและอักษรตาม

	นำแท้	นำไม่แท้
ก	ณ (การกณิก), น (กนก), ร (กรก), ล (กลาป),	ฐ (กฐิน), ณ (*กณิการ์), ต (กตัญญู), ถ (กถามุข), น (*กนิษฐา), บ (กบิล), ป (กปีตัน), ม (กมล), ร (*กรุณา), ล (กลา), ว (กวี), ษ (เกษตร), ส (กสิกร), ห (กหิงปายา), พ (กเพวราก)

	หน้าแท้	หน้าไม่แท้
ข	ณ (ขณะ), น (ชนบ), ม (ขมวด), ย (ขยะ), ร (ขรม)	จ (ขจร), ณ (ลักขณา), ด (ขदान), ต (ขตอย), ท (ขทิง), น (ขนิษฐา), บ (ขบวน), ม (ขมา), ร (ศิขริน), ษ (ษัย)
ค	-	ช (คชาชีพ), ท (คทา), ณ (คณิต), ต (คตี่), ต (คติ), ท (คทา), น (คเนจร), ม (คมิภักต), ร (ครุ), ห (คหัฐ)
ฅ	-	ร (ฅรราวาส)
ง	-	-
จ	ม (จมูก), ร (จรวด), ว (เจรวัด)	ต (จตุ), ท (จทิง), น (ปจนะ), ม (จมร), ย (จยุตติ), ร (จรัล), ล (เจลียง)
ฉ	ง (ฉงน), น (ฉนวน), ม (ฉมวก), ล (ฉลวย), ว (ฉเวียง)	ก (ฉกาจ), ท (ฉทิง), บ (ฉบบ), พ (ฉเพาะ),
ช	-	ก (ชกา), ค (ชคัตตริย), ฎ (ชฎา), ท (ชทิง), น (ชนวน), บ (ชบา), ม (ชม้อย), ย (ชยา), ร (ชรา), ล (ชลาธาร), ว (ชวา), อ (ชอุ่ม)
ฌ	-	-
ฌ	-	-
ญ	-	ญ (ญญา)
ฎ	-	-
ฎ	-	ก (วาฎกะ)
ฐ	-	ก (ฐักต)
ฑ	-	-
ฒ	-	-
ณ	-	ร (ณรงค์)
ด	ย (ประเดยก)	น (दनัย), บ (ดบัลวี), ร (ดรุณ)
ต	ง (ตจิต), น (โตนด), ล (ตลาด), ว (ตวัค)	ถ (ตถาคต), น (दनัย), บ (ตบะ), ม (ตโมนุท), ย (ตยาต), ร (ตรุ), ล (ตลิ่ง)
ถ	ง (ถงัน), น (ถนณ), ล (ถलग), ว (ถวาย)	ก (ถก)

	นำแท้	นำไม่แท้
ท	-	ก (ทกล้ำ), ง (ทงัน), ซ (ทซึ), น (ทนาย), บ (ทบวง), ม (ทมิฬ), ย (ทยอย), ร (ทริท), ล (ทลาย), ว (ทว่า), ศ (ทศ), ส (ทสา), ห (ทหาร)
ฐ	-	ซ (ฐึ), น (ฐนาคาร), ร (ฐรา), (ฐวัช)
น	-	ก (นกุล), ค (นคร), ท (นที), ป (นปฺงสกลิงค์), ภา (นภา), ม (นมัสการ), ย (นโยบาย), ร (นรา), ฤ (นฤคหิต), ล (นลิน), ว (นวาระ), ห (นหุต)
บ	ร (แบรก)	*ด (บดินทร์), ร (บรากรม)
ป	ร (ปรวด), ล (ปลัด),	ก (ปการ), ฎ (ปฎัก), ฐ (ปฐม), ณ (ปณิธิ), ต (ปติ), ท (ปทุม), น (ปนัดดา), ป (ปปัญจะ), ย (ปโยธ), ร (เปรียญ, *ปริชน), ล (*ปลาสนาการ), ว (ปเวณี, *ปวิตร), ศ (ปศุ), ส (ปสพ), ห (ปหาน)
ผ	ง (ผงก), น (ผนวก), ย (ผยอง), ล (ผล็ก), ว (ผวา)	ก (ผกา), ค (ผคม), จ (ผจญ), ซ (ผเชิญ), ณ (ผณิน), ด (ผดุง), ท (ผไท), ร (*ผรุพก), ล (*ผลาหาร), ส (ผสม), อ (ผเอิญ)
ฝ	ร (ฝรัง)	-
พ	-	ก (ผกา), จ (พจี), ญ (พญา), ฐ (พฐ), น (พนา), บ (พบุ), ม (พม่า), ย (พยาน), ล (พลั้ง), ว (อัมพวา), ห (พหล), อ (เพอญ)
ฟ	-	-
ภ	-	ค (ภคินี), ณ (ภณิดา), ม (ภมร), ย (ภยาคติ), ร (ภราดร), ว (ภวัค)
ม	-	ก (มกุฎ), ค (มคธ), ช (มฆา), ณ (มณี), ด (มดี), ต (มตี), ฐ (มฐกร), น (มณ), ม (มมาก), ย (มยุรี), ร (มริจ), ฤ (มฤค), ล (แมลง), ส (มसार), ห (มหา)
ย	-	ซ (ยชฺรวท), ต (ยติ), ถ (ยถากรรม), ม (ยมก), ว (ยวา), ส (ยโส)
ร	-	จ (รจิต), ด (รดี), ต (รตะ), ถ (รถานัก), น (รณด), บ (รบาญ), พ (รพี), ย (ระยะ), ว (รวี), ส (รสก), ห (รหัส)

	หน้าแท้	หน้าไม่แท้
ล	-	ก (ลการ), ค (ลคฺท), ชม (ลชฺ), ด (ลดา), บ (ลปอง), ป (ลปก), พ (ลพฺช), ม (ลมาด), ล (ลลิต), ว (ลวะ), ห (ลหฺ), อ (ลลอ)
ว	-	ก (วกะ), จ (วจี), ช (วชิระ), ฎ (วฏะ), ณ (วณฺช), ด (วดี), ต (วตะ), ท (วทัญญ), ฐ (วฐ), น (วนา), ป (วป), ย (วยคฺช), ร (วรงค์), ฤ (วฤก), ล (วลัย), ศ (วศิน), ส (วสา), ห (วหะ)
ศ	ย (ศยาม), ล (เศลษ), ว (เศวต)	ก (ศกฺณ), จ (ศจี), ด (ศดก), จ (ศตฺชนี), น (*ศนิ), ร (ศรณฺย), ฤ (ศฤงคาร), ล (*ศลิษา), ว (*ศวัส), ศ (ศคิ), ส (ศสา)
ษ	-	ม (*ษมา)
ส	ง (สงวน), น (สนาม), ม (สมัย), ย (สยง), ร (สรูป), ฤ (สฤกษ), ล (สลัป), ว (สวาท)	ก (สกุ), ข (สขา), ด (สทมภ), ต (สติ), ถ (สถาน), ท (สทิง), ฐ (สฐน), น (*สนายุ), บ (สบถ), ป (สเปน), พ (สพาบ), ภ (สภา), ม (*สมาธิ), ร (*สโรช), ว (*สวาดี), ส (สสาร), ห (สหัส)
ห	-	ด (หตะ), ท (หทัย), น (*หฺน), ย (*หโยดม), ร (*หริ), ล (*หฺลิต)
พ	-	-
อ	ง (อฺงฺน), น (อนาถ), ร (อรอย)	ก (อภฺปิยะ), ค (อคาธ), ชม (อโฆษะ), ณ (*อณฺ), ด (อติ), ต (อติ), ท (อทระ), ฐ (อธิการ), น (*อนฺ), บ (อบาย), ป (อปาจี), ภ (อภย), ม (อมร), ย (อยุทฺธ), ร (*อรุ), ล (อลังการ), ว (อวยวะ), ศ (อโศก), ส (อสุรกาย), ห (อหิงสา)
ฮ	-	-

จากข้อมูลที่พบ จะเห็นว่าเป็นไปตามหลักการผันวรรณยุกต์ที่กล่าวมาแล้ว คือเฉพาะอักษรต่ำเดี่ยวที่ถูกนำด้วยอักษรสูงหรืออักษรกลางเท่านั้นจึงจะมีการเปลี่ยนของเสียงวรรณยุกต์ที่ตามมา แต่ก็มีข้อสงสัยเกิดว่า ในบางกรณี วรรณยุกต์ในพยางค์จะไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่า

อักษรต่ำเดี่ยวจะถูกนำด้วยอักษรสูงหรืออักษรกลางก็ตาม ซึ่งผู้เขียนแสดงด้วยเครื่องหมาย * หน้าคำเหล่านั้น เช่น กนิษฐา ไม่อ่าน [กะ-หฺนิต-ชา], กรุณา ไม่อ่าน [กะ-หฺรุ-นา], ประวิตร [ไม่อ่าน ประ-หฺวิต], ผลาหาร ไม่อ่าน [หฺละ-หฺลา-หฺาน], สมาริ ไม่อ่าน [สะ-หฺมา-หฺกิ] เป็นต้น คำเหล่านี้จัดเป็นข้อยกเว้น ซึ่งจะนำมากล่าวอีกครั้งในหัวข้อ คำที่ไม่อ่านออกเสียงตามอักษรวิธีไทย

อนึ่ง ข้อมูลในตารางนี้ ผู้เขียนแจ้งเฉพาะกรณีที่แน่ใจว่าเป็นการใช้อักษรนำหรือปรากฏในตำแหน่งต้นคำ ส่วนกรณีที่ปรากฏในตำแหน่งกลางคำ หากไม่ใช้อักษรนำหรือไม่แน่ใจว่าเป็นการใช้อักษรนำ ผู้เขียนก็ไม่ได้แจ้งไว้ในตาราง เช่น คำว่า อุปถัมภ์, อุปโภค ในที่นี้ ผู้เขียนไม่ได้จัดให้เป็นการใช้ ป นำ ถ, ภ เพราะ อุป เป็นคำประกอบหน้าศัพท์ที่มาจากบาลีสันสกฤตและอ่านว่า [อุป-ปะ] ซึ่งมาสมกับคำ ถัมภ์ และ โภค, ฐการ ไม่ถือเป็นการใช้ ร นำ ก เพราะมาจาก ฐระ + การ, สุนทรชาติ ไม่ถือเป็นการใช้ ฐ นำ ช เพราะมาจาก สุนทร + ชาติ เป็นต้น

นอกจากนี้ อักษรนำยังพบในตัวละครได้เหมือนกรณีของอักษรควบที่ใช้เป็นตัวละคร (เช่น บุตร จักร) พระยาอุปกิตติศิลปสาร (2532:24) กล่าวถึงพยัญชนะประสมที่ทำหน้าที่เป็นตัวละครว่า มีลักษณะเป็นอักษรนำ หรือ อักษรควบได้ โดยได้ยกตัวอย่างคำว่า ทิพย และ แพทย ว่าอ่านเหมือนอักษรนำที่เป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไปดังนี้ ทิ-พะ-ยะ แพ-ด-ทะ-ยะ และให้นับตัวนำ (พ,ท) เป็นตัวละครเพียงตัวเดียว กำชัย ทองหล่อ ก็ยกตัวอย่างคำที่มีตัวละครเป็นอักษรนำ เช่น พิศวง เมขลา วาสนา ศาสนา พิสมร เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าคำเหล่านี้ พยัญชนะสะกดทำหน้าที่เป็นอักษรนำของพยางค์ถัดไปด้วย (พิศวง [พิต-สะ-วัง]) ดังนั้น การที่จะสอนให้อ่านคำไทยได้ถูกต้อง ความรู้เรื่องอักษรนำในพยัญชนะสะกดจึงเป็นสิ่งสำคัญด้วย ในที่นี้ ผู้เขียนจะถือเอาพยางค์ที่มีตัวละครมากกว่าหนึ่งตัวอักษรซึ่งไม่ใช้อักษรควบดังที่แจ้งมา และอ่านแบบประวิสรรชนีย์เมื่อมีพยางค์ตามมานี้เป็นพยัญชนะสะกดที่เป็นอักษรนำกัน สังเกตได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ จะแจ้งไว้โดยมีขีดตามหลัง เช่น หัตถ- กัณฐ- ซึ่งจะเป็คำจากบาลีสันสกฤต ในกลุ่มอักษรนำเหล่านี้ ผู้เขียนแยกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก พยัญชนะแรกเป็นตัวละครและอ่านประวิสรรชนีย์ด้วย เช่น แพทย- [แพด-ทะ-ยะ] ประเภทที่สอง พยัญชนะแรกเป็นตัวละครอย่างเดียวไม่อ่านประวิสรรชนีย์ เช่น หัตถ- [หัต-ทะ] พยัญชนะสะกดคู่ที่จัดเป็นอักษรนำมีดังนี้

ตารางแสดงการใช้อักษรนำและอักษรตามในตำแหน่งพยัญชนะสะกด

	พยัญชนะแรกเป็นตัวละครและอ่านประวิสรรชนีย์
กย-	ศักยภาพ, ศากยพุทธ
กร-	ทุกริกริยา

ขย-	มุขยประโยค
จน	มุจน
ชน	ยัชน
ชย-	พณิชยการ
ชร-	วัชรปาณี
ฉน-	วัฉน (วัฉนธรรม)
दन-	รัตนตรัย
ตม-	อาตมภาพ, อุตมภาพ
ตย-	นิตยสาร, สถาปัตยกรรม, ราชบัณฑิตยสถาน, สถิตยศาสตร์, สัตยวาที
ตร-	อุตรนิกาย
ตว-	สัตวแพทย์
ทม-	ปัทมราช
ทย-	วิทยฐานะ
ธย-	มธยฐาน
ปน	ชัปน, ทัปน
พย-	ทิพยจักขุ, ทรัพยสิทธิ
พยัญชนะแรกเป็นตัวสะกดอย่างเดียว ไม่อ่านประวิสรรชนีย์	
กข-	ทุกขลาภ, ปักขคณนา, รุกขชาติ, ลิกขมานา, ทุพภิกขภัย, รักขสะ, ลักขณา
กต-	ภุกตเศษ
กษ-	ประจักษนิยม, ปักษกษัย, ภักษการ, อนุรักษนิยม
คห-	นิกหกรรม, อุคหนิมิตร
งข-	สังขกร
งค-	ดุริยางคศิลป์, ตรังควชิราวดี, เบญจางคประดิษฐ์, สิงคโปร์, ภาวังคจิต, เวทางคศาสตร์, สิงคโลก, เสนางคนิกร, ฐตงควัตร, มาตังค
งฆ-	ชังฆวิหาร, สังฆกรรม
งส-	เอกังสวาที, ภิงส, ปหังส
งห-	สิงหนาท,
จณ-	ตัจฉนี, อัจฉรา, มัจฉรี, วัฉฉละ

ชฌ-	สัชฌกร
ญจ-	ปัญจนที, ลัญจกร, โรมัญจ
ญฉ-	ลัญฉกร, ลัญฉ
ณฐ-	กัณฐชะ
ณท-	ภัณทครรรภ, คัณทมาลา, ทัณทกรรม, บิณทบาท, อัณทโกส, มุณท, มณทนะ, บุณทริก
ณย-	หิรัณยการ, หิรัณย
ณห-	กัณหธรรม, ชุณหปักษ์, บุพพัณหสมัย, อุณหภูมิ
ตต-	จิตตภาวนา, ตัตตศาสตร์, สัตตบรรณ
ตถ-	หัตถศิลป์, ปรัตถจริยา, โลกัตถจริยา, อสัตถพฤษ, มัตถลึงค์
ทธ-	ยฺทธ (ยฺทธศาสตร์, ยฺทธการ, ยฺทธจักร ฯลฯ); พุทธ (ข้าพระพุทธเจ้า, พระพุทธรูป, พุทธกาล ฯลฯ); ไบพัทธสีมา, สัมพัทธภาพ; มุทธชะ; อัทธคต, ศุทธ; ถัทธ, ศราทธพรต
นต-	จินตภาพ, ทันตแพทย์, ปัจจันตคาม, มหันตโทษ, วสันตดิถี, สุตตันตปิฎก, อันตกาล
นถ-	คัณถุระ,
นท-	จันทปรี, จันทลักษณ์, จินทฤษ, นันททายี, อินทนิล, กลันท
นธ-	พันธนาการ, อันธพาล
นย-	ศูนยภาพ
ปด-	สัปปดปรณ
ปต-	สัปปตศก
พท-	ศัพทมูลวิทยา
พภ-	คัพภาสาลี
พธ-	ลพธกะ
มพ-	ตามพวรรณ, ตุมพ
มภ-	กุมภกา, อาร์มภกตา
รช-	เทียรชราตร
ษฐ-	ประดิษฐกรรม
ษณ-	ลักษณนาม

ตารางที่แจงมานี้ แง่เฉพาะการใช้อักษรนำและอักษรตามที่เป็นพยัญชนะสะกดทั้งคู่ ทั้งนี้ ยังไม่รวมการใช้พยัญชนะเดี่ยวสะกดซึ่งเป็นอักษรนำให้พยางค์ถัดไป เช่น วาสนา, ปริศนา, ลักษณะ, ศาสนา, รัศมี, ฤษณา, ฤษยา, เทศนา, เป็นต้น ซึ่งมีผลให้พยางค์ถัดไป เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ได้ตามหลักที่กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีกรณียกเว้นที่พยางค์ ถัดมาไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ได้ เช่น ศาสนิกชน ไม่อ่าน [สาต-สะ-หฺนึ-กะ-ชน], โรธนะ ไม่ อ่าน [โรต-สะ-หฺนะ] ลักษณะการ ไม่อ่าน [ลัก-สะ-หฺนา-กาน]

4.5 ตัวการันต์

การใช้ตัวการันต์ก็เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่กล่าวถึงในตำราต่าง ๆ ตัวการันต์ หมายถึง พยัญชนะที่ไม่ต้องการออกเสียงโดยมีเครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับอยู่บนพยัญชนะนั้น การคง พยัญชนะที่ไม่ออกเสียงนั้น เป็นความพยายามที่จะคงรูปศัพท์เดิมไว้ เป็นการปรับคำที่ยืมมา จากภาษาต่างประเทศให้เข้ากับภาษาไทยโดยใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตบนพยัญชนะที่ไทยเรา ออกเสียงไม่ได้ คำที่มีตัวการันต์โดยมากเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น วงศ์, ทุขุ, ฤทธิ, แต่ปัจจุบันคำที่มีตัวการันต์จำนวนมากเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศอื่นๆ ด้วย เช่น โดนต์, ดีไซน์, เกมส์ คำไทยแท้ที่มีตัวการันต์มีเพียง 3 คำแต่พบในบทกลอนเท่านั้นไม่ มีใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ ผีวี มาห์ เยียร์ (จาก กำชัย ทองหล่อ 2545:88)

การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต หากใช้บนพยัญชนะทุกตัวที่ไม่ออกเสียง ก็คงไม่มีความสับสน แต่เป็นเพราะทัณฑฆาตสามารถใช้ฆ่าเสียงพยัญชนะมากกว่าหนึ่งตัว (กรณีตัว การันต์อาจเป็นอักษรควบ เช่น พักตร์) ซึ่งผู้อ่านจะต้องรู้ว่าตัวการันต์เป็นหนึ่งในสองตัวอักษร หรือบางครั้งตัวการันต์อาจอยู่หน้าตัวสะกดก็ได้ เช่น บิสมาร์ก, เอนโดเดิร์ม ในบางกรณี ก็มี การใช้ตัวการันต์ในตำแหน่งพยัญชนะต้นที่ไม่ออกเสียงด้วย เช่น ปินิวโมคิยัสติส (ดูการทับ ศัพท์การแพทย์) นอกจากนี้ ตัวการันต์ยังรวมทั้งพยัญชนะและสระบางตัวด้วย เช่น พันธุ์, บาทบงส์, ฤทธิ, ศักดิ์ ซึ่งเท่าที่พบจะมีเพียงสระอุ และ สระอิ เท่านั้น เมื่อพิจารณาปัจจัย ทั้งหมดนี้ ตัวการันต์สามารถจัดประเภทได้ตามลักษณะการใช้ทัณฑฆาต ดังนี้

- ตัวการันต์ที่เป็นพยัญชนะตัวเดียว ในกลุ่มนี้แยกเป็น 2 ประเภทย่อย

- เป็นพยัญชนะตัวสุดท้าย

คำไทย เช่น บงกั, โมกขั, รุดงคั, สงขั, ลัญจั, วัจจั, วลัญชั, วัชฉั, อัจฉั, ปฤษฏั, อุกฤษฏั, โษษฏั, เกณทั, กษาปณั, ยุกตั, หัตถั, จันทั, พัทธั, พจนั, กัลปี, พิมพั, สดมภั, ปัทมั, ศูนยั, ศุกรั, สัตวั, วงศั, ฤกษั, หงสั, สิงหั, อัจฉริยะ

- คำทับศัพท์ เช่น แบล็ก, ดิสก์, เรนจ์, สวิตช์, แฟกซ์, แลนด์, ไซต์, เต็นท์, โคไซน์, บอมบ์, แอมป์, กอล์ฟ, เอนไซม์, สเปร์ย์, แซร์, ไมล์, โซว์, โจนส์, ยูทาร์,
- ตัวการันต์อยู่ก่อนพยัญชนะสะกดก็ได้ เช่น สาลน, ทอรก, ฮารตลีย์, เบรกลีย์, ลิงคอลัน, จอหน,
 - ตัวการันต์ที่เป็นอักษรสองตัวขึ้นไป
 - อักษรควบ ศาสตร, จันทร, นิรันดร์
 - อักษรนำ ลักษณ,
 - อักษร 2-3 ตัวเรียงกัน
 - คำไทย วิจักขณ, สิญจณ, ลัญญณ, วลัญชณ, ราชภร์, กลันทก, จันทน, ปิลันธณ, เชาวณ, ภูเบศว, บรรยเวษ, ศตสงวตสร์, ลักษมณ,
 - คำทับศัพท์ กราวนด์, เคานด, มาสเตอรส, แอนดรูวส, โอคือดสก, แบธเอรสต,
 - อักษร 2 ตัวไม่เรียงกัน เอิรตช, เฟิรนเอิรสต
 - ตัวการันต์มีรูปสระประกอบ รงก, มหาหิงก, ศักดิ์, กสานด, รังสิมนด, นดฏ, อุทพินท, ประสิทธิ, พนท, สิตางศ, บงส, ราท,

จากข้อมูลคำที่มีการใช้ตัวการันต์จำนวน 5,248 คำ ซึ่งรวบรวมจากพจนานุกรมไทยและพจนานุกรมคำทับศัพท์ต่างๆ เมื่อแยกข้อมูลเป็นสองประเภทคือ คำไทย(นับรวมคำที่มาจากบาลีสันสกฤต) และคำทับศัพท์ ก็พบว่าคำทับศัพท์มีปริมาณการใช้ตัวการันต์มากถึง 3,184 คำ (60%) ในขณะที่คำไทยใช้ตัวการันต์มี 2,064 คำ (40%) และจะเห็นว่า แม้ตัวการันต์จะมีหลายประเภท แต่ประเภทที่เป็นพื้นฐานและพบมากที่สุดคือ ตัวการันต์ที่เป็นพยัญชนะตัวสุดท้ายของพยางค์ ตัวการันต์ที่เป็นอักษรสองตัวติดกันนั้น มีรูปแบบไม่มากนัก และจะเป็นคำไทยมากกว่าทั้งจำนวนและรูปแบบ ตัวการันต์สามตัวอักษรติดกันพบเพียง 2 คำเท่านั้น คือ ลักษมณ และ แบธเอรสต (Bathurst เป็นชื่อเมืองในประเทศแคนาดา) ตัวการันต์ที่มีรูปสระประกอบเป็นคำไทยทั้งหมดและสระที่ใช้ประกอบได้มีเพียง สะอูและสระอิ ซึ่งใช้ได้กับตัวอักษร ก ค ต ต ฎ ท ฐ ศ ส ห ตัวการันต์สองตัวอักษรที่อยู่ไม่ติดกันพบเฉพาะในคำทับศัพท์เพียง 8 คำ ตัวการันต์ส่วนมากเป็นตัวอักษรเดี่ยวและอยู่ท้ายพยางค์ คำไทยมีเพียง 2 คำที่ตัวการันต์อยู่หน้าตัวสะกด (แต่เป็นกรณีเดียวกันคือ คำ สาลน, พระราชสาลน) แต่คำทับศัพท์มีจำนวนถึง 337 คำที่ตัวการันต์อยู่หน้าตัวสะกดซึ่งส่วนมากเป็นตัว ร (305 คำ) และมี ล (21 คำ) ห (11 คำ)

๑ ใฝ่ใจแลให้ทาน	ทั้งนอกในแลใหม่ใส
ใครใครแลยงโย	อันใดใช้แลไหลหลง
๑ ใส่กลสไฟไ้	ทั้งใต้เหนือแลใหญ่ยง
ใกล้ใบแลไซง	ญี่สิบม้วนคือวาจา (จินตามณี 2512: 15)

๑ ใฝ่ใจให้ทานนี้	ตามอาจารย์บังคับไซ
ใครใครแลยงโย	อันใดใช้อย่าไหลหลง
๑ ใส่กลสไฟไ้	ทั้งต่ำใต้แลใหญ่ยง
ใกล้ใบแลไซง	ใช้ให้คงคำบังคับ (ปฐมมालา 2513:123)

๑ ใฝ่ใจใครใครให้	ไหลหลง
ในใหม่ใสใหญ่ยง	ต่ำใต้
ใดใช้ไซบอง	โยยิด
ใกล้ใส่สไฟไ้	สิบม้วนสองหน อะ (อักขรนิติ 2513:162)

๑ ใฝ่ฝัน สมใจ ให้ทาน ภายใน ผ้าใหม่ สดใส ใครไปมา ใครได้ ยงโย สิ่งใด
ของใช้ หลงไหล ใส่ไค้ล หึงงะไก้ เป็นไ้ ภายไ้ ผู้ใหญ่ ทางใกล้ มิใช่ ดอกแกมใบ
(มูลบทบรรพกิจ 2514:21)

บ้ำไ้หลงไหลใหญ่	ให้สะไก้ใช้น้ำใส
มิใช่อยู่ใกล้ใคร	ในจิตใจไ้แต่ดี
ผู้ใดใส่เสื้อใหม่	โยบัวไ้ไบ้ปัส
จะใครเรียนเขียนดี	ยี่สิบม้วนควรจดจำ (กำชัย ทองหล่อ 2537:63)

คำที่ใช้ไม่ม้วนนี้ แม้มีเพียง 20 คำ แต่ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะคำเหล่านี้ค่อนข้าง
เป็นคำธรรมดาที่ใช้กันทั่วไป ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลพยางค์จำนวน 32,091,646 พยางค์ที่
ได้รวบรวมจากข้อมูลหนังสือพิมพ์ พบว่ามีการใช้ไม่ม้วนจำนวน 1,022,658 ครั้งหรือคิดเป็น
3.2% ของจำนวนพยางค์ทั้งหมด ซึ่งนับเป็นจำนวนมาก เพราะพยางค์ที่ใช้มากที่สุด คือ การ มี
ใช้ 2.92% (ลำดับพยางค์ที่พบใช้มากที่สุด คือ การ-2.92%, ที่-2.19%, ประ-1.3%, ใน-1.27%,
มี-1.04%, เป็น-1.02% ฯลฯ) และไม่ม้วน 20 ตัวก็มีสัดส่วนการใช้แตกต่างกันดังนี้

ตารางแสดงรายการพยางค์ที่ใช้ไม่ม้วนเรียงจากมากไปน้อย

ใน	ให้	ใช้	ใจ	ใหม่
39.98%	25.83%	8.28%	7.35%	5.22%
ใหญ่	ใต้	โต	ไซ้	ใคร
4.12%	1.92%	1.62%	1.50%	1.42%
ใบ	ใกล้	ใส	ใส่	โย
0.87%	0.75%	0.48%	0.44%	0.12%
ไผ่	ใคร่	ไหล	ไผ่	ไผ่
0.04%	0.03%	0.02%	0.02%	0.01%

นอกจากนี้ แต่ละพยางค์ยังใช้ประกอบคำต่างๆ ได้หลายคำ เช่น หัวใจ จิตใจ หนักใจ เป็นต้น หากเราพิจารณาคำประสมต่างๆ ด้วย คำที่ใช้ไม่ม้วนจึงมีมากกว่า 20 คำ รายการข้างล่างแสดงคำที่มีการใช้ไม่ม้วนในภาษาไทยตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ แยกตาม 20 กลุ่ม ซึ่งแต่ละคำ อาจใช้เป็นคำขึ้นต้น (ใจดำ) อยู่ระหว่างกลาง (เอาใจใส่) หรือลงท้ายก็ได้ (เจ็บใจ) โดยจะแยกแต่ละประเภทด้วยเครื่องหมาย ;

ตารางแสดงรายการคำไทยที่มีการใช้ไม่ม้วน

ใกล้	ใกล้ชิด, ใกล้เคียง; ตะวันออกใกล้;
ใคร	ตัวใครตัวมัน, ที่ใครที่มัน, ไม่เข้าใครออกใคร;
ใคร่	ใคร่ครวญ; น้ำใจใคร่, ไม่ใคร่, รักใคร่, หัวใคร่, หัวรักหัวใคร่;
ใจ	ใจกลาง, ใจกว้าง, ใจซุ้น, ใจแข็ง, ใจความ, ใจคอ, ใจแคบ, ใจง่าย, ใจจดใจจ่อ, ใจจิต, ใจเนือย, ใจชื้น, ใจดำ, ใจดี, ใจเด็ด, ใจเดียว, ใจเดียวกัน, ใจต่ำ, ใจเดิบ, ใจแตก, ใจโต, ใจถึง, ใจน้อย, ใจบาน, ใจบุญ, ใจเบา, ใจปลาซิว, ใจป้ำ, ใจแป้ว, ใจฝ่อ, ใจเพชร, ใจมา, ใจมือ, ใจไม่ดี, ใจไม่ใส่ระกำ, ใจยักรัษ, ใจเย็น, ใจร้อน, ใจร้าย, ใจเร็ว, ใจลอย, ใจสูง, ใจเสาะ, ใจเสีย, ใจหนักแน่น, ใจหาย, ใจเหี่ยวแห้ง, ใจใหญ่ ใจโต, ใจอ่อน; กลางใจเมือง, ข้อยใหญ่ใจความ, ใจจดใจจ่อ, ใจใหญ่ใจโต, ถอนใจใหญ่, ถอยใจใหญ่, น้ำใจใคร่, นิสัยใจคอ, หน้าใหญ่ใจโต, เอาใจช่วย, เอาใจใส่; ก็ตามใจ, กระเทียมใจ, กริ่งใจ, กลั่นใจ, กลุ้มใจ, กลุ้มอกกลุ้มใจ, กำลังใจ, กินใจ,

	เกรงใจ, เกรงอกเกรงใจ, ข่มขืนใจ, ข่มใจ, ขวยใจ, ขวัญใจ, ข้องใจ, ข้อเตือนใจ, ขอบใจ, ขัดใจ, ขาดใจ, ขึ้นใจ, ขึ้นใจ, ขุ่นข้องหมองใจ, ขุ่นใจ, เข็ญใจ, เข้าใจ, แข็งใจ, ไขใจ, ความจริงใจ, ความภูมิใจ, ความมั่นใจ, ความสนใจ, คับใจ, คับอกคับใจ, คู่ใจ, แคลงใจ, จงใจ, จริงใจ, จรุงใจ, จอมใจ, จับใจ, จำใจ, จิตใจ, จูใจ, จูงใจ, เจนใจ, เจ็บใจ, เจ็บช้ำน้ำใจ, เจริญตาเจริญใจ, ฦกใจ, เนลียวใจ, ขอบใจ, ชั่งใจ, ช้ำใจ, ช้ำใจ, ชุ่มใจ, ชูใจ, เชื้อใจ, ดลใจ, ดวงใจ, ดีใจ, ดีเนื้อดีใจ, ดีอกดีใจ, ดีงดูดีใจ, ดูใจ, ไตใจ, ตกใจ, ตกอกตกใจ, ต่อมใจ, ต้องใจ, ตั้งใจ, ตั้งอกตั้งใจ, ตัดใจ, ตัดสินใจ, ตันอกตันใจ, ตามใจ, ตามอำเภอใจ, ตายใจ, ต่ำใจ, ติดใจ, ตื่นใจ, ตื่นตันใจ, ตื่นตาตื่นใจ, เต็มใจ, เต็มอกเต็มใจ, เตือนใจ, ถนัดใจ, ถล่ำใจ, ถึงใจ, ถือใจ, ถุกใจ, ถุกอก, ถุกใจ, ทะยานใจ, ทั่นใจ, ทำใจ, แทงใจ, นอกใจ, นอนใจ, น้อยใจ, น้อยเนื้อต่ำใจ, น่าตกใจ, น่าสนใจ, น้ำใจ, แน่ใจ, บริสุทธิ์ใจ, บังคับใจ, บาทใจ, เบาใจ, ประทับใจ, ประหลาดใจ, ปลงใจ, ปลอบใจ, ปล่อยใจ, ปล่อยตัวปล่อยใจ, ปลุกใจ, ปักใจ, บั่นใจ, เป็นใจ, เปลี่ยนใจ, เปลืองใจ, เปิดใจ, แปลกใจ, ผิดใจ, ผิดพ้องหมองใจ, ผังใจ, ใฝ่ใจ, พร้อมใจ, พอใจ, พิมพื้ใจ, พึ่งใจ, พึ่งพอใจ, เพสียใจ, ภาควุฒิใจ, ภูมิใจ, มั่นใจ, มิตรจิตมิตรใจ, มีแก่ใจ, มุ่นใจ, ย่อมใจ, ยับยั้งชั่งใจ, ยาใจ, ยินใจ, ยุ่งใจ, เย็นใจ, ร่วมใจ, รู้เห็นเป็นใจ, ไร้อใจ, แรงดลใจ, ลมหายใจ, ลองใจ, ลำบากใจ, วางใจ, ไว้ใจ, ไว้เนื้อเชื่อใจ, ไว้วางใจ, สนใจ, สนัดใจ, สบายใจ, สมัครใจ, สองจิตสองใจ, สองใจ, สะใจ, สะดุดใจ, สะทอนใจ, สะเทือนใจ, สายใจ, สำรวมใจ, สิ้นใจ, สิ้นน้ำใจ, สุขใจ, สุดใจ, สุดสวาทขาดใจ, เสมอใจ, เสียกำลังใจ, เสียใจ, เสียหน้าใจ, แสงใจ, ใส่ใจ, หนักใจ, หนาวใจ, หนาวใจ, หมองใจ, หมายใจ, หมายใจ, หย่อนใจ, หลากใจ, หักใจ, หักอกหักใจ, หัวใจ, หายใจ, เห็นใจ, เหลือใจ, แหนงใจ, อดใจ, อ่อนจิตอ่อนใจ, อ่อนใจ, อ่อนอกอ่อนใจ, อัดอั้นตันใจ, อำเภอใจ, อิดหนาระอาใจ, อิ่มใจ, อิ่มอกอิมใจ, อืดใจ, อุ่นใจ, เอะใจ, เอาใจ, เอาแต่ใจ, เอาอกเอาใจ;
ไช	มิไช;
ไช้	ไช้กรรม, ไช้งาน, ไช้จ่าย, ไช้ได้, ไช้เนื้อ, ไช้บน, ไช้ใบ, ไช้เรือ, ไช้สอย; ค่าไช้จ่าย, เครื่องไช้ไฟฟ้า, ตัวสัญญาไช้เงิน, ผู้ไช้งาน, พอไช้ได้, ยืมไช้คงรูป, ยืมไช้สินเปลือง; ของไช้, คนไช้, เครื่องไช้, จำกัดสินไช้, ชดไช้, ชวงไช้, ผู้ไช้, พอไช้, ม้าไช้, รับไช้,

	สินใช้, เหลือใช้, เอาใช้;
ใด	กระใด, ขนะใด, คราใด, ฉันใด, เซ่นใด, ตราบใด, แต่อย่างใด, ทันใด, ทันที่ทันใด, เท่าใด, เป็นใด, เพียงใด, เมื่อใด, เยียใด;
ไต้	ไต้ถุน, ไต้ถุนเรือน, ไต้เท้า, ไต้เท้ากรุณา, ไต้เท้ากรุณาเจ้า, ไต้เท้า, ไต้ฝ่าพระบาท, ไต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท, ไต้ฝ่าละอองพระบาท; คลิ่นไต้หน้า, จิตไต้สำนัก, น้ำไต้ดิน, รถไฟไต้ดิน, หย้าไต้ใบ; กล้วยไต้, เกาหลไต้, ข้าวเย็นไต้, ขึ้นเหนือสองไต้, คำไต้, เจียงไต้, ตะวันออกเจียงไต้, ปักขไต้, ปากไต้, ภาคไต้, ภายไต้, อเมริกาไต้, เอเชียตะวันออกเจียงไต้;
ใน	ในกรณีที่, ในขณะเดียวกัน, ในขณะ, ในขณะนั้น, ในขณะนี้, ในที่นี้, ในที่สุด; นกอยู่ในปล่อง, ฝืนท้อง, ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์, เสด็จในกรม; กรรมการค้าภายใน, กำลังภายใน, กินนอกกินใน, กินใน, ข้างใน, เข้านอกออกใน, คนไขใน, คนใน, เครื่องใน, ชั้นใน, ซับใน, ตกใน, ทะเลใน, ทะเลภายใน, ทะเลหน้าใน, ทางใน, นั่งทางใน, นางใน, ปิดใน, ฝ่ายใน, ภายใน, ลองใน, ลับลมคมใน, วงใน, สมใน, สัมผัสใน, สายสนกลใน, หนองใน, หมาใน, หลับใน, เหล็กใน, แผลใน;
ใบ	ใบกันปิด, ใบกองเกิน, ใบกองหนุน, ใบชนสินค้า, ใบชนุน, ใบแข็ง, ใบเงิน, ใบจอง, ใบฎีกา, ใบดาล, ใบดำ, ใบแดง, ใบแดงแจ้งโทษ, ใบตราส่ง, ใบทอง, ใบทองแดง, ใบแทรก, ใบนาถ, ใบบอก, ใบบันทึก, ใบบุญ, ใบเบิก, ใบเบิกร่อน, ใบปก, ใบปรือ, ใบปลิว, ใบพัด, ใบพัทธสีมา, ใบโพ, ใบเมี่ยง, ใบไม้, ใบระกา, ใบรับ, ใบรับรอง, ใบลา, ใบเลี้ยง, ใบสอ, ใบสั่ง, ใบสั่งจ่าย, ใบสัจ, ใบสำคัญ, ใบสำคัญคู่จ่าย, ใบสีมา, ใบสุทธิ, ใบเสมา, ใบเสร็จ, ใบหน้า, ใบหุ่น, ใบหูช้าง, ใบเหยียบย่ำ, ใบอนุญาตขับขี่; กระทะใบบัว, กังหันใบพัด, ต้นตายใบเป็น, ดัวใบเลื่อม, ตึกแกใบกลม, ผ้าใบกลอย, ผ้าใบเมี่ยง, หย้าขัดใบยาว, หนองม้วนใบข้าว; กะดังใบ, ไร่ใบ, ทองใบ, บังใบ, บัวบังใบ, ป่าผลัดใบ, ผ้าใบ, พญาไร่ใบ, ระใบ, เรือใบ, เสียดใบ, หย้าไต้ใบ;
ใบ้	ใบ้คั่ง; ตีใบ้, บอกใบ้, บัญใบ้;
ไฝ	ไฝดำ, ไฝผ่น, ไฝสูง, ไฝใจ; ผักไฝ;
ไผ่	ลูกสะไผ่, สะไผ่;

โย	โยฟ้า, โยยง, โยหิน; เส้นโยแก้ว; ยองโย, เยื่อโย, โยงโย, สายโย, เส้นโย, ห่วงโย; สนใจโยดี, เป็นห่วงเป็นโย, โยแก้วนำแสง, *ลำโย
ใส	แจ่มใส, ตาบอดตาใส, เนยใส, ป่าใส, โปรงใส, ผ่องใส, เลื่อมใส, สดใส, สุกใส, อีสุกอี่ใส;
ใส่	ใส่ความ, ใส่โคล้, ใส่ใจ, ใส่ยา, ใส่ร้าย, ใส่ไส้; เข้าใส่, สวมใส่, สอดใส่, สะอึกเข้าใส่, เอาใจใส่;
ให้	ให้การ, ให้โดยเสนาหา, ให้ท่า, ให้ท้าย, ให้ร้าย, ให้ร้ายป้ายสี, ให้สัตยาบัน, ให้หา, ให้อภัย, ให้ออก; ก่อให้เกิด; เข้าให้, ทำให้, ผินหลังให้, มิให้;
ใหญ่	ใหญ่โต, ใหญ่หลวง; ข้อใหญ่ใจความ, คนใหญ่คนโต, ใจใหญ่ใจโต, ผู้ใหญ่บ้าน, หน้าใหญ่ใจโต; กงสุลใหญ่, กว้างใหญ่, กุ้งหนามใหญ่, ขาวใหญ่, ข้าวใหม่ใหญ่, เขมรใหญ่, ใช้หวัดใหญ่, ครูใหญ่, คัดการใหญ่, เครื่องใหญ่, ฉากใหญ่, ช้างใหญ่, ซ้อมใหญ่, ถอนใจใหญ่, ถอยใจใหญ่, ถูกใหญ่, ทรงเครื่องใหญ่, ทรงพระเครื่องใหญ่, ไทยใหญ่, งบบรมราชวงศ์ใหญ่, งบมหาราชใหญ่, งบยวราชใหญ่, งบราชินีใหญ่, นางรมใหญ่, บาตรใหญ่, บุญหนักศักดิ์ใหญ่, ประทัดใหญ่, ปืนใหญ่, ผักเบี้ยใหญ่, ผู้ใหญ่, พลวดใหญ่, มวกใหญ่, มะค่าใหญ่, มักใหญ่, โมกใหญ่, ยี่งใหญ่, เยียใหญ่, รากสาตใหญ่, ลูกปืนใหญ่, ส่วนใหญ่, เสียผู้ใหญ่, หนังสือใหญ่, หนามใหญ่, หัวเรือใหญ่, อาจารย์ใหญ่, อำนาจบาตรใหญ่, อึ้งใหญ่, เอาใหญ่;
ใหม่	ใหม่ถอดด้าม, ใหม่เอี่ยม; ข้าวใหม่น้อย, ข้าวใหม่ใหญ่; กลางเก่ากลางใหม่, ข้าวใหม่, ดอกข้าวใหม่, ปีน้าฟ้าใหม่, ปีใหม่, มือใหม่, สมัยใหม่, หัวใหม่;
ไหล	หลงไหล;

5. คำที่ไม่เป็นไปตามอักขรวิธีภาษาไทย

แม้ว่าภาษาไทยจะมีอักขรวิธีที่ชัดเจน สามารถอธิบายเป็นกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ ดังที่กล่าวมาในหัวข้อต่างๆข้างต้น แต่ภาษาไทยก็เป็นเหมือนภาษาอื่น คือ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและการใช้ จึงทำให้คำบางคำไม่เป็นไปตามหลักอักขรวิธีภาษาไทย คำเหล่านี้ อาจจะเป็นปัญหาสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาไทย เพราะจะเห็นว่าไม่เป็นไปตามกฎที่เข้าใจ

ตัวอย่างเช่น คำว่า น้ำ ประกอบด้วยพยัญชนะต้นแทนเสียง [น] และรูปสระอำซึ่งเป็นสระเสียงสั้น แต่เวลาออกเสียงจริงเราจะไม่นิยมออกเสียงสระสั้นเป็น [น้ำม] แต่จะออกเป็นเสียงยาว [น้ำม] หรือคำว่า แก่ง ใช้รูปสระแอซึ่งเป็นสระเสียงยาว แต่นิยมออกเสียงเป็นสระเสียงสั้นมากกว่า (ให้ลองเปรียบเทียบเสียงระหว่าง แก่ง กับ แก้ง)

คำที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นคำยกเว้นที่ไม่เป็นไปตามกฎนี้ นอกจากจะเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนภาษาไทยยังเป็นปัญหาสำหรับคอมพิวเตอร์ด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้โดยการแจกแจงคำเหล่านี้ให้คอมพิวเตอร์รู้ว่าเป็นคำยกเว้นที่ไม่เข้ากฎทั่วไปของภาษาไทย โดยอาจจะมีกฎย่อยสำหรับกลุ่มคำเหล่านั้นบางกลุ่ม หรือบางคำก็ต้องจัดเป็นข้อยกเว้นเฉพาะคำนั้นเลย วิธีหนึ่งที่จะรู้ได้ว่าคำใดบ้างที่ไม่เข้าหลักอักขรวิธีที่กล่าวมา ก็โดยการให้คอมพิวเตอร์ใช้กฎต่างๆ ที่แจกแจงไว้แล้ววิเคราะห์คำไทยแต่ละคำนั้นว่าควรออกเสียงอย่างไร แล้วจึงนำแต่ละคำมาตรวจสอบดูว่าคนไทยทั่วไปออกเสียงตามนั้นจริงหรือไม่ หากไม่ใช่ก็มาพิจารณาจัดประเภทย่อยของคำยกเว้น ในที่นี้ ได้จัดกลุ่มคำยกเว้นออกเป็นประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คำที่ไม่อ่านแบบอักษรนำ

ในกลุ่มนี้คือคำซึ่งนำด้วยอักษรสูงหรือกลางและตามด้วยอักษรต่ำเดี่ยว แต่เสียงวรรณยุกต์ไม่เปลี่ยนไปตามกฎที่ควรจะเป็น เช่น สมาคม อ่าน [สะ-มา-คม] ไม่อ่าน [สะ-มา-คม], คำในกลุ่มนี้ เช่น กณิการ์ [กะ-นิ-กา], กนิษ [กะ-นิด], คำในกลุ่ม กริ [กะ-ริ], กรุ [กะ-รุ] (กริยา, กรุณา), กวะ [กะ-วะ], ขมา [ชะ-มา], ขโมย [ชะ-โมย], จราส [จะ-ราต], คำในกลุ่ม จริ [จะ-ริ] (จริยา, จริยธรรม), ถนป [ทะ-นบ], ปรักมะ [ปะ-รัก-กะ-มะ], ปรัตถจริยา [ปะ-รัต-ทะ-จะ-ริ-ยา], คำที่ขึ้นต้นด้วย ปรี [ปะ-ริ] ปรีตร [ปะ-ริด]ทั้งหลาย (ปรีจาค, ปรีเฑ, ปรีชน, ปรีตตะ, ปรีตโตทก, ปรีตยาต), ปรีษการ [ปะ-ริด-สะ-กาน], ปลาสนาการ [ปะ-ลาด-สะ-นา-กาน], สนิ [สะ-นิ], สนาญ [สะ-นา-ญ], คำในกลุ่ม สมา [สะ-มา] สโม [สะ-โม] และ สมัช [สะ-มัด] (สมาคม, สมาพันธ์, สโมสร, สมัชชา), หนุ [หะ-นุ], คำในกลุ่ม อนุ [อะ-นุ] อนุ [อะ-นุ] อนิ [อะ-นิ] โอน [อะ-โน] อธิ [อะ-ทิ] (อนุภาค, อนุชา, อนิยม, โอนัย, อธิการ, อธิปัตย์, อนิจจัง [อะ-นิต-จัง] เป็นต้น

คำในกลุ่มนี้นั้น หากไม่ออกเสียงนำก็จะไม่ออกเสียงนำทั้งหมด เช่น ปรี, กริ, จริ, ปรีตร, สมา, อนุ แต่ก็ยังมีบางคำที่บางครั้งอ่านแบบนำ กฎเกณฑ์ [กฤติ-สะ-นำ] บางครั้งไม่อ่านแบบอักษรนำ ลักษณะ [ลัก-สะ-นา] นอกจากนี้ ในคำที่ทับศัพท์มา จะอ่านตามคำเดิมในภาษาต่างประเทศ ไม่อ่านแบบอักษรนำด้วย เช่น สุนัขเกอ์ ไม่อ่าน [*สะ-หุนก-เกอ] สวิตซ์ ไม่อ่าน [*สะ-หุวิต] เป็นต้น

2. คำที่อ่านแบบอักษรนำ

กรณีนี้พบในคำซึ่งไม่ใช่อักษรนำ แต่อ่านเหมือนเป็นอักษรนำ มักพบในกรณีของคำแผลง เช่น ตรวจ => ตำรวจ [ตำ-หรวจ], เสร็จ => สำเร็จ [สั้ม-หฺเร็ด] แต่ก็ไม่ใช่ว่าคำแผลงทุกคำจะอ่านเช่นนั้น เช่น ปราศ => บำราศ [บำ-ราศ] (ข้อมูลจาก พิศศรี 2545:78) นอกจากนี้ยังพบในคำบางคำ เช่น ประโยชน์, ประวัติ, ประโยค, บัญญัติ, ดิลก, ดิเรก, กระรัต, อำมาตย์, ศักราช คำเหล่านี้อ่านพยางค์หลังเหมือนมีอักษรนำอยู่

3. คำที่ออกเสียงสระสั้นกว่ารูปที่เห็น

กรณีนี้คือ คำซึ่งโดยรูปแล้วควรออกเสียงสระยาว แต่กลับอ่านออกเสียงสั้น คำเหล่านี้ เช่น เพชร เบญจ (ความจริงสองคำนี้ เมื่อก่อนเคยใช้ เพื่อบอกเสียงสั้น แต่ปัจจุบันเปลี่ยนวิธีการเขียน), เงิน, อร่อย, คำว่า แก่ง แข่ง แ่ง แข้ง, เก่ง แข่ง เช่น แจ่ม แผ่น เหน่ง, ก่อง ข่อง ท่อง น่อง, ต่อม กล่อม หย่อม, ป่วน เปิ่น, แว่ว, เป็นต้น คำกลุ่มหลังนี้ พิศศรี (2545:61) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกและมีตัวสะกด เสียงสระมักจะลดสั้นลง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนคิดว่า กรณีนี้ต่างจากการใช้รูปวรรณยุกต์เอกในคำที่เป็นอักษรต่ำตาย เช่น ลอกแล่ง ซึ่งเราสามารถสรุปความเป็นสระสั้นได้ชัดเจน (ดูหัวข้อ การผันวรรณยุกต์) ข้อสังเกตนี้หากจะกำหนดให้เป็นกฎหนึ่งของอักขรวิธีภาษาไทย ก็จะมีข้อยกเว้นอยู่ เช่นคำว่า ก่อน จะไม่ออกเสียงสั้นเหมือน ขอน (ก่อน >> ขอน) หรือคำอื่นๆ อย่าง ค่าง (>> ช่าง), ม่าน (>> ท่าน), เริ่ม (>> เริ่ม), แ่ง (>> แ่ง), โหน่ง, โม่ ฯลฯ จะไม่ออกเสียงสั้นตามข้อสังเกตนี้ อีกทั้งคำที่ออกเสียงสั้นนี้อาจมีรูปวรรณยุกต์อื่นๆ ที่ไม่ใช่วรรณยุกต์เอกก็ได้ เช่น ห้อง, ต้อง, ก้อย, ก้อย, จ้อง เป็นต้น คำเหล่านี้ควรต้องแจกแจงให้ชัดเจนก่อน คำกลุ่มนี้ บางส่วนออกเสียงสั้นเพราะแต่เดิมเขียนโดยใช้ไม้ไต่คู้กำกับพร้อมกับรูปวรรณยุกต์เอก แต่ปัจจุบันเปลี่ยนวิธีเขียนไม้ไต่คู้จึงทำให้ไม่เห็นชัดว่าเป็นสระเสียงสั้นหรือยาว จึงอาจจำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมว่าลักษณะแบบไหนเป็นลักษณะที่พบมากกว่ากัน จึงจะสรุปได้ว่าควรตั้งกฎลักษณะนี้หรือแจกแจงเป็นรายการคำยกเว้น

4. คำที่ออกเสียงสระยาวกว่ารูปที่เห็น

กรณีนี้จะตรงกันข้ามกับกรณีที่แล้ว คือ รูปคำที่เห็นควรออกเสียงสระสั้น แต่เรากลับนิยมออกเสียงยาวมากกว่า เช่น น้ำ >> ดำ, ไข่ >> ใจ, ไม้ >> ไร่, (ร้อง)ให้ >> (ข้าว)ให้, เท้า >> เทา เป็นต้น ซึ่งน่าสังเกตว่ามักจะเป็นคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ตรี

5. คำที่วรรณยุกต์ไม่ตรงตามกฎ

คำในกลุ่มนี้มักเป็นคำทับศัพท์จากต่างประเทศ เนื่องจากหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้ไม่ต้องใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ใดโดยยกเว้นในกรณีจำเป็น แต่ในการอ่านออกเสียง เราจะอ่านตามแบบที่นิยมออกเสียงคำต่างประเทศนั้น ทำให้รูปคำที่เขียนอ่านไม่ตรงตามหลักการผันวรรณยุกต์ได้ เช่น คอมพิวเตอร์ อ่าน [คอม-พิวเตอร์] ไม่ใช่ [*คอม-พิวเตอร์]

6. คำยกเว้นอื่น ๆ

ในกลุ่มนี้ คือ คำที่ไม่ออกเสียงตามปกติ และไม่เข้าในกลุ่มต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ กลุ่มคำที่ตัวสะกดมีรูปสระอู สระอิ ประกอบ ซึ่งอ่านเสมือนไม่มีรูปสระนั้น ได้แก่ เกตุ, ธาตุ, เหตุ, เมรุ, โกฎิ, ซาติ, โซติ, บัญญัติ, ญาติ, อาณัติ, เพฑูริย์ [เพ-ฑูน], สมบัติ, จักรพรรดิ, สมโพธิ, ประพฤติ, ภูมิ, อนุมติ, พยาธิ, อารัติ, ประ-วัติ, จักรวรรดิ, คุณวุฒิ, สวาติ [สะ-หฺวาด], ขัดสมาธิ [ขัด-สะ-หฺมาต], สมมติ, สมมุติ, ประสูติ, บรมอัฐิ (ไม่รวมคำซึ่งสระอูและสระอิเป็นตัวการันต์)

กลุ่มคำที่ตัวอักษรหนึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งพยัญชนะสะกดและพยัญชนะต้น เช่น จัตุ, ยัตติ, ลัทธิ, พุจริต, อัตตรา, ยাত্রา, ลัตตา, เป็นต้น คำเหล่านี้ไม่ได้มีรูปแบบพยัญชนะแบบคำทั่วไป เช่น อัตตรา ไม่สามารถแยกพยางค์จากรูปเขียนเป็น อัด-ตรา หรือ อั-ตรา แล้วอ่านทีละพยางค์ได้สำหรับคอมพิวเตอร์แล้ว จึงอาจจะต้องจดจำทั้งคำเป็นคำเฉพาะ

นอกจากนี้ ก็ยังมีคำซึ่งมีวิธีอ่านเฉพาะคำนั้น เช่น ประทยด [ประ-เทียด], สรก [สระกะ] หรือถ้ามีพยัญชนะสะกดคู่ก็ไม่ได้อ่านแบบอักษรนำ (คำเหล่านี้ไม่พบว่ามีคำอื่นมาประกอบด้วย จึงไม่พบว่ามีวิธีการอ่านแบบนำพยางค์ที่ตามหลัง) เช่น นานัตว [นา-นัต], มหัทธ [มะ-หัท], โรมัญจ [โรมันจะ], วิจุรณ [วิ-จุน], สรรพชัญ [สัน-พัต], อักข [อัก-ชะ], ธังก [ทัง-กะ], ฤณฺช [พุน-ชะ], มุณฺช [มุน-ชะ], มุทก [มุด-กะ] เป็นต้น

ตอนที่ 2

การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน

ในตอนนี ผู้เขียนจะเริ่มด้วยการกล่าวถึงหลักการถอดอักษรจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง ความแตกต่างระหว่างการถ่ายเสียงและการถอดอักษร จากนั้น จึงกล่าวถึงความเป็นมาของการถอดอักษรไทยเป็นโรมันจนมาเป็นเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันของราชบัณฑิตยสถานในปัจจุบัน และการถอดอักษรไทยระบบอื่นๆ เช่น ระบบการถอดอักษรไทยของศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ระบบการถอดอักษรไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระบบการถอดอักษรไทยที่ใช้ในมาตรฐานสากลต่างๆ รวมไปถึงระบบการถอดอักษรไทยอื่นๆ ตามที่พบใช้จริง เช่น การถอดเพลงไทยคาราโอเกะ ซึ่งจะได้กล่าวเปรียบเทียบความแตกต่างของการถอดอักษรไทยในระบบต่างๆ

1. การถอดอักษรระหว่างภาษา

การถอดอักษรระหว่างภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อเราต้องการนำคำจากภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งแต่ละภาษาจะมีวิธีการเขียนคำที่ต่างกัน ชุดของตัวอักษรที่ใช้ก็แตกต่างกัน ระบบเสียงในแต่ละภาษาก็แตกต่างกัน จึงต้องมีวิธีเขียนคำจากภาษาต่างประเทศให้มาเป็นคำในภาษาของเราให้ได้ และในทางกลับกัน ก็ต้องมีวิธีเขียนภาษาของเราด้วยอักขระภาษาต่างประเทศเพื่อให้ชาวต่างประเทศนั้นอ่านและใช้คำของเราได้ การนำคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอยู่ตลอด เมื่อต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างคนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะในปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศเป็นอันมาก การถอดอักษรระหว่างภาษานี้ทำได้หลายวิธีและมีศัพท์ที่ใช้แตกต่างกันอยู่ 3 คำหลักๆ ได้แก่ transliteration, transcription และ romanization ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

Transliteration ตามความหมายที่ใช้กันทั่วไป หมายถึง การเขียนตัวเขียนในภาษาหนึ่งด้วยตัวเขียนที่สอดคล้องกันในอีกภาษาหนึ่ง (the process of recording the graphic symbols of one writing system in terms of the corresponding graphic symbols of a

second writing system)¹³ (USBGN 1994) คำว่า transliteration นี้คำไทยนิยมใช้ “การถอดอักษร” แต่บางคนก็ใช้คำอื่น เช่น “การถ่ายถอดอักษร” (อุไรศรี และ อรพรรณ 2545) “การถ่ายถอดตัวอักษร” (กริสโวลด์ 2512) “การถ่ายรูปร่างอักษร” (นันทนา 2529) เวลาที่ชาวตะวันตกศึกษาเรื่องเกี่ยวกับประเทศอื่นๆ ที่มีระบบตัวเขียนต่างออกไป ก็มักใช้วิธีการ transliteration นี้คือถอดอักษรภาษานั้นๆ ออกมาด้วยอักษรที่ตนใช้คืออักษรโรมัน (บ้างก็เรียกอักษรลาติน) การถอดอักษรนี้จึงเกี่ยวข้องกับคำว่า romanization ด้วย

ส่วน transcription หมายถึงการบันทึกข้อมูลเสียงของภาษาโดยใช้ระบบการเขียนที่กำหนด (the process of recording the phonological and/or morphological elements of a language in terms of a specific writing system) คำไทยที่ใช้แทน transcription คือ “การถ่ายเสียง” (ธีระพันธ์ 2526), “การถ่ายถอดเสียง” (อุไรศรี และ อรพรรณ 2545), “การถอดเสียง” (ศัพทบัญญัติ) ในที่นี้จะขอใช้คำ “การถ่ายเสียง” เพื่อให้แตกต่างจากคำ “การถอดอักษร” อย่างชัดเจน นักภาษาศาสตร์ได้กำหนดสัญลักษณ์สากลที่ใช้ในการถ่ายเสียงภาษาต่างๆ อักษรที่ใช้ในการถ่ายเสียงนี้เรียกว่าสัทอักษร อย่างไรก็ตาม เราอาจถ่ายเสียงโดยใช้ระบบการเขียนแบบอื่นๆ ก็ได้ เช่น อาจใช้ตัวอักษรโรมัน(ลาติน) ซึ่งก็จะคาบเกี่ยวกับความหมายของ romanization ด้วย เพราะ romanization เป็นการแทนคำในภาษาหนึ่งด้วยตัวอักษรโรมัน(ลาติน) บางครั้งก็เรียกว่า latinization

ดังนั้น วิธีที่ใช้ในการ romanization นี้อาจใช้วิธีการถอดอักษร (transliteration) หรือใช้วิธีการถ่ายเสียง (transcription) ก็ได้ คำไทยที่ใช้ในความหมายของ romanization คือ “การถอดอักษร...เป็นโรมัน” (ราชบัณฑิตยสถาน), “การถอดเป็นอักษรโรมัน” (นิตยา 2543), “การถ่ายรูปร่างอักษร...เป็นอักษรโรมัน” (นันทนา 2529), “การถ่ายถอดอักษร...เป็นอักษรโรมัน” (อุไรศรี และ อรพรรณ 2545), แต่ความจริง มีคำไทยอีกคำหนึ่งซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกับ romanization คือคำว่า “การทับศัพท์” เพียงแต่เรามักใช้ในความหมายของการเขียนคำภาษาต่างประเทศด้วยอักษรไทย ในขณะที่ romanization เป็นการเขียนคำภาษาไทยหรือภาษาอื่นๆ ด้วยอักษรโรมัน ความหมายหลักจริงๆ จึงเหมือนกัน เพราะการทับศัพท์อาจใช้วิธีแบบถอดอักษรหรือวิธีแบบถ่ายเสียงก็ได้ (ความหมายตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ คือ “ที่รับเอาคำของภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยวิธีการ

¹³ คำจำกัดความในวงเล็บของ transliteration และ transcription เป็นนิยามที่ตกลงกันในการประชุมของ U.N. Working Group on a Single Romanization System for Each Non-Roman Writing System ปี 1971 และปรากฏในรายงาน Second United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names, London, 10-31 May 1972, Vol.II, p.115

ถ่ายเสียงและถอดอักษร”) อย่างไรก็ตาม ก็ไม่มีใครใช้ “การทับศัพท์ไทยเป็นอังกฤษ” แทนคำว่า romanization

การถอดอักษรระหว่างภาษาเป็นเรื่องสำคัญระหว่างประเทศ เพราะการอ้างอิงชื่อสถานที่ บุคคล หากไม่มีข้อตกลงมาตรฐานร่วมกัน ก็อาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนได้ หน่วยงานต่างประเทศอย่างเช่น United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN), U.S. Board on Geographic Names (BGN) และ Permanent Committee on Geographical Names for British Official Use (PCGN) จึงมีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่อง การถอดอักษรภาษาไทยด้วย

2. ประวัติความเป็นมาของการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน

กริสวอลด์ (Griswold, ค.ศ.1960) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการถอดอักษรไทยไว้ว่า มีมาเนิ่นนาน ตัวอย่างเช่น ชาวโปรตุเกสในศตวรรษที่ 16 เรียกเมืองไทยว่า SIÃO หรือ MUANTAI มีเมืองหลวงชื่อ HUDIA (อยุธยา) ซึ่งกริสวอลด์ว่าเป็นการถอดอักษรไทยที่ไม่เหมาะสม การถอดอักษรไทยโดยชาวต่างประเทศนั้น มักเป็นไปตามอำเภอใจของแต่ละคน ในสมัยรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2200-2231) กลุ่มนักสอนศาสนาชาวฝรั่งเศส ได้คิดวิธีการถอดอักษรไทยเพื่อให้ได้เสียงใกล้เคียงกับเสียงภาษาไทย เช่น “เมื่อท่านมาเราได้ กินสำเร็จแล้ว” จะเขียนว่า “MEÜÀ TÂN MÂ, RÂO DÁI KIN SAM-RED LÊOU” ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือของลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 (*Du Royaume de Siam*, ค.ศ.1691 แปลเป็นภาษาอังกฤษ *A New Historical Relation of the Kingdom of Siam*, ค.ศ.1693) แต่ดูเหมือนชาวต่างประเทศชาติต่างๆ ก็จะมีวิธีเขียนคำไทยโดยอิงกับระบบภาษาของตน ไม่ได้ใช้ระบบที่บาทหลวงฝรั่งเศสเสนอขึ้น นอกจากนี้ ก็ยังมีระบบการถอดอักษรแบบถ่ายเสียงของบาทหลวงปาเลอกัวซ์ (Pallegoix) ที่ใช้ในพจนานุกรมไทย-ลาติน-ฝรั่งเศส-อังกฤษ (*Dictionarium Linguae Thai. Paris*, ค.ศ.1854) หลักฐานเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าการถอดอักษรไทยนี้เป็นที่สนใจของชาวต่างประเทศมานานแล้ว

จนในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อเริ่มมีปัญหาเรื่องการเขียนชื่อทางภูมิศาสตร์ในแผนที่ซึ่งไทยทำร่วมกับอังกฤษและฝรั่งเศส จึงมีความพยายามร่วมกันระหว่างไทยและฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2451 (ค.ศ.1908) เพื่อสร้างระบบการเขียนคำไทยด้วยอักษรโรมัน แต่ระบบนี้ก็ไม่ได้เป็นที่ใช้กันแพร่หลาย (นิตยา 2547b: 156) ปัญหาเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นโรมันนี้เป็นที่ถกเถียงกันมากขึ้นในหมู่นักวิชาการในเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอความคิดเห็นต่างๆ ในเรื่องนี้ผ่านทางวารสารสยามสมาคม เช่น บทความของแฟรงก์เฟอร์เทอร์ (Frankfurter 1906),

บทความของเปติตูกูแนง (Petithuguenin 1912), บทความของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (Vajiravudh 1912, 1931), บทความของแฟรงก์เฟอร์เทอร์และคณะ (Frankfurter et al. 1931), และบทความของกริสวอลด์ (Griswold 1960) ซึ่งจะเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงวิตกว่า หากปล่อยให้ต่างคนต่างเขียนก็จะทำให้เกิดความสับสน จึงได้ทรงเสนอให้ใช้ระบบที่ยึดตามตัวสะกดของคำศัพท์เดิมในภาษาบาลีสันสกฤตหรือที่รู้จักกันในชื่อของระบบกราฟฟิก (Graphic system หรือ Hunterian system) พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยกับการถอดอักษรโดยวิธีการถ่ายเสียง (ดูเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นโรมันตามระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2474 (ค.ศ. 1931) กระทรวงธรรมการ(กระทรวงศึกษาธิการ) ก็ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมันที่จะใช้เป็นมาตรฐานร่วมกัน และได้นำเสนอผลเพื่อรับฟังความคิดเห็นจาก กระทรวงกลาโหม ราชบัณฑิตยสถาน สยามสมาคม และศาสตราจารย์อर्थ เซเดส์ แห่งวิทยาลัยฝรั่งเศสของตะวันออกไกล ดังปรากฏในวารสารสยามสมาคม เล่ม 28 หน้าที่ 19-35 ปี พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935) ซึ่งต่อมา ราชบัณฑิตยสถานได้สานงานต่อจนเป็นที่มาของประกาศเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันฉบับแรก ในปี พ.ศ. 2482 โดยราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดมาตรฐานในการถอดอักษรไทยเป็นโรมันไว้สองระบบ คือ ระบบทั่วไป (general system) และระบบพิสดาร (precise system) แต่ละระบบจะใช้วิธีการที่ต่างกัน โดยระบบทั่วไปใช้วิธีการถ่ายเสียง แต่ระบบพิสดารใช้วิธีการถอดอักษร แต่จากการศึกษาของจันท์เพ็ญ (2530) พบว่า ประกาศเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันนี้ ไม่เป็นที่ทราบกันแพร่หลายนัก มีเพียงบางหน่วยงานที่ใช้เกณฑ์ดังกล่าว เช่น กรมทางหลวงใช้เขียนชื่อถนน การรถไฟใช้เขียนชื่อสถานีรถไฟ กรุงเทพมหานครใช้เขียนชื่อถนนและซอยต่างๆ กรมแผนที่ทหาร ใช้เขียนชื่อสถานที่และชื่อทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีผู้นำหลักเกณฑ์ไปปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อใช้งานของตน เช่น ใช้ในหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (เต็ม สมิตินันท์ 2523) ใช้ในหนังสือการเขียนทับศัพท์ชื่อข้าวไทยเป็นอังกฤษ (กรมวิชาการเกษตร 2529)

เนื่องจากการถอดอักษรไทยเป็นโรมันไม่ใช่เรื่องเฉพาะสำหรับใช้ภายในประเทศเท่านั้น แต่เป็นเรื่องสากลสำหรับการติดต่อกับประเทศอื่นๆ ด้วย จึงมีหน่วยงานอื่นๆ ที่ทางไทยเราต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะคณะกรรมการต่างๆ ที่มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการเขียนชื่อทางภูมิศาสตร์ต่างๆ ซึ่งหน่วยงานสากลที่ทำงานเรื่องการกำหนดมาตรฐานร่วมกันในการเขียนภาษาต่างๆ ด้วยอักษรโรมัน คือ United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างระบบมาตรฐานเดียวสำหรับการเขียนภาษาต่างๆ ด้วยอักษรโรมัน เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ("to arrive at an agreement on a

single romanization system, based on scientific principles, from each non-Roman alphabet or script, for international application”, Resolution 9 of the first UN Conference on the Standardization of Geographical Names, 1967) ประเด็นสำคัญที่พิจารณา คือ การพยายามสร้างระบบการเขียนด้วยอักษรโรมันที่ทำให้สืบทอดไปยังรูปเขียนเดิมได้ (the system should be reversible) และเป็นระบบที่เรียบง่าย สะดวกต่อการใช้ (the system should be as simple and clear to use as possible) ไม่มีเครื่องหมายหรืออักขระพิเศษโดยไม่จำเป็น แต่หากภาษาใดไม่สามารถสร้างระบบการเขียนด้วยอักษรโรมันดังแนวทางที่กล่าวมาได้ ทาง UNGEGN ก็ยอมให้มีสองมาตรฐานได้ คือ มีระบบที่ใช้วิธีการถ่ายเสียง (transcription method) สำหรับใช้ในงานทั่วไปรวมทั้งการเขียนชื่อทางภูมิศาสตร์ และมีระบบที่ใช้วิธีถอดตัวอักษร (transliteration method) สำหรับใช้ในกรณีที่ต้องการคงลักษณะการเขียนในภาษาเดิมไว้ เช่น การทำบรรณานุกรม ซึ่งภาษาไทย ก็เป็นภาษาที่ถูกจัดให้มีทั้งสองระบบ คือ มีทั้งระบบการถ่ายเสียงเป็นอักษรโรมัน (romanization system) (UN system 1967/2002) และระบบการถอดอักษรไทย (transliteration system) (ISO 11940:1998)

กล่าวโดยสรุป หลังจากประกาศราชบัณฑิตยสถานในปี พ.ศ. 2482 ก็มีความพยายามในการปรับปรุงพัฒนาระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันอยู่ตลอดมา มีผู้เสนอความคิดเห็นต่างๆในเรื่องนี้ เช่น เรื่องเดช บันเขื่อนขันธ์ (2524, 2528) นันทนา รณเกียรติ (2529) นิตยา กาญจนะวรรณ (2529) จันทรเพ็ญ โวหารสุนทร (2530) เป็นต้น จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2542 ทางราชบัณฑิตยสถานจึงได้ประกาศหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ฉบับที่สองอย่างเป็นทางการ ประเด็นหลักที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม คือ มีการแยกความต่างสระ อี อื ออกจาก อุ อุ ซึ่งเดิมถอดเป็น u ทั้งหมด ให้ถอด อี อื ใหม่เป็น ue และถอด อุ อุ เป็น u รวมไปถึงสระผสมที่มีเสียง อี อื ประกอบ (เอือะ เอือ เอือย) และตัว ฤ ฦ ฦ ฦ ก็ให้เปลี่ยนตามนี้ด้วย ส่วนสระ อิว เปลี่ยนจาก iu เป็น io สระเอียวเปลี่ยนจาก ieo เป็น iao

รายการข้างล่างเป็นสรุปกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ โดยเริ่มนับตั้งแต่การเริ่มต้นวางหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันของราชบัณฑิตยสถาน

- พ.ศ. 2474 (ค.ศ. 1931) กระทรวงธรรมการ(กระทรวงศึกษาธิการ) ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมันที่จะใช้เป็นมาตรฐานร่วมกัน คณะกรรมการเห็นว่าควรยึดหลักภาษาไทยมากกว่ายึดตามการถอดอักษรตามศัพท์เดิม คือให้ยึดตามหลักการออกเสียงและวิธีเขียนภาษาไทย จึงกำหนดให้มี 2 วิธี คือ วิธีทั่วไป (ยึดการอ่าน) และวิธีพิสดาร (ยึดการเขียน)

- พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932) มีการเผยแพร่บันทึกเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นโรมันทั้งสองระบบเพื่อรับฟังความคิดเห็น (นิตยา 2547b:159)
- พ.ศ. 2477 (ค.ศ. 1934) ราชบัณฑิตยสถานรับโอนงานต่อจากกระทรวงธรรมการ และได้ปรับปรุงแก้ไขระบบทั้งสองอีกเล็กน้อย (นิตยา 2547b:159)
- พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1939) ราชบัณฑิตยสถานได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน เพื่อใช้ในการเขียนนามศัพท์ต่างๆ เช่น ชื่อบุคคล และชื่อภูมิศาสตร์ โดยมี 2 แบบ คือแบบทั่วไป ซึ่งเป็นการถอดอักษรแบบถ่ายเสียง และแบบพิสดารซึ่งเป็นการถอดอักษรตามวิธีเขียน
- พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) กรมการแผนที่จากรูปถ่ายทางอากาศ (กองทำแผนที่ กรมแผนที่ทหารบก) ได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาได้ดัดแปลงระบบของราชบัณฑิตยสถานเพื่อใช้ในการจัดทำแผนที่ (นิตยา 2547b:166)
- พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) เกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบทั่วไปของราชบัณฑิตยสถานซึ่งได้รับการปรับแก้ดังกล่าว ได้รับการรับรองให้ใช้เป็นมาตรฐานในการเขียนชื่อทางภูมิศาสตร์โดยสหประชาชาติ (United Nations Group of Experts on Geographical Names - UNGEGN) ในการประชุม United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. Geneva, 4-22 กันยายน ค.ศ. 1967. Vol.II., pp. 122-123. (Resolution I/14) ดังปรากฏในเอกสาร E/CONF/53/L.20 Writing systems: transfer of names from the Thai writing system to Roman letters
- พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) U.S. Board on Geographic Names (BGN) และ Permanent Committee on Geographical Names for British Official Use (PCGN) นำเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันของราชบัณฑิตยสถานแบบทั่วไปปีพ.ศ. 2482 มาใช้เรียกว่า BGN/PCGN 1970
- พ.ศ. 2520 (ค.ศ. 1977) ราชบัณฑิตยสถานได้ออกแถลงการณ์เรื่องการเขียนชื่อจังหวัด เขต อำเภอ และกิ่งอำเภอ โดยใช้หลักการเขียนแบบทั่วไป
- พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) มีการนำเสนอ Romanized Transliteration of Thai ในการประชุม Sixth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. Vol. II Technical papers. New York, 25 สิงหาคม – 3 กันยายน ค.ศ.1992, pp. 369-379.
- พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) มีการนำเสนอหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันฉบับปรับปรุงแก้ไขต่อ UNGEGN working group on Romanization Systems ในเดือน

ตุลาคม 1997 และวางแผนว่าจะนำเข้าร่วมในการประชุม the Seventh United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names, New York, มกราคม ค.ศ.1998 แต่ถูกเลื่อนออกไป ไม่ได้นำเสนอ

- พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) American Library Association และ Library of Congress (ALA-LC) ได้นำหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงที่กำหนดโดยราชบัณฑิตยสถานมาใช้ โดยเพิ่มเครื่องหมายออกเสียงให้กับสระเพื่อแยกความแตกต่างของสระเสียงสั้นและเสียงยาว แต่ยังคงไม่แยกความต่างของเสียงวรรณยุกต์และไม่แยกความแตกต่างระหว่างอักษรสูงและอักษรต่ำที่มีเสียงคู่กัน
- พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) มาตรฐาน ISO11940:1998 ได้รับการรับรองให้ใช้เป็นแบบ transliteration คือแต่ละตัวอักษรมีตัวโรมันที่จะถอดแบบหนึ่งต่อหนึ่ง มาตรฐานนี้เป็น การปรับปรุงแก้ไข Romanized Transliteration of Thai ที่เสนอในการประชุม Sixth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. Vol.II. Technical papers. New York, 25 สิงหาคม – 3 กันยายน 1992, pp. 369-379.
- พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) ราชบัณฑิตยสถานยกเลิกประกาศหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันเดิมและยกเลิกแถลงการณ์เรื่องการเขียนชื่อจังหวัด เขต อำเภอ และกิ่งอำเภอ โดยใช้หลักการเขียนแบบทั่วไป และให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงที่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง ได้รับการรับรองจาก UNGEGN (UN system 1967/2002) ในการประชุม the Eighth United Nations Conference for the Standardization of Geographical Names, Berlin, 27 สิงหาคม – 5 กันยายน 2002. Document E/CONF.94/INF.41 (Resolution VIII/13)

3. หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันของราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. ๒๕๔๒

หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันที่ราชบัณฑิตยสถานกำหนดเป็น มาตรฐานในปัจจุบัน (พ.ศ. 2542) เป็นหลักเกณฑ์ การถอดอักษรโดยวิธีถ่ายเสียง (Transcription) เพื่อให้ได้คำที่เขียนด้วยอักษรโรมัน และได้เสียงใกล้เคียงกับเสียงภาษาไทย โดยไม่คำนึงถึงการสะกด การันต์ และวรรณยุกต์ เช่น จันทร = chan, พระ = phra, แก้ว =

kaeo โดยราชบัณฑิตยสถานได้สรุปเป็นตารางสำหรับเทียบตัวอักษรพยัญชนะต้น พยัญชนะสะกด และสระ ดังต่อไปนี้

ตารางเทียบตัวอักษรไทยเป็นโรมันของราชบัณฑิตยสถาน

รูปพยัญชนะ	อักษรโรมัน		รูปสระ	อักษรโรมัน
	พยัญชนะต้น	พยัญชนะสะกด		
ก	K	k	อะ, ั (สระอะลดรูป), รร (มีตัวสะกด), อา	a
ข ข ค ค ฃ	kh	k	รร (ไม่มีตัวสะกด)	an
ง	ng	ng	อ่า	am
จ ฉ ช ฌ	ch	t	อิ, อี้	i
ซ ฌ (ออกเสียงซ) ฌ ฌ ฌ	S	t	อี้, อี้	ue
ญ	y	n	อุ, อู	u
ฎ ฏ (ออกเสียงด) ด	d	t	เอะ, ะ (สระเอะลดรูป), เอ	e
ฏ ต	t	t	แอะ, แอ	ae
ฐ ฑ ฒ ถ ฑ ฐ	th	t	โอะ, –(สระโอะลดรูป), โอ, เอาะ, ออ	o
ณ น	n	n	เออะ, ะ (สระเออะลดรูป), เออ	oe
บ	b	p	เอียะ, เอีย	ia
ป	p	p	เอือะ, เอือ	uea
ผ พ ภ	ph	p	อัวะ, อัว, –ว– (สระอัวลดรูป)	ua
ฝ ฟ	f	p	ไอ, ไอ, อัย, ไอย, อาย	ai
ม	m	m	เอา, อาว	ao
ย	y	–	อุย	ui
ร	r	n	โอย, ออย	oi
ล พ	l	n	เอย	oei

รูปพยัญชนะ	อักษรโรมัน		รูปสระ	อักษรโรมัน
	พยัญชนะ ต้น	พยัญชนะ สะกด		
ว	w	—	เอือย	ueai
ห ฮ	h	—	อวย	uai
			อิ้ว	io
			เอี้ยว, เอว	eo
			แอ้ว, แอว	aeo
			เอี้ยว	iao
			ฤ (ออกเสียง รี), ฤา	rue
			ฤ (ออกเสียง ริ)	ri
			ฤ (ออกเสียง เรอ)	roe
			ฦ, ฦา	lue

นอกจากการเทียบเสียงของพยัญชนะและสระจากตารางเทียบเสียงดังกล่าวแล้ว ราชบัณฑิตยสถานยังได้กำหนดหลักเกณฑ์อื่นๆ เพื่อพิจารณาในการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ได้แก่

๑. ในกรณีของคำหลายพยางค์ เมื่อถอดเป็นอักษรโรมันแล้ว ถ้าอักษรตัวสุดท้ายของพยางค์หน้ากับอักษรตัวแรกของพยางค์ถัดไปเขียนติดแล้วให้อ่านยาก หรืออ่านผิดได้ ก็ให้ใช้เครื่องหมาย "-" เพื่อแยกพยางค์ ซึ่งจะใช้ในสามกรณี ได้แก่ เมื่ออักษรตัวสุดท้ายของพยางค์หน้าเป็นสระ และอักษรตัวแรกของพยางค์ถัดมาขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ng (ง) เช่น สง่า = Sa-nga เมื่ออักษรตัวสุดท้ายของพยางค์หน้าเป็น ng (ง) และอักษรตัวแรกของพยางค์ถัดไปขึ้นต้นด้วยสระ เช่น บังอร = Bang-on และเมื่ออักษรตัวแรกของพยางค์ที่ตามมาขึ้นต้นด้วยสระ เช่น สะอาด = sa-at, สำอาง =sam-ang

๒. ในการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันให้เขียนแยกเป็นคำ ๆ ด้วย เช่น สถาบันไทยคดีศึกษา = Sathaban Thai Khadi Sueksa, ถนนโชคชัย = Thanon Chok Chai แต่หากเป็นคำประสมหรือคำวิสามานยนามที่เป็นชื่อบุคคล ให้เขียนติดกัน เช่น รถไฟ = rotfai นายโชคชัย จิตงาม = Nai Chokchai Chitngam

๓. ตัวอักษรตัวแรกของวิสามานยนาม และคำนำหน้านามที่อยู่หน้าคำวิสามานยนามนั้น ๆ ให้ใช้อักษรโรมันตัวใหญ่ เช่น นายปรีดา อยู่เย็น = Nai Prida Yuyen, จังหวัดกำแพงเพชร = Changwat Kamphaeng Phet ส่วนคำอื่นๆ ให้ใช้อักษรโรมันตัวเล็ก ยกเว้น

อักษรตัวแรกของคำแรกในแต่ละย่อหน้าให้ใช้อักษรโรมันตัวใหญ่ เช่น "ขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จตามปรารถนาได้สมหมาย ..." = "Kho hai thuk khon prasop khwam samret tam pratthana dai sommai ..."

๔. ชื่อภูมิศาสตร์ให้ถอดเป็นอักษรโรมันโดยไม่ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ เช่น เขา สอยดาว = Khao Soi Dao ไม่ใช่ Soi Dao Hill

๕. คำทับศัพท์ที่เป็นวิสามานยนาม ให้เขียนตามภาษาเดิม เช่น บริษัทเฟิสต์คลาส จำกัด = First Class Co. Ltd. ยกเว้นถ้าคำทับศัพท์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิสามานยนาม และไม่ประสงค์จะแปลชื่อวิสามานยนามนั้น ก็ให้เขียนคำทับศัพท์นั้นเป็นอักษรโรมัน ตามการออกเสียงในภาษาไทย เช่น สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ = Sathaban Theknoloyi Kankaset Mae Cho

๖. เครื่องหมายต่าง ๆ ให้ถอดอักษรดังนี้

คำที่มีเครื่องหมายไม้ยมก (๗) ให้ถอดซ้ำคำ วลี หรือประโยคอีกครั้งตามหลักการอ่าน เช่น ทำบ่อยๆ = tham boi boi ไฟไหม้ๆ = fai mai fai mai

คำที่มีเครื่องหมายไปยาลน้อย (๙) ซึ่งย่อความของคำที่รู้จักกันดีแล้ว เช่น กรุงเทพฯ หรือคำที่เป็นแบบแผนซึ่งต้องอ่านเต็ม เช่น โปรตเกล้าฯ ให้ถอดเป็นอักษรโรมันเต็มตามคำอ่าน เช่น กรุงเทพฯ = Krung Thep Maha Nakhon, โปรตเกล้าฯ = protklao protkramom แต่หากมีคำเต็มใช้ในข้อความก่อนหน้านั้นแล้ว จะถอดเต็มตามคำอ่านหรือไม่ก็ได้ เช่น กรมพระราชวังบวรฯ = Kromphraratchawangbowon Sathanmongkhon หรือ Kromphraratchawangbowon

คำ ๗พนฯ ให้ถอดตามคำอ่าน คือ พะนะถ่าน = Phanathan

เครื่องหมายไปยาลใหญ่ (๙๗) ที่อยู่ท้ายข้อความซึ่งอ่านว่า "ละ" หรืออ่านว่า "และอื่น ๆ" ให้ถอดเป็นอักษรโรมันตามเสียงอ่านนั้น ๆ เช่น ในตลาดมีเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ น้ำตาล น้ำปลา ฯลฯ = nai talat mi nueasat phak phonlamai namtan nampla la หรือ nai talat mi nueasat phak phonlamai namtan nampla lae uen uen สำหรับเครื่องหมายไปยาลใหญ่ (๙๗) ที่อยู่กลางประโยคซึ่งอ่านว่า "ละถึง" ให้ถอดเป็นอักษรโรมันตามเสียงอ่าน เช่น พยัญชนะไทย ๔๔ ตัว มี ก ฯลฯ ฮ = phayanchana thai si sip si tua mi ko la thueng ho

๗. คำย่อให้ถอดอักษรดังนี้

คำย่อที่มาจากคำเต็มที่รู้จักกันดีและเป็นคำที่ไม่ยาวนัก ให้ถอดเป็นอักษรโรมันเต็มตามคำอ่าน เช่น จ. (ย่อมาจากคำ จังหวัด) = changwat, ชม. (ย่อมาจากคำ ชั่วโมง) = chuamong

คำย่อที่มาจากคำประสมหลายคำและค่อนข้างยาว หรือยาวมาก จะถอดตามคำอ่านของตัวย่อ หรือถอดเต็มก็ได้ เช่น อ.ตร. (ย่อจาก อธิบดีกรมตำรวจ) = otero หรือ athipbodi

krom tamruat, สปช. (ย่อจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ) = sopocho หรือ Samnakngan Khanakammakan Kanprathomsueksa Haeng Chat

๘. ตัวเลขให้ถอดตามหลักการอ่านอักษรวิทย์ไทย เช่น ๔.๕๐ บาท = si bat ha sip satang, ๐๕.๐๐ น. = ha nalika

การถอดอักษรไทยเป็นโรมันตามแบบราชบัณฑิตยสถานนี้ เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะตามหน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติให้ใช้เป็นมาตรฐานในการถอดอักษรไทยเป็นโรมันสำหรับชื่อต่างๆ อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้วิจารณ์ว่าระบบที่ใช้นี้ไม่เหมาะสมสำหรับใช้สอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ เพราะไม่ได้แยกความแตกต่างของวรรณยุกต์ ความสั้นยาวของสระ รวมทั้งไม่แยกความแตกต่างระหว่างเสียง โอะ-โอ กับ เอาะ-ออ และความต่างระหว่างเสียง จ กับ ช ด้วย¹⁴ นอกจากนี้ ก็มีข้อวิจารณ์ในเรื่องของการใช้ kh, th, ph, k, t, p แทนเสียง ค, ท, พ, ก, ต, ป (Griswold 1960)¹⁵ ว่าทำให้ชาวต่างประเทศออกเสียงผิดได้ เพราะ th จะออกเสียงเหมือนคำ “thumb” ได้ และ ph จะออกเสียงเหมือนคำ “philosophy” ได้ ตัวอย่างเช่น คำว่า “อำเภอ” เมื่อถอดเป็น amphoe จึงอาจอ่านผิดเป็น [อำ-โพ-เอ] ได้ ที่มาของการถอดเช่นนี้มาจากการที่มิชชันนารีฝรั่งเศสได้ใช้ k, t, p แทน ก, ต, ป ไปแล้ว จึงต้องใช้ kh, th, ph แทน ค, ท, พ ดังที่พบในระบบของ Pallegoix ซึ่งก็ได้ใช้สืบกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน กริสวอลด์จึงเสนอว่าควรใช้ k, t, p สำหรับเสียง ค, ท, พ มากกว่าใช้แทน ก, พ, ป และใช้ g แทนเสียง ก, j แทนเสียง จ ในขณะที่เสียง ต และ ป ซึ่งหาตัวอักษรแทนไม่ได้ เขาก็ยอมให้ใช้ d และ b ซ้ำกับเสียง ด และ บ

นอกจากการถอดอักษรไทยระบบราชบัณฑิตยสถานนี้ ก็มีผู้เสนอระบบอื่นๆ ขึ้นมา ดังจะกล่าวในตอนต่อไป แต่ทั้งนี้ คงต้องเข้าใจว่า จุดมุ่งหมายหลักของระบบแบบราชบัณฑิตยสถานนั้น ไม่ได้มุ่งเน้นที่การเรียนการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ แต่ต้องการให้ชาวต่างประเทศโดยทั่วไปซึ่งจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันสามารถอ่านและเขียนคำไทยด้วยอักษรโรมันได้ ข้อวิจารณ์ในเรื่องที่ระบบนี้ไม่เหมาะสมกับการใช้สอนภาษาไทยจึงไม่เป็นธรรมนัก แต่ข้อวิจารณ์ว่าทำให้เข้าใจคำอ่านผิดนั้นก็เป็นเรื่องน่าคิด แต่การแก้ไขหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับใช้ทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติก็เป็นเรื่องใหญ่ หากไม่

¹⁴ ที่มา “Royal Thai General System of Transcription” Wikipedia: The Free Encyclopedia. 20 March 2007 < http://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Thai_General_System_of_Transcription >

¹⁵ เป็นข้อวิจารณ์ที่มีต่อระบบทั่วไปของราชบัณฑิตยสถานฉบับแรก แต่ข้อวิจารณ์นี้ก็ได้กับระบบปัจจุบันด้วย

จำเป็นจริงๆแล้วก็ไม่ควรทำ เพราะจะสร้างความสับสนกับชื่อไทยต่างๆที่ได้มีการถอดเป็นอักษรโรมันแล้ว

4. ระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันแบบอื่น ๆ

ดังที่กล่าวมาตอนต้นว่า การถอดอักษรไทยเป็นโรมันเป็นความพยายามในการเขียนภาษาไทยด้วยอักษรโรมัน เพื่อให้ผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทยสามารถอ่านคำไทยนั้นได้ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเป็นความพยายามที่จะให้มีการเขียนที่เหมือนกันเพื่อไม่เข้าใจคลาดเคลื่อนกัน แต่ในทางปฏิบัตินั้น ผู้ใช้อาจเลือกถอดอักษรตามสะดวกของตน โดยไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานก็ได้ เช่น การสื่อสารภาษาไทยผ่านทางอินเทอร์เน็ตในยุคแรกที่ต้องพิมพ์คำไทยด้วยอักษรอังกฤษ ซึ่งเรียกกันว่า ภาษาคาราโอเกะ ลักษณะแบบนี้ นิตยา (2547a) เรียกว่าเป็นการ anglicization คือเป็นวิธีถอดภาษาไทยให้เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้วิธีการง่ายๆ คือ ถ้ามีคำอังกฤษที่เสียงตรงกับคำไทย ก็ใช้คำนั้นเลย เช่น ยิง-young, ลอง-long, ถ้าไม่มีคำตรงก็เทียบคำใกล้เคียง เช่น วัน – wun (เทียบจาก nun) หรือถ้าเป็นคำที่ทับศัพท์มากก็ใช้คำนั้นเลย เช่น เครดิต – credit

นอกจากนี้ ในงานบางอย่าง ก็อาจจำเป็นต้องเลือกวิธีการถอดอักษรที่กำหนดเอง เช่น การสร้างพจนานุกรมไทย ไวยากรณ์ไทย สำหรับชาวต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานที่กำหนดนั้น ไม่ได้แยกความแตกต่างของเสียงบางเสียง ได้แก่ เสียงเอะ-ออ กับ โอ-โอ (แทนเหมือนกันด้วย o) และไม่ได้แสดงความแตกต่างของสระสั้นยาว และวรรณยุกต์ ผู้จัดทำหนังสือไวยากรณ์ พจนานุกรมเหล่านั้นจึงต้องกำหนดหลักของตนเองขึ้นมา และในการจัดทำบรรณานุกรมเอกสารภาษาไทย ซึ่งต้องการความละเอียดของการถอดอักษรมากขึ้น ก็จำเป็นต้องกำหนดระบบของตนเองขึ้นมาต่างหาก ในที่นี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงการถอดอักษรไทยในระบบอื่นๆ ได้แก่ ระบบ ALA-LC, ระบบ ISO 11940: 1998 ซึ่งทั้งสองระบบนี้เป็นระบบที่ได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐานหนึ่งในการถอดอักษรไทย และจะยกตัวอย่างระบบที่ใช้ในหนังสือไวยากรณ์ไทย และที่พบในการถอดเนื้อเพลงไทย มาเป็นตัวอย่างให้เห็น

4.1 การถอดอักษรไทยเป็นโรมันตามแบบ ALA-LC

American Library Association และ Library of Congress (ALA-LC) ได้กำหนดมาตรฐานการถอดอักษรเป็นโรมัน (romanization) เพื่อใช้ในการจัดทำบรรณานุกรมเอกสารภาษาต่างๆ ที่ไม่ได้ใช้ตัวอักษรโรมัน โดยกำหนดให้ใช้ชุดอักษรที่เรียกว่าแองเซล (ANSEL)

ซึ่งย่อมาจาก Extended Latin Alphabet Coded Character Set for Bibliographic Use อักษรชุดนี้ประกอบด้วยตัวอักษรโรมันปกติและอักษรพิเศษต่างๆ (ดูภาคผนวก ข) สำหรับภาษาไทยนั้น ALA-LC ได้นำหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงที่กำหนดโดยราชบัณฑิตยสถานฉบับตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2535 มาใช้เป็นหลักแต่ได้เพิ่มเติมรายละเอียดบางอย่าง ดังนี้

- กำหนดให้มีเครื่องหมายขีดข้างบนเพื่อบอกว่าเป็นสระเสียงยาว เช่น อะ – a อา – ā อุ – u อู – ū
- สระที่ทางราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้ใช้ตัวอักษรเดียวกัน คือ สระอีและสระอุ (u) สระเอะและสระโอะ (o) ALA-LC กำหนดให้ใช้อักษรที่ต่างกันดังนี้ สระอี – e สระอุ – u สระเอะ – ə สระโอะ – o (หากเป็นสระยาว อือ อู ออ โอ ก็จะใช้ขีดข้างบน)
- สระเดี่ยวซึ่งทางราชบัณฑิตยสถานให้ใช้สองตัวอักษร คือ สระแอะ (ae) สระเออะ (oe) ALA-LC ใช้ตัวอักษรเดียว สระแอะ – æ สระเออะ – œ (หากเป็นสระยาว แอ เออ ก็จะใช้ขีดข้างบน)
- สระผสมอื่นๆที่มีเสียงของสระดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ก็ให้ใช้รูปใหม่แทนเสียงนั้นด้วย เช่น อาว – āo อัว – ūa
- จ ที่เป็นพยัญชนะต้นซึ่งราชบัณฑิตยสถานให้ใช้ ch เหมือนกับ ฉ ช ฌ¹⁶ ให้เปลี่ยนไปใช้ čh
- อ ที่เป็นพยัญชนะต้นซึ่งราชบัณฑิตยสถานไม่ได้ใช้ตัวอักษรใดใด ในที่นี้ให้ใช้ ‘ เช่น อาจารย์ ‘āčhān

นอกเหนือจากนี้ให้คงเดิม ระบบที่เพิ่มเติมนี้ยังคงไม่ได้กำหนดตัวอักษรใดใดเพื่อแยกความต่างของวรรณยุกต์ และไม่ได้กำหนดตัวอักษรใดใดเพื่อแยกความแตกต่างระหว่าง อักษรสูงและอักษรต่ำที่มีเสียงคู่กัน เช่น ข – ค ยังคงใช้ kh เหมือนกัน ตารางข้างล่างแสดงการเทียบตัวอักษรไทยเป็นโรมันตามแบบ ALA-LC

¹⁶ ในตารางเทียบเสียง ALA-LC จัดให้ ฌ ที่เป็นพยัญชนะต้นอยู่ในกลุ่มนี้ได้ด้วย ซึ่งไม่น่าจะถูกต้อง

ตารางเทียบสระตามแบบของ ALA-LC

รูปสระ	อักษรโรมัน	รูปสระ	อักษรโรมัน
อะ, อั	a	อัวะ	ua
อา	ā	อัว, ว	ūa
อำ	am	ไอ, ใอ, อัย, ใอย	ai
อิ	i	อาย	āi
อี	ī	เอา	ao
อื	u	อาว	āo
อุ	ū	อุย	ui
อู	u	โอุย	ōi
อู	ū	ออย	ōi
เอะ, เอ็	e	เอย	ēi
เอ	ē	เอ็อย	īai
แอะ, แอ็	æ	อวย	ūai
แอ	ā	อิว	iu
โอะ, อด	o	เอ็ว	eo
โอ	ō	เอา	ēo
เอาะ	q	แอาว	āo
ออ	ō	เอ็ยว	īeo
เออะ	œ	ฤ	ru
เออ, เอ็	ē	ฤ	ri
เอ็ยะ	ia	ฤ	rē
เอ็ย	īa	ฤา	rī
เอ็อะ	ūa	ภา	lu
เอ็อ	ūa	ภา	lī

ตารางเทียบพยัญชนะตามแบบของ ALA-LC

รูปพยัญชนะ	อักษรโรมัน	
	พยัญชนะต้น	พยัญชนะสะกด
ก	k	k
ข, ข, ค, ค, ฅ	kh	k
ง	ng	ng
จ	čh	t
ฉ, ช, ฌ, ฌ	ch	t
ญ	y	n
ด, ฎ, ฏ	d	t
ต, ฏ	t	t
ถ, ฐ, ท, ฑ, ฒ, ฒ	th	t
น, ณ	n	n
บ	b	p
ป	p	p
ผ, พ, ภ	ph	p
ฝ, ฟ	f	p
ม	m	m
ย	y	-
ร	r	n
ล, พ	l	n
ว	w	-
ซ, ทร, ศ, ษ, ส	s	t
ฮ	‘	-
ห, ฮ	h	-

นอกเหนือจากการเทียบอักษรไทยเป็นโรมัน หลักเกณฑ์ของ ALA-LC ยังครอบคลุมเรื่องการแยกคำประเภทต่างๆ เช่น คำประสม ชื่อคน ชื่อสถานที่ ยศ ตำแหน่ง ราชศัพท์ ฯลฯ ซึ่งจำเป็นสำหรับการทำบรรณานุกรม ไว้โดยละเอียดเป็นกฎถึง 43 ข้อ ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

4.2 การถอดอักษรไทยแบบ ISO 11940:1998

การถอดอักษรไทยแบบ ISO 11940: 1998 นี้ ปรับปรุงแก้ไขมาจาก Romanized Transliteration of Thai ที่เสนอในการประชุม Sixth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names ที่เมืองนิวยอร์ก 25 สิงหาคม – 3 กันยายน ค.ศ. 1992 การถอดอักษรไทยในระบบนี้เป็นการถอดอักษรแบบตัวต่อตัว คือ แทนตัวอักษรไทยหนึ่งตัวด้วยตัวอักษรโรมันหนึ่งตัวตามลำดับที่ปรากฏ เพื่อให้สามารถสืบทอดถึงรูปเขียนเดิมในภาษาไทยได้อย่างชัดเจน ตารางข้างล่างแสดงการเทียบอักษรไทยเป็นโรมันแบบ ISO 11940: 1998

ตารางเทียบพยัญชนะตามระบบ ISO 11940: 1998

ก	k	ฅ	çh	ท	th	ย	y
ข	k̄h	ญ	y	ฐ	ṭh	ร	r
ฃ	k̇h	ฎ	ḍ	น	n	ล	l
ค	kh	ฏ	ṭ	บ	b	ว	w
ฅ	k'h	ฐ	ṭh	ป	p	ศ	ṣ
ฆ	k̄h	ฑ	ṭh	ผ	p̄h	ษ	ṣ'
ง	ng	ฒ	t'h	ฝ	f̄	ส	s
จ	c	ณ	ṇ	พ	ph	ห	h̄
ฉ	ch	ด	d	ฟ	f	พ	l
ช	ch	ต	t	ภ	p̄h	อ	x
ซ	s	ถ	ṭh	ม	m	ฮ	h̄

ตารางเทียบสระและวรรณยุกต์ตามระบบ ISO 11940: 1998

-ะ	a	เ-	ū	เ-	i
-ุ	u	-	u	เ-	i
-า	ā	-	ū	ฤ	v
-ำ	ā	เ-	e	ฤ	vi
-ิ	i	เ-	e-	ฤ	l
-ี	ī	เ-	æ	ฤ	hi
-ุ	u	เ-	o		
-	˘	-	ˆ	-	˘
-	˘	-	˘	-	˘
ๆ	«	ๆ	†		

เพื่อที่จะให้เห็นความแตกต่างของการถอดอักษรแบบราชบัณฑิตยสถาน แบบ ISO และแบบ ALA-LC ผู้เขียนจึงได้แสดงเปรียบเทียบการถอดอักษรทั้งสามแบบให้เห็นในรายการคำตัวอย่างด้านล่าง

	ราชบัณฑิตยสถาน (UN system 1967/2002)	ALA-LC	ISO 11940:1998
เปลี่ยนแปลง	plianplaeng	plīanplāng	eplī˘ynæplng
รอบคอบ	ropkhop	rōpkhōp	Rxbkhxb
ราชสีห์	ratchasi	rātchasi	rāchsih˘
สะอาด	sa-at	sa˘āt	saxād
โหวหาร	wohan	wōhān	owhār
อาจารย์	achan	˘āchān	xācāry˘
ตะวันออก	tawan-ok	tawan˘ōk	tawānxxk
เงินเดือน	ngoenduean	ngcēndūan	enginedūxn
ครบถ้วน	khropthuan	khropthūan	khrbth˘wn
ไทยคดีศึกษา	thaikhadisueksa	thaikhadisūksā	īthykhdīrūks˘ā

4.3 การถอดอักษรไทยตามระบบของศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์

อุไรศรีและอุไรวรรณ (2545) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการถอดอักษรในการศึกษาทางประวัติศาสตร์ โดยกล่าวว่า เมื่อนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกสนใจศึกษาภาษาสันสกฤต ก็ได้ใช้วิธีการถอดอักษรจากตัวอักษรเทวนาครีเป็นตัวอักษรโรมันแบบเทียบตัวอักษรเพื่ออำนวยความสะดวกในการพิมพ์และในการศึกษาเรื่องต่างๆ สำหรับอักษรที่ใช้ในภาษาแถบเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ ภาษาไทย พม่า ลาว เขมร มอญ จาม นั้น ก็พัฒนามาจากอักษรปัลลวะ (อินเดียใต้) ซึ่งเก่ากว่าอักษรเทวนาครี จึงสามารถนำเอาระบบการถอดอักษรเป็นโรมันโดยเทียบเคียงกับที่ใช้ในภาษาสันสกฤตได้ เมื่อศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ได้ศึกษาภาษาไทยสมัยสุโขทัย ก็ได้นำระบบที่ใช้กับภาษาสันสกฤตมาปรับใช้เพื่อถอดอักษรไทยสมัยสุโขทัย ข้อดีของการใช้วิธีการถอดอักษรแบบยึดตัวอักษรเป็นหลักนี้ คือ ทำให้เราเห็นที่มาของศัพท์เดียวกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาอื่นๆ ได้ เช่น ถ่าถอดชื่อเมือง ทวารวดี ด้วยระบบเทียบตัวอักษรเป็น Dvāravatī นักประวัติศาสตร์ก็จะสามารถเทียบเคียงกับชื่อในภาษาสันสกฤตได้ถูกต้อง แต่หากถอดด้วยการถ่ายเสียงเป็น Thawarawadi ก็อาจทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นอีกเมืองหนึ่ง ตารางข้างล่างเปรียบเทียบตัวอักษรไทยกับอักษรโรมันตามระบบนี้

ตารางเทียบพยัญชนะไทยเป็นโรมันตามระบบของศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์

ก	k	ฅ	jh	ท	d	ย	y
ข	kh	จ	ñ	ธ	dh	ร	r
ฃ	kḥ	ฎ	ṭ	น	n	ล	l
ค	g	ฏ	ṭ̣	บ	p	ว	v
ฅ	g̣	ฐ	ṭh	ป	p̣	ศ	ś / ṣ
ฆ	gh	ฑ	ḍ	ผ	ph	ษ	ṣ
ง	ṇ	ฒ	ḍh	ฝ	f	ส	s
จ	c	ณ	ṇ	พ	b	ห	h
ฉ	ch	ด	t	ฟ	f̣	ฬ	ḷ
ช	j	ต	ṭ	ภ	bh	อ	a
ฌ	j̣	ถ	th	ม	m	ฮ	ḥ

ตารางเทียบสระไทยเป็นโรมันตามระบบของศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์

ก	k	กู	ku	เกา	kau	เกิ	ko'
กั	kă	กู	kū	กั	kaṃ	เกือ	ko'a
กา	kā	เก	ke	ก่า	kāṃ	กาว	kvva
กิ	ki	แก	kè	กะ	kaḥ	กัว	kua
กึ	kī	ไก	kai	กอ	kò	กีย	kīyy
กี	ku'	ไ	kai	เกอ	koe	เกีย	kia
กื	kū'	โก	ko				

อย่างไรก็ตาม ระบบที่ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เสนอนี้ เมื่อจะนำมาใช้กับภาษาไทย ในยุคอยุธยาและรัตนโกสินทร์ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื่องจากภาษาไทยในยุคหลังนี้มีสระเพิ่มมากขึ้น ศาสตราจารย์อุไรศรี วรเศริน จึงได้ปรับเปลี่ยนในส่วนสระใหม่ ดังแสดงในตารางข้างล่าง ส่วนพยัญชนะปรับจากเดิม 3 ตัว คือ ฝ ใช้ ph, ฟ ใช้ b, และ พ ใช้ l แทน

ตารางเทียบสระไทยเป็นโรมันตามระบบของศาสตราจารย์อุไรศรี วรเศริน

-ะ	aḥ	-ะ	eḥ	-เอะ	ieaḥ
-า	ā	-เ	e	-เือ	īea
-ำ	ām	-แะ	eeḥ	-โะ	oh
-ิ	i	-แ-	ee	-โ-	o
-ี	ī	-เอะ	eaḥ	-ไ-	ai
-ึ	ī	-เอ	ea	-ไ-	ai
-ื	ī	-เิ	ei	-เา	au
-ู	u	-เาะ	aḥ	ฤ	r
-ุ	ū	-อ	a / o	ฤา	rī
-ัวะ	wāḥ	-เียะ	ieyḥ	ฤา	l
-ัว	wā	-เีย	iey	ฤา	l
-	1	-	2	-	3
-	4	-	8	-	9
๒	2	-	๖		

4.4 การถอดอักษรไทยตามระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ปัญหาเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นที่ถกเถียงในหมู่นักวิชาการในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นอย่างมาก มีการนำเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ ผ่านทางวารสารสยามสมาคม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เป็นผู้หนึ่งที่สนพระทัยในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงพระราชทานพระดำริของพระองค์ตีพิมพ์เป็นบทความในวารสารดังกล่าวในปี พ.ศ.2455 (ค.ศ.1912) และ พ.ศ. 2456 (ค.ศ.1913) และได้ทรงโปรดพระราชทานนามสกุลโดยยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมันที่พระองค์ทรงประดิษฐ์ขึ้น ระบบการถอดอักษรแบบนี้จึงมีความสำคัญอยู่ ด้วยนามสกุลไทยจำนวนมากอาศัยหลักแนวคิดที่ว่านี้

พระองค์ทรงกล่าวถึงปัญหาของการใช้ระบบการถอดอักษรที่เทียบเคียงกับภาษาสันสกฤต (ดังเช่นระบบของศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์) ว่ายังมีปัญหากับคำไทยแท้อยู่ โดยยกตัวอย่างคำว่า “ทัน” หากถอดตามแบบที่เทียบอักษรกับบาลีสันสกฤตก็จะได้เป็น “dan” ซึ่งจะไปพ้องเสียงกับคำไทยว่า “ตัน” ซึ่งคำว่า “ตัน” นี้ก็ถอดเป็น “tan” ซึ่งก็จะไปพ้องเสียงกับคำว่า “ตัน” ในภาษาไทยอีก จึงทรงมีดำริให้แยกการถอดอักษรคำไทยแท้ต่างไปจากการถอดคำที่มาจากบาลีสันสกฤต ตารางการเทียบอักษรตามระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงแยกระหว่างคำไทยแท้และคำที่มาจากบาลีสันสกฤตออกจากกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางเทียบพยัญชนะไทยเป็นโรมันตามระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

อักษรไทย	อักษรโรมัน		อักษรไทย	อักษรโรมัน	
	คำยืมบาลีสันสกฤต	คำไทยแท้		คำยืมบาลีสันสกฤต	คำไทยแท้
ก	K ¹⁷	K	น	N	N
ข (ฃ)	Kh	Kh	บ	-	B
ค (ค)	G	Q	ป	P	P
ฅ	Gh	Gh	ผ	Ph	Ph
ง	N (or Ng)	Ng	ฝ	-	F
จ	Ch	Ch	พ	Bh	Bh
ฉ	Chh	Chh	ฟ	-	F
ช	J	X	ภ	Bh	Bh
ฌ	-	X	ม	M	M
ฌ	Jh	-	ย	Y	Y
ญ	Ñ	Ñ (or Ny)	ร	R	R
ฎ	-	D	ล	L	L
ฏ	T	T	ว	V or W	V or W
ฐ	Th	Th	ศ	Ś	-
ฑ	D	D	ษ	Sh	-
ฒ	Dh	Dh	ส	S	S
ณ	N	N	ห	H	H
ด	-	D	ฬ	L	-
ต	T	T	ฮ	-	H
ถ	Th	Th	ฤ ฤๅ	Ri, Rî	Ri, Rî
ท	D	Th	ฦ ฦๅ	Li, Lî	Li, Lî
ธ	Dh	Th			

¹⁷ ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ตามต้นฉบับ แต่เวลาเขียนจริงใช้ตัวพิมพ์เล็กหรือใหญ่ก็ได้ตามสถานการณ์การใช้

ตารางเทียบสระไทยเป็นโรมันตามระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

อักษรไทย	อักษรโรมัน	อักษรไทย	อักษรโรมัน	อักษรไทย	อักษรโรมัน
-ะ	a	แ-	ae	-ย	oey
-า	â	ไ-, ไ-	ai	-อย	oy
-ิ	i	-าย	ai or ây	โ-ย	ôy
-ึ	î	-า	au or ao	-ัว	ua
-ุ	u	-าว	âo	-วย	uay
-ึ	û	-ิ	iu	-ียะ	ia
-เ	e	-ุ	uy	-ีย	îa
-โ	ô	-ว	eo	-ือ	üa
-ึ	ü	-แ	aeo	-ือ	üay
-ึ	ûe	-อ	oe	-ือ	iau

จากตารางที่แสดง จะเห็นว่าระบบสำหรับถอดคำที่มาจากบาลีสันสกฤตนั้น มีการปรับเปลี่ยนบางพยัญชนะ ได้แก่ ไม่มีเครื่องหมายจุดและขีดใต้พยัญชนะ, จ ใช้ ch ไม่ใช้ c, ฉ ใช้ chh ไม่ใช้ ch, ษ ใช้ sh ไม่ใช้ s มีจุด ส่วนของคำไทยนั้นตัวอักษรที่ถอดแตกต่างไปจากคำบาลีสันสกฤต ได้แก่ ค (ใช้ q ไม่ใช้ g), ช (ใช้ x ไม่ใช้ j), ท (ใช้ th ไม่ใช้ d), ธ (ใช้ th ไม่ใช้ dh), ระบบที่เห็นนี้มาจากการที่พระองค์ไม่ทรงเห็นด้วยกับการถอดอักษรโดยยึดการถ่ายเสียงเป็นหลัก แต่ทรงเห็นว่าตัวเขียนเป็นสิ่งสำคัญกว่า เพราะคำที่เขียนในภาษาต่างๆ ก็ไม่ได้เขียนตามทีออกเสียงเสมอ เช่น who อ่าน [ฮู], แต่ when อ่าน [เว็น] อีกทั้งคำจำนวนมากที่ใช้ในภูมิภาคแถบนี้ จะมีที่มาจากคำบาลีสันสกฤต แต่เมื่อยืมเข้ามาในแต่ละภาษาก็จะถูกปรับเข้าระบบภาษาของตนทำให้ออกเสียงแตกต่างกัน หากถอดอักษรด้วยการถ่ายเสียงก็อาจทำให้หลงเข้าใจผิดว่าเป็นคนละคำ เช่น พม่าออกเสียงคำ “ราชวงศ์” ว่า YAZAWIN¹⁸ แต่หากถอดตามรูปแบบสันสกฤตเป็น RĀJAVAMŚA ประเทศอื่นๆ ที่ใช้คำนี้ก็จะเข้าใจว่าคือคำอะไร ดังนั้น คำที่มาจากบาลีสันสกฤตจึงควรถอดตามตัวอักษรไม่ใช่ตามเสียงที่อ่านเป็นในภาษาไทย และควรถอดให้เห็นถึงคำในภาษาเดิมโดยยึดแนวคิดเดียวกับการถอดคำบาลีสันสกฤตที่ใช้กันอยู่ให้มากที่สุด ในขณะเดียวกัน พระองค์ก็พิจารณาแก้ไขการถอดอักษรบางตัวให้เหมาะกับคำไทยมากขึ้น ตัวอักษรเดียวกันจึงอาจถอดได้เป็นสองแบบขึ้นกับว่าเป็นคำไทยแท้หรือยืมมาจาก

¹⁸ ตัวอย่างคำที่ยกมานี้ ผู้เขียนนำมาจาก Griswold (1960)

บาลีสันสกฤต เช่น ช ถอดเป็น x เมื่อเป็นคำไทยแท้ และถอดเป็น j เมื่อเป็นคำจากบาลีสันสกฤต

ระบบที่เสนอนี้ พระองค์ทรงตั้งพระทัยให้ใช้เฉพาะสำหรับการเขียนชื่อบุคคลมากกว่าที่จะใช้พิมพ์หนังสือภาษาไทยทั้งเล่มด้วยตัวอักษรโรมัน และพระองค์ก็ได้ทรงใช้ระบบนี้กับนามสกุลพระราชทานทั้งหลาย ตัวอย่างเช่น สาคริก – Sagarik, อิศรางกูร – Isarankura, อังศุสิงห์ – Ansusinha, สาริกบุตร – Sarikabutra เป็นต้น (แต่สิ่งที่สังเกตเห็นคือ ตัวอักษรสระที่ใช้ไม่มีการใช้เครื่องหมายพิเศษต่างๆ ผู้เขียนเข้าใจว่าเพื่อให้สะดวกต่อการเขียนจริง) ระบบการเขียนแบบนี้ นอกจากจะพบในการเขียนชื่อ สกุลที่มีมาแต่เดิมแล้ว ชื่อ สกุลใหม่ๆ บ้างก็เขียนโดยเทียบหลักจากนามสกุลก่อนๆ เช่น ประภาส เขียนเป็น Prabhas, ภูวดล เขียนเป็น Bhuvadol ระบบการถอดอักษรไทยแบบนี้จึงเป็นระบบที่ยังคงมีความสำคัญอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชื่อสกุลไทย

4.5 ระบบ Bua Luang WYSIWYS

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการถอดอักษรไทยเป็นโรมันนั้นเป็นความพยายามที่จะเขียนภาษาไทยให้ผู้ที่ไม่รู้จักรบบตัวเขียนภาษาไทยได้เข้าใจได้ ตำราหรือพจนานุกรมไทยที่สอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศจึงอาจมีระบบการถอดอักษรไทยซึ่งแตกต่างกันไป ในที่นี้จะยกตัวอย่างระบบที่ใช้อยู่ในหนังสือ *The Bua Luang WYSIWYS Thai Phrase Handbook* เขียนโดย E.G. Allyn. (2002) ซึ่งกล่าวว่าปรับจากระบบของ Gordon Allison และ ดร.วิทย์ เทียง-บุรณะธรรม Allyn พยายามถอดเสียงพยัญชนะ สระ และเสียงวรรณยุกต์ให้ครอบคลุมเสียงภาษาไทยมากที่สุด และเรียกระบบที่ใช้ว่าเป็นแบบ WYSIWYS (What You See Is What You Say) เพื่อให้ผู้พูดภาษาอังกฤษออกเสียงคำไทยได้ใกล้เคียงจริงมากที่สุด สระสั้นยาวส่วนมากจะแทนด้วยตัวอักษรเดียวกัน แต่ความสั้นของสระจะกำกับด้วยเครื่องหมาย ' ห้ายพยัญชนะนั้นๆ ยกเว้นสระอิ อี, เออะ เออ ที่ใช้ตัวอักษรต่างกันไปแล้ว นอกจากนี้สระที่ผสมกับพยัญชนะกึ่งสระ (ว ย) บางตัวก็ไม่ได้เขียนโดยใช้สัญลักษณ์ของสระเดี่ยว เช่น อิว เขียน ew ไม่เขียน iw, เอะ เขียน ayo ไม่เขียน ew, เอี้ยว เขียน eeo ไม่เขียน iaw ดังแสดงในตารางข้างล่างนี้ (เรียบเรียงจากข้อมูลในหนังสือ)

ตารางเทียบสระในระบบ Bua Luang WYSIWYS

สระ	ตัวอย่าง	สระ	ตัวอย่าง
อะ, อั a ’	นัด nát’	เอียะ* ia ’	
อา a	มาก mâk	เอีย ia	เตียง dhiang
อำ am ’	ดำ dam’	เอือะ* eua ’	
อิ i ’	ผิด phît’	เอือ eua	เชื้อ chêua
อี ee	มี mee	อัวะ* ua ’	
อื eu ’	ถึง tểung’	อัว, -ว- ua	กลัว glua
อึ eu	ชื่อ chêu	ไอ, ไอ, อัย, ไอย ai ’	ภัย pai’
อุ oo ’	ถุง tồong’	อาย ai	อาย ai
อู oo	ลูก lôok	เอา ao ’	เรา rao’
เอะ, เอ็ e ’	เป็น bhen’	อาว ao	หนาว năo
เอ e	เดิน dhên	อูย ooy	คุย kooy
แอะ, แอ็ æ ’	และ lăc’	โอย oy	โดย doy
แอ æ	แก้ kăc	ออย awy	อรัย à’răwy’
โอะ, - o ’	ลง long’	เอย uhy	เคย kuhy
โอ o	โชค chôk	เอือย euay	เหือย nêuay
เออะ aw ’	เกาะ kăw’	อวย uay	กลัวย glûay
ออ aw	คลอง klawng	อิว ew ’	หิว hêw’
เอือะ uh ’	เยือะ yúh’	เอ็ว ayo ’	เร็ว rayo’
เออ uʰ	เจอ juʰ	เอว ayo	เลว layo
เอิ ɛʰ	เดิน dern	แอว æo	แล้ว lăo
		เอ็ยว eeo	เห็ยว têeo

ในส่วนของพยัญชนะ ให้คำอธิบายว่าให้ออกเสียงเหมือนที่ออกเสียงคำภาษาอังกฤษ มีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่อธิบายเพิ่มเติมดังแสดงในตารางข้างล่าง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ด้วย ดังนี้ สามัญ (ไม่ใส่เครื่องหมาย) เอก (`) โท (^) ตริ

* ไม่พบตัวอย่างการใช้ ผู้เขียนคาดคะเนเอาว่าน่าจะเขียนเช่นนี้

(´) จัตวา (¨) และมีข้อนำสังเกตุว่า เสียง ท พ และ ค นั้นในระบบนี้ใช้อักษร t, p, k ตามแบบที่กริสวอลด์ (Griswold, 1960) เสนอไว้ อีกทั้งเสียง ต และ ป ซึ่งกริสวอลด์มองว่าเป็นสองเสียงที่เป็นปัญหาในการเลือกตัวอักษรแทนสำหรับให้ชาวต่างประเทศออกเสียงได้ถูกต้อง ในระบบนี้ ก็แทนด้วย dh, bh ซึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมให้ชาวต่างประเทศเข้าใจว่าใช้แทนเสียงที่อยู่ระหว่าง d/t, b/p ตามลำดับ

ตารางเทียบพยัญชนะในระบบ Bua Luang WYSIWYS

พยัญชนะ	ตัวอย่าง
ท t	ไทย tai
ด d	ดี dee
ต dh	ตริง dhrang'
พ p	ภูเก็ต poo-gèt'
ป bh	ลำปาง lambhang
ค k	เคย kuhy
ก g	ขอนแก่น käwn gäen'
จ j	จุฬาลงกรณ์ jòolalong'gawn
ช ch	เชียงใหม่ chieng mài'
ร r	รอ raw
ง ng	เงียบ ngîap
ห h	มหานคร má'háná'kawn
ว w	ว่า wâ

4.6 ระบบไทยคาราโอเกะ

นอกจากระบบต่างๆที่ใช้ในตำราหรือพจนานุกรมไทยสำหรับชาวต่างประเทศแล้ว ปัจจุบัน ยังพบการเขียนภาษาไทยด้วยอักษรโรมันซึ่งไม่ได้ใช้สำหรับชาวต่างประเทศเท่านั้น แต่เป็นการใช้สำหรับชาวไทยด้วย ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีในช่วงแรก ที่ทำให้ไม่สามารถพิมพ์อักษรไทยโดยตรงได้ หรือผู้ใช้อาจไม่สะดวกที่จะพิมพ์ภาษาไทยด้วยแป้นพิมพ์ภาษาไทย จึงต้องพิมพ์ภาษาไทยด้วยอักษรโรมันแทน เช่น การแทรกเนื้อเพลงภาษาไทยในคาราโอเกะ การพิมพ์คำไทยในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ในกระดานข่าวผ่านคอมพิวเตอร์ซึ่งไม่มีแป้นพิมพ์ภาษาไทย เป็นต้น การพิมพ์ข้อความภาษาไทยแบบนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อของ

ภาษาไทยคาราโอเกะ ในที่นี้ จะได้นำเสนอการถอดอักษรไทยเป็นโรมันตามที่พบในเพลงคาราโอเกะจำนวนหนึ่งมาพอเป็นสังเขป ดังแสดงในตัวอย่างข้างล่างนี้

- ในชีวิตเคยมีคนผ่านมา แต่ว่าเขาเข้ามาแค่ผ่านไป
nai chee wit ker-ee me kon paan ma dtae wa kao kao ma kae paan bai
- หัวใจนี้ไม่มีใคร
hua jai nee mai me krai
- ไม่várักฉัน มีให้กับใคร
mai wa ruk chun me hai gup krai
- บทสุดท้ายก็ลงแบบเดิม
bot soot tai gor long baep derm
- คือเข้าใจกลับมาทุกครั้ง
keu cham jai glup ma took krung
- ฉันเหมือนคนโชคร้าย ที่โดนสาปไว้ ให้พบแต่ผิดหวัง
chun muean kon chok rai tee don saap wai hai pop dtae pit wung
- ขอเป็นเธอได้ไหม ช่วยปลดคำสาปร้าย...คำนั้น ช่วยฉันให้เจอรักเสียที
kor ben ter dai mai chuay blot kam saap rai... kam nun chuay chun hai jer
ruk sia tee
- อยากโดนเป็นเจ้าของ อยากมีคนจับจอง
yaak don ben jao kong yaak me kon jup jong

ตารางเทียบพยัญชนะที่พบในภาษาไทยคาราโอเกะ

อักษรไทย	พยัญชนะต้น	ตัวอย่าง	พยัญชนะสะกด	ตัวอย่าง
ก	g, k	ก่อน gaun / กี่ koaw	k	นอก nauk
ข ค	k	เขา kow / คน kon	-	ไม่พบตัวอย่าง
ง	ng	ยังไฉ young ngai	ng	ยังไฉ young ngai
จ	j	จะ ja	-	ไม่พบตัวอย่าง
ฉ ช	ch	ช่วย chuay	-	ไม่พบตัวอย่าง
ซ	s	ซัก suk	-	ไม่พบตัวอย่าง
ญ	-	ไม่พบตัวอย่าง	n	คาญ kaan
ฎ	-	ไม่พบตัวอย่าง	t	กฏ got
ณ	-	ไม่พบตัวอย่าง	n	คุณ koon
ด	d	ดู doo	d, t	นิด nid, ผิด pit
ต	t dt	ตา tah ตำ dtam	t	จิต jit
ถ ท ฐ	t	ทุก took	-	ไม่พบตัวอย่าง
น	n	นั้น nun	n	นั้น nun
บ	b	เบา bow	p	สบ sop
ป	p b	ปาก pahk ไป bai	p	สาป saap
ผ พ	p	ผิด pid แพะ pae	-	
ฝ ฟ	f	ฝืน feun ฟัง fung	-	
ม	m	มี mee	m	ห่ม toom
ย	y	ยัง yung	i	ไทย tai
ร	r	รัก ruk	n	การ gaan
ล	l	ลง long	n	นัล nun
ว	w	ว่า wa	w	เดียว diow
ส	s	เสีย sia	-	ไม่พบตัวอย่าง
ห	h	หา hah	-	
อ	-	เอง eng	-	
ฮ	h	ฮีม heum	-	

ตารางเทียบสระที่พบในภาษาไทยคาราโอเกะ

สระ	อักษรโรมัน	ตัวอย่าง	สระ	อักษรโรมัน	ตัวอย่าง
-ะ	a	จะ ja	เือะ	-	ไม่พบตัวอย่าง
-ั	u	อึด ut, ปรีป prup	เือ	uea	เหมือน muean
-า	ah ,aa, ar, a	ปาก pahk, ต่าง taang, ขำ kar, มา ma	-ัวะ	-	ไม่พบตัวอย่าง
-ำ	am	สำ sam	-ัว	ua	ทั่ว tua
-ิ	i	สิบ sip	ไ- ไ- -ัย -าย	ai	ใจ jai ไม่ mai นัย nai ร้าย rai
-ี	ee	ที tee	-เา	ow, ao	เรา row เจ้า jao
-ี -ี	eu	ถือ teu	-าว	ao	ก้าว gao
-ุ -ู	oo	ทุก took, ดู doo	-ุย	ooay, oo-ee	คุย kooay คุย koo-ee
-ะ เือ -เ	ay, e	เอะ ay, เอง eng, เจ็บ jep	-ไย	oi	ไชย choi
-แะ แ-	ae, aa	แพะ pae, แลัว laaw	-เย	oey, er-ee	เลย leoy เลย ler-ee
-โะ โ-	o, oh	โด do, โต้ toh, โดน don	เือย	-	ไม่พบตัวอย่าง
-เาะ	ow	เคาะ kow	-วย	uay	ด้วย duay
-อ	au, o, or	กอด gaud, ของ kong, ขอ kor	-ิว	eal	หิว weal
-เอะ -เ -อ -ิ	er, ur	เจอะ jer, เธอ tur, เธอ ter, เลิก lerk	-เัว	ayw	เร็ว rayw
-เียะ	-	ไม่พบตัวอย่าง	-เว	eaw	เลว leaw
-เีย	ia	เสีย sia	-แว	aew	แมว maew
			-เียว	iow, ee-o	เดียว diow เชียว chee-o

5. การประเมินความสอดคล้องของการถอดอักษรไทยเป็นอังกฤษในข้อมูลจริง

ในส่วนนี้ จะได้กล่าวถึงผลการประเมินการถอดอักษรไทยเป็นโรมันจากข้อมูลจริงที่พบว่า ได้มีการถอดอักษรไทยอย่างไร ทั้งนี้ผู้เขียนได้เลือกนำชื่อ และนามสกุล ของบุคคล จำนวน 5,911 คนมาวิเคราะห์ โดยทำการจับคู่ระหว่างตัวอักษรไทยและตัวอักษรอังกฤษที่พิจารณาแล้วว่าสอดคล้องกัน ดังแสดงในตัวอย่างข้างล่างนี้

1. เก่งพล - Kengpol => ก/k, เ/xe, ง/ng, พ/p, อ/o, ล/l
2. เกริกพิทยา - Krirkpitaya => ก/k, ร/r, เ/xe, ก/k, พ/p, ขิ/i, ท/t, ข/a, ย/y, ข/a
3. เขมะภตะพันธ์ - Khemapatapan => ข/kh, เ/xe, ม/m, ขะ/a, ภ/p, ข/a, ต/t, ขะ/a, พ/p, ั/a, น/n, ฐ/#, ์/#
4. เซ่งถาวร - Sengthavorn => ซ/s, เ/xe, ง/ng, ถ/th, ข/a, ว/v, ร/or

ในตัวอย่างที่ 1 คำว่า พล มีสระโอะลดรูป จึงจับคู่สระลดรูปนั้น (แทนด้วย x) กับตัวอักษร o ในตัวอย่างที่ 2 คำว่า พิทยา มีเสียงพยัญชนะเชื่อมระหว่าง พิท และ ยา จึงจับคู่เสียงเชื่อมนั้น (แทนด้วย x') กับอักษร a ในตัวอย่างที่ 3 ตัวอักษร ฐ และเครื่องหมายทัณฑฆาต ไม่มีรูปอักษรอังกฤษ จึงไม่จับคู่กับอะไร (แทนด้วย #) ในตัวอย่างที่ 4 มีสระออลดรูปซึ่งใช้ร่วมกับ ร เท่านั้น (แทนด้วย xr) จึงจับคู่กับ orn

จำนวนการจับคู่ตัวอักษรทั้งหมดที่พบในข้อมูลมีจำนวน 51,978 คู่ จากนั้นจึงแจกแจงผลที่ได้โดยแยกกลุ่มสระต่างๆ พยัญชนะที่เป็นตัวสะกดและที่เป็นพยัญชนะต้นออกจากกัน คำนวณค่าร้อยละของแต่ละรูปที่พบ เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันว่าสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด โดยช่อง “จำนวนรูป” หมายถึงจำนวนรูปต่างๆ ที่ถอดจากตัวอักษรนั้น เช่น พยัญชนะต้น ก พบถอดเป็นรูปต่างๆ 7 รูป รูปที่พบมากที่สุดคือ k (89.7%) เป็นต้น ทั้งนี้ในตารางจะนำเสนอเฉพาะรูปที่ปรากฏเป็นจำนวนมาก รูปที่ปรากฏเพียงไม่กี่ครั้งหรือเป็นเปอร์เซ็นต์น้อยเมื่อเทียบกับรูปอื่นๆ จะไม่แสดงในตารางข้างล่างนี้ หรือรูปที่มีจำนวนไม่มากก็จะแสดงเป็นจำนวนครั้งที่พบในวงเล็บแทน

ตารางผลการประเมินความสอดคล้องการถอดอักษรพยัญชนะไทยเป็นโรมันจากชื่อสกุล

รูป	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน		ข้อมูลจากชื่อบุคคล			
	พยัญ ชนะต้น	พยัญ ชนะสะกด	พยัญชนะต้น	จำนวน รูป	พยัญชนะ สะกด	จำนวน รูป
ก	k	k	k 89.7% g 9.2%	7	k 80.9% g 10.7%	16
ข	kh	k	kh 52.8% k 43.7%	5	k 89.4%	7
ค	kh	k	k 76.9% kh 14.9% c 5.1%	6	k 73% g 6.6% ke 5.1%	12
ฅ	kh	k	k (15) c kh (1)	3	k (7) ke ka # (1)	4
ง	ng	ng	ng 95.1% g 4.9%	2	ng 97.4%	10
จ	ch	t	ch 50.9% j 47.6%	7	t 44.8% j 36.3%	13
ฉ	ch	t	ch 97.4%	3	-	0
ช	ch	t	ch 92.6%	12	ch 39.3% t 26.6% j 12.4% tch 6.8%	18
ฌ	ch	t	ch (2)	1	-	0
ซ	s	t	s (28) ch sh z (1)	4	-	0
ทร (เสียง ซ)	s	-	s 95.5%	4	-	0
ศ	s	t	s 99.2%	5	s 77.3% t 15.2%	9

รูป	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน		ข้อมูลจากข้อมูลบุคคล			
ษ	s	t	s 90.3% sr 5.3%	7	t 46% s 17.7% # 12.9%	11
ส	s	t	s 99.3%	6	s 68.3% t 22.1%	8
ญ	y	n	y 100%	1	n 96.8%	9
ฎ	d	t	d (5) t (2)	2	# (4) t (3) d (2)	4
ท (ออก เสียง ด)	d	t	d (5) dh da (1)	3	-	0
ด	d	t	d 97.4%	7	d 51.1% # 46%	6
ฏ	t	t	t (7)	1	t (3)	1
ต	t	t	t 94.4% .	10	t 87% ta 4.4%	13
ฐ	th	t	th (18) t (11)	6	t 77.3% # 11.3% th 8.2%	5
ท	th	t	t (17) th (6) k (1)	2	t (3) d (2) dh ta (1)	4
ฒ	th	t	t (11) tt (8) th (6)	7	t 88.7% th 4.7%	8
ถ	th	t	th 51.2% t 46.3%	4	t (11) d (1)	2
ท	th	t	t 52.7% th 43.5%	4	t 49.6% # 28.7%	15
ธ	th	t	th 39.9% # 26.5% t 26%	9	t (19) # (5) tha (5)	8

รูป	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน		ข้อมูลจากข้อมูล			
ณ	n	n	n 97.5%	3	n 84.5%	5
น	n	n	n 99.6%	4	n 96.3%	15
บ	b	p	b 98.4%	4	b 88.1% p 6%	6
ป	p	p	p 96.2%	4	p 95.7%	7
ผ	ph	p	p 73.6% ph 24.5%	4	-	0
พ	ph	p	p 80.7% ph 16.2%	8	p 78% b 12.2% ph 3.9%	12
ภ	ph	p	p 71.8% ph 18% bh 9.6%	4	p 72%	5
ฝ	f	p	f (4)	1	-	0
ฟ	f	p	f (12) fh ph (1)	3	-	0
ม	m	m	m 98.7%	4	m 97.8%	6
ย	y	—	y 98.6%	3	ya (26) # (2) y (1)	3
ร	r	n	r 94.5% # 5.2%	5	# 41.4% n 28.5% ra 12.3% rn 7.7% r 6.2%	10
ล	l	n	l 97.1%	5	l 75.8% n 21.1%	12
ฬ	l	n	l (10) r (2)	2	l n (3)	2
ว	w	—	w 63.6% v 35.8%	8	w (5) # (2)	2

รูป	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน		ข้อมูลจากข้อมูลบุคคล			
ห	h	—	h 54% # 45.4%	3	-	0
ฮ	h	—	h (15)	1	-	0

จากตารางเทียบพยัญชนะ ตัวอักษรที่ถอดเป็นโรมันแล้วแตกต่างจากเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานจนเป็นที่สังเกตได้ ได้แก่

- ข เมื่อเป็นพยัญชนะต้น พบว่าถอดเป็น k ถึง 43.7% (62 ครั้ง) ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์
- พยัญชนะต้น ค ถอดเป็น k มากถึง 76.9% (299 ครั้ง) ใช้ตามเกณฑ์เพียง 14.9% (58 ครั้ง)
- พยัญชนะต้น ฃ ถอดเป็น k มากกว่าที่จะถอดตามเกณฑ์เป็น kh
- พยัญชนะ จ นอกจากถอดตามเกณฑ์แล้วยังพบถอดเป็น j ด้วยถึง 47.6% เมื่อเป็นพยัญชนะต้น และ 36.3% เมื่อเป็นพยัญชนะสะกด
- พยัญชนะ ช เมื่อเป็นตัวสะกด พบว่ายังถอดเป็น ch เหมือนพยัญชนะต้นถึง 39.3% ซึ่งมากกว่าการถอดตามเกณฑ์เป็น t (26.6%)
- พยัญชนะ ศ และ ส เมื่อเป็นตัวสะกด พบว่ายังคงนิยมถอดเป็น s มากกว่าที่จะถอดเป็น t ตามเกณฑ์
- พยัญชนะ ด ก็เช่นกัน เมื่อเป็นตัวสะกด ยังคงนิยมถอดเป็น d เหมือนกับพยัญชนะต้น (และมีจำนวนหนึ่งที่ไม่ถอดเป็นอักษรใด เช่น เตชะไตรศักดิ์ = Techatrisak)
- พยัญชนะ ท เมื่อเป็นพยัญชนะต้น นิยมถอดเป็น t (52.9%) เหมือนกับพยัญชนะสะกด มากกว่าที่จะถอดตามเกณฑ์เป็น th
- พยัญชนะสะกด บ จะถอดเป็น b มากกว่าที่จะเป็น p ตามเกณฑ์
- พยัญชนะต้น ผ พ ภ จะนิยมถอดเป็น p มากกว่าจะถอดเป็น ph
- พยัญชนะ ล นิยมถอดเป็น l ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด
- พยัญชนะต้น ว นอกจากถอดเป็น w ตามเกณฑ์แล้วยังพบว่าถอดเป็น v จำนวนหนึ่ง (35.8%)

จากรายการที่แจกแจงมา จะเห็นแนวโน้มว่าการถอดอักษรไทยเป็นโรมันในชื่อสกุลนั้นจะไม่ตรงกับการถ่ายเสียงตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยอยู่หลายประการ ประการแรกพบเด่นชัด คือการไม่แยกถอดเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกดที่ต่างกันอย่างคนละตัวอักษร เพราะอาจจะมองว่าเป็นตัวอักษรไทยตัวเดียวกัน จึงถอดเป็นอักษรอังกฤษตัว

เดียวกันด้วย เช่น ค – k, ช – ch, บ – b, พ – p, ภ – p, ศ – s, ส – s, ล – l, ประการที่สอง คือ ตัวอักษรไทยบางรูปจะมีการถอดเป็นรูปอื่นนอกเหนือจากเกณฑ์เป็นจำนวนมากพอควร เช่น จ ถอดเป็น j, ว ถอดเป็น v, ประการที่สาม คือ ในบางกรณี ผู้ใช้ไม่ได้พิจารณาเฉพาะเสียงอย่างเดียวแต่พิจารณารูปตัวอักษรด้วย ตัวอักษรไทยที่ไม่ออกเสียงในคำนั้นก็มีการถอดเป็นอักษรอังกฤษด้วย เช่น สุทธิพันธุ์ - Suttipanta ในขณะที่บางคำก็พิจารณาเฉพาะเสียง เช่น อุตัยพันธุ์ - Authaiphon

ตารางผลการประเมินความสอดคล้องการถอดอักษรสระไทยเป็นโรมันจากชื่อสกุล

รูปสระ	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน	ข้อมูลจากชื่อบุคคล	จำนวนรูป
อะ	a	a 99.1%	6
ั (สระอะ ลดรูป)	a	a 75.9% u 21.6%	15
อา	a	a 91.9% ar 7.4%	12
รร	a, an	a 65.5% an 17.1% u 6.8% un 5.5%	11
อ่า	am	am 55.5% um 39.1% om 2.5%	7
อิ	i	88.6% # 10.3%	9
อี	i	ee 53.1% i 37.7% e 7.5%	10
อึ	ue	u 56.3% ue 18.8% au 9.4%	7
อื	ue	ue 65.3% eu 6.9% u 5.6%	15
อุ	u	u 80% oo 14.7%	9
อู	u	oo 50.5% u 47.4%	5
เอะ	e	e ea eh (1)	3
เ (สระเอะลดรูป)	e	e 98.7%	2
เอ	e	e 77.5% a 15.7%	7
แอะ	ae	a (2) i (1)	2
แอ	ae	a 53.3% ae 36.4% ea 5.8%	10

รูปสระ	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน	ข้อมูลจากข้อมูลบุคคล	จำนวนรูป
โอะ	o	oh (1)	1
–(สระโอะลดรูป)	o	o 98.9%	8
โอ	o	o 97.9%	6
เออะ	o	or (4) oh (3) o (2)	8
ออ	o	o 89.6% or 6.4%	12
เออะ	oe	-	0
เ (สระเออะลดรูป)	oe	er 50.5% oe 32.7%	17
เออ	oe	er (5) eor (1) ou (1)	3
เอียะ	ia	oea (1)	1
เอีย	ia	ia 37.4% ie 33.6% ea 15.9%	16
เอือะ	uea	-	0
เอือ	uea	ua 53.4% ue 16.1% au 8.1% ... uea (1)	23
อัวะ	ua	-	0
อัว	ua	ua (21) our (4) ou (2)	3
–ว– (สระอัวลดรูป)	ua	ua 70.9% ou 14.9% au 5.7%	11
ไ	ai	ai (60) i (1)	2
ไ	ai	ai 87.2% i 11.8%	4
อัย	ai	ai 99.6%	2
ไอย	ai	ai 95.9% ay 2.7%	3
อาย	ai	ai 73.2% ay 20.7%	7
เอา	ao	ao 76.7% aw 4.1% o 4.1% ou 4.1%	10
อาว	ao	ao (8) aw (3) ow (2)	6
อุย	ui	ui (2) ooy (1) oui (1) ouy (1) uy (1)	5

รูปสระ	เกณฑ์ ราชบัณฑิตยสถาน	ข้อมูลจากชื่อบุคคล	จำนวนรูป
โอ	oi	-	0
ออ	oi	ory (1)	1
เอ	oei	-	0
เอือ	ueai	uern (1)	1
อว	uai	uay (16) ouy (3) auey auy eay uai uy (1)	7
อิ	io	ew (8) iw ue (2) eu iu (1)	5
เอือ	eo	-	0
เอ	eo	-	0
เอือ	aeo	-	0
แอ	aeo	aew 64.6% eaw 13.1% eo 7.1% aw 5.1% aeo 4%	10
เอียว	iao	iew (6) eow (3) iaw (3) ... iao (1)	14
ฤ (ออกเสียง รื), ฤ	rue	ru (16) rue (4) u (2) ler leu lue lur ra re reur (1)	11
ฤ (ออกเสียง ริ)	ri	ri (44) li (5) i(2) er lea (1)	5
ฤ (ออกเสียง เรอ)	roe	rer ler (3) re rir (1)	4
ฤ, ฤ	lue	lue (1)	1

ในส่วนของสระนั้น ก็พบว่ามีสระจำนวนหนึ่งที่ถอดอักษรแตกต่างจากเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน ได้แก่

- สระอะลดรูป พบที่ถอดเป็น u จำนวนหนึ่งด้วย (21.6%) ซึ่งอาจเกิดจากการเทียบเสียงกับคำ เช่น run, fun, buck เป็นต้น ส่วน สระอา พบมีจำนวนหนึ่งถอดเป็น ar (7.4%) แต่ส่วนใหญ่จะถอดเป็น a ตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับ รร ทั้งที่มีตัวสะกดตามและที่ไม่มีตัวสะกดว่านอกจากถอดเป็น a แล้ว ยังพบถอดเป็น u ด้วยจำนวนหนึ่ง
- สระอำ ซึ่งประกอบด้วยเสียง อะ ก็พบว่า นอกจากถอดเป็น am แล้ว ลำดับต่อไปจะถอดเป็น um

- สระ อิ ส่วนใหญ่จะถอดเป็น i แต่ที่พบว่าไม่ถอดเป็นตัวอักษรใด จะเป็นคำที่สระ อิ นั้น ไม่ใช่เสียงสระจริงในคำนั้น เช่น ศักดิ์ สมบัติ เกียรติ
- สระ อี เป็นกรณีที่แตกต่างกันชัดเจน เพราะส่วนใหญ่ (53.1%) ถอดเป็น ee ที่ถอดเป็น i มีเพียง 37.7%
- สระ อี จะนิยมถอดเป็น u มากกว่า ue ส่วนสระ อี แม้ส่วนใหญ่จะถอดเป็น ue แต่ก็พบที่ถอดเป็นรูปแบบอื่นๆ บ้าง เช่น eu, u
- สระอุ และสระอู จะถอดแตกต่างกัน แม้ว่าตามเกณฑ์จะถอดเป็น u เหมือนกัน แต่จากข้อมูล จะนิยมถอดสระอูเป็น oo มากกว่า u
- สระแอ ก็นิยมถอดเป็น a มากกว่า ae ซึ่งอาจมาจากการเทียบเสียงคำเช่น cat, fat, mad ส่วนสระเอะไม่พบข้อมูลที่มากพอจะกล่าวถึง
- สระโอะ สระออ จะไม่เป็นปัญหา เพราะพบว่าถอดเป็น o มากถึง 98-99% สระออ ก็เช่นกัน พบว่าถอดเป็น o เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีบ้างที่เลือกถอดเป็น or
- สระเออะลดรูป นิยมถอดเป็น er มากกว่าถอดตามเกณฑ์เป็น oe
- สระเอีย น่าสนใจว่า นอกจากถอดตามเกณฑ์เป็น ia ยังพบว่าถอดเป็น ie และ ea ในสัดส่วนมากเช่นกัน
- สระเอือจะเป็นสระที่เป็นปัญหาสำหรับผู้ใช้นามากที่สุด เพราะพบถอดตามเกณฑ์เป็น uea เพียงตัวอย่างเดียว กว่าครึ่งหนึ่งที่พบถอดเป็น ua ซึ่งไปซ้ำกับสระอัว นอกนั้นถอดเป็น ue, au
- สระอัว โดยเฉพาะสระอัวลดรูป พบว่าส่วนมากถอดเป็นไปตามเกณฑ์คือ ua แต่ก็ยังมีบ้างที่ถอดเป็น ou, au
- สระไอ ไอ อัย โอย และ อาย พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอะไร จะถอดเป็น ai ตามเกณฑ์ แต่มีข้อสงสัยเกิดว่า สระอาย มีพบถอดเป็น ay มากพอควร (20.7%) อาจชี้ว่าผู้ให้พยายามแยกความสั้นยาวของสระ
- สระเอา อาว ส่วนใหญ่ถอดตามเกณฑ์เป็น ao แต่ก็พบถอดแบบอื่นบ้าง เช่น aw ou o
- ส่วนสระอื่นๆ ที่เหลือ ได้แก่ สระอุย โอย ออย เอย เอื่อย อวย อิว เอี้ยว เอัว และ เอี้ยว นั้นไม่มีข้อมูลมากพอที่จะสรุปได้ใด แต่ก็ยังมีข้อสงสัยเกิดว่า พบที่ถอดตามเกณฑ์น้อยมากหรือไม่เลย

จากข้อมูลที่แจกแจงมา จึงเห็นได้ว่าการถอดรูปสระจะเป็นปัญหามากกว่าการถอดรูปพยัญชนะ ในขณะที่ปัญหาของรูปพยัญชนะส่วนหนึ่งมาจากการพยายามถอดตามรูปโดยไม่ใส่ใจว่าเป็นพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะสะกด ทำให้พยัญชนะบางตัวมีสองทางเลือกใหญ่ๆ เช่น

kh หรือ k, th หรือ t แต่ปัญหาของการถอดสระจำนวนหนึ่งอยู่ที่ไม่รู้ว่ารูปที่ควรจะเป็นอย่างไรแน่ เช่น สระเอือ พบถอดแตกต่างกันถึง 23 แบบ สระเอีย 16 แบบ สระเออลจรูป 17 แบบ สระอือ 16 รูป สระเอียว 14 แบบ และจะเห็นว่าสระหลายตัวที่ไม่มีรูปแบบการถอดเพียง 1-2 รูปแบบ แต่จะมีหลายๆ รูปแบบในสัดส่วนมากพอควร เช่น สระเอือ ua 53.4% ue 16.1% au 8.1%, สระเอีย ia 37.4% ie 33.6% ea 15.9%, สระเอา ao 76.7% aw 4.1% o 4.1% ou 4.1%,

6. สรุปเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน

การถอดอักษรไทยเป็นโรมันเป็นความพยายามเขียนคำภาษาไทย ให้อยู่ในรูปที่ชาวต่างประเทศสามารถอ่านหรือเข้าใจได้ ระบบการถอดอักษรที่เป็นยอดปรารถนานั้น ควรช่วยให้ชาวต่างชาติออกเสียงได้ใกล้เคียงกับที่อ่านในภาษาเดิมและสะท้อนให้เห็นถึงรูปตัวเขียนเดิม แต่ในกรณีของภาษาไทยนั้นเป็นไปได้ยาก จึงมีระบบการถอดอักษรที่ยอมรับเป็นมาตรฐานสากลอยู่ 2 แบบ คือระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถานซึ่งได้ผ่านการรับรองจากสหประชาชาติเพื่อใช้ในการเขียนชื่อภูมิศาสตร์ (UN system 1967/2002) และระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันแบบถอดตัวอักษร (ระบบ ISO11940:1998) เพื่อใช้ในการที่ต้องการคงรูปศัพท์เดิมในภาษาไทยไว้ นอกจากนี้ ก็ยังมีระบบอื่นๆ บางระบบเป็นการเพิ่มเติมระบบของราชบัณฑิตยสถานเพื่อให้เหมาะสมกับงานของตน เช่น ระบบของ ALA-LC ซึ่งใช้เพื่อทำบรรณานุกรมเอกสารหนังสือไทย บางระบบก็ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับงานของตน เช่น งานโบราณคดีจะใช้ระบบแบบศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เพราะสามารถเทียบกับภาษาอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ได้ บางระบบก็มีความสำคัญในปัจจุบันอย่างระบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งใช้กับการเขียนชื่อสกุล ดังจะเห็นได้จากความหลากหลายของการถอดอักษรไทยที่ปรากฏอยู่ในชื่อสกุลไทยปัจจุบัน บางระบบก็สร้างขึ้นโดยเฉพาะเพื่อใช้สอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ เช่น ระบบ Bua Luang WYSIWYS เพราะต้องการระบบที่ครอบคลุมข้อมูลภาษาไทยอย่างครบถ้วน บางระบบก็เป็นการเขียนตามสะดวกของผู้ใช้ เช่น ระบบไทยคาราโอเกะ การเลือกใช้ระบบใดนั้น จึงขึ้นกับงานที่ต้องการใช้ว่าระบบใดเหมาะสมกับงานนั้นมากกว่า การจะประเมินระบบใดใด ก็ต้องพิจารณาด้วยว่าวัตถุประสงค์หลักของระบบนั้นคืออะไร เช่น หากกล่าวว่าระบบของราชบัณฑิตยสถานนั้นไม่เหมาะสม เพราะไม่แสดงความต่างของวรรณยุกต์ ก็ไม่ถูกต้องนัก เพราะระบบที่สร้างนี้ไม่ได้ต้องการใช้สอนให้ชาวต่างชาติเข้าใจภาษาไทย แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เขียนคำไทยโดยเฉพาะชื่อบุคคล ชื่อภูมิศาสตร์ต่างๆ ให้คนต่างชาติทั่วไป เช่น นักท่องเที่ยวสามารถใช้

อ้างอิงได้ หากจะประเมิน ก็ควรต้องพิจารณาประเด็นว่า เมื่อถอดอักษรไทยด้วยระบบนี้แล้ว ได้ก่อให้เกิดความสับสนหรือไม่เป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่

ระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันของราชบัณฑิตยสถานนั้น ไม่มีปัญหาในเรื่องความกำกวมของการถอดอักษร เพราะหากยึดตามหลักเกณฑ์จริงๆ ทุกคำก็สามารถถอดอักษรไทยได้ตรงตามกัน จึงเป็นหลักเกณฑ์ที่สามารถยึดเป็นมาตรฐานร่วมกันได้ หากจะมีปัญหาถอดอักษรคำไทยเป็นโรมันไม่ตรงกัน ก็เป็นเรื่องที่ผู้ถอดอักษรไม่ได้ยึดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดมากกว่า ซึ่งสามารถแก้ไขด้วยการเผยแพร่หลักเกณฑ์ดังกล่าวให้แพร่หลาย อีกทั้งโปรแกรมถอดอักษรไทยเป็นโรมันที่ผู้เขียนพัฒนาและเผยแพร่ก็สามารถใช้เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกแก่บุคคลทั่วไปได้ในระดับหนึ่ง

ปัญหาเรื่องการไม่แยกความสั้นยาวสระ หรือแยกเสียงโอเสียงออออกจากกันก็เป็นเรื่องปลีกย่อย ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการถอดอักษรไทยมีหลายระบบโดยมีวัตถุประสงค์การใช้ต่างกัน ปัญหานี้จึงเป็นเรื่องการขาดความเข้าใจว่าระบบการถอดอักษรไทยเป็นโรมันมีใช้อยู่หลายระบบ จึงสามารถแก้ไขโดยการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจว่าไม่จำเป็นต้องยึดตามระบบของราชบัณฑิตยสถานในทุกกรณี การเลือกใช้ระบบใดเป็นเรื่องความต้องการใช้ของคนแต่ละกลุ่ม หากต้องการทำบรรณานุกรมเอกสารไทยก็ควรใช้ระบบของ ALA-LC ซึ่งเป็นที่ยอมรับของห้องสมุดทั่วโลก หรือหากเป็นข้อบาลีสันสกฤตที่ต้องการถอดใช้เพื่อสื่อถึงคำเดิมในภาษานั้นก็ควรใช้ระบบการถอดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือของศาสตราจารย์ออร์ซเซเดส หากผู้คนมีความเข้าใจความแตกต่างกันกล่าว ก็จะไม่เกิดคำถามว่า ทำไมชื่อทำอากาศยานสุวรรณภูมิจึงไม่ได้เขียนเป็น Suwannaphum แต่ถอดเป็น Suvarnabhumi เพราะเป็นการเลือกถอดคำสันสกฤต และหากผู้คนมีความรู้ความเข้าใจระบบการถอดอักษรไทยแบบต่างๆ ชื่อ สุวรรณภูมิ นี้ก็คงไม่พบว่ามี การเขียนแตกต่างกันอีกหลากหลาย เช่น Suwannaphum, Suvarnaphumi, Suvarnbhumi, Suwannaphoum, Suwannaphoum, Suwanaphum, Suwannaphoom, Suvarnphumi, Suwannaphoom, Suvarnaphum, Suvarnaphum, Suvanaphum, Suwannaphumi, Suwannaphum, Suwannaphum เป็นต้น (จากการค้นผ่าน Google Search เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2548 พบการเขียนชื่อสนามบินสุวรรณภูมิแตกต่างกัน 67 แบบ)

ตอนที่ 3

การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

ในตอนนี้จะกล่าวถึงหลักของการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นไทย ซึ่งเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงระบบเสียงและตัวเขียนในภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้อ่านเข้าใจความแตกต่างระหว่างอักษรวิธีภาษาอังกฤษและภาษาไทยและปัญหาของการทับศัพท์จากภาษาอังกฤษเป็นไทย จากนั้นจะกล่าวถึงการทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน การทับศัพท์ในระบบอื่น เช่น การทับศัพท์ทางการแพทย์ การทับศัพท์ตามหลักภาษาศาสตร์ การถ่ายเสียงภาษาอังกฤษด้วยอักษรไทย และการทับศัพท์โดยยึดหลักการถ่ายเสียง ซึ่งจะได้กล่าวเปรียบเทียบความแตกต่างของการทับศัพท์ที่พบ รวมทั้งจะประเมินการทับศัพท์ที่พบในข้อมูลคำทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานว่าเป็นไปตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานมากน้อยเพียงใด ในส่วนท้าย จะกล่าวถึงปัญหาและข้อถกเถียงในเรื่องการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นไทย

1. การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

เมื่อมีคำใหม่ๆ จากภาษาต่างประเทศเข้ามาในภาษาไทย หลักทั่วไปในการรับเอาคำใหม่ๆ นี้ คือ ต้องสร้างคำในภาษาไทยเพื่อรองรับคำเหล่านั้น ซึ่งเรียกว่า การบัญญัติศัพท์ หลักการบัญญัติศัพท์ที่ยอมรับเป็นมาตรฐานใช้กันมีอยู่ 3 ประการเรียงตามลำดับ คือ (1)ให้นำเอาคำไทยมาใช้แต่ต้องไม่ให้ไขว้เขวกับความหมายเดิม (2) คิดหาคำจากภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งควรเป็นคำที่มีใช้อยู่แล้วในภาษาไทยและออกเสียงได้ง่าย (3) ให้ทับศัพท์จนกว่าจะหาคำที่เหมาะสมได้ (พระยาอนุমানราชชน 2545) กล่าวคือ เราควรใช้คำไทยที่มีอยู่หรือบัญญัติศัพท์เพื่อสื่อความแทนคำนั้นให้ได้มากที่สุด ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ใช้คำไทยที่มีใช้ในความหมายนั้นอยู่แล้ว (liver = ตับ) ใช้วิธีแปลหรือถอดความ (overhead projector = เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ, immunity = ภูมิคุ้มกัน, hyperglycaemia = ภาวะเลือดมีน้ำตาลมาก) สร้างคำใหม่จากคำไทยที่มี (fan = พัดลม) สร้างคำใหม่จากบาลีสันสกฤต (sciences = วิทยาศาสตร์, globalization = โลกาภิวัตน์) แต่การหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารข้ามประเทศข้ามวัฒนธรรมที่มีมากขึ้นและไร้ขีดจำกัด อาจทำให้ไม่สามารถบัญญัติศัพท์ใช้ได้ทัน ดังนั้น การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศจึงเป็นวิธีการเฉพาะหน้าที่ใช้รับมือกับคำต่างประเทศที่เข้ามาในภาษาไทยจนกว่าจะมีคำที่เหมาะสม คำทับศัพท์จึงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และคำทับศัพท์จำนวนไม่น้อย ที่เมื่อใช้กันแพร่หลาย ก็เป็นที่ยอมรับกันมากกว่าศัพท์ที่บัญญัติตามมาทีหลัง

การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อภาษาไทยมาก เพราะภาษาไทยไม่ได้มีวิธีที่แยกเขียนคำทับศัพท์ด้วยวิธีที่ต่างจากคำไทย คำทับศัพท์ยังคงใช้ตัวอักษรไทยชุดเดียวกับคำไทยทั่วไป จึงเป็นปัญหาที่ต้องขบคิดว่า เมื่อคำทับศัพท์ทั้งหลายถูกนำเข้ามาในระบบของภาษาไทยแล้วจะเป็นอย่างไร จะแยกอย่างไรว่าคำนั้นมาจากต่างประเทศหรือเป็นคำไทยเอง ผลกระทบที่เกิดกับระบบอักษรวิธีของไทยจะเป็นอย่างไร เหล่านี้เป็นคำถามที่ต้องพิจารณาอย่างถ่วงถือนี้

แต่ก่อนอื่น เราคงต้องทำความเข้าใจหลักของการทับศัพท์ซึ่งเป็นการถอดอักษรจากภาษาหนึ่งมาสู่อีกภาษาหนึ่งว่ามีกลไกเช่นไร Catford (1965) ได้อธิบายหลักทั่วไปของการถอดอักษรว่าประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ๆ 3 ขั้นตอน คือ

1. แปลงตัวเขียนในภาษาที่หนึ่งเป็นหน่วยเสียงภาษาที่หนึ่ง
2. เทียบหน่วยเสียงในภาษาที่หนึ่งเป็นหน่วยเสียงภาษาที่สอง
3. แปลงหน่วยเสียงภาษาที่สองเป็นตัวเขียนภาษาที่สอง

หลักการที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงการปรับเสียงของคำในภาษาที่หนึ่งให้เข้ากับระบบเสียงในภาษาที่สอง ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติทั่วไป เพราะคนที่ใช้ภาษาที่สองโดยทั่วไปนั้น ไม่อาจออกเสียงทุกเสียงในภาษาที่หนึ่งได้ หากในภาษาที่หนึ่งนั้นมีเสียงที่ไม่ได้ใช้อยู่ในภาษาที่สอง เช่น ในภาษาอังกฤษมีเสียง /ð/ เป็นเสียงพยัญชนะต้นของคำ “the” ซึ่งคนไทยทั่วไปที่ไม่ได้ฝึกหัดออกเสียงภาษาอังกฤษมา จะออกเสียงนี้ไม่ได้ จึงต้องลากเข้าหาเสียงที่ใกล้เคียงเสียงไทยมากที่สุดคือเสียง /d/

นอกจากการเทียบหน่วยเสียงระหว่างสองภาษาแล้ว การเลือกใช้ตัวอักษรในภาษาที่สองก็เป็นประเด็นสำคัญในการถอดอักษร เพราะเสียงๆ เดียวอาจแทนได้ด้วยตัวอักษรมากกว่าหนึ่งตัวอักษรในภาษาที่สอง เช่น เสียงพยัญชนะท้าย /n/ ในภาษาไทย อาจแทนด้วยตัวอักษร น, ณ, ญ, กรณิเช่นนี้ จะเลือกตัวอักษรภาษาที่สองตัวใด ในขณะเดียวกัน เสียงที่มาจากภาษาที่หนึ่งก็อาจจะถ่ายทอดมาจากตัวอักษรที่ต่างกันก็ได้ เช่น /f/ อาจมาจากตัวอักษร f (fork), ff (stuff), ph (physics), หรือ gh (enough) ก็ได้ หากต้องการให้อักษรภาษาที่สองสะท้อนความแตกต่างในภาษาที่หนึ่งด้วยจะทำเช่นไร

จากที่กล่าวมานี้ จึงเห็นได้ว่า การทับศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้เปรียบเทียบระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย ในตอนถัดไป จึงได้นำเสนอความรู้พื้นฐานเรื่องระบบเสียงและตัวเขียนภาษาอังกฤษ แล้วจึงเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาอังกฤษกับภาษาไทย ก่อนที่จะนำเข้าสู่เรื่องหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษต่อไป

2. เสียงและตัวเขียนภาษาอังกฤษ

ในที่นี้จะใช้เสียงภาษาอังกฤษสำเนียงอังกฤษ (British English) เป็นตัวแทนของภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบนี้ ภาษาอังกฤษมีตัวอักษรทั้งหมด 24 ตัว (ไม่แยกตัวพิมพ์เล็กตัวพิมพ์ใหญ่) และมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 24 เสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยว 12 เสียง และหน่วยเสียงสระประสม 8 เสียง (ข้อมูลจาก Gimson 2001) ดังสรุปในตารางข้างล่างนี้

ตารางเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษ (ดัดแปลงจาก Gimson 2001: 149)

	ริม ฝีปาก	ริมฝีปาก- ฟัน	ฟัน	ปุ่ม เหงือก	หลังปุ่ม เหงือก	ปุ่ม เหงือก- เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้น เสียง
ระเบิด	p b			t d		tʃ dʒ	k g	
เสียด แทรก		f v	θ ð	s z		ʃ ʒ		h
นาสิก	m			n			ŋ	
กึ่งสระ	w			l	r	j		

ตารางเสียงสระภาษาอังกฤษ (ดัดแปลงจาก Gimson 2001: 91)

/i:/	bead	/ɔ:/	board	/eɪ/	pay
/ɪ/	bid	/ʊ/	full	/aɪ/	pie
/e/	bed	/u:/	fool	/ɔɪ/	foil
/æ/	bad	/ʌ/	bud	/əʊ/	bode
/ɑ:/	bard	/ɜ:/	bird	/aʊ/	bowed
/ɒ/	bod	/ə/	accept	/ɪə/	beard
				/eə/	bared
				/ʊə/	poor

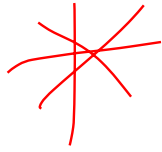
หน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดขึ้นในตำแหน่งพยัญชนะท้ายเท่านั้น คือ /ŋ/ และหน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดขึ้นในตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น คือ /w/, /h/ นอกนั้นสามารถเกิดได้ทั้ง

พยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย นอกจากนี้ พยัญชนะควบกล้ำในภาษาอังกฤษมีได้เป็นจำนวนมาก และมีได้มากถึง 4 หน่วยเสียง ตัวอย่างเช่น ในตำแหน่งพยัญชนะต้นมี /pl/, /pr/, /pj/, /tr/, /tj/, /tw/, /kl/, /kr/, /kj/, /kw/, ..., /spl/, /spr/, /spj/, /str/, /stj/, /skl/, /skr/, /skj/, /skw/ ในตำแหน่งพยัญชนะท้ายมี /pt/, /pθ/, /ps/, /tθ/, /ts/, /kt/, /ks/, ..., /pst/, /tst/, ..., /mpts/, /mpst/, ... (Gimson 2001: 240-243)

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียงในภาษาอังกฤษนั้น หน่วยเสียงหนึ่งอาจเขียนด้วยอักษรต่างกันก็ได้ เช่น /g/ แทนด้วย g (good), gg (egg), gh (ghost), gu (guilt) /f/ แทนด้วย f (fork), ff (stuff), ph (physics), gh (enough) เป็นต้น ความหลากหลายของตัวอักษรที่แทนเสียงเดียวกันนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องคำนึงในการทับศัพท์ ว่าต้องการให้คำทับศัพท์นั้นสะท้อนความแตกต่างของตัวสะกดหรือไม่

3. เปรียบเทียบระบบเสียงภาษาอังกฤษและภาษาไทย

เมื่อเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาอังกฤษกับระบบเสียงภาษาไทย ก็พบว่ามีบางหน่วยเสียงที่ทั้งสองภาษามีร่วมกัน และมีบางหน่วยเสียงในภาษาอังกฤษที่ไม่มีในระบบเสียงภาษาไทย ข้อมูลเหล่านี้จำเป็นสำหรับการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เพราะในการทับศัพท์จะต้องมีการเทียบหน่วยเสียงระหว่างทั้งสองภาษา จากข้อมูลในหัวข้อที่แล้ว จะพบว่าหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษจำนวน 16 หน่วยเสียงที่มีคู่เทียบเสียงในภาษาไทยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีหน่วยเสียงภาษาไทยที่มีลักษณะการออกเสียงเหมือนหรือคล้ายคลึงกับหน่วยเสียงภาษาอังกฤษนั้น และมีหน่วยเสียงพยัญชนะที่ภาษาไทยไม่มีเสียงนั้น 8 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระภาษาอังกฤษ 20 หน่วยเสียงนั้น มีเพียงสามหน่วยเสียงที่ไม่มีคู่เทียบเสียงหรือไม่มีเสียงในภาษาไทยที่ออกเสียงคล้ายคลึงกัน จึงต้องนำเสียงที่คนไทยนิยมออกเสียงสำหรับสระนั้นมาเป็นตัวเทียบแทน ข้อมูลที่นำมาเสนอนี้ ผู้เขียนสรุปโดยอาศัยงานของอุไรรัตน์ (2529) เป็นพื้นฐาน ในส่วนของการเทียบเสียงสระนั้น ในกรณีที่คู่เทียบเสียงสระภาษาไทยอาจเป็นได้ทั้งสระสั้นและสระยาว ซึ่งอุไรรัตน์แจ้งโดยใช้กฎการสับหลัก เช่น ภาษาไทยจะเทียบเป็นเสียงยาวถ้าตามหลังด้วยเสียงพยัญชนะก้อง และจะเทียบเป็นเสียงสั้นเมื่อตามด้วยพยัญชนะไม่ก้อง เป็นต้น ผู้เขียนก็จะเทียบไว้ทั้งสองเสียง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้



ตารางเทียบเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกับเสียงพยัญชนะภาษาไทย

มีคู่เทียบตรง	เสียงอังกฤษ	ตัวอย่าง	เสียงไทย	ตัวอย่าง
ใช่	/b/	big, lamb	/b/	บาน
ใช่	/d/	dog, mad	/d/	ดี
ใช่	/f/	feet, leaf	/f/	ฟัน
ใช่	/s/	sun, pass	/s/	สาม
ใช่	/h/	heat	/h/	ห้าม
ใช่	/m/	make, seem	/m/	มา, ตาม
ใช่	/n/	neat, gone	/n/	นา, ยาน
ใช่	/ŋ/	sing	/ŋ/	งาน, กาง
ใช่	/l/	let, feel	/l/	ลาน
ใช่	/w/	wet	/w/	วาง, กาว
ใช่	/j/	yes, pew	/j/	ยาก, ลาย
ใช่	/p/	post, cheap	/ph/	พาน
		spoon	/p/	ป่า, ลาบ
ใช่	/t/	take, late	/th/	ทาน
		steak	/t/	ตาม, สาด
ใช่	/k/	king, rock	/kh/	คาน
		skin	/k/	กาง, มาก
ใช่	/tʃ/	chain, coach	/ch/	ชาม
ใช่	/r/	road, poor	/r/	ราง
ไม่ใช่	/g/	go, leg	/k/	กาง, มาก
ไม่ใช่	/dʒ/	jar, edge	/c/	จาก
ไม่ใช่	/v/	voice, leave	/w/	วาง, กาว
ไม่ใช่	/θ/	thief, cloth	/th/	ทาน
ไม่ใช่	/ð/	the, with	/d/	ดู
ไม่ใช่	/z/	zoo, rose	/s/	สาม
ไม่ใช่	/ʃ/	sheet, cash	/ch/	ชาม
ไม่ใช่	/ʒ/	genre, rouge	/c/	จาก

ตารางเทียบเสียงสระภาษาอังกฤษกับเสียงสระภาษาไทย

มีคู่เทียบตรง	เสียงอังกฤษ	ตัวอย่าง	เสียงไทย
ใช่	/ɒ/	dock, want	/ɔ/, /ɔ:/
ใช่	/ʌ/	sit, need <u>e</u> d	/i/, /i:/
ใช่	/i:/	tree, sea	/i:/
ใช่	/e/	bed, head	/e/, /e:/
ใช่	/æ/	hand, sat	/ɛ/
ใช่	/ɜ:/	turn, bird	/ɔ:/
ใช่	/ʌ/	cut, son	/a/
ใช่	/ɑ:/	part, hearth	/a:/
ใช่	/ʊ/	wood, full	/u/, /u:/
ใช่	/u:/	food, rude	/u:/
ใช่	/ɔ:/	war, saw	/ɔ:/
ใช่	/aɪ/	die, cry	/aj/, /a:j/
ใช่	/ɔɪ/	boil, toy	/ɔj/
ใช่	/aʊ/	house, cow	/aw/, /a:w/
ใช่	/ɪə/	here, idea	/i:a/
ใช่	/ʊə/	poor, sure	/u:a/
ใช่	/ə/	about, woman	/ə/
ไม่ใช่	/eɪ/	late, day	/e:/
ไม่ใช่	/oʊ/	old, know	/o:/
ไม่ใช่	/eə/	care, air	/ ɛ:/

นอกเหนือจากการเทียบเสียงเป็นเสียงภาษาไทยแล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาในเรื่องการทับศัพท์ คือการเลือกใช้อักษรไทยแทนเสียงที่ได้ โดยหลักสากลของการถอดอักษรจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง คำที่ถอดในภาษาใหม่นั้น ควรจะสะท้อนให้เห็นว่ารูปศัพท์เดิมนั้นเป็นอย่างไร ในกรณีของการทับศัพท์ภาษาอังกฤษนี้ เราได้เห็นแล้วว่า เสียงหนึ่งๆ ในภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็นเสียงพยัญชนะหรือเสียงสระ ถูกแทนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษได้หลายแบบ เช่น /f/ แทนด้วย f (fork), ff (stuff), ph (physics), gh (enough)

/a:/ แทนด้วย a (pass), ar (part), ear (heart), er (sergent), al (palm), au (aunt) ซึ่งต้องพิจารณาว่าในการทับศัพท์เป็นไทยนั้น รูปอักษรเดิมที่แตกต่างกันนั้น จะคงไว้หรือไม่ หากจะคงไว้อักษรไทยอะไรที่ใส่แทนได้ เช่น กรณี /f/ ซึ่งเทียบกับหน่วยเสียงเดียวกันในภาษาไทยนี้ได้ อักษรไทยที่แทนเสียงนี้มี ฟ ฝ จะเพียงพอหรือไม่ และอักษรตัวเดียวกันในภาษาอังกฤษ gh อาจแทนเสียงอื่นได้ด้วย เช่น แทนเสียง /g/ (ghost) ในกรณีเช่นนี้ควรจะถอดอักษรไทยต่างจากที่แทนเสียง /f/ ด้วย gh หรือไม่ และตำแหน่งพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย มีนัยยะสำคัญอะไรหรือไม่ นอกจากนี้ ในกรณีที่ ภาษาไทยไม่สามารถออกเสียงควบกล้ำแบบภาษาอังกฤษได้ เช่น /ts/ (quartz), /mpt/ (prompt) จะใช้วิธีเทียบเสียงให้เข้าระบบภาษาไทยและถอดเป็นอักษรไทยอย่างไร เหล่านี้คือคำถามเบื้องต้นที่ต้องพิจารณาในการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นไทย ซึ่งก็ยังไม่ได้รวมถึงปัญหาเรื่องเสียงวรรณยุกต์ซึ่งถือเป็นหน่วยเสียงในภาษาไทยแต่ไม่เป็นหน่วยเสียงในภาษาอังกฤษ

4. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษของราชบัณฑิตยสถานปีพ.ศ. ๒๕๓๒

หลักเกณฑ์การทับศัพท์ฉบับแรก¹⁹ คือ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องบัญญัติศัพท์ฉบับที่ ๑ ในปี พ.ศ. 2485 หลักข้อแรกคือ “ให้ถอดอักษรในภาษาเดิมพอควรแก่การแสดงที่มาของศัพท์ โดยตัดตัวพยัญชนะที่ไม่จำเป็นออกเสียได้ และให้เขียนในรูปที่จะอ่านได้สะดวกและสนิทในภาษาไทย” จากนั้นเป็นการแจกแจงการถอดอักษรพยัญชนะและสระในภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ อิตาลี สเปน รวมทั้งสิ้น 8 หน้ากระดาษ แต่ก็ดูเหมือนว่าหลักเกณฑ์จะไม่เป็นที่ทราบกันแพร่หลาย หรือไม่ครอบคลุมพอ จึงทำให้แต่ละแห่งแต่ละบุคคล ได้เพิ่มเติมวิธีการทับศัพท์ที่แตกต่างกันอยู่ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของอุไรรัตน์ (2529) ที่ศึกษาการทับศัพท์ที่พบในหนังสือพิมพ์มติชน, สยามรัฐ, ไทยรัฐ, สำนักข่าวไทย, ในงานเขียนของนักแปลสามคน, ในสารคดีราช, ในพจนานุกรมอังกฤษ-ไทยของสอ เสถบุตร, ในพจนานุกรมอังกฤษ-ไทยของมานิจ ชุมสาย นอกจากนี้ ก็มีผู้แสดงความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่น วัฒนา อุดมวงศ์ (2526), อัจฉรา วงศ์โสธร (2526), ภูเก็ต วาจานนท์ (2528), ทะณิน จันทรุพันธ์ (2528) จนกระทั่งปี พ.ศ.2532 จึงมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีให้

¹⁹ ก่อนหน้าประกาศฉบับนี้ มีการกล่าวถึงการทับศัพท์ภาษาต่างประเทศอยู่บ้าง เช่น ในวารสารสยามสมาคม เล่มที่ 26 ปี ค.ศ.1933 (พ.ศ.2476) กล่าวถึง “วิธีการทับศัพท์” ไว้ 2 หน้า โดยแจกแจงตัวอักษรพยัญชนะจากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อิตาลี และลาติน ส่วนของสระนั้นกล่าวเพียงว่า “แล้วแต่สำเนียง”

ยกเลิกประกาศฉบับที่ ๑ และให้ใช้ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ²⁰ ซึ่งมีรายละเอียดเพิ่มเติมเป็นอันมาก (ในส่วนของ การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ นั้น ภายหลังจึงมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีปีพ.ศ.2535) โดยราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปสำหรับใช้กับคำต่างประเทศ ดังนี้

๑. การทับศัพท์ให้ถอดอักษรในภาษาเดิมพอควรแก่การแสดงที่มาของรูปศัพท์คือเมื่อเห็นคำทับศัพท์แล้วสามารถทราบได้ว่ามาจากคำภาษาอังกฤษคำใด และให้เขียนในรูปที่อ่านได้สะดวกในภาษาไทย

๒. การวางหลักเกณฑ์ได้แยกกำหนดหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาต่าง ๆ แต่ละภาษาไปเพราะไม่ใช้การถ่ายเสียงแต่เป็นการถอดอักษร

๓. คำทับศัพท์ที่ใช้กันมานานจนถือเป็นภาษาไทย และปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานแล้ว ให้ใช้ต่อไปตามเดิม เช่น ช็อกโกแลต, ซ็อกโกแลต, เชื้อต, ก๊าซ, แก๊ส ในที่นี้หมายถึงรูปเขียนที่ใช้กันจนติดแล้ว

๔. คำวิสามานยนามที่ใช้กันมานานแล้ว อาจใช้ต่อไปตามเดิม เช่น

Victoria = วิกตอเรีย

Louis = หลุยส์

Cologne = โคโลญ

๕. ศัพท์วิชาการซึ่งใช้เฉพาะกลุ่ม ไม่ใช้ศัพท์ทั่วไป อาจเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ขึ้นตามความจำเป็น

ในส่วนของ การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ราชบัณฑิตยสถานได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์โดยมีสาระสำคัญสองข้อแรก คือการถอดสระตามการออกเสียงภาษาอังกฤษแล้วเทียบกับเสียงสระภาษาไทย และถอดพยัญชนะโดยเทียบกับตารางที่กำหนดให้ ผู้ที่จะทับศัพท์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องจึงต้องรู้ก่อนว่าคำนั้นออกเสียงอย่างไร โดยอาจดูพจนานุกรมภาษาอังกฤษ จากนั้นจึงเปรียบเทียบตัวอักษรต่างๆ ในตารางเทียบเสียงสระ และตารางเทียบพยัญชนะ นอกจากนี้ ยังกำหนดการใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตเพื่อกำกับตัวอักษรที่ไม่สามารถออกเสียงได้ในภาษาไทย และกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ รวมเป็น 16 ข้อ ดังต่อไปนี้

๑. สระ ให้ถอดตามการออกเสียงในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ โดยเทียบเสียงสระภาษาไทยตามตารางเทียบเสียงสระภาษาอังกฤษ

²⁰ ก่อนหน้าประกาศเป็นทางการ ได้มีการเผยแพร่หลักเกณฑ์นี้ในปี พ.ศ.2528 ในรายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์

๒. พยัญชนะ ให้ถอดเป็นพยัญชนะภาษาไทยตามหลักเกณฑ์ในตารางเทียบพยัญชนะภาษาอังกฤษ

๓. การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต ใช้กำกับพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงในภาษาไทยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ พยัญชนะตัวที่ไม่ออกเสียงในภาษาไทยเสียงเดียว ให้ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับไว้ เช่น

horn = ฮอร์น

Windsor = วินด์เซอร์

๓.๒ คำหรือพยางค์ที่ตัวสะกดมีพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงเรียงกันหลายตัว ให้ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาต ไว้บนพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงตัวสุดท้าย แต่เพียงแห่งเดียว เช่น

Okhotsk = โอค็อตสค์

Barents = แบเร็นตส์

๓.๓ คำหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะไม่ออกเสียงอยู่หน้าเสียงตัวสะกด แล้วยังมีพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงตามหลังมาอีก ให้ตัดพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงหน้าตัวสะกดออก และใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตไว้บนพยัญชนะตัวสุดท้าย เช่น

world = เวิลด์ ในที่นี้ตัดพยัญชนะที่ไม่ออกเสียง “r”

quartz = ควอตซ์ ในที่นี้ตัดพยัญชนะที่ไม่ออกเสียง “r”

Johns = จอนส์ ในที่นี้ตัดพยัญชนะที่ไม่ออกเสียง “h”

first = เฟิสต์ ในที่นี้ตัดพยัญชนะที่ไม่ออกเสียง “r”

๔. การใช้ไม้ไต่คู้ ควรใช้ในกรณีต่อไปนี้

๔.๑ เพื่อให้เห็นแตกต่างจากคำไทย เช่น

log = ล็อก ให้ต่างจาก ลอก

๔.๒ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านแยกพยางค์ได้ถูกต้อง เช่น

Okhotsk = โอค็อตสค์

๕. การใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ การเขียนคำทับศัพท์ ไม่ต้องใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ ยกเว้นในกรณีที่คำนั้นมีเสียงซ้ำกับคำไทย จนทำให้เกิดความสับสน อาจใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ได้ เช่น

coke = โค้ก

coma = โคมา

๖. พยัญชนะซ้อน (double letter) คำที่มีพยัญชนะซ้อนเป็นตัวสะกด ถ้าเป็นศัพท์ทั่วไป ให้ตัดออกตัวหนึ่ง เช่น

football = ฟุตบอล

แต่ถ้าเป็นศัพท์ทางวิชาการหรือวิสามานยนามให้เก็บไว้ทั้ง ๒ ตัว โดยใส่เครื่องหมายทับหน้าตัวท้าย เช่น

cell = เซลล์

James Watt = เจมส์ วัตต์

ถ้าพยัญชนะซ้อนอยู่กลางศัพท์ให้ถือว่า พยัญชนะซ้อนตัวแรกเป็นตัวสะกดของพยางค์หน้า และพยัญชนะซ้อนตัวหลัง เป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไป ฉะนั้น การใช้พยัญชนะตัวสะกดและพยัญชนะต้น จะต่างกันตามหลักเกณฑ์การเทียบพยัญชนะ ในตารางข้างท้าย เช่น

pattern = แพตเทิร์น

Missouri = มิสซูรี

broccoli = บรอกโคลี

๗. คำที่ตัวสะกดของพยางค์หน้าออกเสียงเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ตัวต่อไปด้วย ให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๗.๑ ถ้าสระของพยางค์หน้าเป็นเสียงสระอะ ซึ่งเมื่อทับศัพท์ต้องใช้รูปไม้หันอากาศให้ซ้อนพยัญชนะตัวสะกด ของพยางค์หน้า อีกตัวหนึ่งเพื่อให้เป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไป เช่น

couple = คัปเปิล

double = ดับเบิล

๗.๒ ถ้าสระของพยางค์หน้าเป็นสระอื่นที่ไม่ใช่สระอะ ให้ทับศัพท์ตามรูปพยัญชนะภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องซ้อนพยัญชนะ เช่น

California = แคลิฟอร์เนีย แทนที่จะเป็น แคลลิฟอร์เนีย

general = เจเนอรัล แทนที่จะเป็น เจนเนอรัล

๗.๓ ถ้าเป็นคำที่เกิดจากการเติมปัจจัย เช่น -er, -ing, -ic, -y และการทับศัพท์ตามรูปพยัญชนะภาษาอังกฤษดังข้อ ๗.๒ อาจทำให้ออกเสียงผิดไปจากภาษาเดิมมาก ให้ซ้อนพยัญชนะตัวสะกดของพยางค์ต้นอีกหนึ่งเพื่อให้เห็นเค้าคำเดิม เช่น

sweater = สเวตเตอร์

booking = บุกกิง

Snoopy = สนูปปี้

๘. คำประสมที่มีเครื่องหมายยัติภังค์ (hyphen) ให้ทับศัพท์โดยเขียนติดต่อกันไป เช่น

cross-stitch = ครอสสติช

ยกเว้นในกรณีที่เป็นศัพท์ทางวิชาการหรือวิสามานยนาม เช่น

cobalt-60 = โคบอลต์-๖๐

McGraw-Hill = แมกกรอว์-ฮิลล์

๙. คำประสมซึ่งในภาษาอังกฤษเขียนแยกกัน เมื่อทับศัพท์ให้เขียนติดกันไป ไม่ต้องแยกคำตามภาษาเดิม เช่น

calcium carbonate = แคลเซียมคาร์บอเนต

night club = ไนต์คลับ

New Guinea = นิวกินี

๑๐. คำคุณศัพท์ที่มาจากคำนามมีการผสมระหว่างการทับศัพท์กับศัพท์บัญญัติ ซึ่งมีปัญหาว่าจะทับศัพท์ในรูปคำนามหรือคำคุณศัพท์นั้น ให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๑๐.๑ ถ้าคำคุณศัพท์นั้นมีความหมายเหมือนคำนาม หรือหมายความว่า "เป็นของ" หรือ "เป็นเรื่องของ" คำนามนั้น ให้ทับศัพท์ในรูปคำนาม เช่น

hyperbolic curve = (ส่วนโค้ง)ไฮเพอร์โบลา

electronic charge = (ประจุ)อิเล็กตรอน

focal length = (ความยาว)โฟกัส

๑๐.๒ ถ้าคำคุณศัพท์นั้นมีความหมายว่า "เกี่ยวข้องกับ" หรือ "เกี่ยวเนื่องจาก" คำนามนั้น ให้ทับศัพท์ในรูปคำนามโดยใช้คำประกอบ เชิง แบบ อย่าง ทาง ชนิด ระบบ ฯลฯ แล้วแต่ความหมาย เช่น

atomic absorption = (การดูดกลืน)โดยอะตอม

electronic power conversion = (การแปลงผันกำลังเชิง)อิเล็กตรอนิกส์

๑๐.๓ ในกรณีที่การทับศัพท์ในรูปคำนามตามข้อ 10.1 และข้อ 10.2 ทำให้เกิดความหมายกำกวมหรือคลาดเคลื่อน ให้ทับศัพท์ในรูปคำคุณศัพท์ เช่น

sulfuric acid = กรดซัลฟิวริก

feudal system = ระบบฟิวดัล

metric system = ระบบเมตริก

hyperbolic function = ฟังก์ชันไฮเพอร์โบลิก

๑๑. คำคุณศัพท์ที่มาจากชื่อบุคคล ให้ทับศัพท์ตามชื่อของบุคคลนั้น ๆ โดยใช้คำ เช่น ของ แบบ ระบบ ฯลฯ ประกอบตามความหมาย เช่น

Euclidean geometry = เรขาคณิตระบบยูคลิด

Eulerian function = ฟังก์ชันแบบออยเลอร์

Napierian logarithm = ลอการิทึมแบบเนเปียร์

ยกเว้นในกรณีที่คำคุณศัพท์ที่มาจากชื่อบุคคล เป็นชื่อเฉพาะที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในแต่
ละวงการ ซึ่งอาจสังเกตได้จากการที่ในภาษาอังกฤษไม่ได้ใช้อักษรตัวใหญ่ขึ้นต้น ให้ทับศัพท์ใน
รูปคำคุณศัพท์ เช่น

abelian group = กลุ่มอาบีเลียน

๑๒. คำคุณศัพท์เกี่ยวกับชนชาติต่างๆ ให้ทับศัพท์ในรูปคำนามที่เป็นชื่อประเทศ เช่น

Swedish people = คนสวีเดน

Hungarian dance = ระบำฮังการี

ยกเว้นชื่อที่เคยใช้มานานแล้ว ได้แก่

ประเทศเยอรมนี ใช้ว่า ...เยอรมัน เช่น ภาษาเยอรมัน

ประเทศกรีซ ใช้ว่า ...กรีก เช่น เรือกรีก

ประเทศไอร์แลนด์ ใช้ว่า ...ไอริช เช่น ชาวไอริช

ประเทศเนเธอร์แลนด์ ใช้ว่า ...ฮอลันดา เช่น ชาวฮอลันดา หรือ ...ดัตช์ เช่น ภาษา
ดัตช์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ใช้ว่า ...สวิส เช่น ผ้าสวิส

สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ ใช้ว่า ...อังกฤษ เช่น คนอังกฤษ

สหรัฐอเมริกา ใช้ว่า ...อเมริกัน เช่น รถอเมริกัน

สำหรับสหภาพโซเวียต ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำคุณศัพท์ ๒ คำ คือ Soviet...และ
Russian...ใช้ว่า ...โซเวียต และ ...รัสเซีย เช่น

Soviet Style (of architecture) = (สถาปัตยกรรม) แบบโซเวียต

Russian food = อาหารรัสเซีย

๑๓. การวางตำแหน่งคำคุณศัพท์ในคำทับศัพท์ ให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๑๓.๑ คำคุณศัพท์ที่ประกอบคำนามที่เป็นภาษาไทย หรือเป็นคำทับศัพท์ แต่ได้ใช้ใน
ภาษาไทยมาจนถือเป็นคำไทยแล้ว ให้วางคำคุณศัพท์ไว้หลังคำนาม เช่น

cosmic ray = (รังสี)คอสมิก

gross ton = (ตัน)กรอส

๑๓.๒ ถ้าทั้งคำคุณศัพท์และคำนามเป็นคำทับศัพท์ที่ยังไม่ถือเป็นคำไทย ให้ทับ
ศัพท์ตรงตามศัพท์เดิม เช่น

Arctic Circle = อาร์กติกเซอร์เคิล

adrenal cortex = อะดรีนัลคอร์เทกซ์

๑๓.๓ ถ้าต้องการเน้นว่าคำนามนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายและคำคุณศัพท์ที่ประกอบเป็นชนิดหนึ่งของคำนามนั้น อาจทับศัพท์โดยใช้คำประกอบ แบบ ชนิด ระบบ ฯลฯ มาแทรกไว้ระหว่างคำนามกับคำคุณศัพท์ เช่น

normal matrix = เมทริกซ์แบบนอร์แมล

thermosetting plastic = พลาสติกชนิดเทอร์โมเซตติง

๑๔. ค่าย่อ ให้เขียนชื่อตัวอักษรนั้น ๆ ลงเป็นภาษาไทย ดังนี้

A = เอ B = บี C = ซี

D = ดี E = อี F = เอฟ

G = จี H = เอช I = ไอ

J = เจ K = เค L = แอล

M = เอ็ม N = เอ็น O = โอ

P = พี Q = คิว R = อาร์

S = เอส T = ที U = ยู

V = วี W = ดับเบิลยู X = เอกซ์

Y = วาย Z = แซด

และให้เขียนโดยไม่ต้องใส่จุดและไม่เว้นช่องไฟตามภาษาต้นฉบับ เช่น

BBC = บีบีซี

F.B.I = เอฟบีไอ

DDT = ดีดีที

๑๕. คำทับศัพท์ที่ผูกขึ้นจากตัวย่อ ซึ่งอ่านออกเสียงได้เสมือนคำคำหนึ่ง มิได้ออกเสียงเรียงตัวอักษร ให้เขียนตามเสียงที่ออกและไม่ต้องใส่จุด เช่น

USIS = ยูซิส

UNESCO = ยูเนสโก

ASEAN = อาเซียน

๑๖. ตัวย่อชื่อบุคคล ให้เขียนโดยใส่จุด และเว้นช่องไฟระหว่างชื่อกับนามสกุลตามภาษาต้นฉบับ เช่น

D.N. Smith = ดี.เอ็น. สมิท

G.H.D. Cold = จี.เอช.ดี. โคลด์

ตารางเทียบเสียงสระภาษาอังกฤษตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ.2532

สระ	ใช้	ตัวอย่าง		
A				
a	แอ	badminton	=	แบดมินตัน
	อะ	aluminium	=	อะลูมิเนียม
	อา	Chicago	=	ชิคาโก
	เอ	Asia	=	เอเซีย
	ออ	football	=	ฟุตบอล
ar	แอ	arrow	=	แอร์โร่
	อา	bar	=	บาร์
	ออ	ward	=	วอร์ด
	เออ	Edward	=	เอดเวิร์ด
are	แอ	mare	=	แมร์
	หมายเหตุ ยกเว้น are (verb to be) ใช้อาร์			
aa	อา	bazaar	=	บาซาร์
	แอ	Aaron	=	แอรอน
ae	อี	Aegean	=	อีเจียน
	แอ	aerosphere	=	แอโรสเฟียร์
	เอ	sundae	=	ซันเด
aea	เอีย	Judaea	=	จูเดีย
aer	เออ	kaersutite	=	เคอร์ซูไทต์
ai	เอ	Spain	=	สเปน
	ไ	Cairo	=	ไคโร
air	แอ	Bel Air	=	เบลแอร์
ao	เอา	Mindanao	=	มินดาเนา
au	อา	laugh	=	ลาฟ
	ออ	Augusta	=	ออกัสตา
	เอา	Bissau	=	บิสเซา
	โอ	Auger	=	โอเจอร์

สระ	ใช้	ตัวอย่าง		
	แ	Laughlin	=	แลฟลิน
aw	อ	lawerence	=	ลอร์เรนซ์
ay	เ	Malay	=	มาเลย์
ayr	แ	Ayrshire	=	แอร์เชอร์
E				
e	อี	Sweden	=	สวีเดน
	เอ	Lebanon	=	เลบานอน
	อิ	electronics	=	อิเล็กทรอนิกส์
	เอะ	Mexico	=	เม็กซิโก
er	เออ	Canberra	=	แคนเบอร์รา
	อา	Clerk	=	คลาร์ก
ere	เอีย	cashmere	=	แคชเมียร์
ea	อี	Guinea	=	กินี
	เอ	Dead Sea	=	เดดซี
	เอีย	Caribbean	=	แคริบเบียน
ear	แ	Bear	=	แบร์
	เอีย	gear	=	เกียร์
	อา	Heart	=	ฮार्ट
	เออ	Pearl Harbour	=	เพิร์ลฮาร์เบอร์
eau	โอ	Beaufort	=	โบฟอร์ต
	อิว	Beauty	=	บิวตี้
ee	อี	Greenwich	=	กรีนนิช
eer	เอีย	beer	=	เบียร์
ei	อี	Neit	=	นีล
	ไ	Einsteinium	=	ไอน์สไตเนียม
	เอ	Beirut	=	เบรุต
eir	แ	heir	=	แฮร์
	เอีย	Peirse	=	เพียร์ส

สระ	ใช้	ตัวอย่าง		
	เออ	peirce	=	เพิร์ช
eo	อี	people	=	พีเพิล
	เอ	Leominster	=	เลมินสเตอร์
	เอีย	Napoleon	=	นะโปเลียน
	เอียว	Borneo	=	บอร์เนียว
eu	โอ	Seoul	=	โซล
eu	อิว	leukemia	=	ลิวคีเมีย
	ยุ	Europe	=	ยุโรป
	ยู	Euphrates	=	ยูเฟรทีส
	เอีย	oleum	=	โอเลียม
	อุ	Reuben	=	รูเบน
eur	เออ	fleur-de-lis	=	เฟลอร์เดอลีส
ew	อิว	New York	=	นิวยอร์ก
	โอ	sew	=	โซว์
	อุ	Andrew	=	แอนดรูว์
ey	เอ	Yardley	=	ยาร์ดเลย์
	อี	key	=	คีย์
I				
i	อิ	King	=	คิง
	อี	ski	=	สกี
	ไ	Liberia	=	ไลบีเรีย
ir	เออ	zircon	=	เซอร์คอน
	อี	Pamir	=	ปามิร์
ire	ไ	Ireland	=	ไอร์แลนด์
	เออ, เอีย	Hampshire	=	แฮมป์เชอร์, แฮมป์เชียร์
ia	เอีย	India	=	อินเดีย
ie	อี	riebeckite	=	รีเบกไกต์
	เอีย	Soviet	=	โซเวียต

สระ	ใช้	ตัวอย่าง		
	อาย	pie	=	พาย
	ไ	necktie	=	เนกไท
ier	เอีย	glacier	=	เกลเชียร์
iew	อิว	view	=	วิว
ion	เอียน	Union	=	ยูเนียน
	อัน	lotion	=	โลชั่น
iu	เอีย	aluminium	=	อะลูมิเนียม
O				
o	โอ	Cairo	=	ไคโร
	ออ	Tom	=	ทอม
	อะ	Washington	=	วอชิงตัน
	อุ	Today	=	ทูเดย์
or	ออ	corruption	=	คอร์รัปชัน
	เออ	Windsor	=	วินด์เซอร์
ore	ออ	Thomas More	=	ทอมัส มอร์
	โอ	Ben More	=	เบนมอร์
oa	ออ	Broadway	=	บรอดเวย์
	โอ	Oakland	=	โอกแลนด์
	อัว	Samoa	=	ซามัว
oar	ออ	board	=	บอร์ด
oe	โอ	Joe	=	โจ
	อุ	Shoemaker	=	ชูเมกเกอร์
	เออ	goethite	=	เกอไทต์
	อี	Phoenix	=	ฟีนิกซ์
oer	เออ	oerlikon	=	เออร์ลิคอน
oi	ออย	thyroid	=	ไทรอยด์
	อัว	chamois	=	ชามัวส์
oo	อุ	foot	=	ฟุต

สระ	ใช้	ตัวอย่าง	
	อู	wood	= วูด
	อะ	Bloodsworth	= บลัดส์เวิร์ท
oor	อัว	Moor	= มัวร์
	ออ	door	= ดอร์
	โอ	Doorn	= โดร์น
ou	เอา	counter	= เคาน์เตอร์
	อาว	ground	= กราวนด์
	โอ	Boulder	= โบลเดอร์
	อะ	thermocouple	= เทอร์โมคัปเปิล
	ออ	Gough	= กอฟ
	อุ	soup	= ซุป
	อู	Vancouver	= แวนคูเวอร์
our	ออ	bournonite	= บอร์โนไนต์
	เออ	Melbourne	= เมลเบิร์น
	อัว	tour	= ทัวร์
	โอ	Mourne	= โมร์น
ow	โอ	bowling	= โบว์ลิง
	เอา	Cowpens	= เคอร์เพนส์
	อาว	townhouse	= ทาวน์เฮาส์
	อู	Cowper	= คูว์เปอร์
oy	ออย	Lloyd	= ลอยด์
U			
u	อะ	Hungary	= ฮังการี
	อิว	Cuba	= คิวบา
	อุ	Lilliput	= ลิลลิพุต
	อู	Kuwait	= คูเวต
	ยู	Uranium	= ยูเรเนียม
	อิ	busy	= บิชี

สระ	ใช้	ตัวอย่าง		
ur	เออ	hurricane	=	เฮอริเคน
ure	อัว	Sure	=	ชัวร์
	เออ	lecture	=	เลกเชอร์
	เอี้ยว	Pure	=	เพียวร์
ua	อัว	Guadalupe	=	กัวดาลูป
ue	อิว	Tuesday	=	ทิวส์เดย์
	อุ	wuestite	=	วูสไทต์
ui	อุ	fruit	=	ฟรุ๊ต
	อุ	juice	=	จูซ
	อิ	circuit	=	เซอร์คิต
	ไอ	Ruislip Northwood	=	ไรสลิปนอร์ทวูด
uir	อิว	Muir	=	มิวร์
uy	ไอ	Schuyler	=	สไกลเลอร์
	อาย	Guy	=	กาย
Y				
y	อิ	Odyssey	=	โอดิสซีย์
	อี	Syria	=	ซีเรีย
	ไอ	cyclone	=	ไซโคลน
ye	ไอ	rye	=	ไรย์
yr	เออ	Myrna	=	เมอร์นา

ตารางเทียบพยัญชนะภาษาอังกฤษเป็นไทยตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ.2532

พยัญชนะ		พยัญชนะต้น		ตัวสะกดและตัวการันต์
ภาษาอังกฤษ	ใช้	ตัวอย่าง	ใช้	ตัวอย่าง
b	บ	base = เบส	บ	Gibb = กิบบ์
c+a	ค	cat = แคต	ก	cubic = คิวบิก
+o		cone = โคน		
+u		Cuba = คิวบา		
+r		crown = คราวน์		
+l		Cleo = คลีโอ		
c+e	ช	cell = เซลล์	ช	Greece = กรีซ
+i		cigar = ซิการ์		
+y		cyclone = ไซโคลน		
c (เสียง ช)	ช	glacier = เกลเชียร์	-	-
หมายเหตุ คำที่พยางค์สุดท้ายเป็น ca, co และ cer (ที่ออกเสียงเกอร์) ซึ่งไทยเรานิยมใช้เสียง ก ให้ใช้ ก				
		ตัวอย่าง		
		America = อเมริกา		
		disco = ดิสโก		
		soccer = ซอกเกอร์		
ch (เสียง ช)	ช	Chicago = ชิคาโก	ช	Beach = บีช
ch (เสียง ค)	ค	Chios = คิโอส	ก	Angioch = แอนติออก
-ck			ก	Brunswick = บรันสวิก
หมายเหตุ ck เมื่อเป็นตัวสะกดและพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไปให้ใช้ กก เช่น Rocky = รอกกี, locket = ล็อกเกต				
d	ด	dextrin = เดกซ์ทรีน	ด	Dead Sea = เดดซี
f	ฟ	Fox = ฟอกซ์	ฟ	Clifton = คลิฟตัน
g+e	จ	gestagen = เจสตาเจน	จ	rouge = รูจ
+i		engineer = เอนจิเนียร์		
+y		gyro = ไจโร		

พยัญชนะ		พยัญชนะต้น		ตัวสะกดและตัวการ์นต์
ภาษาอังกฤษ	ใช้	ตัวอย่าง	ใช้	ตัวอย่าง
g+a	ก	galaxy = กาแล็กซี	ก	magnesium = แมกนีเซียม
+e		forget-me-not = ฟอริเกตมี นอต		
+i		gift = กิฟต์		
+o		golf = กอล์ฟ		
+u		gulf = กัลฟ์		
+l		Gladstone = แกลดสโตน		
+r		grand = แกรนด์		
gh	ก	ghetto = เกตโต	ฟ	Gough = กอฟ
			ก	Pittsburgh = พิตส์เบิร์ก
gh (ไม่ออกเสียง)	-		-	Hugh = ฮิว
gn (g ไม่ออกเสียง)	น	gneiss = ไนส์	น	design = ดีไซน์
หมายเหตุ gn ถ้าเป็นตัวสะกดและพยัญชนะต้นของพยางค์ถัดไป แล้วออกเสียง /ก/ ใช้ นญ เช่น Bologna = โบโลนญา Cognac = คอนญัก				
gu (เสียง กว)	กว	penguin = เพนกวิน		
gu (เสียง ก)	ก	Guildford = กิลด์ฟอร์ด	ก	league = ลีก
h	ฮ	Haematite = ฮีมาไทต์		
h (ไม่ออกเสียง)	-	honour = ฮอเนอร์	ห	John = จอห์น
j	จ	Jim = จิม		
k	ค	Kansas = แคนซัส	ก	York = ยอร์ก
k (เมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์สุดท้าย)	ก	bunker = บังเกอร์ market = มาร์เกต Yankee = แยกกี		
kh	ค	khartoum = คาร์ตูม	ก	Sikh = ซิก

พยัญชนะ		พยัญชนะต้น		ตัวสะกดและตัวการ์นต์
ภาษาอังกฤษ	ใช้	ตัวอย่าง	ใช้	ตัวอย่าง
l	ล	locket = ล็อกเกต	ล	Shell = เชลล์
m	ม	micro = ไมโคร	ม	Tom = ทอม
n	น	nucleus = นิวเคลียส	น	cyclone = ไซโคลน
หมายเหตุ n เมื่อเป็นตัวสะกดและมีพยัญชนะ c ch g k qu ฯลฯ ตามแล้วทำให้เสียง n ที่เป็นตัวสะกดออกเสียงเป็น ง ให้ถอด n เป็น ง เช่น Anglo-Saxon = แองโกลแซกซัน function = ฟังก์ชัน Parenchyma = พาเรงคิมา Frank = แฟรงก์				
p	พ	paraola = พาราโบล่า	ป	capsule = แคปซูล
หมายเหตุ p เมื่อเป็นพยัญชนะต้นให้ใช้ พ โดยตลอด ยกเว้นกลุ่มพยัญชนะบางกลุ่มที่ไทย นิยมใช้เสียง ป ให้ใช้ ป ดังนี้ super-, -pa, -pean, -per, -pia, -pic, -ping, -pion, -po, -pus และ -py				
		ตัวอย่าง		
		superman = ซูเปอร์แมน		
		Europa = ยูโรปา		
		bumper = บัมเปอร์		
		topic = ทอปิก		
		shopping = ชอปปีง		
		hippy = ฮิปปี		
		hippo = ฮิปโป		
		olympus = โอลิมปัส		
ph	ฟ	phosphorous = ฟอสฟอรัส	ฟ	graph = กราฟ
q	ก	Qatar = กาตาร์	ก	Iraq = อิรัก
qu (ออกเสียงคว)	คว	Quebec = คิวเบก	-	-
qu (ออกเสียงค)	ค	Liquor = ลิเคอร์	ก	Mozambique = โมซัมบิก
r	ร	radium = เรเดียม	ร	barley = บาร์เลย์
rh	ร	rhodonite = โรโดไนต์	ห	myrrh = เมอร์ห์

พยัญชนะ		พยัญชนะต้น		ตัวสะกดและตัวการันต์
ภาษาอังกฤษ	ใช้	ตัวอย่าง	ใช้	ตัวอย่าง
		murrha = เมอร์รา		
s (+ สระ)	ซ	silicon = ซิลิคอน	ส	Lagos = ลากอส
(+พยัญชนะ)	ส	Sweden = สวีเดน	-	-
(เสียง ซ)	ซ	Asia = เอเชีย	-	-
son (อยู่ท้าย ชื่อ)	สัน	Johnson = จอห์นสัน		
's	-	-	ส์	King's Cup = คิงส์คัพ
sc (เสียง ซ)	ซ	scene = ซีน		
(เสียง สก)	สก	screw = สกรู	สก	disc = ดิสก์
sch (เสียง ซ)	ซ	scheelite = ซีไลต์		
(เสียง ซ)	ซ	schism = ซิชึม		
(เสียง สก)	สก	school = สกูล		
sh	ซ	shamal = ชามาล	ซ	harsh = ฮาร์ช
sk	สก	skyros = สกีรอส	สก	task = ทาสก์
sm	-	-	ซึม	protoplasm = โพรโทพลาซึม
sp	สป	spray = สเปรย์		
		spore = สปอร์		
st	สต	Stanford = สแตนฟอร์ด		
		strip = สตรีป		
หมายเหตุ sc sk sp และ st ที่ถอดเป็น สก, สก, สป, และ สต ตามลำดับ ถ้า s อยู่กลางศัพท์ และเป็นตัวสะกดของพยางค์หน้า ให้ถอด c k p และ t นั้น เป็น ค ค พ และ ท เช่น				
		Wisconsin = วิสคอนซิน		
		Muskegon = มัสคีกัน		
		asparagus = แอสพารากัส		
		distemper = ดิสเทมเปอร์		

พยัญชนะ		พยัญชนะต้น		ตัวสะกดและตัวการันต์
ภาษาอังกฤษ	ใช้	ตัวอย่าง	ใช้	ตัวอย่าง
t	ท	Tasmania = แทสมเนีย	ต	Kuwait = คูเวต
		trombone = ทรอมโบน		
หมายเหตุ t เมื่อเป็นพยัญชนะต้น ใช้ ท โดยตลอด ยกเว้นกลุ่มพยัญชนะบางกลุ่มที่ไทยเรานิยมใช้เสียง ต ให้ใช้ ต ดังนี้ anti-, auto-, inter-, multi-, photo-, ta-, -ter, -ti, -tic, -ting, -tis, -to, -ton, - tor, -tre, - tum, -tus และ -ty เช่น				
		antibody = แอนติบอดี		
		intercom = อินเตอร์คอม		
		computer = คอมพิวเตอร์		
		quantum = ควอนตัม		
		zygomata = ไชโกมาตา		
th	ท	thorium = ทอเรียม	ท	zenith = เซนิต
thm	-	-	ทิม	biorhythm = ไบโอริทึม
				logarithm = ลอการิทึม
ti (เสียง ช)	ช	nation = เนชั่น	-	
		strontium = สตรอนเชียม		
v	ว	volt = โวลต์	ฟ	love = เลิฟ
(เมื่อเป็น ตัวสะกด				perovskite = เพอโรฟสไกต์
ของพยางค์ ต้นและ				
เป็นตัวนำของ พยางค์				
ต่อไปด้วย)	-	-	ฟว	Livingstone = ลิฟวิงสโตน
w	ว	Wales = เวลส์	ว	cowboy = คาวบอย
wh (เสียง ว)	ว	White = ไวต์	-	-
wh (เสียง ฮ)	ฮ	Whewell = ฮิวเวลล์		
x	ช	Xenon = ซีโนน	กช	boxer = บอกเซอร์

พยัญชนะ		พยัญชนะต้น		ตัวสะกดและตัวการันต์
ภาษาอังกฤษ	ใช้	ตัวอย่าง	ใช้	ตัวอย่าง
				oxford = ออกซฟอร์ด
				onyx = โอนิกซ์
y	ย	Yale = เยล	ย	key = คีย์
z	ซ	zone = โซน	ซ	Vaduz = วาดูซ

หมายเหตุ

๑. คำหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นหลายตัว และตัวหน้าไม่ออกเสียง เมื่อเขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทย ไม่ต้องใส่พยัญชนะตัวที่ไม่ออกเสียง เช่น

gnat = แนต
knight = ไนต์
psycho = ไซโค
pneumonia = นิวมอนี

๒. วิสามานยนาม ที่ในภาษาอังกฤษออกเสียงเฉพาะพิเศษนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในตาราง ให้ถอดตามการออกเสียง เช่น

Worcester = วูสเตอร์
Marble Arch = มาร์บะลาซ

เกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานนี้ จะมีรายละเอียดค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับประกาศฉบับแรก ประเด็นที่น่าสนใจในหลักเกณฑ์การทับศัพท์ระบบนี้ ได้แก่

1. ในระบบนี้ การเทียบเสียงระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยเป็นปัจจัยพื้นฐาน ผู้ใช้ต้องรู้ก่อนว่าคำภาษาอังกฤษนั้นออกเสียงอย่างไร ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษ

2. ในส่วนของสระจะยึดตามเสียงที่เทียบได้ ยกเว้นกรณีที่เป็นเสียง /ə/ ของพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก จะถอดโดยถือเสมือนว่าพยางค์นั้นออกเสียงหนัก ไม่ได้ถอดเป็นเสียงเออะ เช่น badminton /bædmɪntən/ ถอดเป็น แบดมินตัน, careless /keələs/ ถอดเป็น แคร้เลส, column /kɒləm/ ถอดเป็น คอลัมน์

3. ในส่วนของพยัญชนะจะเลือกใช้อักษรกลางและอักษรต่ำไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกับเสียงภาษาอังกฤษนั้น ไม่นำเสียงสูงมาใช้ยกเว้น ส ที่ยอมให้ใช้เมื่อเป็นอักษรนำ (สวีเดน, สกรู) หรือเป็นพยัญชนะสะกด (ลากอส, ดิสก์) การใช้อักษรกลางหรือต่ำนี้มีความเหมาะสม

มากกว่าการใช้อักษรสูงเพราะพยัญชนะต้นนี้มีผลต่อเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทย เช่น superman ถอดเป็น ซูเปอร์แมน ย่อมเหมาะกว่าถอดเป็น สูเปอร์แมน

4. เสียงพยัญชนะที่ภาษาอังกฤษไม่มีคู่เทียบเสียงภาษาไทย ก็จะถูกนำเข้าเสียงไทยและอาจถอดด้วยตัวอักษรเดียวกับเสียงอื่นๆ ได้ เช่น /z/ ลากเข้าเสียง /s/ ในภาษาไทยและถอดด้วยตัวอักษร ซ ซึ่งเป็นตัวเดียวกับที่ใช้ถอดเสียง /s/ ในภาษาอังกฤษด้วย (zone = โซน, silicon = ซิลิคอน), /θ/ ลากเข้าเสียง /th/ ในภาษาไทยและถอดด้วยตัวอักษร ท เหมือนเสียง /t/ ในภาษาอังกฤษที่เทียบ กับ /t/-/th/ ในภาษาไทย (thin - ทิน), หรือแม้แต่ /ð/ ที่ควรลากเข้าเสียง /d/ แต่เนื่องจากภาษาอังกฤษเขียนด้วย th เสมอและภาษาไทยก็ไม่แยกความต่างระหว่าง /θ/ และ /ð/ จึงถอดด้วย ท เหมือนกัน (leather = เลเทอร์)

5. ในบางกรณี แม้ภาษาอังกฤษใช้เสียงเดียวกัน แต่เขียนต่างกัน เมื่อถอดเป็นอักษรไทยอาจใช้อักษรต่างกันก็ได้ เช่น เสียง /ʃ/ ในคำต่อไปนี้ sugar = ชูการ์, sheet = ชีท เป็นต้น แต่ในบางกรณี พยัญชนะมีเสียงเดียวกันแต่เขียนต่างกัน เมื่อถอดเป็นอักษรไทยใช้อักษรเดียวกัน เช่น f และ ph ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น /f/ จะถอดเป็น ฟ ทั้งคู่ (fox = ฟอกซ์, phosphorous = ฟอสฟอรัส), f และ gh ที่แทนเสียงพยัญชนะสะกด /f/ ก็จะถูกถอดเป็น ฟ ทั้งคู่ (roof = รูฟ, graph = กราฟ), c และ k ที่แทนเสียงเดียวกัน /k/ ในภาษาอังกฤษ จะถอดเป็น ค เหมือนกัน (car = คาร์, key = คีย์)

6. ในส่วนของพยัญชนะสะกด จะปรับให้เข้ากับเสียงพยัญชนะสะกดในภาษาไทย บางมาตราใช้ตัวสะกดเดียว เช่น แม่กก (ก) บางมาตราใช้ตัวสะกดมากกว่าหนึ่ง เช่น แม่กบ (ใช้ บ ป ฟ) แม่กด (ใช้ ด ต ท จ ช ซ ส) การใช้รูปตัวสะกดที่ต่างกัน ทำให้สามารถแยกความต่างของเสียงเดิมในภาษาอังกฤษได้ เช่น ในมาตราแม่กด แต่ละเสียงในภาษาอังกฤษจะถอดเป็นอักษรไทยต่างกัน ได้แก่ /t/ (Kuwait = คูเวต), /d/ (dead = เดด), /θ/ (zenith = เซนิท), /ʒ/ (rouge = รุจ), /ʃ/ (beach = บีช), /s/ (goose = กูส) ในมาตราแม่กบ ได้แก่ /b/ (rib = รีบ), /p/ (lip = ลิป), /f/ (roof = รูฟ) ในกรณีแม่กนนั้น แม้ว่าภาษาอังกฤษมีเสียง /k/ และ /g/ ซึ่งเราจะเทียบเป็นเสียง /k/ ในภาษาไทยทั้งสองเสียง จึงเลือกแทนด้วยอักษร ก เหมือนกัน แต่ตัวสะกดภาษาอังกฤษอาจเขียนต่างกันก็ได้ เช่น /k/ cubic, quick, /g/ dog การถอดตัวสะกดเป็น ก เพียงตัวเดียว จึงไม่สะท้อนความต่างที่อยู่ในภาษาอังกฤษ

7. ในกรณีที่เสียงพยัญชนะประสมที่คนไทยออกเสียงไม่ได้ เกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตที่ตัวอักษรที่ไม่ออกเสียงในภาษาไทย เช่น Okhotsk = โอค็อตสค์, Barents = แบเร็นตส์ เพราะคนไทยจะออกเสียงพยัญชนะสะกดตัวแรกเท่านั้น ในกรณีพยัญชนะประสมที่เป็นพยัญชนะต้นนั้น ส่วนมากภาษาไทยจะออกเสียงได้แบบอักษรนำ เช่น stick = สติก, sweater = สเวตเตอร์ แต่ในกรณีเป็นพยัญชนะ

ประสมที่ไม่มีในภาษาไทยก็จะลากเข้าเสียงพยัญชนะเดี่ยวและไม่ถอดพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงนั้น เช่น pneumonia /nju:məʊniə/ = นิวมอนเนีย

8. ในระบบนี้จะไม่ใช่เครื่องหมายวรรณยุกต์ จะใส่เฉพาะกรณีจำเป็นที่คำทับศัพท์นั้นอาจสับสนกับคำไทย เช่น coma = โคมา, coke = โค้ก เพราะถือว่าภาษาอังกฤษไม่มีวรรณยุกต์จึงไม่ต้องแสดงในคำไทย แต่ถึงกระนั้น ก็มีผู้ให้ความเห็นในเชิงว่าทำให้อ่านออกเสียงไม่เป็นไปตามระบบอักษรวิธีภาษาไทย (ภูเก็ต วาจนนท์ 2528, วัฒนา อุดมวงศ์ 2526, กาญจนา นาคสกุล 2548) เช่น เขียน คอมพิวเตอร์ แต่อ่าน [คอม-พิวเตอร์] เขียน พลัสเตอร์ แต่อ่าน [พลัด-สเตอร์] เขียน คาร์บอนेट แต่อ่าน [คา-บอน-เหนด] คือ ผู้ที่จะอ่านคำเหล่านี้ได้ถูกต้อง คือ ผู้ที่รู้คำเดิมในภาษาอังกฤษอ่านอย่างไร เพราะถ้าอ่านแบบหลักภาษาไทยแล้วจะเป็นอีกแบบ ปัญหาที่ควรพิจารณาคือ การเพิ่มคำทับศัพท์มาในภาษาไทยมากขึ้นเรื่อยๆ จะส่งผลต่อความเข้าใจหลักการอ่านออกเสียงภาษาไทยหรือไม่ ภาษาไทยก็อาจมีคำยักเว้นที่ไม่ได้ออกเสียงตามหลักอักษรวิธีภาษาไทยมากขึ้น หากคิดว่า ก็เป็นเรื่องยักเว้นเฉพาะคำที่เป็นภาษาต่างประเทศ แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่า คำต่างๆ เหล่านี้ เมื่อทับศัพท์ใช้กันไปเป็นเวลานาน จะแยกออกจากคำไทยอย่างไร ซึ่งก็มีคำต่างประเทศจำนวนมากที่รับเข้ามาในภาษาไทยจนมองเป็นคำไทยไปแล้ว จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องการการถกเถียงอย่างกว้างขวาง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ระบบของราชบัณฑิตยสถานเป็นระบบที่ได้วางหลักเกณฑ์ต่างๆ ไว้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่มีผู้ให้ความเห็นเพิ่มเติม นอกจากเรื่องของการใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ ก็มีเรื่องของการสืบทอดคำเดิม ซึ่งเป็นประเด็นที่ทางการแพทย์ให้ความสำคัญมาก และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทางการแพทย์ได้วางหลักการทับศัพท์ที่แตกต่างออกไป ดังจะกล่าวในตอนต่อไป

5. การทับศัพท์ภาษาอังกฤษระบบอื่นๆ

นอกเหนือจากการทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานแล้ว ยังมีการทับศัพท์ภาษาอังกฤษในระบบอื่นๆ ได้แก่ การทับศัพท์ทางการแพทย์ ซึ่งเป็นการทับศัพท์ในวิชาชีพและทางราชบัณฑิตยสถานก็รับรองให้มีได้ตามความจำเป็นในวิชาชีพนั้น การทับศัพท์ตามหลักภาษาศาสตร์ซึ่งอุไรรัตน์ได้เสนอไว้ในปี พ.ศ. 2529 การทับศัพท์แบบถ่ายเสียงเป็นภาษาไทยตามแบบที่วัฒนา อุดมวงศ์เสนอในปี พ.ศ. 2526

5.1 การทับศัพท์ทางการแพทย์

บุคคลที่มีความสำคัญต่อการทับศัพท์ทางการแพทย์ คือ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อวย เกตุสิงห์ บรรณธิการคนแรกของสารศิริราชตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 ที่ได้พยายามทับศัพท์คำภาษาอังกฤษทั้งหมดยกเว้นชื่อบุคคล ซึ่งวิธีการทับศัพท์นี้ก็ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาต่อมาจนเป็นที่ยอมรับและรู้จักกันว่าเป็นวิธีทับศัพท์ทางการแพทย์ หรือการทับศัพท์แบบสารศิริราช ซึ่งแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน เช่น ใช้ “ดัยนามิก” แทนที่จะเป็น “ไดนามิก” โดยมีเหตุผลสำคัญคือ ต้องการให้สามารถเขียนกลับเป็นคำเดิมในภาษาอังกฤษได้สะดวกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น คำว่า “thyroid” และ “typhoid” หากทับศัพท์ทั้ง th และ t ด้วย ท เหมือนกัน ก็จะได้คำ “ไทรอยด์” และ “ไทฟอยด์” ตามลำดับ แต่ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้ ถ้าผู้ใช้ต้องการเขียนกลับเป็นคำเดิมและไม่ทราบมาก่อนว่าคำเดิมเขียนอย่างไร ก็อาจเขียนกลับเป็นคำว่า “tiroid” และ “tiphoid” ได้ ซึ่งก็มีตัวอย่างจริงที่ สมชัย บวรกิตติ (2545) ได้ยกมาแสดงให้เห็นว่ามีการเขียน “ทัยโรโทรปิน” กลับเป็น **Tyrotropin* แทนที่จะเป็น *Thyrotropin* ศัพท์ทางการแพทย์จึงควรมีวิธีการทับศัพท์ที่แตกต่างออกไป อย่างไรก็ตามราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาเหตุผลความจำเป็นของการทับศัพท์ทางการแพทย์ในลักษณะนี้ และยอมรับให้มีการทับศัพท์ที่แตกต่างไปได้หากเป็นความจำเป็นในวิชาชีพนั้นๆ (ดูรายละเอียดใน อวย เกตุสิงห์ 2545)

สำหรับหลักเกณฑ์ในการทับศัพท์ทางการแพทย์หรือการทับศัพท์แบบสารศิริราช ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อวย เกตุสิงห์ (2545) ได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้

๑. พยายามให้ได้สำเนียงใกล้เคียงภาษาเดิมมากที่สุด. ขณะเดียวกันก็ระลึกละเอียดว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะเขียนคำไทยให้มีสำเนียง “เหมือน” คำอังกฤษอย่างแท้จริง. เพราะฉะนั้น ถ้ามีเหตุผลด้านอื่นก็ยอมให้มีความผิดเพี้ยนในเรื่องสำเนียงบ้าง.

๒. พยายามสะกดคำไทยให้ผู้อ่านสามารถคิดย้อนกลับไปได้ว่า คำภาษาอังกฤษนั้นเขียนอย่างไร, ให้สามารถค้นพจนานุกรมภาษาอังกฤษได้สำหรับคำที่ไม่รู้จัก. ทั้งนี้เพราะคำแพทย์มีจำนวนมากมาย. ไม่มีใครสามารถจำหมดทุกๆ คำได้. ทุกคนต้องอาศัยพจนานุกรม ถ้าไม่รู้ว่คำสะกดอย่างไร การค้นพจนานุกรม ก็ลำบาก. นอกจากนั้นยังมีคำที่ออกเสียงเหมือนกัน, แต่เขียนต่างกัน และความหมายต่างกัน ต้องการให้สามารถแยกคำเช่นนี้ออกจากกันได้ด้วย.

เพื่อให้ได้ผลที่กล่าวนี้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีเขียนขึ้นใหม่สำหรับพยัญชนะและสระบางตัว, และพยายามเก็บตัวอักษรในคำภาษาอังกฤษให้หมดทุกตัว. ความพยายามนี้ไม่สามารถทำให้

ได้ผลร้อยละ ๖๖.๖๖ เพราะเหตุผลทางภาษา. ยังมีอีกมากคำที่วิธีเขียนยังไม่ลงตัวตามเกณฑ์ที่วางไว้ ต้องถือเป็นข้อยกเว้น. แต่คำเหล่านี้คงไม่เป็นที่ยุ่งยากนักสำหรับผู้ที่มีความรู้วิชาแพทย์.

คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์แพทย์ได้วางหลักสำหรับการใช้คำทับศัพท์ไว้ ๓ ข้อ, คือ (๑) คำที่ยังไม่มีคำไทยแทน, (๒) คำที่มีความหมายยืดยาว, (๓) คำที่มีความหมายหลายอย่าง ต่างๆ กัน.

การทับศัพท์แบบสารัตถิราชมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด สมชาย ลูวิระ (2516) มองพัฒนาการออกเป็นสองยุคตามวาระของบรรณาธิการ โดยยุคแรกมี ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อวย เกตุสิงห์เป็นบรรณาธิการ เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2492 ในระยะแรก จะเน้นการทับศัพท์ให้อ่านได้ใกล้เคียงกับภาษาเดิมมากกว่ายึดตัวเขียน เช่น เพ็นนิซิลลิน ใช้ n สองตัวขณะที่คำอังกฤษใช้ n ตัวเดียว และพยายามคงตัวสะกดไว้เท่าที่จำเป็น ตัวอักษรที่ไม่ออกเสียงก็จะใส่เครื่องหมายทักทามาไว้ มีการใช้รูปวรรณยุกต์กำกับเสียง (แต่ต่อมาก็เลิกใช้ วรรณยุกต์กำกับ) และเขียนคำทับศัพท์ติดไปกับคำไทย มีการใช้ตัวอักษร ฐ แทน th ในปี 3 มีการแยก y ออกจาก i โดยการใช้ ย และต่อมาในปี 7 จึงมีการใช้ ฆ แทน ch และใช้ ค แทน k (เพื่อแยกความต่างจาก ค ที่ใช้แทน c) พอก้าวเข้าปีที่ 21 ของสารัตถิราช นายแพทย์สมชัย บวรกิตติเป็นบรรณาธิการคนต่อมา ถือเป็นการเข้าสู่ยุคที่สอง มีการเปลี่ยนแปลงโดยทับศัพท์แบบยึดการถอดอักษรเป็นสำคัญมากขึ้น และเริ่มมีการใช้เครื่องหมายพินทุกำกับพยัญชนะ สะกดแทนการใช้เครื่องหมายทักทามาไว้ในปี พ.ศ. 2513 เช่น เขียน สตรียอยด์ แทนที่จะเขียน สตรียอยด์, เขียน โคบอลท์ แทน โคบอลท์ (ข้อมูลจาก ภูเก็ต 2516) เพราะมองว่าคำภาษาอังกฤษนั้นออกเสียงตัวสะกดทั้งหมด แต่วิธีการใช้พินทุนี้ก็ไม่นิยมใช้กันนัก เพราะทำให้คำดูเป็นบาลีสันสกฤตมากกว่าจะเป็นคำไทย การใช้ตัว ค แทน k ต่อมาก็ไม่นิยม จึงกลับมาใช้ ค แทนเหมือนเดิม

ตารางเทียบอักษรอังกฤษเป็นไทยข้างล่างนี้ เป็นข้อมูลที่ผู้เขียนสรุปจากอวย เกตุสิงห์ (2528) และ อุไรรัตน์ บุญยานนท์ (2529) และจากการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากข้อมูลจากบทความในสารัตถิราชจำนวนหนึ่ง

ตารางเทียบอักษรอังกฤษเป็นไทยตามวิธีทับศัพท์ทางการแพทย์

b	บ (betahydroxy – บีตาไฮดรอกซี) บ (scrub สกรับ)
c	ค (carcinoma คาร์ซิโนมา) ค (endoscopic เอ็นโดสโคปิค) ศ (cytology ศัยโตโลยี) ช (calcium แคลเซียม)
ch	ฆ (choledochal โคลโดคัล), ฆ (arachnoid อะแร็ชนอยด์) ช (charcot-marie-tooth ชาร์โคต์-มารี-ทูธ)

d	ด (deaminase ดีอะมิเนส) ด (computed คอมพิวเตอร์)
f	ฟ (fructose ฟรุคโตส)
g	ก (glucose กลูโคส), ก (magnetic แม่เหล็ก) จ (glycogen กลัยโคเจน), ย (histology ฮิสโตโลยี)
h	ฮ (haemo-pneumothorax ฮีโม-ปนีวโมธอแรกซ), ห (ไม่พบตัวอย่าง)
j	จ (jejunum เจจูนัม), จย (ไม่พบตัวอย่าง)
k	ค (ketosis คีโตสิส) (ค cork คอร์ก)
l	ล (lateral แลเตอร์ล) ล (castal คอสตัล)
m	ม (ammonia แอมโมเนีย) ม (calcium แคลเซียม)
n	น (neurofilament นิวโรฟิลาเมนต์) น (insulin อินซูลิน)
ng	งก์ (necrotizing นีโครไทซิงก์)
nx	งซ์ (larynx ลาริงซ์)
p	พ (plasma พลาสมา), พ (hymenoptera ฮัยมีน็อพเทอรา), ป (propionate โปรปีโอเนต) ป (transpeptidase ทรานสเป็ปติเดส) [หลัง s] ป (spondylosis สปอนดัยโลสิส)
ph	ฟ (phosphatase ฟอสฟาเทส)
q	ค (squamous สความัส)
r	ร (roentgen เรินต์เก็น) ร (infraorbital อินฟราออร์บิทัล)
s	ส (sucrose ซูโครส) (ซ) (sodium โซเดียม)
sh	ฉ (shock ฌ็อกค์)
t	ท (tomography โทโมกราฟี), ท (host โฮสต์) ต (topography โตโมกราฟี), ต (propionate โปรปีโอเนต) [หลัง s] ต (testosteron เทสโทสเตอโรน) ช (technetium เทคนีเซียม)
th	ธ (thyroid ธีรอยด์) ธ (bismuth บิสมัท)
v	ว (virus ไวรัส) ฟว์ (grave เกรฟว์)

w	ว (weil ไวล์)
x	กซ (dextran เด็กซแทรน)
y	ย (tetracycline เตตราซัยคลิน) -ีย (glutamyl กลูตามิย์ล) -ีย (histology ฮิสโตโลยี)
z	ซ (necrotizing นิโครไทซิงก์) ซ (Katz แคทซ์) ทซ์ (ไม่พบตัวอย่าง)
a	เ- (propionate โปรปิโอเนต), แ- (calcium แคลเซียม), -ะ (vaccine วัคซีน), -า (betahydroxy – บีตาไฮดรอกซี)
e	เ- (preaxial พรี่แอ็กเซียล) เ- (tetracycline เตตราซัยคลิน)
eu	-ิว (pneumocystis ปีนิวโมคิยัสติส)
eum	-ียม (luteum ลูเทียม) -อัม (ileum ไอเลอัม)
i	ไ- (mitral ไมตรัล), -ิ (chromatin โครมาติน), -ิ (ไม่พบตัวอย่าง)
o	โ- (cholesterol โคลเลสเตอรอล), -อ (paracetamol พาราเซตามอล)
u	-ุ (insulin อินสุลิน) -ู (glutamyl กลูตามิย์ล) -ั (bacillus แบคิลลัส)

กล่าวโดยสรุป จะเห็นว่า การทับศัพท์ทางการแพทย์มีความต่างจากเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานที่ชัดเจนบางประการ เช่น มีการใช้ตัวอักษร ช แทน ch, มีการใช้ ศ แทน c, มีการใช้ ฐ แทน th, มีการใช้ -ัย แทน y และมีการคงรูปพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงโดยใช้เครื่องหมายแทนทศมาตซึ่งรวมถึงการใช้ในตำแหน่งพยัญชนะต้นด้วย (pneumocystis ปีนิวโมคิยัสติส) แม้ว่าการทับศัพท์ทางการแพทย์จะได้พิจารณาปัญหาการถอดคำกลับเป็นรูปเดิม โดยกำหนดให้รูปอักษรที่ต่างกันแม้ว่าจะแทนเสียงเดียวกัน ก็จะต้องเป็นอักษรไทยที่แตกต่างกัน

เช่น กรณีของ t และ th ที่แทนเสียง /t/ จะถอดเป็น ท และ ฐ ตามลำดับ หรือ ตัวอักษร c, s, ps ที่แทนเสียง /s/ จะถอดเป็น ศ ส และ ปส ตามลำดับ แต่อุไรรัตน์ (2529:141) ก็ชี้ให้เห็นว่าวิธีการนี้ไม่ถูกนำมาใช้ทั้งระบบ โดยพบว่าในบางรูปอักษรที่ต่างกันแต่แทนเสียงเดียวกัน ยังคงถอดเป็นอักษรไทยตัวเดียวกัน เช่น f, ph, gh ซึ่งแทนเสียง /f/ จะถอดเป็น ฟ ทั้งหมด ประเด็นนี้จึงมีคำถามที่น่าสนใจว่า จำเป็นต้องแยกความต่างของตัวอักษรเพื่อให้เป็นเหมือนกันทั้งระบบหรือไม่ หากทำแล้วผลจะเป็นอย่างไร ซึ่งจะได้อภิปรายในตอนต่อไป

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในปัจจุบัน ผู้เขียนใน สารศิริราช จะนิยมใช้คำภาษาอังกฤษปนไปกับข้อความภาษาไทยโดยไม่ทับศัพท์มากขึ้น และจะเลือกใช้คำไทยแทนก็ต่อเมื่อคำนั้นมีคำไทยที่สื่อความได้ตามที่ต้องการ จึงจะใช้คำไทยแล้ววงเล็บคำภาษาอังกฤษไว้ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้ (ดูคำที่ขีดเส้นใต้)

“ถ้าผู้ป่วย ป่วยด้วยภาวะอะไรก็ตามที่ทำให้เกิด bacteremia ก็มีโอกาสดังเกิด meningitis ได้” (ฉบับที่ 5, 2548, น.151)

“เกิดบริเวณ tarsometatarsal joints รูปแบบนี้พบได้บ่อยรองลงมา ทำให้เกิดเท้าผิดรูปเป็นลักษณะ rocker bottom” (ฉบับที่ 1, 2547, น.34)

“เปรียบเทียบประสิทธิภาพน้ำยาสกัดทั้งสามชนิดทาง biological assay โดยศึกษาในคน (in-vivo study) โดยทำการทดสอบทางผิวหนัง (skin prick test)” (ฉบับที่ 6, 2546)

“พบว่า disease free survival ที่ระยะ 6 เดือน สำหรับโรคระยะที่ I-IIb” (ฉบับที่ 12, 2546, น.701)

“สถานที่อยู่ของผู้ป่วยก็เป็นปัจจัยหลักของความชุกของ bacteriuria” (ฉบับที่ 5, 2547, น.243)

“ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น severe pre-eclampsia/eclampsia ผลการตรวจอัลตราซาวด์ช่องท้องเข้าได้กับ abruptio placentae” (ฉบับที่ 6, 2548, น.200)

5.2 การทับศัพท์ตามหลักภาษาศาสตร์ตามข้อเสนอของอุไรรัตน์

อุไรรัตน์ (2529) ได้ศึกษาและวิเคราะห์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้จริงจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยของ มล.มานิจ ชุมสาย พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยของ สอ เสถบุตร ชาวจากสำนักข่าวไทย หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์สยามรัฐ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ สารศิริราช งานเขียนของ ปราศรัย รัชไชยบุญ อบไชยวสุ และ ประมูล อุณหภูมิต ผลการวิเคราะห์พบว่าแต่ละระบบมีการทับศัพท์ด้วยเกณฑ์ที่

แตกต่างกันอยู่ และเกณฑ์ที่แต่ละระบบใช้ก็ไม่คงที่ว่าจะยึดเสียงเป็นหลักอย่างเดียว หรือยึดรูปอักษรด้วย

อุไรรัตน์ จึงเสนอให้ใช้แนวคิดเรื่องระบบการถอดอักษรของ Catford (1965) เป็นหลัก ในการกำหนดระบบการถอดอักษรจากอังกฤษเป็นไทย โดยเรียกระบบนี้ว่าเป็นการทับศัพท์ ตามหลักภาษาศาสตร์ โดยยึดหลักสำคัญคือถอดอักษรต่ออักษร และพิจารณาเปรียบเทียบ ระบบเสียงของภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยอาศัยระบบเสียงภาษาอังกฤษของ Gimson (1974) เป็นหลักในการเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทย ดังนี้

- กรณีที่หน่วยเสียงภาษาอังกฤษมีคู่เทียบในภาษาไทย และมีอักษรภาษาอังกฤษตัว เดียวแทนหน่วยเสียงนั้น ก็ให้ใช้ตัวอักษรไทยตัวเดียวแทน ได้แก่ b-/b/-/b/-บ, d-/d/-/d/-ด, m-/m/-/m/-ม, l-/l/-/l/-ล
- กรณีที่หน่วยเสียงภาษาอังกฤษมีคู่เทียบในภาษาไทย แต่เขียนด้วยตัวอักษร ภาษาอังกฤษได้หลายตัว ให้แทนด้วยตัวอักษรไทยแบบตัวต่อตัว ซึ่งอาจใช้ตัว อักษรไทยสองตัวก็ได้ถ้าจำเป็น ได้แก่

อักษรอังกฤษ	เทียบเสียง	อักษรไทย
f, gh, ph	/f/-/f/	ฟ, ฝ, ฟฮ์
c, s, sc, ps	/s/-/s/	ซ, ส, สซ, พัส
h, wh	/h/-/h/	ฮ, วฮ์
ch, t, tch	/tʃ/-/ch/	ช, ช, ทช (เนื่องจาก ch t ไม่ปรากฏ ตำแหน่งเดียวกันจึงเลือกแทนด้วย ช เหมือนกันได้)
n, gn, kn, pn	/n/-/n/	น, ก็น, ค็น, พ็น
ng	/ŋ/-/ŋ/	ง, งก
w, wh	/w/-/w/	ว, วฮ์
r, rh, wr	/r/-/r/	ร, รฮ์, วรร
eu, u, y	/j/-/j/	ยุ, ยู, ย

- กรณีที่หน่วยเสียงภาษาอังกฤษมีเสียงย่อยที่แยกเป็นหน่วยเสียงในภาษาไทย จะใช้ อักษรไทยที่ต่างกันเพื่อแทนเสียงย่อยนั้น ได้แก่

อักษรอังกฤษ	เทียบเสียง	อักษรไทย
p	/p/-/ph/	พ
p	/p/-/p/	ป

th, t	/t/-/th/	ทฮ, ท
t	/t/-/t/	ด
c, ch, k, q(u)	/k/-/kh/	ค, คฮ, คม, ค(ว)
c, ch, k, q(u)	/k/-/k/	ก, กฮ, กข, ก(ว)

- กรณีที่หน่วยเสียงภาษาอังกฤษไม่มีคู่เทียบเสียงภาษาไทย ให้เทียบกับหน่วยเสียงซึ่งคนส่วนใหญ่ใช้แทนเสียงนั้นในภาษาอังกฤษ แล้วเลือกตัวอักษรไทยที่ใช้แทนแบบหนึ่งต่อไปนี้

อักษรอังกฤษ	เทียบเสียง	อักษรไทย
g, j, d, dg	/d/-/c/	จ, จย, ด, ดัจ
g, gh, gu	/g/-/k/	ก, กฮ, กว
v	/v/-/w/	ฟว (พยัญชนะต้น), ฟว (พยัญชนะสะกด)
th	/ð/-/d/	ท
x, z	/z/-/s/	ซ, ษ
s, g	/ʒ/-/c/	จ
th	/θ/-/th/	ท
c, ch, s, sh, sc, sch, ss, t	/ʃ/-/s/	ฉ, ฉฮ, ฉม, ฉข, ฉจ, ฉฉ, ฉฉ, ฉท

สำหรับรายการสระก็ใช้หลักการเทียบเสียงระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย เช่นเดียวกัน สระส่วนมากจะหาคู่เทียบเสียงในภาษาไทยได้ มีเพียงสระประสม 3 ตัวล่างสุดเท่านั้นที่ไม่มีคู่เทียบเสียงในภาษาไทย ซึ่งอุไรรัตน์ใช้วิธีเลือกเสียงที่เป็นที่นิยมออกเสียงในภาษาไทยมาเทียบ สิ่งที่แตกต่างกันจากการถอดอักษรพยัญชนะ คือ หลักการถอดตัวอักษรต่อตัวอักษรไม่ถูกนำมาใช้ในการถอดสระภาษาอังกฤษ เช่น a, au, o, ou ที่แทนเสียง /d/ จะใช้อแทนเหมือนกัน ในที่นี้จึงจะไม่แจกแจงการเทียบเสียงและอักษรแบบข้างบน แต่จะแสดงเป็นตารางสรุปการถอดสระ²¹ ดังนี้

²¹ ประมวลจากความเข้าใจของผู้เขียน ไม่ได้ยึดตามต้นฉบับทั้งหมด เนื่องจากมีการให้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกันบางจุด ซึ่งคาดว่าจะเกิดจากการพิมพ์ผิดหรือพิมพ์ตกบ้าง

ตารางการถอดสระภาษาอังกฤษเป็นตามระบบของอูไรตัน

เสียง อังกฤษ	เสียง ไทย	อักษรอังกฤษ	อักษรไทย	ตัวอย่าง
I	i ²²	e,i,ie y	ิ- ึ- ีย	ladies เลดีส์ bid บีด city ซิที
e	e	a,i,ea	เ- เ-	set เซ็ท bed เบด
æ	ε	a, ai	แ- แ-	pat แพ็ท hand แฮนด์
อ	a a: e ε: o:	a,e,o,u, ... (อักษรแทนเสียงนี้ใน พยางค์ไม่ลงเสียงหนัก)	-ะ -า เ- แ- -อ โ-	liberal ลิเบอรัล harmonica ฮาร์โมนิดา careless แคร์เลสส์ instant อินสแตนท์ conceal ค็อนซีล memorandum เม็มโมแรนดุม
Λ	a	o, oe, oo, ou, u	-	blood บลัด, cut คัท
U	u	o, oo, u, ou	-ุ -ู	put พุท good กู๊ด
ɒ	ɔ	a, au, o, ou	-อ -อ	dock ด็อคค์ gone กอน
i:	i:	e, ea, ce, ei, i, ie ey	ึ- ีย	cheese ชีส key คีย์
ɜ:	ə:	ear, er, err, ir or, ur, urr	เ-ร์ เ-อร์	earth เอิร์ธ purr เพอร์
a:	a:	a ar	-า -าร์	pass พาสส์ bar บาร์
u:	u:	o, oe, oo, ou, u, ue, ui ew	-ู -ูว์	food ฟูด chew ชูว์

²² เสียงไทยเป็นสระยาวถ้าตามด้วยพยัญชนะเสียงก้อง หรือปรากฏท้ายคำ

เสียง อังกฤษ	เสียง ไทย	อักษรอังกฤษ	อักษรไทย	ตัวอย่าง
ว:	ว:	a, au, ou aw oar, oor, or, ore, our	-อ -อว์ -อร์	cause คอส jaw จัยอว์ cord คอर्ड
ai	aj	ai, ei eigh, i, ie, igh y, ye	ไ- -าย -ัย	time ไทม์ lie ลาย dye ดัย
oi	oj	oi, oy	-อย	toy ทอย
au	aw	ou ow	-เา, -าว -เาว์, -าว	house เฮาส์, sound สาวน์ด์ town เทาว์น, cow คาว
ie	ia	ea, eo, eu, ia ear, eer, eir, ere, ir, ier	เีย เียร์	idea ไอเดีย deer เดียร์
oor	ua	oor, our, ur, ure	-วัวร์	moor มัวร์
ei	e:	a, ai, ea, ei ay, ey	-เ -เย์	ape เอพ may เมย์
ou	o:	o, oa, oi, ou ow	-โ -โว์	so โซ shoe โฉว์
ear	ε:	ear, air, are	-แอร์	mare แมร์

รายการข้างล่างแสดงตัวอย่างของคำที่ถอดอักษรตามลักษณะนี้ ซึ่งจะเห็นความแตกต่างชัดเจนจากระบบของราชบัณฑิตยสถาน สิ่งที่เห็นชัดคือ รูปพยัญชนะไทยจะมีหลากหลายรูปที่ใช้ตามรูปพยัญชนะภาษาอังกฤษ เช่น กฮ์ แทน gh, จฮ์ แทน ch, ฟส แทน ps เป็นต้น และก็มีการใช้ตัวอักษรที่ปกติไม่ได้ใช้ทับศัพท์ เช่น ษ จ ทั้งนี้มาจากความพยายามที่จะแยกความต่างของตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แทนเสียงเดียวกัน ซึ่งก็ทำให้มีการใช้เครื่องหมายทัศนธาตุหลายตำแหน่งในคำด้วย คำทับศัพท์ที่ได้จึงดูแปลกตากว่าคำไทยทั่วไป แต่ก็ไม่ใช่ว่าทุกคำที่ทับศัพท์ด้วยระบบนี้จะเป็นคำที่ดูผิดแปลกจากคำไทยทั่วไป คำที่ทับศัพท์แล้วดูคุ้นเคยก็มีมาก เช่น bridge – บริดจ์, car – คาร์, spin – สปิน แต่ที่ยกตัวอย่างคำเหล่านี้มาแสดง ก็เพื่อให้เห็นความแตกต่างจากระบบอื่นๆ อย่างชัดเจน

ghost	โกธส์ท์	cheque	เช็คคว์	schedule	สเคจฮ์จุล
guess	เกวส์ส์	breeze	บรีซ	sugar	ฉุการ์
stop	สต็อพ	laugh	ลาฟฮ์	nation	เนมัทน
Thames	เทมส์	psychology	พส์ยโคฮ์โลจี	cello	เชลโล
character	คฮ์แอ็คเตอร์	science	ไสซ์นซ์	method	เมรอต
write	ไวร์ท	wrong	วรังก์	sound	สาวนด์

นอกจากประเด็นที่คำทับศัพท์ด้วยระบบนี้จำนวนหนึ่งจะดูแปลกจากคำไทยปกติเป็นอันมาก ผู้ใช้จะต้องทำความเข้าใจกับระบบนี้พอสมควรจึงจะสามารถเขียนคำทับศัพท์ได้ เพราะจะต้องจำตัวเลือกของตัวอักษรที่แทนแบบหนึ่งต่อหนึ่งนี้ให้ได้ เช่น th แทนด้วย ทฮ์, t แทนด้วย ท แต่เมื่อ th ไม่ได้ออกเสียงเป็น /t/ ก็ต้องใช้ตัวอื่นแทน คือ ใช้ ธ เมื่อ th เป็นเสียง /θ/, ใช้ ท เมื่อ th เป็นเสียง /ð/ และในทำนองเดียวกัน t ที่ไม่ได้แทนเสียง /t/ ก็ต้องใช้ตัวอักษรอื่นแทน คือ ใช้ ฉท์ เมื่อ t เป็น /ʃ/, ใช้ ช เมื่อ t เป็น /tʃ/ เป็นต้น ระบบจึงมีความซับซ้อนมากกว่าระบบการทับศัพท์ทางการแพทย์ที่แยกเพียง th กับ t ด้วย ธ และ ท (ยกเว้นกรณีที่ t เป็นเสียง /ʃ/ จะใช้ ช) นอกจากนี้ คำที่ได้อาจขัดต่อความรู้สึกอยู่พอสมควร เนื่องจากการใช้อักษรสูงอย่าง ส ฉ สำหรับทับศัพท์คำทั่วไป ทำให้คำที่ทับศัพท์มาแล้วจะอ่านออกเสียงขัดกับหลักการอ่านคำไทยได้ เช่น sound – สาวนด์, cello – เชลโล ถ้าอ่านตามรูปจะต้องอ่านด้วยเสียงวรรณยุกต์จัตวา ระบบที่เสนอนี้ แม้จะยึดหลักการถอดหนึ่งตัวอักษรต่อหนึ่งตัวอักษรซึ่งช่วยให้ถอดกลับเป็นคำเดิมได้สะดวกมากขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ระบบที่เรียบง่ายสะดวกต่อการเขียนและการอ่านสำหรับคนทั่วไป ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการยอมรับและใช้งานด้วย

5.3 การถ่ายเสียงภาษาอังกฤษด้วยอักษรไทย

ระบบในหัวข้อนี้ไม่ใช่การทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามแบบระบบอื่นที่กล่าวมาข้างต้น แต่เป็นการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษออกมาเป็นคำอ่าน ที่ยกมาแสดงในหัวข้อนี้ เพราะคำอ่านภาษาอังกฤษนั้นก็สามารถแทนด้วยอักษรไทยได้ จึงคล้ายกับการทับศัพท์ อีกทั้งการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษด้วยอักษรไทยก็มีความน่าสนใจ และอาจจะเป็นประโยชน์กับการทับศัพท์ที่ได้ โดยอาจจะนำมาปรับระบบการทับศัพท์ภาษาอังกฤษได้

ระบบที่นำมาเป็นกรณีศึกษาในที่นี้ คือ ระบบที่ใช้ในพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับนักเรียนนักศึกษา ฉบับภาษาไทยของบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ปี พ.ศ.๒๕๔๔ กล่าวโดยสรุป เสียงภาษาอังกฤษที่ใช้ในระบบนี้ตรงกับระบบเสียง

ภาษาอังกฤษของ Gimson ที่อธิบายมาในตอนต้น เพียงแต่ในพจนานุกรมนี้ แยกเสียง i และ i: เป็นสองเสียง ทำให้จำนวนเสียงสระมี 21 เสียง (เพิ่มมา 1 เสียง) และเพิ่มสระผสมที่มีเสียงตามท้ายอีก 2 เสียงคือ aiə และ auə²³ การแทนเสียงสระใช้หลักการเทียบเสียงไทยที่เป็นคู่เทียบเสียงกับภาษาอังกฤษหรือมีเสียงใกล้เคียงที่สุดแบบเดียวกับที่กล่าวมาในตอนต้น แต่ในระบบนี้เลือกแทน 4 เสียงที่ต่างไป คือ แทน ɒ ด้วย ออ²⁴ ไม่ใช่ อา, แทน eo ด้วย เอเออะ ไม่ใช่ แอ, แทน io ด้วย อิเออะ ไม่ใช่ เอีย, แทน ɔ ด้วย อุเออะ ไม่ใช่ อัว

ในส่วนของเสียงพยัญชนะ 24 เสียง ก็มีการใช้เครื่องหมายพิเศษสำหรับเสียงพยัญชนะก้อง เช่น z แทนด้วย ฌ ʒ แทนด้วย ฌ เป็นต้น และมีการใช้เครื่องหมายพิเศษคือ ยามักการ และทัณฑฆาตสำหรับกำกับเสียงพยัญชนะควบกล้ำในตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายตามลำดับ เช่น ฌรายฟ และ เล็นด์

ตารางการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษด้วยอักษรไทยตามแบบพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย

เสียงพยัญชนะ		
b	บ	bed เบ็ด rub รับ
d	ด	done ดัน red เร็ด
f	ฟ	fit ฟิท if อีฟ
g	ก	good กูด dog ดอก
h	ฮ	hat แฮท horse ฮอช
j	ย	yellow 'เยะโล you ยู
k	ค	king คิง lick ลิค
	ก	sky ชกาย scream ชกรีม
l	ล	lip ลิฟ bill บิล
m	ม	mat แมท ram แรม
n	น	not นอท tin ทิน
p	พ	pay เพ lip ลิฟ
	ป	spy สปาย spring สปริง

²³ ในระบบของกิมสัน i และ i: จัดเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน และการที่ อ ตามหลังสระประสมไม่จัดเป็นหน่วยเสียงใหม่ แต่ในระบบของพจนานุกรมนี้ สนใจเสียงที่ออกมากกว่าความเป็นหน่วยเสียง

²⁴ ใช้ ออ โดยมีพินทุข้างใต้เพื่อแทนเสียงนี้ซึ่งอธิบายว่าอยู่ระหว่างเสียง อา กับ ออ ในภาษาไทย

r	ร	run รัน real รีล
s	ซ	soon ซูน bus บัส
t	ท	talk ทอค bet เบ็ต
	ต	stop ซตอพ stray ซเตร์
v	ว	van แวน seven เซะเวิน
	ฟ	thrive ธีร่ายฟ love ลัฟ
w	ว	win วิน wool วูล
z	ซ	zoo ซู buzz บัส
ʃ	ฉ	ship ฉิพ wash วอฉ
ʒ	ฌ	measure 'เมะฌะ measure 'เละฌะ
ŋ	ง	sing ซิง working เวอคิง
tʃ	ช	cheap ชีพ witch วิช
θ	ธ	thin ธิน myth มิช
ð	ฑ	then เท็น bathe เปฑ
dʒ	จ	joy จอย bridge บรีจ
เสียงสระ		
ɑ:	อา	calm คาม mar มา
æ	แอ	act แอคท์ mass แมซ
ai	ไอ	tight ไทท fright ไฟร์ท
	อาย	cry ค์ร่าย find ฟายนด์
aiə	อายเออะ	fire ฟายเออะ tyre ทายเออะ
au	เอา	out เอาท์
	อาว	down ดาวน์
auə	อาวเออะ	flour ฟ์ลาวเออะ sour ซาวเออะ
e	เอะ	met เม็ต lend เล็นด์
ei	เอ	say เซ way เว
eo	เอเออะ	fair เฟเออะ care เคเออะ
i	อี	fit ฟิท win วิน

i:	อี	seem ซีม me มี
ɪə	อีเออะ	near นิเออะ beard บีเอ็ด
ɒ	ออุ	lot ลอุท spot ซปอุท
əʊ	โอ	note โนท coat โคท
ɔ:	ออ	claw คัลลอ fore ฟอ
ɔɪ	ออย	boy บอย point พอยน့်
ʊ	อุ	could คุด stood ซตุด
u:	ยู	you ยู use ยูซ
ʊə	อุเออะ	lure ลยุเออะ pure พยุเออะ
ɜ:	เอ-อ	turn เทิน third เธิด
ʌ	อะ	cover 'คะเวอ trouble 'ทระเบิล
	อั-	fund ฟันด์ much มัซ
ə	เออ	about เออ^เบาท์ forgot เฟอ'กอุท
i	อิ	very 'เวริ seedy 'ซีติ

สิ่งที่น่าสนใจในระบบนี้ คือการใช้ตัวอักษรไทยถ่ายเสียงพยัญชนะ แม้ว่าตัวอักษรพยัญชนะไทยจะมี 44 ตัวอักษรซึ่งมากกว่าเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษที่มีเพียง 24 เสียง (27 เสียงหากนับเสียงย่อยของ p, t, k ซึ่งออกเป็น ph, th, kh ได้ด้วย) แต่เราต้องไม่ลืมว่า รูปพยัญชนะภาษาไทย 44 รูปนั้นแทนเสียงพยัญชนะต้นภาษาไทย 21 เสียง พยัญชนะไทยจึงมีไม่เพียงพอต่อการใช้แทนเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษ จึงเห็นการใช้เครื่องหมายพินทุกับพยัญชนะที่มีลักษณะเดียวกันแต่ต่างกันที่ความเป็นเสียงก้องหรือไม่ก้อง เช่น ซ แทน s ซุ แทน z ยิ่งถ้าหากต้องการให้ระบบสะท้อนรูปเขียนภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันด้วย เช่น เสียง ʃ อาจเขียนด้วยรูปอักษรได้หลากหลายเช่น c (cello), ch (charade), s (sugar), sh (sheet), sc (conscience), sch (schedule), ss (mission), t (nation) ระบบที่ใช้ก็ต้องมีความซับซ้อนมากขึ้น อาจต้องใช้สัญลักษณ์พิเศษเพิ่มขึ้นหรือใช้มากกว่าหนึ่งตัวอักษรแบบที่อุไรรัตน์ ใช้ การสร้างระบบการทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ครอบคลุมทั้งการถ่ายเสียงและการถอดตัวอักษรอย่างครบถ้วนจึงเป็นเรื่องยาก จึงอาจต้องพิจารณาว่าเมื่อไรจึงจำเป็นหรือควรแยกความแตกต่างของเสียงหรือรูปพยัญชนะ

5.4 การทับศัพท์ด้วยการถ่ายเสียงเป็นภาษาไทยตามข้อเสนอของวัฒนา อุดมวงศ์

วัฒนา อุดมวงศ์ (2526) นำเสนอระบบการทับศัพท์ภาษาอังกฤษโดยยึดหลักการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและปรับให้เข้ากับหลักอักษรวิทย์ไทย แนวคิดพื้นฐานคือการเทียบหน่วยเสียงภาษาอังกฤษเป็นไทยและกำหนดรูปอักษรสำหรับแทนหน่วยเสียงนั้น เพื่อให้ได้คำทับศัพท์ที่อ่านออกเสียงใกล้เคียงศัพท์เดิมมากที่สุด ในกรณีเสียงพยัญชนะต้นจะเทียบเสียงที่ตรงหรือลากเข้าเสียงไทยที่ใกล้เคียงที่สุด หากถ่ายเสียงได้สองแบบก็ให้เลือกแบบที่นิยมสำหรับคำนั้นๆ เช่น คำที่เป็นเสียง /dʒ/ จะถอดเป็นอักษร จ หรือ ย ก็ได้ ตารางข้างล่างเป็นตารางการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษเป็นอักษรไทยที่ผู้เขียนสรุปจากข้อเสนอที่ปรากฏในรายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทยปีพ.ศ. 2526 โดยในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวและหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำสองหน่วยเสียง

ตารางการเทียบพยัญชนะตามแบบของวัฒนา อุดมวงศ์

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่างคำ
b	บ	bar บาร์, club คลับ
d	ด	depression ดีเพรชัน, speed สปีด
f	ฟ	fashion แฟชั่น, safe เซฟ
s	ซ-, -ส	Soda โซดา cement ซีเมนต์, gas แก๊ส
h	ฮ	hotel โฮเทล
m	ม	moody มู้ดดี, dome โดม
n	น	know-out นี้อตเอ้าท์, cartoon การ์ตูน
l	ล	lottery ล็อตเตอรี, cell เซล
w	ว	welcome เวลคัม
j	ย	union ยูเนียน yeast ยีสต์
p	พ	paint เพ้นท์
	ป	party ปาร์ตี้, clip คลิป
t	ท	tank แทงค์
	ด	title ไตเติล, concert คอนเสิร์ต
k	ค	cake เค้ก, brake เบรก
	ก	carkoon การ์ตูน, book บุก
tʃ	ช-, -ทซ์	check เช็ค, clutch คลัทช์

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่างคำ
r	ร	radar เรดาร์
g	ก	gout เก๊าท์, wig วิก
จ	จ-, -จ -จ	jacket แจ็คเก็ต, bridge บริดจ์ charge ชำจ
	ย-	jam แยม
v	ว-, -บ -ฟ	violin ไวโอลิน, observe อ็อบเสิร์ฟ serve เซิร์ฟ
θ	ธ- ท-, -ธ -ด	thermometer เทอร์โมมิเตอร์, footpath ฟุตปาธ wreath หรีด
ð	ด	the เดอะ
z	ซ-, -ส -ซ	zigzag ซิกแซ็ก, raise ไรส์ quiz คิวิซ
ʃ	ช	shampoo แชมพู, push พุช
ʒ	-จ	rouge รูจ
ŋ	-ง	song ซอง
pr	ปร-	program โปรแกรม
	พร-	premium พรีเมียม
tr	ทร-	train เทรน
kr	คร-	christian คริสเตียน
pl	พล-	plot พล็อต
kl	คล-	classic คลาสสิก
kw	คว-	queen ควีน
gr	กร-	grade เกรด
gl	กล-	glacier กลาเชีย
θr	ทร-	thrombosis ทรอมโบสิส
br	บร-	bright ไบรท์
dr	ดร-	draft ดราฟท์
fr	ฟร-	frame เฟรม
bl	บล-	blame เบลม
fl	ฟล-	floor ฟลอร์
tw	ทว-	twiggy ทวิกกี้
sl	สล-	slacks สแล็คซ์
sw	สว-	swan สวอน

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่างคำ
sp	สป-	sponsor สปอนเซอร์
st	สต-, -สต์	stamp แสตมป์, cyst ซีสต์
sk	สก-	scale สเกล
	สค-	scurvy สเคอร์วี
sm	สม-	smart สมาร์ท
sn	สน-	snack สแน็ค
hw	ว-	whig วิก
pj	พ-	puberty พีวเบอร์ตี้
tj	ต-	tutor ติวเตอร์
	ท-	tulip ทิวลิป
	จ-	tune จูน
kj	ค-	cubic คิวบิก
bj	บ-	beauty บิวตี้
dj	ด-	dura ดูร่า
hj	ฮ-	humour ฮิวเมอร์
sj	ส-	suit สูท
	ซ-	super ซุปเปอร์
mj	ม-	museum มิวเซียม
nj	น-	nuisances นิวแซนซ์
lj	ล-	leukaemia ลูคีเมีย
pt	-ปต์	transcript ทรานสคริปต์
ts	-ทซ์ -ตส์	quartz ควอทซ์ boots บูตส์
kt	-คท์	abstract แอ็บสแตร็คท์
ks	-กซ์ -กส์	box บ็อกซ์ sex เซ็กซ์
dz	-ด	cord คอร์ด
ft	-ฟท์ -ฟต์	draft ดราฟท์ gift กิฟต์
mp	-มปี	camp แคมป์
nt	-นต์	agent เอเยนต์
nd	-นด์	demand ดีมานด์

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่างคำ
ns	-นซ์	dance ด๊านซ์
ŋk	-งค์	bank แบงค์
lt	-ลท์	malt ม้อลท์
lk	-ลค์	talc แทลค์
ld	-ลด์	emerald เอ็มเมอร์ลด์
lf	-ลฟ์	golf กอล์ฟ
lv	-ลว์	valve วาล์ว
lm	-ล็ม	film ฟิล์ม

ในกรณีของเสียงสระ แม้ว่าการถ่ายเสียงสระภาษาอังกฤษเป็นไทยจะสามารถเทียบเสียงที่ตรงหรือลากเข้าเสียงที่ใกล้เคียงได้ดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องการเทียบระบบเสียงภาษาอังกฤษและภาษาไทย แต่การออกเสียงเป็นไทยในคำทับศัพท์จริงกลับมีความหลากหลายมากกว่าการเทียบเสียงแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ตารางเทียบเสียงสระที่นำเสนอเป็นตารางสรุปการทับเสียงสระเป็นอักษรไทย โดยผู้เขียนสรุปจากข้อมูลที่วัฒนา อุดมวงศ์ได้นำเสนอ แต่เพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนได้ปรับใช้สัทอักษรให้เข้ากับระบบเสียงของ Gimson ที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ และในบางกรณี ก็จะนำเสียงที่ควรจัดอยู่ในสองพยางค์ (เช่น io) เอาไว้ด้วย เพราะเมื่อถอดเป็นคำไทยจะออกเป็นเสียงสระเดี่ยว ข้อมูลเสียงสระในตารางข้างล่างนี้จึงไม่ตรงตามตารางหน่วยเสียงของ Gimson (2001) ที่ได้นำเสนอในตอนต้น

ตารางการเทียบสระตามแบบของวัฒนา อุดมวงศ์

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่าง
I	อิ	hit ฮิต
	เอะ	jacket แจ็กเก็ต
	เอ	image อิมเหมจ
	อะ	captain กัปตัน
	ไอ	bigamy ไบแกมมี
i	อี	bogie โบกี้
i:	อี	ream รีม
	อิ	sateen ซาติน
	เอ	beta เบต้า

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่าง
e	เอะ	hem เอ็ม
	เอ	dress เดรส
	อี	preface พรีเฟส
	เออ	cherry เชอร์รี่
æ	แอะ	pack แพ็ค
	แอ	band แบนด์
	อะ	atom อะตอม
	อา	baritone บาร์โตน
3:	เ-อ	blur เบลอ
Λ	อะ	club คลับ
ɑ:	อา	farm ฟาร์ม
u	อุ	foot ฟุต
	อู	hood ฮู้ด
u:	อู	cartoon การ์ตูน
	อุ	fluke ฟลัก
ju:	อิว	barbecue บาร์บีคิว
ɒ	ออ	plot พล็อต
	อะ	kilowatt กิโลวัตต์
	โอ	harmonica ฮาร์โมนิก้า
o:	ออ	sauce ซอส
	โอ	store สโตร์
o	เออ	comedy คอมเมดี้
	เออะ	short ช็อต
	ออ	corruption คอร์รัปชัน
	เอียะ	technichain เทคนิเชียน
	โอ	violin ไวโอลิน
om	อีม	logarithm ล็อกการิทึม
eo	เอีย	beer เบียร์
io	เอีย	junior จูเนียร์

เสียง	อักษรไทย	ตัวอย่าง
iem	เอียะ	symposium ซิมโปเซียะ
uə	อัว	tour ทัวร์
uə	อัว	visual วิซช่วล
ei	เอ	game เกม
eo	แอ	fair แฟร์
ou	โอ	note โน้ต
ai	ไอ	outline เอ้าท์ไลน์
	อาย	bye บาย
au	อาว	foul ฟาวล์
oi	ออย	boy บอย

การทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่พัฒนา อุดมวงศ์เสนอนี้เป็นการทับศัพท์ที่เน้นการถ่ายเสียงเป็นหลัก จะมีการแยกตามตัวเขียนบ้างก็เป็นบางกรณี เช่น กรณีลงท้ายด้วยเสียง /-ts/ ใช้ ตซ์ เมื่อคำนั้นสะกดด้วย z และใช้ ตส์ เมื่อสะกดด้วย s เป็นต้น ในส่วนของเสียงพยัญชนะนั้นจะถอดได้ตรงตามเสียงที่เทียบเป็นไทยได้อย่างสม่ำเสมอ แต่ในส่วนของเสียงสระนั้น แม้จะยึดแนวการถ่ายเสียง แต่ก็เทียบเป็นเสียงไทยได้หลากหลาย การถ่ายเสียงสระภาษาอังกฤษเป็นไทยจึงไม่เป็นแบบเทียบหนึ่งเสียงต่อหนึ่งเสียงในทุกกรณี เช่น เสียงสระเดี่ยว i ถอดอักษรเป็น อี เอะ เออะ หรือ ไอ ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าคำๆนั้นเมื่ออ่านเป็นไทยแล้วจะออกเสียงอย่างไร สระในภาษาอังกฤษจึงเป็นปัญหาในการถอดเป็นอักษรไทย เพราะจะไม่มีหลักชัดเจนว่าควรเขียนเป็นไทยอย่างไรเมื่อพิจารณาจากรูปหรือจากเสียงเพียงอย่างเดียว มีความเป็นไปได้ว่าอาจจะต้องพิจารณาทั้งรูปและเสียงของภาษาอังกฤษประกอบกันด้วย สิ่งนี้เป็นประเด็นที่จะต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมหากจะมีการปรับเปลี่ยนระบบการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นไทยในอนาคต อย่างไรก็ตาม ข้อดีของระบบนี้ คือ มีการเขียนคำทับศัพท์ที่สอดคล้องกับหลักอักษรวิธีไทย มีการใส่รูปวรรณยุกต์ให้ตรงตามเสียงอ่าน คำที่ทับศัพท์มาจะอ่านออกเสียงโดยคนไทยได้และไม่เป็นปัญหาต่อระบบอักษรวิธีไทย แต่ข้อเสียก็อาจจะมีได้ในกรณีของคำพ้องเสียงบางคำซึ่งอาจทับศัพท์มาเหมือนกัน เช่น root, route อาจทับศัพท์เป็น รู้ท เหมือนกัน

6. การประเมินสภาพการทับศัพท์ที่พบ

ในส่วนนี้ ผู้เขียนได้ประเมินการทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่พบจริงว่ามีความสอดคล้องกับเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานมากน้อยเพียงใด โดยข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลคำทับศัพท์ที่รวบรวมจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จัดทำโดยราชบัณฑิตยสถานเอง จำนวน 8,181 คำ โดยผู้เขียนคาดว่าข้อมูลจะมีความสอดคล้องกับเกณฑ์ของทางราชบัณฑิตยสถานมากเกือบ 100% ผลจากการศึกษาในเรื่องนี้ จะทำให้ทราบถึงปัญหาของการทับศัพท์ภาษาอังกฤษได้ชัดเจนมากขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และข้อมูลตัวอักษรใดที่มีปัญหาไม่สอดคล้องกับเกณฑ์มาก เพราะหากพิจารณาเฉพาะข้อมูลที่ถูกถูกต้องตามเกณฑ์แล้วไม่เป็นเช่นนั้น ก็อาจเป็นเครื่องบ่งชี้ว่ามีปัญหาบางอย่างในเกณฑ์ที่กำหนด

วิธีการที่ใช้ประเมินความสอดคล้องในที่นี้ จะใช้วิธีพิจารณาข้อมูลตัวอักษรระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยที่ถูกจับคู่กันไว้ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การถอดอักษรที่ราชบัณฑิตยสถานวางไว้ เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการถอดอักษรตามเกณฑ์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด กล่าวคือ จากข้อมูลที่มีการจับคู่ตัวอักษรระหว่างภาษาอังกฤษและไทยนี้ ผู้เขียนได้จัดเรียงข้อมูลตามตัวอักษรอังกฤษและตัวอักษรไทยที่ถอดออกมาเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ ดังในตัวอย่างข้างล่าง ซึ่งอักษร a ในคำเหล่านี้ถูกถอดเป็น อะ เมื่อจัดเรียงข้อมูลเช่นนี้จะได้คู่ตัวอักษรอังกฤษ-ไทยในการพิจารณาทั้งสิ้น 36,537 คู่ตัวอักษร

	a	m m a n	Xะ
centigr	a	m m e	Xะ
decagr	a	m m e	Xะ
decigr	a	m m e	Xะ
gr	a	m m e	Xะ
hectogr	a	m m e	Xะ
kilogr	a	m m e	Xะ

จากนั้นจึงเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน โดยตีความในลักษณะที่คาดว่าคอมพิวเตอร์จะกระทำหากยึดตามเกณฑ์ที่ระบุไว้เท่านั้น หากคิดว่าข้อมูลที่พบจริงน่าจะแตกต่างจากที่คอมพิวเตอร์ถอดตามเกณฑ์ก็จะทำเครื่องหมายพิเศษไว้หน้าตัวอย่างนั้น เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้วจึงนับเปอร์เซ็นต์ความสอดคล้องของแต่ละตัวอักษร ตารางข้างล่างแสดงผลเมื่อเทียบจากเกณฑ์การถอดอักษรของราชบัณฑิตยสถาน โดยแจกแจงจำนวนการถอดอักษรที่เป็นไปตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานและที่แตกต่างไปจากเกณฑ์

ตารางแสดงผลความสอดคล้องของข้อมูลจริงกับหลักเกณฑ์การทับศัพท์

ตัวอักษร	สอดคล้อง		ไม่สอดคล้อง	
a	2847	98.2%	51	1.8%
aa	8	88.9%	1	11.1%
ae	25	92.6%	2	7.4%
aea	2	100.0%	-	0.0%
aer	1	100.0%	-	0.0%
aeu	1	100.0%	-	0.0%
ai	69	100.0%	-	0.0%
aia	-	0.0%	1	100.0%
air	7	100.0%	-	0.0%
ao	2	100.0%	-	0.0%
ar	381	99.7%	1	0.3%
are	13	92.9%	1	7.1%
au	78	97.5%	2	2.5%
aw	16	100.0%	-	0.0%
ay	46	88.5%	6	11.5%
ayr	1	100.0%	-	0.0%
b	849	100.0%	-	0.0%
c	443	98.9%	5	1.1%
ca	232	95.5%	11	4.5%
ce	131	96.3%	5	3.7%
ch	277	99.6%	1	0.4%
ci	71	94.7%	4	5.3%
ck	54	100.0%	-	0.0%
cl	96	98.0%	2	2.0%
co	250	97.7%	6	2.3%
cu	32	86.5%	5	13.5%
cy	37	100.0%	-	0.0%

ตัวอักษร	สอดคล้อง		ไม่สอดคล้อง	
cz	2	100.0%	-	0.0%
d	1182	99.0%	12	1.0%
e	1536	55.5%	1231	44.5%
ea	91	100.0%	-	0.0%
ear	6	100.0%	-	0.0%
eau	6	100.0%	-	0.0%
ee	60	100.0%	-	0.0%
eer	5	100.0%	-	0.0%
ei	42	100.0%	-	0.0%
eir	4	100.0%	-	0.0%
eo	46	86.8%	7	13.2%
eou	1	33.3%	2	66.7%
er	567	96.6%	20	3.4%
ere	10	90.9%	1	9.1%
eu	37	94.9%	2	5.1%
eur	3	100.0%	-	0.0%
ew	10	100.0%	-	0.0%
ey	84	95.5%	4	4.5%
f	394	99.7%	1	0.3%
g	76	95.0%	4	5.0%
ga	127	100.0%	-	0.0%
ge	130	95.6%	6	4.4%
gh	48	98.0%	1	2.0%
gi	58	98.3%	1	1.7%
gl	31	96.9%	1	3.1%
gn	5	100.0%	-	0.0%
go	93	100.0%	-	0.0%
gr	107	100.0%	-	0.0%
gu	48	100.0%	-	0.0%

ตัวอักษร	สอดคล้อง		ไม่สอดคล้อง	
gy	7	58.3%	5	41.7%
h	424	100.0%	-	0.0%
i	2365	99.7%	7	0.3%
ia	196	99.5%	1	0.5%
ie	85	90.4%	9	9.6%
ii	1	100.0%	-	0.0%
io	-	0.0%	6	100.0%
ion	45	81.8%	10	18.2%
ir	31	100.0%	-	0.0%
ire	21	95.5%	1	4.5%
iu	94	100.0%	-	0.0%
j	88	96.7%	3	3.3%
k	372	94.7%	21	5.3%
kh	6	100.0%	-	0.0%
kn	5	100.0%	-	0.0%
l	2338	99.7%	8	0.3%
m	1459	99.5%	8	0.5%
n	2605	100.0%	1	0.0%
nc	7	100.0%	-	0.0%
ng	93	100.0%	-	0.0%
nk	2	100.0%	-	0.0%
o	2222	97.9%	48	2.1%
oa	32	100.0%	-	0.0%
oe	28	82.4%	6	17.6%
oi	62	100.0%	-	0.0%
oo	59	100.0%	-	0.0%
oor	5	100.0%	-	0.0%
or	248	99.6%	1	0.4%
ore	21	100.0%	-	0.0%

ตัวอักษร	สอดคล้อง		ไม่สอดคล้อง	
ou	92	100.0%	-	0.0%
oui	-	0.0%	5	100.0%
our	12	100.0%	-	0.0%
ow	65	97.0%	2	3.0%
oy	21	100.0%	-	0.0%
p	703	87.4%	101	12.6%
ph	157	100.0%	-	0.0%
pn	1	100.0%	-	0.0%
ps	6	100.0%	-	0.0%
pt	7	100.0%	-	0.0%
q	3	100.0%	-	0.0%
qu	76	95.0%	4	5.0%
r	2941	99.1%	26	0.9%
rh	26	100.0%	-	0.0%
s	1805	99.9%	1	0.1%
sc	3	75.0%	1	25.0%
sch	10	100.0%	-	0.0%
sh	94	97.9%	2	2.1%
sk	25	100.0%	-	0.0%
sm	18	85.7%	3	14.3%
sp	49	100.0%	-	0.0%
st	68	100.0%	-	0.0%
t	2074	91.7%	187	8.3%
tb	-	0.0%	1	100.0%
th	185	99.5%	1	0.5%
thm	3	100.0%	-	0.0%
ti	48	98.0%	1	2.0%
ts	-	0.0%	1	100.0%
u	662	99.7%	2	0.3%

ตัวอักษร	สอดคล้อง		ไม่สอดคล้อง	
ua	22	100.0%	-	0.0%
ue	8	80.0%	2	20.0%
ui	13	81.3%	3	18.8%
uo	-	0.0%	1	100.0%
uoi	-	0.0%	1	100.0%
ur	55	93.2%	4	6.8%
ure	7	100.0%	-	0.0%
uy	3	75.0%	1	25.0%
v	322	99.7%	1	0.3%
w	336	96.0%	14	4.0%
wh	10	100.0%	-	0.0%
wr	1	100.0%	-	0.0%
x	108	98.2%	2	1.8%
y	675	96.6%	24	3.4%
ya	-	0.0%	2	100.0%
ye	2	33.3%	4	66.7%
yo	-	0.0%	1	100.0%
yr	1	100.0%	-	0.0%
yu	-	0.0%	3	100.0%
z	164	98.2%	3	1.8%
รวม	34580	94.7%	1936	5.3%

จากตารางจะเห็นว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวม แม้เป็นข้อมูลทับศัพท์จากราชบัณฑิตยสถานเอง ความสอดคล้องโดยรวมมีเพียง 95% ทั้งนี้เป็นเพราะเกณฑ์ที่ทางราชบัณฑิตยสถานได้วางไว้เป็นเกณฑ์สำหรับให้มนุษย์ใช้จึงไม่ได้ครอบคลุมรายละเอียดที่ปลีกย่อยมากๆ แต่เมื่อให้คอมพิวเตอร์แยกแยะข้อมูลของคำทับศัพท์ที่พบจริง จึงเห็นว่ามีตัวอักษรจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ถอดอักษรในลักษณะเดียวกับที่ระบุไว้ในเกณฑ์ หรือเกณฑ์ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนพอ ตัวอักษรอื่นๆที่พบว่าถอดอักษรมาไม่สอดคล้องกับเกณฑ์และพบเป็นจำนวนพอสมควร ได้แก่

- ตัวอักษรที่ดูเหมือนเป็นปัญหามากที่สุดคือ ตัวอักษร e ซึ่งเมื่อถอดอักษรแล้วไม่
เป็นไปตามเกณฑ์ถึง 1231 ครั้งหรือ 44% ของตัวอักษรที่เป็นปัญหาทั้งหมด แต่
แท้จริงแล้วเป็นตัวอักษร e ทำยคำที่ไม่ออกเสียงถึง 1162 ครั้ง เช่น scale - สเกล,
serve - เซิร์ฟ, grade - เกรด, carbide - คาร์ไบด์ มีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่
ถอดต่างไปจากเกณฑ์ เช่น ถอดเป็น เออ (nikel - นิกิล, cable - เคเบิล) ถอด
เป็น แอ (lumen - ลูแมน, spitbergen - สปีตสเบอร์แกน) ดังนั้น หากประเมิน
ภาพรวมความสอดคล้องโดยตัดส่วน e ที่ไม่ออกเสียงออก เนื่องจากผู้ใช้น่าจะรู้ได้
เองโดยไม่ต้องเขียนไว้ในเกณฑ์ ค่าความสอดคล้องรวมจะเพิ่มเป็น 97.88%
- ตัวอักษร eo นอกเหนือจากการถอดเป็น อี เอ เอีย เอียวแล้วยังพบว่าถอดเป็น
ออ เช่น george - จอร์จ, georgia - จอร์เจีย
- ตัวอักษร c ที่ปรากฏหน้า u หรือ o จำนวนหนึ่งพบว่าถอดเป็น ก ไม่ใช่ ค ตามที่
ระบุไว้ในเกณฑ์ เช่น molecule - โมเลกุล, focus - โฟกัส, damuscus -
ดามัสกัส, alcohol - แอลกอฮอล์, electroscope - อิเล็กโทรสโคป
- ตัวอักษร p ที่เป็นพยัญชนะต้นจำนวนหนึ่งถอดเป็น ป แทนที่จะเป็น พ ตาม
เกณฑ์ เช่น pamir - ปามีร์, trumpet - ทรัมเป็ต, petroleum - ปีโตรเลียม
- ตัวอักษร t ที่อยู่หน้า u ไม่ได้ถอด ท แต่ถอดเป็น จ เช่น amplitude - แอมพลิจูด,
armature - อาร์มาเจอร์, venturi - เวนจูรี, ตัวอักษร t ในคำว่า vietname ถอดด้วย
ด (vietnam-เวียดนาม) และมีคำจำนวนหนึ่งที่ถอด t เป็น ต แทนที่จะเป็น ท
เช่น albertan - แอลเบอร์ตัน, brittany - บริตตานี, Pantar - ปันตาร์, hectare -
เฮกตาร์, chesterfield - เชสเตอร์ฟิลด์, martin - มาร์ติน, metric - เมตริก,
petroleum - ปีโตรเลียม เป็นต้น
(แม้ว่าจะมีเกณฑ์ยกเว้นให้กับพยัญชนะบางกลุ่มที่คนไทยนิยมใช้เสียง ต ได้แก่
anti-, auto-, inter-, multi-, photo-, ta-, -ter-, -ti-, -tic-, -ting-, -tis-, -to-, -ton-, -tor-,
-tre-, -tum-, -tus และ -ty โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้ตัวอย่าง antibody -
แอนติบอดี, intercom - อินเตอร์คอม, computer - คอมพิวเตอร์, quantum -
ควอนตัม, zygomata - ไชโกมาตา ข้อยกเว้นเหล่านี้ดูเหมือนให้ใช้กับพยางค์ต้น
หรือพยางค์ท้ายของคำ ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น เช่น brittany จึงไม่เข้าเกณฑ์
ยกเว้นนี้ หรือหากคิดว่า ข้อยกเว้นนี้ใช้กับพยางค์กลางคำได้ด้วย คำว่า battery
- แบตเตอรี่ ก็จะสอดคล้องกับเกณฑ์ข้อยกเว้นให้ใช้ ต ได้ แต่ก็ยังแย้งกับ
ตัวอย่างอื่นๆ เช่น kettering - เคตเทอริง ซึ่งมี -ter- เช่นกัน แต่ถอดด้วย ท
ไม่ใช่ ต โดยไม่เข้าข้อยกเว้นนี้)

- ตัวอักษร k ที่เป็นพยัญชนะต้นที่ปกติต้องถอดเป็น ค โดยมีข้อยกเว้นในกรณีที่ k เป็นพยัญชนะต้นของพยางค์สุดท้าย ให้ถอดเป็น ก ได้ เช่น bunker - บังเกอร์, market - มาร์เกต, Yankee - แยกกี้ จากข้อมูล พบว่ามีบางคำที่ k ในพยัญชนะต้นถอดอักษรเป็น ก แทนที่จะเป็น ค เช่น kilo - กิโล, kungar - กันการ์ และในพยางค์ท้ายบางคำก็ไม่ถอดด้วย ก ตามเกณฑ์ข้อยกเว้น แต่ถอดด้วย ค ตามเกณฑ์ปกติ เช่น algonkian - แอลกองเคียน, Makin - มากิน, Bishkek - บิสเคค
- ตัวอักษร ay นอกจากถอดเป็น เอ ตามเกณฑ์แล้วยังพบว่าถอดเป็น ไอ หรือ อี ได้ เช่น panay - ปาไน, barclay - บาร์คลีย์
- ตัวอักษร r บางกรณีไม่ออกเสียงจึงไม่ถอดเป็น ร เช่น Worcester - วูสเตอร์, divergent - ไดเวเจนซ์, berners - เบอร์เนอส์ แต่ในคำปกติซึ่งตามเกณฑ์แม้ไม่ออกเสียงก็ถอดเป็น ร แล้วใส่เครื่องหมายทักทฆาตกำกับไว้ เช่น egbert - เอกเบิร์ต, barley - บาร์เลย์
- ในกรณีของ qu ท้ายพยางค์ซึ่งควรถอดเป็น ก พบว่ามีการถอดเป็น ค ในบางคำ เช่น technique - เทคนิก, cheque - เช็ค
- ตัวอักษร w ในบางคำพบว่าไม่ออกเสียงจึงไม่ถอดเป็นอักษร ว ตามเกณฑ์ เช่น woolwich - วูลิช, greenwich - กรีนิช, bungalow - บังกะโล ในขณะที่ส่วนมากเมื่อไม่ออกเสียงจะถอดเป็น ว และกำกับด้วยเครื่องหมายทักทฆาต เช่น snow - สโนว์, fellow - เฟลโลว์, lewis - ลูว์อิส
- ตัวอักษร y บางครั้งก็ไม่ออกเสียงและไม่ถอดเป็นอักษรใดใด เช่น pepys - พีปส์, heyer - เฮเออร์ ซึ่งในคำลักษณะเดียวกันมีการออกเสียงและถอดเป็น ย เช่น untermeyer-อุนเทอร์ไมเยอร์ หรือในบางกรณีก็พบว่าถอดทั้งสองแบบ เช่น Jersey - เจอร์ซี่ และ Jersey - เจอร์ชีย์

สาเหตุของความไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่วางไว้นั้น เป็นไปได้ในหลายกรณี เช่น มีข้อยกเว้นว่าถ้าเป็นคำทับศัพท์ที่ใช้กันมานานจนถือเป็นภาษาไทย และปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแล้ว ให้ใช้ต่อไปตามเดิม เช่น ช็อกโกแลต, ช็อกโกแลต, เช็ต, ก๊าซ, แก๊ส หรือมีข้อยกเว้นให้คำวิสามานยนามที่ใช้กันมานานแล้ว อาจใช้ต่อไปตามเดิมได้ เช่น Victoria - วิคตอเรีย, Louis - หลุยส์, Cologne - โคโลญ หรือคำวิสามานยนามที่เป็นภาษาอังกฤษออกเสียงเฉพาะพิเศษนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในตารางเกณฑ์การถอดอักษร ก็ให้ถอดตามการออกเสียง เช่น Worcester - วูสเตอร์, Marble Arch - มาร์เบิลอาช นอกจากนี้คำบางคำที่เพิ่งบัญญัติใหม่แต่ไม่ตรงตามเกณฑ์ก็ต้องยึดเอาตามที่ปรากฏในพจนานุกรมหรือในหนังสือศัพท์บัญญัติ เช่น internet เขียนเป็น อินเทอร์เน็ต ไม่ใช่ อินเทอร์เน็ต เพราะแม้ว่าจะ

เข้ากฎข้อยกเว้นของกลุ่มพยัญชนะบางกลุ่มที่ไทยเรานิยมใช้เสียง ต (anti-, auto-, inter-, multi-, photo-, ta-, -ter, -ti, -tic, -ting, -tis, -to, -ton, -tor, -tre, -tum, -tus และ -ty) แต่เนื่องจากเป็นศัพท์บัญญัติทางคอมพิวเตอร์โดยใช้ ท ก็ต้องยึดตามหนังสือศัพท์บัญญัตินี้

ส่วนความสอดคล้องของข้อมูลคำทับศัพท์ที่ใช้กันจริงกับเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน แม้ว่าในที่นี้ ผู้เขียนจะไม่ได้รวบรวมข้อมูลจริงมาแจกแจงให้ชัดเจน แต่ก็เป็นที่ทราบกันว่าการเขียนคำทับศัพท์ที่สับสนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้เขียนได้ทดลองสุ่มสำรวจข้อมูลคำทับศัพท์ของคำนามสามัญสองคำ คือ internet และ webboard โดยการค้นผ่านทาง Google Search²⁵ ก็พบว่าแม้ส่วนใหญ่จะทับศัพท์ได้ตามเกณฑ์ แต่ก็พบว่ามียุบบแบบการเขียนคำสองคำอย่างหลากหลาย ดังนี้

internet : อินเทอร์เน็ต (52.2%), อินเตอร์เน็ต (30.9%), อินเตอร์เน็ต (13.2%), อินเตอร์เน็ต (2.2%), อินเตอร์เน็ต (0.7%), อินเทอร์เน็ต (0.6%), อินเทอร์เน็ต (0.06%), อินเทอร์เน็ต (0.05%), อินเทอร์เน็ต (0.02%), อินเทอร์เน็ต (0.02%), อินเทอร์เน็ต (0.01%), อินเทอร์เน็ต (0.01%), อินเทอร์เน็ต (0.01%), อินเทอร์เน็ต, อินเทอร์เน็ต, อินเทอร์เน็ต, อินเทอร์เน็ต, อินเทอร์เน็ต

webboard : เว็บบอร์ด (85.1%), เว็บบอร์ด (10.8%), เว็บบอร์ด (2.5%), เว็บบอร์ด (1.6%), เว็บบอร์ด (0.01%), เว็บบอร์ด (0.01%), เว็บบอร์ด (0.01%), เว็บบอร์ด, เว็บบอร์ด, เว็บบอร์ด, เว็บบอร์ด, เว็บบอร์ด

ข้อมูลเหล่านี้น่าจะเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่า ยังมีคำทับศัพท์ที่เขียนกันเป็นจำนวนมากที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษของราชบัณฑิตยสถาน

7. สรุปเรื่องการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

ระบบการทับศัพท์ภาษาอังกฤษต่างๆ ที่ยกมา มีส่วนเหมือนกันประการแรกคือ ผู้ที่จะทับศัพท์จะต้องรู้ว่าคำๆ นั้นอ่านออกเสียงอย่างไรก่อน และส่วนของสระก็จะถอดตามเสียงอ่านมากกว่าจะสนใจตัวเขียนว่าเป็นรูปใด ทั้งนี้เพราะเสียงสระภาษาอังกฤษนั้นแทนด้วยตัวอักษรได้หลากหลายมาก มียกเว้นบ้างกรณีสระที่แทนด้วยอักษร y ที่บางระบบถอดแตกต่างจากสระเสียงเดียวกันแต่ใช้รูปอื่น เช่น ระบบทางการแพทย์ ระบบของอุไรรัตน์ ส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละระบบ คือการถอดอักษรพยัญชนะภาษาอังกฤษ ระบบของอุไรรัตน์ที่ยึดหลักถอด

²⁵ ค้นผ่าน Google Search เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2550. จำนวนคำทับศัพท์ของ internet มีจำนวน 1,904,834 webboard มีจำนวน 7,167,768

ตัวอักษรต่อตัวอักษรจะมีความหลากหลายของตัวอักษรไทยที่ใช้มากกว่า ในขณะที่ระบบทางการแพทย์มีการแยกความแตกต่างของรูปอักษรน้อยกว่า แต่ก็มากกว่าระบบของราชบัณฑิตยสถาน การจะให้ระบบครอบคลุมทั้งการถ่ายเสียงและถอดตัวอักษรอย่างครบถ้วนจะเป็นเรื่องยาก และจะทำให้ระบบมีความซับซ้อนเกินกว่าที่คนทั่วไปจะใช้ได้ง่าย ในขณะเดียวกันการไม่แยกความแตกต่างของตัวอักษร ก็ทำให้เกิดความสับสนได้ว่า รูปศัพท์เดิมที่แท้จริงเป็นอย่างไร ดังในกรณี ศัพท์ทางการแพทย์ที่จำเป็นต้องถอด th และ t ด้วยตัวอักษรไทยที่ต่างกัน การหาระบบที่เหมาะสมที่สุด จึงอาจไม่จำเป็นต้องยึดหลักภาษาศาสตร์อย่างเคร่งครัดแบบของอุไรรัตน์ แต่ก็ต้องตอบให้ได้ว่า เมื่อไรจึงจำเป็นต้องแยกความแตกต่างของพยัญชนะ เช่น ph, f, ff, gh ที่แทนเสียง /f/ หากแน่ใจว่าแม่แทนด้วย ฟ ตัวเดียวกัน แต่ด้วยบริบทการเกิดที่แตกต่างกันก็อาจไม่จำเป็นต้องถอดเป็นอักษรไทยที่ต่างกัน การพิจารณาว่าจำเป็นต้องแยกความแตกต่างของตัวเขียนในเสียงนั้น ๆ อาจใช้วิธีการสังเกตหรือเห็นจากปัญหาของการทับศัพท์จริงหรืออาจทำโดยการแจกแจงการใช้ตัวอักษรแทนเสียงนั้น ๆ ว่ามีบริบทร่วมกันหรือแตกต่างกันกับตัวอักษรอื่น ๆ หรือไม่ ความรู้เรื่องอักษรวิธีภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในเรื่องนี้

เกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นเกณฑ์กลางสำหรับบุคคลทั่วไปนั้น แม้จะมีรายละเอียดครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ มาก แต่ก็ยังเป็นข้อเสนอแนะมากกว่าที่จะเป็นกฎที่ตัดสินถูกผิดได้แน่นอน เช่น การกำหนดให้ถอดสระตามเสียงที่อ่าน ก็อาจเป็นปัญหาสำหรับผู้ใช้อาจจะอ่านด้วยสำเนียงที่ต่างกัน คำๆ เดียวจึงอาจทับศัพท์ออกมาต่างกันก็ได้ เช่น “Abraham” อาจทับศัพท์เป็น “เอบราแฮม” หรือ “อับราฮัม”, “adiabatic” ทับศัพท์เป็น “แอเดียแบติก” หรือ “อะเดียแบติก”, “channel” ถอดเป็น “แชนเนล” หรือ “แซนแนล” เป็นต้น บางคำก็ทับศัพท์ได้หลายแบบโดยไม่ขัดกับหลักเกณฑ์ เช่น “internet” หากยึดตามการเทียบพยัญชนะจะถอดเป็น “อินเทอร์เน็ต” แต่หากยึดตามข้อยกเว้นว่า “inter-” เป็นกลุ่มยกเว้นที่ไทยนิยมออกเสียง ต ก็ทับศัพท์เป็น “อินเตอร์เน็ต” นอกจากนี้ คำเก่าๆ ซึ่งเคยเขียนต่างจากเกณฑ์ก็อนุโลมให้ใช้ต่อไป เช่น “ซ็อกโกเลต”, “ซ็อกโกแลต”, “เซ็ด”, “ก๊าช”, “แก๊ส” คำทับศัพท์ที่พบจึงอาจมีความหลากหลายได้ และแย้งกับหลักเกณฑ์การเทียบอักษรอยู่ ซึ่งอาจสร้างความสับสนแก่ผู้ใช้ได้

7.1 เกณฑ์การทับศัพท์กับผลกระทบต่ออักษรวิธีไทย

เมื่อเปรียบเทียบกับ การถอดอักษรไทยเป็นโรมัน การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญต่อคนไทยและต่อภาษาไทยมากกว่า การถอดอักษรไทยเป็นโรมันไม่ว่าระบบจะ

เป็นอย่างไร ก็ไม่มีผลใดต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย แต่จะมีผลกระทบต่อผู้ใช้ที่เป็นชาวต่างประเทศหรือในการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากกว่า แต่การทับศัพท์เป็นการนำคำต่างประเทศเข้ามาในภาษาไทย จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาษาไทย ในมิติแรกสุด คือการมีคำเพิ่มมากขึ้นโดยอาจจะไม่จำเป็น ซึ่งพบในกรณีที่มีคำไทยใช้ในความหมายนั้นอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีการทับศัพท์ต่างประเทศเข้ามา แต่ในมิติที่สำคัญกว่านั้น คืออิทธิพลหรือผลของการทับศัพท์ต่อระบบอักษรวิธีของไทยเอง เช่น การใช้พยัญชนะที่ไม่ตรงตามเสียงอ่านแบบไทย หรือการกำหนดว่าเมื่อทับศัพท์คำต่างประเทศที่ไม่มีวรรณยุกต์ก็ไม่จำเป็นต้องใส่วรรณยุกต์ แต่เวลาออกเสียงคนทั่วไปก็จะออกเสียงวรรณยุกต์ตามที่ได้ยินจากคำภาษาอังกฤษ สิ่งนี้อาจทำให้เกิดข้อบกพร่องในอักษรวิธีภาษาไทยได้ เช่น “โก” อาจออกเสียงวรรณยุกต์โทก็ได้ (ชิดาโก), “เนียน” ออกเสียงวรรณยุกต์โท (ยูเนียน) แต่บางครั้งก็ออกเสียงสามัญตามปกติ เช่น “นะโปเลียน”, “อะลูมิเนียม” เป็นต้น หากคำเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ก็อาจทำให้ภาษาไทยดูเหมือนไม่มีระบบระเบียบแต่อย่างไร เพราะภาษาไทยไม่มีกลไกอะไรที่จะทำให้เราแยกคำทับศัพท์จากคำไทยได้ชัดเจน ผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับกลุ่มผู้ที่เสนอความคิดว่า ควรจะใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ในคำทับศัพท์ (เช่น ภูเก็ต วาจานนท์, วัฒนา อุดมวงศ์, กาญจนา นาคสกุล) เพราะเมื่อทับศัพท์มาแล้วก็ถือเป็นคำไทย การใส่หรือไม่ใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ก็ไม่มีผลใดใดต่อคำเดิมในภาษาอังกฤษ และก็ไม่มีผลต่อการสืบกลับเป็นคำเดิมในภาษาอังกฤษด้วย แต่การไม่ใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์จะมีผลต่ออักษรวิธีภาษาไทยในอนาคต เป็นการสร้างคำบกพร่องให้มีมากขึ้นเรื่อยๆ หากจะกล่าวว่า ผู้ใช้น่าจะรู้ได้เองว่าคำที่เขียนนั้นทับศัพท์มาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีการอ่านออกเสียงต่างไปจากคำไทย แต่ในความเป็นจริง หลายๆ คำเมื่อใช้ไปนานๆ คนไทยทั่วไปก็ไม่ว่าเดิมเป็นคำที่มาจากต่างประเทศ เช่น คำว่า เลหลัง ปัจจุบันคงไม่มีใครคิดว่ามาจากคำ leilao ในภาษาโปรตุเกส หรือคำว่า หรีด หลายคนก็อาจไม่ทราบว่ามีมาจากคำ wreath

หากจำนวนคำทับศัพท์ที่ก่อให้เกิดข้อบกพร่องในอักษรวิธีไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การสอนอักษรวิธีภาษาไทยให้นักเรียนก็จะเป็นเรื่องยากลำบากขึ้น ในอดีต เมื่อการยืมคำภาษาต่างประเทศจะมีการปรับรูปเขียนหรือเสียงอ่านให้เข้ากับอักษรวิธีไทย ซึ่งเห็นได้จากการยืมคำเขมร คำบาลีสันสกฤต คำมลายู ฯลฯ หากจะมียกเว้นไม่อ่านตามที่สะกดบ้างก็เป็นจำนวนไม่มาก ประเด็นเหตุผลที่ว่าคำยืมในอดีตที่ยืมมาจากภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์แล้วจะไม่มี

การใส่วรรณยุกต์²⁶ คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษจึงไม่ควรใส่วรรณยุกต์เช่นกัน คงต้องพิจารณาปัจจัยความแตกต่างของการยืมคำในอดีตกับการยืมคำในปัจจุบันในสองประการด้วย

ประการแรกการยืมคำในอดีตแม้ส่วนใหญ่ไม่เขียนวรรณยุกต์แต่ก็มีการปรับการเขียนให้เข้ากับอักษรวิธียไทยและการอ่านคำเหล่านั้นก็สามารถอธิบายด้วยหลักทางภาษาได้ เช่น สนุก อ่าน [สะหนุก] ตามหลักอักษรนำอักษรตาม ตำรวจ อ่าน [ตำหวัด] ไม่อ่าน [ตำรวัด] แต่ก็อธิบายได้ว่าเป็นเพราะอ่านตามคำที่แผลงมา (ตรวจ) กำเนิด อ่าน [กำเหนิด] ตามคำที่แผลงมา คือ เกิด บางคำก็มีการเติมวรรณยุกต์ตามเสียงอ่านเป็นไทย เช่น สระท่อน เสี่ยม หากจะมีคำที่อธิบายไม่ได้บ้างก็เป็นข้อยกเว้นเฉพาะคำและมีจำนวนจำกัดเนื่องจากปัจจุบันไม่มีการยืมคำจากภาษาเหล่านี้มาใช้เหมือนความจำเป็นในอดีต

ประการที่สอง เมื่อเทียบอัตราการยืมคำต่างประเทศโดยเฉพาะคำภาษาอังกฤษเข้ามาในปัจจุบันกับอัตราการยืมคำในอดีต ในปัจจุบันย่อมมีจำนวนและอัตราที่สูงกว่ามากเนื่องจากการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและแพร่หลายในวงกว้าง การทับศัพท์โดยไม่คำนึงถึงอักษรวิธียไทยจึงอาจก่อให้เกิดปัญหากับระบบอักษรวิธียไทยได้ (กาญจนา นาคสกุล 2548) และในอนาคต การสอนอักษรวิธียไทยอาจต้องแยกส่วนว่าอักษรวิธียไทยในเรื่องคำไทยแต่เดิมมีหลักอย่างไร และในส่วนของการทับศัพท์จากต่างประเทศนั้นก็อาจต้องแจกแจงหลักการอ่านออกเสียงอีกแบบ ซึ่งก็ไม่ใช่หลักการออกเสียงคำอังกฤษแบบอังกฤษเพราะภาษาอังกฤษไม่มีวรรณยุกต์ แต่เป็นหลักการอ่านคำอังกฤษแบบไทยที่ต้องเติมวรรณยุกต์ ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ การออกเสียงวรรณยุกต์คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษสามารถอธิบายด้วยหลักหรือกฎบางอย่างได้หรือไม่ นิตยา กาญจนะวรรณ (2548) ได้อธิบายว่าคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นน่าจะมีรูปแบบการออกเสียงวรรณยุกต์ที่อธิบายได้ เช่น หากเป็นคำเป็นคำเป็นจะออกเสียงวรรณยุกต์สามัญและโท (เช่น เตอร์, ดอลลาร์) สามัญและตรี (เอ็นทรานซ์) หากเป็นคำตายคำเป็นจะออกเสียงตรีกับโท (แอปเปิล, ซูเปอร์) ตรีกับตรี (เอ็กซ์) เป็นต้น แต่หากทดลองนำคำอังกฤษทั้งหลายมาอ่านแบบไทย²⁷ จะพบว่ารูปแบบวรรณยุกต์นั้นทำนายไม่ได้ด้วยหลักการพิจารณาคำเป็นคำตายของ

²⁶ ซึ่งเป็นเหตุผลที่พระยาอนุমানราชชนเลือกเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษโดยไม่ใส่วรรณยุกต์นั้น (นิตยา กาญจนะวรรณ 2549)

²⁷ อาศัยข้อมูลจากโครงการวิจัยระบบการสังเคราะห์เสียงที่ผู้เขียนเป็นนักวิจัยร่วมกับผศ.ดร.สุดาพร ลักษณะียนาวิน โดยในโครงการได้นำคำภาษาอังกฤษมาถ่ายเสียงเป็นไทยและกำหนดวรรณยุกต์ตามเสียงอ่านที่คาดว่าจะจะเป็น จากนั้นได้แจกแจงรูปแบบการออกเสียงวรรณยุกต์กับลักษณะคำเป็นคำตายและความสั้นยาวของสระ ผลพบว่าไม่มีกฎแน่นอนที่จะใช้ทำนายรูปแบบได้ชัดเจนในคำหลายพยางค์ เพียงแต่บางรูปแบบมีโอกาสพบมากกว่ารูปแบบอื่นๆ

ไทย ตัวอย่างเช่น คำเป็นคำเป็นอาจออกเสียงเป็นสามัญทั้งคู่ (บีกิน) ก็ได้ คำตายคำเป็นอาจออกเสียงเป็นเอกกับสามัญ (พอร์ดวินด์) เป็นเสียงตรีกับสามัญ (โฮปเวลล์) เป็นต้น หากคำที่ทับศัพท์นั้นจำกัดเฉพาะชื่อเฉพาะอย่างเดียว ก็คงเป็นที่ยอมรับได้ เพราะสามารถอธิบายได้ว่าการอ่านชื่อเฉพาะเป็นเรื่องยกเว้นไม่เป็นไปตามหลักการอ่านคำไทยได้ และชื่อเฉพาะก็สามารถระบุได้ง่ายว่าคือคำใดในประโยค แต่ถ้าต้องทับศัพท์คำทั่วไปด้วย คำทับศัพท์เหล่านี้จะปะปนอยู่กับข้อความโดยทั่วไป ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนเหมือนชื่อเฉพาะ ดังนั้น หากคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มจำนวนเข้ามาในภาษาไทยมากขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่เป็นไปตามหลักอักษรวิธีไทย ก็จะทำให้การสอนภาษาไทยเป็นเรื่องยากสำหรับนักเรียนไทยมากยิ่งขึ้น และความงามความเป็นระบบของระบบอักษรวิธีไทยอาจสูญเสียไป และมีสภาพเหมือนภาษาอังกฤษที่ปัจจุบันหาหลักในการอ่านจากรูปเขียนไม่ได้ชัดเจน

7.2 ความจำเป็นของการทับศัพท์

อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือเรื่องความจำเป็นของการทับศัพท์ ฎเกิด วาจนนท์ (2513) ย้ำถึงความจำเป็นในการบัญญัติศัพท์และทับศัพท์แม้จะเป็นศัพท์วิชาการทางการแพทย์ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะช่วยให้สื่อสารกับคนไทยทั่วไปที่ไม่มีความรู้ภาษาต่างประเทศนั้นได้ การไม่ใช้คำไทยแสดงถึงความบกพร่องทางภาษาไทยที่ไม่สามารถสรรหาคำมาใช้เพื่อสื่อสารได้อีกทั้งการพิมพ์ทั้งอักษรไทยและอังกฤษนั้นทำให้ดูลึกลับราคาแพงและสิ้นเปลืองมากขึ้น (เข้าใจว่าในสมัยนั้นต้องใช้พิมพ์ดีด 2 ครั้งคือ พิมพ์ไทยครั้งหนึ่งและพิมพ์อังกฤษอีกครั้งหนึ่ง) โดยที่การทับศัพท์เป็นทางเลือกสุดท้ายหากยังไม่สามารถหาคำไทยหรือบัญญัติศัพท์มาใช้แทนได้

แต่ในปัจจุบัน การใช้คำภาษาอังกฤษปนในภาษาไทยโดยไม่ทับศัพท์นั้นก็เริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะในงานเขียนเฉพาะสาขาวิชาต่างๆ (ดังตัวอย่างข้อความจากสารคดีราชยุคปัจจุบันที่แสดงในข้อ 5.1) อีกทั้ง ภาษาอังกฤษก็เป็นภาษาสากลที่คนไทยเองก็ต้องศึกษามากขึ้น เด็กนักเรียนไทยจำนวนมากก็เริ่มเรียนภาษาอังกฤษกันตั้งแต่ชั้นประถม ณ จุดนี้ จึงอาจตั้งคำถามได้ว่า ยังมีความจำเป็นที่จะต้องทับศัพท์ด้วยอักษรไทยอีกหรือไม่ เมื่อทับศัพท์มาแล้วก็อาจได้คำที่เขียนแตกต่างกันได้ หรืออาจไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ทางราชบัณฑิตยสถานได้วางไว้ มิหนำซ้ำ ด้วยกฎเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานที่ไม่ใช้รูปวรรณยุกต์ คำทับศัพท์ก็จะมีผลกระทบต่ออักษรวิธีไทยดังที่กล่าวมา

ความจำเป็นในการทับศัพท์เพราะเหตุว่าผู้อ่านไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษมากพอที่จะเข้าใจคำอังกฤษได้อาจไม่มีน้ำหนักมากเท่าในอดีต และหากพิจารณาปัจจัยสถานการณ์การสื่อสารประกอบด้วย งานเขียนวิชาการที่เขียนเพื่อนักวิชาการเองอาจไม่จำเป็นต้องทับศัพท์เป็น

ไทยก็ได้ ในกรณีที่ยังไม่สามารถหาคำไทยใช้แทน ก็สามารถเขียนคำภาษาอังกฤษนั้นได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดใด เพราะผู้อ่านมีความรู้ภาษาอังกฤษพอที่จะรู้จักคำที่เขียน แต่กลับจะเป็นปัญหามากกว่าหากทับศัพท์แล้วได้คำไม่ตรงกัน เพราะอาจทำให้เข้าใจผิดได้ เช่น กรณีชื่อยาหรือศัพท์การแพทย์ หรือกรณีชื่อต่างประเทศที่เดิมมาจากภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ เช่น ชื่อบุคคล Frankfurter หากผู้เขียนคนหนึ่งทับศัพท์โดยมองเป็นคำอังกฤษก็อาจเขียนว่า แฟรงก์เฟอร์เทอร์ แต่หากผู้เขียนอีกคนมองว่าเป็นคำเยอรมันก็อาจเขียนเป็น ฟรันด์ฟวร์เทอร์ ผู้อ่านซึ่งไม่รู้ที่มาของคำต่างประเทศก็อาจเข้าใจผิดว่าเป็นคนละคนกันก็ได้ จึงเป็นเรื่องปกติที่เมื่อทับศัพท์แล้วผู้เขียนก็มักจะใส่คำต่างประเทศนั้นไว้ในวงเล็บด้วย

ส่วนงานเขียนที่ผู้อ่านไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษมากพอก็ยังคงควรต้องทับศัพท์เป็นไทย แต่ควรทับศัพท์โดยไม่ขัดกับหลักอักษรวิธีไทย เพราะจริง ๆ แล้วถ้าผู้อ่านไม่เคยรู้จักหรือได้ยินคำอังกฤษนั้นมาก่อน ผู้อ่านก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าการออกเสียงที่ควรจะเป็นคืออะไร เหตุผลที่ผู้อ่านจะออกเสียงคำทับศัพท์ได้ถูกก็เพราะเขาเคยได้ยินหรือรู้จักคำภาษาอังกฤษนั้นมาก่อน ไม่ใช่หรือ ถ้าจะทับศัพท์โดยไม่ใส่วรรณยุกต์เพราะเหตุว่าคำภาษาอังกฤษไม่มีวรรณยุกต์ในคำ ดังนั้นจึงออกเสียงสูงต่ำแตกต่างกันได้ เช่น technology จะออกเสียงว่า [เท็กโนโลยี] หรือ [เท็กโนโลยี] ก็ไม่แตกต่างกันสำหรับคำอังกฤษ หากต้องทับศัพท์โดยเขียนรูปวรรณยุกต์ด้วยก็อาจทำให้ได้คำทับศัพท์ที่แตกต่างกัน การไม่ใส่รูปวรรณยุกต์จึงดูเหมือนจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ ทำให้ผู้เขียนคำทับศัพท์ไม่ต้องวิตกว่าควรใส่รูปวรรณยุกต์ใดเพื่อให้ตรงกับเสียงที่ควรเป็น แต่ในกรณีทั่วไปนั้น คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเมื่ออ่านออกเสียงโดยคนไทยแล้วก็ต้องออกเสียงวรรณยุกต์ใดวรรณยุกต์หนึ่ง เช่น เราคงไม่อ่าน [คอมพิวเตอ] ในที่หนึ่งแล้วไปอ่าน [คอมพิวเต้อ] ในอีกที่หนึ่ง จะมีก็เพียงบางคำที่นิยมอ่านเสียงวรรณยุกต์ได้มากกว่าหนึ่งแบบ เช่น technology การไม่ใส่รูปวรรณยุกต์ให้ตรงเสียงอ่านที่ควรเป็นในภาษาไทยจึงเป็นการผลัการะให้ผู้อ่านคนไทยต้องตัดสินใจโดยอาศัยความรู้เดิมในภาษาอังกฤษนั้นหรือตามที่เคยได้ยินมา การใส่วรรณยุกต์ให้ชัดเจนจะเป็นการช่วยผู้อ่านมากกว่าเพราะผู้อ่านจะรู้ว่าควรออกเสียงวรรณยุกต์ใด หากจะมีคำใดที่มีผู้ออกเสียงแตกต่างกัน คนทั่วไปก็จะได้ทราบและจะได้ช่วยกันเลือกคำที่นิยมกว่าได้ อีกทั้งการใส่วรรณยุกต์ก็ไม่ได้ทำให้เกิดการเข้าใจผิดเกี่ยวกับคำเดิมในภาษาอังกฤษ จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะไม่ใส่วรรณยุกต์หรือเขียนทับศัพท์ให้ตรงการออกเสียงของคนไทย เพราะการทับศัพท์เป็นการยืมคำภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทย เป็นเรื่องของคนไทยและภาษาไทยเป็นหลัก

7.3 ปัญหาของหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

ปัญหาใหญ่ของการวางหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ หลักเกณฑ์ที่วางไว้ไม่สามารถทำให้ทุกคนเขียนคำทับศัพท์ได้เหมือนกันทุกคน ซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมัน เพราะการถอดอักษรไทยเป็นโรมันนั้น หากผู้เขียนยึดหลักเกณฑ์โดยเคร่งครัด คำที่เขียนได้ก็ต้องเหมือนกันเสมอ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการถอดอักษรไทยเป็นโรมันเป็นการถ่ายเสียงคำไทยซึ่งสามารถเห็นพ้องกันว่าคำไทยนั้นควรอ่านออกเสียงอย่างไร แต่การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการพยายามถ่ายเสียงภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษานานาชาติ และมีหลายสำเนียง การถอดรูปสระโดยยึดเสียงที่ได้ยินก็เป็นปัญหาแต่แรกแล้วว่าอาจทำให้เขียนไม่ตรงกันได้ หากจะแก้ปัญหานี้ โดยพยายามกำหนดเสียงให้แต่ละรูปสระให้ชัดเจน ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเช่นกัน จำเป็นอาศัยความรู้ทางอักษรวิทย์ภาษาอังกฤษมาอธิบาย ซึ่งไม่มีการเขียนไว้ชัดเจนเท่าอักษรวิทย์ภาษาไทย และเป็นสิ่งที่เป็นปัญหาคอใจกันมาช้านานว่ารูปเขียนภาษาอังกฤษนั้นไม่สัมพันธ์กับคำอ่าน เป็นภาษาที่ยากสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ตัวอย่างที่นิยมเล่ากันเพื่อแสดงปัญหาของการสะกดคำ คือ ตัวอย่างที่บอกว่าคำ ghoti ออกเสียงเหมือนคำว่า fish เพราะ "gh" (ในคำ cough) ออกเสียงเหมือน f, "o" (ในคำ women) ออกเสียงเหมือน "i" และ "ti" (ในคำ station) ก็ออกเสียงเหมือน "sh" ดังนั้น gh-o-ti จึงอ่านออกเสียงเหมือน f-i-sh ได้ด้วยเหตุนี้ จากปัญหานี้จึงได้มีกลุ่มคนพยายามให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสะกดคำ (spelling reform) ให้สอดคล้องกับการออกเสียงมาโดยตลอด มีการจัดตั้งสมาคมเพื่อการนี้เช่น สมาคม Simplified Spelling Society²⁸ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จอย่างที่ต้องการ บางคนก็เสนอทำในทางตรงกันข้าม²⁹ คือ ให้ปรับการออกเสียง (pronunciation reform) ให้ตรงกับรูปเขียน โดยให้เหตุผลว่าการปรับวิธีการสะกดนั้นจะต้องทำให้พิมพ์หนังสือภาษาอังกฤษทั้งหลายใหม่หมดซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงมาก แต่ข้อเสนอที่ให้คนที่พูดภาษาอังกฤษเปลี่ยนวิธีการอ่านออกเสียงของตนนั้นก็เกินไปได้ยากเช่นกัน สิ่งที่ฝังรากลงมานานแล้วย่อมบังคับแก้ไขได้ยาก เหล่านี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นปัญหาของอักษรวิทย์ภาษาอังกฤษเอง ซึ่งส่งผลให้เป็นปัญหาต่อการทับศัพท์เป็นไทยไปด้วย

จะดีกว่าหรือไม่ที่จะบรรเทาปัญหา โดยการส่งเสริมให้มีการใช้คำไทยหรือบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใช้มากกว่าจะสนับสนุนให้ทับศัพท์ และหากต้องทับศัพท์จริงๆ เช่น กรณีชื่อเฉพาะต่างๆ

²⁸ Spelling Reform Society (<http://www.spellingsociety.org/>)

²⁹ Regular English Pronunciation (<http://www.phon.ucl.ac.uk/home/mark/regeng/>)

ก็ควรเขียนให้เข้ากับอักษรวิธีไทย เพราะการทับศัพท์นั้น แท้จริงเป็นเพียงการเขียนคำต่างประเทศด้วยอักษรไทยเท่านั้น ไม่ได้ช่วยในการสื่อความแก่คนทั่วไป เช่น ระหว่างการทับศัพท์เป็น “โปลีนัมยโอไฮดิส” กับการใช้ศัพท์บัญญัติ “กล้ามเนื้ออกเสบหลายมัด” คำหลังย่อมสื่อความกับคนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาได้มากกว่า และคำที่ทับศัพท์มา เมื่อจะอ่านออกเสียงหรือเข้าใจว่าคือคำใด ผู้อ่านก็ต้องมีความรู้คำเดิมในภาษาอังกฤษคือคำใด หรือถ้าทับศัพท์ออกมาแล้วต่างกัน ก็อาจยังสร้างความสับสนว่ามาจากคำที่ต่างกัน หากเป็นเช่นนั้นแล้ว ประโยชน์ของการทับศัพท์ด้วยอักษรไทยคืออะไร การทับศัพท์ควรมีเพื่อเป็นคุณต่อภาษาไทยมากกว่าที่จะเป็นโทษต่อภาษาไทยเองไม่ใช่หรือ หากเป็นโทษมากกว่าคุณ ผู้เขียนคำอังกฤษด้วยตัวอักษรอังกฤษเองไม่ดีกว่าหรือ เพราะอย่างน้อยก็ทำให้แยกคำอังกฤษไม่ให้ปะปนกับคำไทยได้ เหล่านี้ เป็นประเด็นคำถามที่ยังต้องการการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางและรีบเร่งดำเนินการ เพราะหากปล่อยเวลาให้เนิ่นนานจนสูญเสียความเป็นระบบของอักษรวิธีไทยแล้ว ก็จะแก้ไขคืนมาได้ยาก

7.4 การบัญญัติศัพท์

การทับศัพท์นั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเพียงทางออกชั่วคราวในการรับคำภาษาต่างประเทศ ในกรณีที่ยังหาคำไทยหรือบัญญัติศัพท์ใหม่ขึ้นมาใช้แทนไม่ได้ ปัญหาคำทับศัพท์นั้นจะไม่ใช่ปัญหาใหญ่หากเราสามารถบัญญัติศัพท์ต่าง ๆ ได้ทันความต้องการ การบัญญัติศัพท์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต แต่เดิมภาษาต่างประเทศที่เข้ามามักเป็นภาษาในภูมิภาคนี้ซึ่งเขียนด้วยตัวอักษรที่เทียบเคียงกับอักษรไทยได้ เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต เขมร การยืมคำจึงสามารถปรับให้เข้ากับอักษรวิธีได้ง่าย แต่ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ คำจากต่างประเทศที่เข้ามาในภาษาไทยมักเป็นคำภาษาอังกฤษซึ่งใช้อักษรโรมัน ทำให้ไม่สามารถปรับเขียนด้วยอักษรไทยได้โดยตรง และยังมีการรับคำเข้ามาเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินการให้สามารถบัญญัติศัพท์แทนคำต่างประเทศให้ได้ทันท่วงทีและเหมาะสม

ในการบัญญัติศัพท์ใหม่ทางวิชาการนั้น ราชบัณฑิตยสถานเป็นหน่วยงานที่เป็นหลัก³⁰ และเป็นที่ยึดถือของคนส่วนใหญ่ แต่จำนวนศัพท์ทางวิชาการนั้นมีมากกว่าที่นักวิชาการจะรอใช้ศัพท์บัญญัติจากราชบัณฑิตยสถาน ทำให้นักวิชาการจำเป็นต้องบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เอง นักวิชาการจึงเปรียบเหมือนทัพหน้าที่ต้องรับมือกับคำต่างประเทศเหล่านี้ ส่วนราชบัณฑิตย

³⁰ หน่วยงานที่รับผิดชอบบัญญัติศัพท์ทางวิชาการตามประกาศราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2544 คือ ราชบัณฑิตยสถาน

สถานเปรียบเหมือนทัพหลวง หากทัพหน้ามีความเข้มแข็งและรับมือกับข้าต่างประเทศได้อย่างเป็นระบบก็จะช่วยให้ทัพหลวงเบาบางลงและสนใจกับศัพทที่เป็นปัญหาจริงๆ ได้ แนวทางที่จะเป็นประโยชน์คือการวางหลักเกณฑ์หรือคู่มือคำแนะนำเรื่องการบัญญัติศัพท์และจัดอบรมความรู้เรื่องการบัญญัติศัพท์แก่นักวิชาการทั่วไปให้สามารถบัญญัติศัพท์ที่เหมาะสมใช้ไปก่อนจนกว่าราชบัณฑิตยสถานจะแก้ไขหรือรับรองศัพท์เหล่านั้น

ในการบัญญัติศัพท์นั้น ควรเน้นให้มองภาพรวมของมโนทัศน์หรือความหมายของศัพท์นั้นๆ ในระบบมากกว่าพิจารณาศัพท์ทีละคำ และควรพิจารณาศัพท์นั้นในตำแหน่งหมวดคำต่างๆ และความหมายต่างๆ เช่น หากคำภาษาอังกฤษในความหมายเดียวกันมีการใช้เป็นทั้งคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ ก็จำเป็นต้องบัญญัติคำไทยสำหรับหมวดคำต่างๆ ไปพร้อมกัน และควรพิจารณาคำที่มีความหมายใกล้เคียงอยู่ในกลุ่มเดียวกันด้วยว่าเมื่อบัญญัติแล้วได้คำไทยที่แปลกแยกไปจากกลุ่มหรือไม่ และหากเป็นศัพท์ที่ใช้กันในหลายสาขาก็ควรพิจารณาว่าศัพท์เดียวกันนั้นในสาขาอื่นบัญญัติไว้อย่างไรด้วย

นอกจากนี้ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบัญญัติใหม่ คือ ฐานข้อมูลศัพท์บัญญัติที่มีอยู่ในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่จำเป็นต้องสร้างศัพท์ใหม่สามารถสืบค้นฐานข้อมูลเดิมว่าศัพท์ต่างประเทศนั้นได้มีการบัญญัติไว้แล้วหรือยัง โดยสามารถจัดทำเป็นซีดีรอมหรือเว็บไซต์รวบรวมข้อมูลศัพท์บัญญัติที่มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันนี้ ทางราชบัณฑิตยสถานก็ได้จัดทำซีดีรอมและเว็บไซต์เผยแพร่ศัพท์บัญญัติสาขาต่างๆ แล้ว ทรัพยากรเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักวิชาการทุกสาขา ซึ่งไม่ใช่เพียงค้นหาศัพท์ที่มีการบัญญัติไว้ แต่เพื่อสำรวจว่าศัพท์เดียวกันหรือศัพท์ที่ใกล้เคียงได้มีการบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง และหน่วยงานกลางอย่างราชบัณฑิตยสถานควรเป็นศูนย์กลางให้นักวิชาการนำเสนอศัพท์บัญญัติต่างๆ ที่แต่ละคนคิดว่าเหมาะสม โดยอาจจัดทำเว็บไซต์ที่เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลศัพท์ คืออนุญาตให้มีการนำเสนอศัพท์บัญญัติพร้อมทั้งเปิดให้มีการอภิปรายเรื่องความเหมาะสมของศัพท์ที่เสนอนั้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการบัญญัติศัพท์ที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน เป็นที่ยอมรับและมีใช้ได้รวดเร็วทันใจมากขึ้น และข้อมูลความคิดเห็นเหล่านี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับราชบัณฑิตยสถานใช้ประกอบ การพิจารณาตัดสินศัพท์บัญญัติในภายหลังได้

บรรณานุกรม

- ALA-LC 1997. *Romanization tables : transliteration schemes for non-roman scripts 1997*, approved by the Library of Congress and the American Libraty Association, Randall K. Barry (editor). Washing-ton, D.C.: Library of Congress, 1997 (<http://www.loc.gov/catdir/cpsol/roman.html>)
- Allyn, E.G. 2002. *The Bua Luang WYSIWYS Thai Phrase Handbook*. Floating Lotus Communications Co. Ltd.
- Anonymous. 1933. Transcription from Siamese into Roman Characters. In *Journal of the Siam Society*, Vol.26, 219-231.
- Anonymous. 1935. Further Documents on the Romanization of Siamese. In *Journal of the Siam Society*, Vol.28, 19-35.
- Anonymous. 1941. Notification of the Royal Institute Concerning the Transcription of Thai Characters into Roman. In *Journal of the Siam Society*, Vol.33, Part 1, 49-65.
- Catford, J.C. 1965. *A Linguistic Theory of Traslation*. London: Oxford.
- Frankfurter, O. 1906. Some Suggestions for Romanizing Siamese. In *Journal of the Siam Society*, Vol.3, Part 2, 52-61.
- Frankfurter, O., P. Petithuguenin, and J. Crosby. 1931. Proposed System for the Transliteration of Siamese Words into Roman Characters. In *Journal of the Siam Society*, Vol.10, Part 4, 1-22.
- Gimson, A.C. 1974. *An Introduction to the Pronunciation of English*. E.C.S.B. edition. Bristol: J.W. Arrowsmith.
- Gimson, A.C. 2001. *Gimson's pronunciation of English. Sixth Edition*. Revised by Alan Cruttenden. London: Arnold.
- Griswold, A.B. 1960. Thoughts on the Romanization of Siamese. In *Journal of the Siam Society*, Vol.48, Part 1, 29-66.
- ISO/FDIS 11940. 1998. *Information and Documentation – Transliteration of Thai*.
- Minegishi, Makoto and Jun Takashima. 2002. Issues in Transliteration for Khmer and Thai Scripts. Indo-European Conference on Multilingual Communication Technologies, 24-25 June, 2002, Pune, India (http://semioweb.msh-paris.fr/escom/projets_recherche/01_02_projet_inde/ IEMCT

- PAPERS/Content Creation and Information Retrieval/Minegishi – Khmer and Thai Scripts.pdf)
- Petithuguenin, P. 1912. Method for Romanizing Siamese. In *Journal of the Siam Society*, Vol.9, Part 3, 1-12.
- Royal Institute. 1999. Principles of Romanization for Thai Script by Transcription Method
- Thiengburanatham, Wit, 1977. *Thai-English Dictionary*. Bangkok: Ruamsan Co.,Ltd.
- U.S. Board on Geographic Names. 1994. *Romanization Systems and Roman-Script Spelling Conventions*. Defense Mapping Agency.
- United Nation. 2002. *Report on the current status of the United Nation romanization systems for geo-graphical names*.
- Vajiravudh, King. 1912. The Romanization of Siamese Words. In *Journal of the Siam Society*, Vol.9, Part 4, 1-10.
- Vajiravudh, King. 1931. Notes on the Proposed System for the Transliteration of Siamese Words into Roman Characters. In *Journal of the Siam Society*, Vol.10, Part 4, 24-33.
- กริสโวลด์, เอ บี. 2512. ข้อคิดเกี่ยวกับการเขียนหนังสือไทยให้เป็นอักษรฝรั่ง แปลโดย พ.อ. เกษม นันทกิจ และ พ.ท.เลิศ กำแหงฤทธิรงค์ พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.อ.เกษม นันทกิจ 25 กุมภาพันธ์ 2512, 143 หน้า
- กาญจนา นาคสกุล. 2524. *ระบบเสียงภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล. 2545. ช่วยกันคิดเพื่อภาษาไทย. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 27 ฉบับที่ 1, ม.ค.-มี.ค. 2545. 277-278.
- กาญจนา นาคสกุล. 2548. การทับศัพท์กับระบบอักขรวิธีไทย. ใน *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 30 ฉบับที่ 2, เม.ย.-มิ.ย. 2548, 554-562.
- กำชัย ทองหล่อ. 2545. *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- จันทร์เพ็ญ ไหวหารสุนทร. 2530. *การศึกษการใช้อักษรโรมันแทนอักษรไทย*. ปรินทูนีพนธ์ มหบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินตตามณี เล่ม ๑-๒. 2512. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- ทะนัน จันทรพันธุ์ 2528. การเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ใน *การใช้ภาษาไทยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์*, การสัมมนา 19-21 ก.พ. 2528 ณ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 293-306.

- เต็ม สมิตินันท์ ผู้ตรวจสอบแก้ไข 2523. *พรรณไม้แห่งประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 2* พันธุ์พืชมงคล, 379 หน้า
- ธีระพันธ์ ล. ทองคำ. 2526. *สัทอักษรไทย : การสร้างสัทอักษรไทยเพื่อบันทึกภาษาไทยถิ่นและภาษาชนกลุ่มน้อย*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นันทนา วัฒนเกียรติ. 2529. ข้อคิดเกี่ยวกับการถ่ายรูปลักษณนามไทยเป็นอักษรโรมัน. *วารสารธรรมศาสตร์* 15:1 มีนาคม 2529
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2529. การถอดอักษรกับการถ่ายเสียง. *วารสารธรรมศาสตร์* 15:1 มีนาคม 2529
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2543. เกณฑ์การทับศัพท์กับปัญหาบางประการ. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, ปีที่ 25 ฉบับที่ 3, 2543, 60-68.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2547a. ภาษาคาราโอเกะ ใน *เสน่ห์ภาษาไทย* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 45-52. 2547.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2547b. ภาษากับตัวอักษร. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, ปีที่ 29 ฉบับที่ 1, ม.ค.-มี.ค. 2547, 152-171.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2547c. การเกิดและดับแห่งเครื่องหมายไทย. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, ปีที่ 29 ฉบับที่ 2, เม.ย.-มิ.ย. 2547, 443-467.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2548. อักษรที่ควรเปลี่ยนและไม่ควรเปลี่ยน. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, ปีที่ 30 ฉบับที่ 4, ต.ค.-ธ.ค. 2548, 1048-1054.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2549. การใช้เครื่องหมายหรืออักษรบอกเสียงสูงต่ำ ในคำทับศัพท์จากภาษาอังกฤษ. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, ปีที่ 31 ฉบับที่ 1, ม.ค.-มี.ค. 2549, 261-268.
- บรรจบ พันธุเมธา. 2530. *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญ อินทรทรัพย์. 2545. การใช้เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาไทย ตามพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 27 ฉบับที่ 2, เม.ย.-มิ.ย., 586-591.
- ปฐมมาลา. 2513. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- ประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่องการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ๒๔๘๒. ใน *ความรู้ทางอักษรศาสตร์*. ราชบัณฑิตยสถาน, 185-208.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องบัญญัติศัพท์ฉบับที่ ๑ ๒๔๘๕. ใน *ความรู้ทางอักษรศาสตร์*. ราชบัณฑิตยสถาน, 209-220.
- ประถม ก กา. 2513. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.

- พจนานุกรมอังกฤษ – ไทยฉบับนักเรียนนักศึกษา ฉบับภาษาไทยของบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). 2544. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2545. วิธีใหม่สำหรับใช้เขียนสระและเขียนหนังสือ ไทย. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 27 ฉบับที่ 2, เม.ย.-มิ.ย., 561-586.
- พิศศรี กมลเวช. 2545. ครบครันเรื่องวรรณยุกต์. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์.
- ภาษาไทย 3 หน่วยที่ 1-6. 2525. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภูเก็ต วาจานนท์. 2513. ข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับการเขียนเรื่องทางวิชาการด้วย ภาษาไทย. สารศิริราช 2513, 22. 1382-1393.
- ภูเก็ต วาจานนท์. 2516. ภาษาสารศิริราช. สารศิริราช. 2516, 25. 1353-1372.
- ภูเก็ต วาจานนท์. 2528. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทับศัพท์ ใน การใช้ภาษาไทยทาง วิทยาศาสตร์การแพทย์, การสัมมนา 19-21 ก.พ. 2528 ณ คณะแพทยศาสตร์ศิริราช พยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 249-274.
- มงคล เดชนครินทร์. 2548. ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับหลักการบัญญัติศัพท์. ใน วารสาร ราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. 2548, 6-8.
- มูลบทบรรพกิจ. 2514. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ : นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. อ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2535. หลักเกณฑ์การทับศัพท์. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2532. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2531. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2528. หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ ใน การใช้ภาษาไทยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์, การสัมมนา 19-21 ก.พ. 2528 ณ คณะ แพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 179-211.
- รายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทย 14-15 ก.ค. 2526 สภาวิจัยแห่งชาติ บางเขน
- เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์. 2524. หลักการและแนวคิดใหม่ในการเขียนอักษรโรมันในภาษาไทย ภาษาและวัฒนธรรม 1: มกราคม – มิถุนายน 2524, 31-42.

- เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย. 2528. หลักการเขียนคำไทยเป็นอักษรโรมัน ใน *การใช้ภาษาไทยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์, การสัมมนา 19-21 ก.พ. 2528 ณ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล*, 86-100.
- วัฒนา อุดมวงศ์. 2526. การเขียนทับศัพท์คำยืมภาษาอังกฤษ ใน *รายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทย 14-15 ก.ค. 2526, สภาวิจัยแห่งชาติ*, 87-161.
- วิชาการเกษตร, กรม สถาบันวิจัยข้าว 2529. การเขียนทับศัพท์ชื่อข้าวไทยเป็นอังกฤษ. ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ กองวางแผนและวิชาการ กรมวิชาการเกษตร, 8 หน้า
- สมชัย บวรกิตติ. การทับศัพท์วิชาการ. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 27 ฉบับที่ 1, ม.ค.-มี.ค. 2545. 5-7. 2545.
- สมชาย ลูวีระ. 2516. ข้อสังเกตเกี่ยวกับการเขียนทับศัพท์ในสารคดีราช. *สารคดีราช*. 2516, 25. 96-102.
- สมชาย ลูวีระ. 2516. อันเนื่องมาจาก “ภาษาสารคดีราช”. *สารคดีราช*. 2516, 25. 1400-1406.
- สมศิลป์ ญาณวงศ์. 2545. เกณฑ์การใช้ภาษา. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 27 ฉบับที่ 2, เม.ย.-มิ.ย. 2545, 313-314.
- สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2505. *หลักภาษาไทย*. พระนคร : การพิมพ์เกื้อกูล.
- สุนันท์ อัญชลีคุณกุล. 2546. *ระบบคำภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุমানราชธน, พระยา. 2545 *เรื่องบัญญัติศัพท์ (เขียนอย่างปากกาพาไป) ใน วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 27, ฉบับที่ 3, ก.ค.-ก.ย. 2545, 905-911.
- อวย เกตุสิงห์. 2528. การเขียนทับศัพท์คำแพทย์ หลักการและเหตุผล. ใน *การใช้ภาษาไทยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์, การสัมมนา 19-21 ก.พ. 2528 ณ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล*, 289-292.
- อวย เกตุสิงห์. 2545. การเขียนทับศัพท์วิชาการ หลักการและเหตุผล ใน *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 27, ฉบับที่ 1, ม.ค.-มี.ค. 2545, 296-298.
- อักษรนิติ. 2513. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- อจจรา วงศ์โสธร. 2526. เรื่องการบัญญัติศัพท์และการทับศัพท์ ใน *รายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทย 14-15 ก.ค. 2526, สภาวิจัยแห่งชาติ*, 77-86.
- อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์. *ภาษาศาสตร์เหมาะสมัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ดันธรรม
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2532. *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.

อุไรรัตน์ บุญภานนท์. 2529. การถอดอักษรอังกฤษเป็นไทยโดยใช้หลักวิชาภาษาศาสตร์
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อุไรศรี วรตะริน และ อรรรณ บุญยฤทธิ์. 2545. ระบบการถ่ายถอดอักษรแบบ *Transliterations*
และ *Transcriptions*. เอกสารประกอบการอบรม 13 พ.ค. 2545 คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก ก. ALA-LC Thai Romanization Table

Thai

Thai

Vowels and Diphthongs

<i>Vernacular</i>	<i>Romanization</i>	<i>Vernacular</i>	<i>Romanization</i>
อะ, ั	a	อ้าวะ	ua
อา	ā	อ้าว, ำ	ūa
อ่า	am	ไอ, ไอ, อัย, ไอย	ai
อิ	i	อาย	āi
อี	ī	เอา	ao
อึ	ur	อ่าว	āo
อุ	ū	อุย	ui
อู	u	ไอย	ōi
อู๋	ū	ออย	ōi
เอะ, เอ็	e	เอย	ēi
เอ	ē	เอ็ย	ūrai
แอะ, แอ็	æ	อวย	ūai
แอ	āe	อัว	iu
โอะ, อด	o	เอ็ว	eo
โอ	ō	เอว	ēo
เอะ	o	แอว	āeo
ออด	ō	เอ็ว	īeo
เออะ	œ	ฤ	ru
เออ, เอ็	œ	ฤ	ri
เอ็ย	ia	ฤ	rœ
เอ็ย	īa	ฤา	rū
เอ็ย	ura	ฤ	lu
เอ็ย	ūa	ฤา	lū

Consonants

<i>Vernacular</i>	<i>Romanization when initial and medial</i>	<i>Romanization when final</i>
ก	k	k
ข, ข, ค, ค, ง	kh	k
ง	ng	ng
จ	ch	t
ฉ, ช, ช, ฉ	ch	t
ญ	y	n
ด, ฎ, ฏ (see Note 1)	d	t
ต, ฏ	t	t
ถ, ฐ, ฑ, ฒ, ฒ (see Note 1)	th	t
ณ, ณ	n	n
บ	b	p
ป	p	p
ฝ, ฟ, ฝ	ph	p
ฟ, ฟ	f	p
ม	m	m
ย	y	-
ร (see Note 2)	r	n
ล, ฬ	l	n
ว	w	-
ซ, ฌ, ฌ, ฌ, ฌ	s	t
ฮ (see Note 3)	‘ (ayn)	-
ห, ฮ (see Note 4)	h	-

Notes

1. ฏ is usually romanized *th*, occasionally *d*, depending on the pronunciation as determined from an authoritative dictionary.
2. When ฌ follows another consonant and ends a syllable, it is romanized *n*, and the inherent vowel of the preceding consonant is represented by *ĕ* (e.g., นก ฌ *nakhĕn*).

When ฌ follows another consonant and no other pronounced consonant follows in the same syllable, it is romanized *an* (e.g., สวรรค์ *sawan*), but if a pronounced consonant follows, it is represented by *a* (e.g., กรม ฌ *kam*).

Thai

3. In four common words ๐ occurs preceding another consonant to mark a certain tone and is then not romanized.
4. When ๑ occurs preceding another consonant to mark a certain tone, it is not romanized.

RULES OF APPLICATION

Romanization

1. Tonal marks are not romanized.
2. The symbol ๑ indicates omission and is shown in romanization by "..." the conventional sign for ellipsis.
3. When the repeat symbol ๑ is used, the syllable is repeated in romanization.
4. The symbol ๑๑ is romanized *la*.
5. Thai consonants are sometimes purely consonantal and sometimes followed by an inherent vowel romanized *o*, *a*, or *ə* depending on the pronunciation as determined from an authoritative dictionary, such as the Royal Institute's latest edition (1982).
6. Silent consonants, with their accompanying vowels, if any, are not romanized.
7. When the pronunciation requires one consonant to serve a double function--at the end of one syllable and the beginning of the next--it is romanized twice according to the respective values.
8. The numerals are: ๐ (0), ๑ (1), ๒ (2), ๓ (3), ๔ (4), ๕ (5), ๖ (6), ๗ (7), ๘ (8), and ๙ (9).
9. In Thai, words are not written separately. In romanization, however, text is divided into words according to the guidelines provided in *Word Division* below.

Word Division

1. In general, Thai words formulated by romanization are made up of a single syllable (คำ *kham*; ๑๑ *Thai*), and thus each syllable is considered a separate word, with a space between each. (Exceptions are covered by rules 2 through 43.) This is in contrast to many multisyllabic words that are foreign to Thai but that are found written in the Thai script. These multisyllabic foreign words are written with the space closed up between the syllables as appropriate. Prominent examples are words of Pali and Sanskrit origin, as well as some words that are Thai in origin but have been formed according to the grammar of Pali or Sanskrit.

Examples of monosyllabic Thai words:

คำ	kham
ไทย	Thai
พูด	phūt

Examples of multisyllabic Thai words formed according to the rules of other languages:

กระถาง	krasāng
ภาษา	phāsā
ปัญญา	panyā

Examples of multisyllabic words of Pali or Sanskrit origin:

วัฒนธรรม	watthanatham
มหาวิทยาลัย	mahāwitthayālai
กษัตริย์	kasat
พลเมือง	phonlamūang
การโรง	phānrōng

2. In contrast to the preceding statement that Thai words are monosyllabic, note that there are multisyllabic Thai words in which the first syllable is used as a prefix; write the prefix and the succeeding element as a single word.

(a) Words with การ (*kān*) prefixed

การเดินทาง	kāndānthāng
การแปล	kānplāi
การต่างประเทศ	kāntāngprathēt

(b) Words with ความ (*khwām*) prefixed

ความจริง	khwāmchīng
ความหมาย	khwāmmāi
ความเห็น	khwāmhen

(c) Miscellaneous cases with various words used as prefixes. The most common are:

พ่อ	phǔ	นาย	nāi
แม่	māi	นาง	nāng
ลูก	lūk	ข้อ	khǔ
พี่	phī	คำ	kham
น้อง	nōng	บท	bot

Thai

ผู้	phū	เครื่อง	khrūang
นัก	nak	แผน	phān
คน	khon	ห้อง	thōng
ชาว	chāo	ชี	khī
เด็ก	dek	ใจ	chai
ข้า	khā	ช่าง	chāng
ราย	rāi	วัย	wai
ตัน	ton	ดวง	dūang
ลาย	lāi	หมอ	mū

Note that the listing of miscellaneous cases covers only the most common ones. Other, less common cases may be handled in the same way.

บุญ	bun
-----	-----

Note also that some words, reflecting a transposition in normal Thai word order and consisting of a principal word and one or more words used with it as a prefix, may be considered as belonging to this category.

ราชบัณฑิตยสถาน	Rāṭchabandittayasathān
โบราณคดีวิทยา	bōrānnakhadīwitthayā
ไทยคดีศึกษา	Thaikhadīsurksā

3. Compounds. Write compounds as a single word.

- (a) *General:* Identifying a compound is largely a matter of knowledge of the language together with the use of good judgment. Note that compounds generally result in concepts to one degree or another different from the meaning of either of the component words when used alone.

ใกล้ชิด	klaichit	ค้นหา	khonhā
เข้มงวด	khēmngūat	ทดลอง	thotlōng
ภายนอก	phāinōk	มองดู	mōngdū
ชุดเงิน	chatchēn	อดทน	‘otthon
ชั่วคราว	chūakhrāo	กลิ้งแฉ่ง	klāngchǎeng
กล่าหาญ	klāhān	ครบถ้วน	khrophthūan

เกี้ยวข้อง	kīeokhōng	สุตท้าย	sutthāi
หมู่บ้าน	mūbān	ผลไม้	phonlamai
รถไฟ	rotfai	เสื่อผืน	sīaphā
เงินเดือน	ngēndēan	ตนเอง	ton'ēng
จัดทำ	chattham	พูดคุย	phūtkhui
รับใช้	rapchai	ไปเยี่ยม	paiyiam
บอกรับ	bōkrap	ตีพิมพ์	tīphim
ต่อสู้	tēusū	จัดพิมพ์	chatphim
รบกวน	ropkūan		

N.B.: Do not consider as compounds repeated words sometimes referred to as "reduplicated compounds."

ต่าง ๆ	tāng tāng
ซ้ำ ๆ	chā chā
เร็ว ๆ	reo reo

- (b) *Reduplicated Doublets*: When words are strung together for sound, write them as a single word.

เปลี่ยนแปลง	plīanplāeng
เรี่ยร้อย	rīapruī
อิทธิก	'urkkathuk
รอบคอบ	rūpkhōp

4. *Geographical Names*. Divide geographical names into separate words according to the decisions of the U.S. Board on Geographic Names, as expressed in the *Gazetteer of Thailand*.
5. *Royal Language (rāchāsap)*. Write as a separate word any word found as an entry in either of the following dictionaries unless otherwise directed by these rules.

Rāchāsap chabap sombūn / *Rāchamānop*. (Bangkok: Kāonā, 1965)

Rāchāsap chabap sombūn / *Sangūan 'Ānkhong*. (Bangkok: Kāonā, 1964)

Thai

- Generally separate all elements in terms of rank, privilege, address, etc., associated with names of persons unless another rule directs otherwise.

นายทหารตำรวจ	Nāithahān Tamrūt
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	Phūchūai Sāttrāčhān
หม่อมราชวงศ์	Mōm Rāčhawong
รองอำมาตย์โท	Rōng ‘Amāt Thō
พลตำรวจเอก	Phon Tamrūt ‘Ēk
พระมหา	Phra Mahā
รองประธานาธิบดี	Rōng Prathānāthibōdi
พระปรมินทรมหา	Phraparamintha Mahā
พระเทพรัตนราชสุดาฯ	Phrathēprattanarāčhasudā
สยามบรมราชกุมารี	Sayāmbōrommarāčhakumārī
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	Phrabāt Somdet Phračhaoyūhūa
พระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ	Phranāng Čhao Phrabōrommarāchinī Nāt

One arbiter of whether official pronunciations of royal ranks with กรม (*Krom*) require an extra syllable is *Phoīčhanānukrom nakriān chālēm phrakīat, Phī. Sī. 2530*, 2nd edition, 1988, p. 329. This officially approved work is based on proclamations of the Prime Minister's Office as well as on the Royal Institute's 1982 dictionary.

กรมพระยา	Krom Phrayā
but กรมหลวง	Krommalūang

- Generally combine elements (covered by terms described in 6. above) which begin with เจ้า (*Čhao*) and combine elements in ท่านผู้หญิง (*Thānphūying*), เจ้าจอมมารดา (*Čhaočhōmmāndā*), and พระเจ้าอยู่หัว (*Phračhaoyūhūa*)

เจ้านาย	Čhaonāi
เจ้าของ	Čhaokhōng
เจ้าฟ้า	Čhaofā
เจ้าพระยา	Čhaophrayā
ท่านผู้หญิง	Thānphūying
เจ้าจอมมารดา	Čhaočhōmmāndā
พระเจ้าอยู่หัว	Phračhaoyūhūa
but เจ้าฟ้าหญิง	Čhaofā Ying
เจ้าฟ้าชาย	Čhaofā Čhāi
พระองค์เจ้าชาย	Phra ‘ong Čhao Čhai

หม่อมเจ้าหญิง
เจ้าเมืองแปะ

Mōm Čhao Ying
Čhao Mǔang Præ

8. Generally separate elements in personal royal titles and corporate names beginning with กรม (*Krom*) except as listed below. For these excepted cases only, although pronunciation with or without the extra syllable are correct in popular usage, proclamations of the Prime Minister's Office in recent years have approved pronunciations with the extra syllable (effectively combining the elements) as the only officially correct pronunciations.

กรมพระ	Krommaphra
กรมหลวง	Krommaluang
กรมหมื่น	Krommamūn
กรมวัง	Krommawang
กรมท่า	Krommathā
but กรมพระยา	Krom Phrayā

9. Keep separate the Buddhist *samanasak* ranks พระมหา (*Phra Mahā*) and พระครู (*Phra Khrū*) as well as the conventional religious terms of address พระ (*Phra*) and พระอาจารย์ (*Phra 'Āčhān*).

พระมหาประยุตย์	Phra Mahā Prayut
พระครูเลิศ	Phra Khrū Lēt
พระสมหวัง	Phra Somwang
พระอาจารย์สมหวัง	Phra 'Āčhān Somwang

10. พระ (*Phra*) should be separate as follows:

- When connoting the Buddha, his image, a member of the Buddhist Order of the Sangha, etc.;
- As the only element or one of the elements in a separately written conferred rank, or;
- As an independent (complimentary, conventional, etc.) element immediately preceding a personal name (except the name of Buddha) but not an integral part of it. Otherwise, it should be written as a combined prefix to words (usually associated with royalty, gods, objects or worship, etc.).

พระแก้วมรกต	Phra Kāo Mūrakot
พระสยามเทวาธิราช	Phra Sayāmmathēwāthirāt
พระอาจารย์สมหวัง	Phra 'Āčhān Somwang
พระอภัยมณี	Phra 'Aphaimanī
พระมหาประยุตย์	Phra Mahā Prayut
พระครูเลิศ	Phra Khrū Lēt
กรมพระมหิดล	Krom Phra Mahidon

	พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก	Phra Putthayōtfa Čhulālōk
	พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	Phra Nangklaō Čhaoyūhūa
	สมเด็จพระวรวรรณรัตน์	Somdet Phra Wannarat
but	พระพุทธเจ้า	Phraphutthačhao
	พระปรมินทรมหาอมงกุฏ	Phraparaminthra Mahā Mongkut
	กรมพระมหิดล	Krommaphra Mahidon
	กรมพระราชวังบวร	Krom Phrarāčhawangbōwōn
	พระสังฆราช	Phrasangkharāt

11. มหา (*Mahā*) should be separate when as an independent (complimentary, conventional, etc.) element it immediately precedes and is not an integral part of a personal name. Otherwise, it should be treated as specified in paragraph 12. below.

พระปรมินทรมหาอมงกุฏ	Phraparaminthra Mahā Mongkut
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	Phraparaminthra Mahā Phūmiphon
	‘Adunlayadēt
มหาธาตุ	mahāthāt

12. พระมหา (*Phra Mahā*) is a *samanasak* rank conferred on a lower-level Buddhist religious who has finished at least the third grade of parīan (Buddhist theology). It should not be confused with มหา- (*mahā-*) or พระมหา- (*phramahā-*), which are prefixes added to words associated with royalty, religious, gods, objects of worship, etc., such as titles of the supreme patriarch. The rank should be written separately; the prefix, combined.

พระมหาประยุตย์	Phra Mahā Prayut
พระมหาสังฆราชเจ้า	Phramahāsangkarāt Čhao
พระมหาสมณเจ้า	Phramahāsamanačhao
มหาเถระ	Mahāthēra

13. Titles of honor with เจ้า (*čhao*) as the last element should be written separate or combined in accordance with whether the immediately preceding element is commonly used as a prefix.

พระองค์เจ้า	Phra‘ong Čhao
พระสังฆราชเจ้า	Phrasangkharāt Čhao
พระพุทธเจ้า	Phraphutthačhao
พระมหาสมณเจ้า	Phramahāsamanačhao
พระนางเจ้า	Phranāng Čhao
พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า	Phračhao Wōrawongthōe Phra‘ong Čhao

14. Combine หลวง (*Lūang*) when used as a simple (non-conferred) title in combination preceding words for relatives supposed to be Buddhist priests.

หลวงพ่อ	Lūangphǔ
หลวงพี่	Lūangphī
หลวงพ่อบุ	Lūangphǔpū
หลวงลุง	Lūanglung

15. Generally separate คุณ (*Khun*) as first element, except in the courtesy titles คุณหญิง (*Khunyīng*) and คุณนาย (*Khunnāi*).

คุณแม่	Khun Māe
คุณพ่อ	Khun Phǔ
คุณหนู	Khun Nū
but คุณหญิง	Khunyīng
คุณนาย	Khunnāi

16. Combine elements in personal pronouns or their equivalents.

ข้าพระพุทธเจ้า	khāphraphutthačhao
ข้าพเจ้า	khāphačhao
หม่อมฉัน	mǔmchan
กระผม	kraphom
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	taifāla ‘ōngtulīphrabāt

17. Elements in royal or noble titles and names are generally combined but should be separate when two distinct terms can be isolated in a noun/modifier or noun/noun-in-apposition configuration if the terms would not otherwise be combined, or if there is doubt about whether to combine them.

ดำรงราชานุภาพ	Damrongrāchānuphāp
ปราสาททอง	Prāsāt Thōng
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก	Phutthayōtfa Čhulālōk
พุทธเลิศหล้านภาลัย	Phutthalētlā Naphālai
ตากสิน	Tāk Sin

18. Elements ordinarily combined should be separate when immediately followed by a proper name or its substitute.

แม่ทัพใหญ่	Māethap Yai
รองแม่กองงานพระธรรมทูต	Rōng Māe Kōng Ngān Phrathammathūt
เจ้าอาวาส	čhao ‘āwāt
เจ้าคณะภาค ๗	Čhao Khana Phāk 7

นายสุชาติ
เจ้าเมืองแปะ
เจ้าเมือง

Nāi Suchāt
Čhao Mǔrang Prǎe
čhao mǔrang

19. นาย (Nāi) before a proper name as a *bandāsak* or roughly equivalent to *Mister* should be separate. Otherwise, it is combined as a prefix in accordance with paragraph 2.(c) above.

นายสุชาติ
นายร้อย
นายทหารตำรวจ
นายแพทย์ปรีดิชัย
นายพิทักษ์ราชา (ใจ)

Nāi Suchāt
Nāirǔi
Nāithahān Tamrūt
Nāiphāet Pratlē
Nāi Phithakrāchā (Čhō)

20. In cases of doubt about whether miscellaneous words listed under 2.(c) above are functioning as prefixes, generally separate elements unless sufficient conventional usage has bestowed word status on the configuration. Always separate demonstrative adjectives, relative pronouns, and numerals from the first element.

คนพันลูก	khon phon khuk
ผู้ก่อการร้าย	phūkǔkǎnrāi
คนนั้น	khon nan
ผู้ลี้ภัย	phūlīphai
เครื่องนี้	khruang nī
ข้อหนึ่ง	khǔ nung
but คนสี่เทา	khonsīthao

21. Combine elements in colors, days of the week, but not months of the year.

สีเหลือง	sīlǔang
วันจันทร์	Wančhan
เดือนพฤศจิกายน	Dǔan Phrutsačhikāyon

22. Combine numerals in the same way as in English; i.e., combine teens, combine first elements, and separate from the digital element if any in twenty through ninety-nine, etc. Separate ที่ (thī) in ordinals.

สิบสาม	sipsām
ยี่สิบสอง	yīsip sǔng
ร้อยเอ็ด	rǔi ‘et
วันที่สิบเจ็ด	wan thī sipčhet

23. Generally separate royal introductory verbs and verbs indicating royal courtesy, but combine elements in conventional phrases of courtesy.

ทรงประกอบพิธีเปิด	song prakṓp phithī pṓet
ทรงพระเจริญ	song phračharčien
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า	song phrakarunā prōt klaō
ขอใจ	khṓpčhai

24. In most cases separate หลาย (*lāi*), ชั่ว (*chūa*), ทัว (*thūa*), ทุก (*thuk*), ทัง (*thang*), บาง (*bāng*), ต่าง (*iāng*), etc., preceding words.

ทั้งประเทศ	thang prathēt
ทั่วราชอาณาจักร	thūa rāčha‘ānāčhak
ชั่วชีวิต	chūa chīwit
บางครั้ง	bāngkhrāo
ทุกสิ่ง	thuk sing
ต่างมรดก	tāng mādā
หลายนคน	lāi khon
but ชั่วคราว	chūakhrāo
ทั่วไป	thūapai
ทั้งหมด	thangmot
ชั่วโมง	chūamōng
ต่างประเทศ	tāngprathēt

25. Generally separate งาน (*ngān*) preceding a word or phrase except in cases denoting literary or research activity when only two elements are present.

งานพระราชทานเพลิงศพ	ngān phrarāčthathān plēng sop
งานธุรกิจ	ngān thurakit
งานเขียน	ngānkhīan
งานวิจัย	ngānwičhai

26. Combine or separate the following miscellaneous phrases as shown.

เนื่องใน	nīang nai	แค่ไหน	khāe nai
ว่าด้วย	wādūai	ล้วงหน้า	lūangnā
ร่วมกับ	rūam kap	เบื้องต้น	bīangton
ครบรอบ	khrop rṓp	ต่อไป	tṓpai
พร้อมด้วย	phrṓm dūai	ตั้งแต่	tangtāe
ตนเอง	ton‘ēng	จนกระทั่ง	čhonkrathang
เนื่องจาก	nīangčhāk	จนถึง	čhon thung

Thai

27. Combine ตะวัน (tawan) not เียง (chiang) in compass points.
 ตะวันออกเฉียงเหนือ tawan 'ók Chiang nǐa
 ตะวันตกเฉียงใต้ tawantok Chiang tai
 ตะวันตกเฉียงเหนือ tawantok Chiang nǐa
 ตะวันออกเฉียงใต้ tawan 'ók Chiang tai
28. Generally separate geographical designations with เมือง (mǔang).
 เมืองเหนือ mǔang nǐa
 เมืองใต้ mǔang tai
 but เมืองนอก mǔangn'ók
29. When ความ (khwām) is used in the legal context meaning "case" or "matter", it should be separate.
 ความแพ่ง khwām phǎeng
 ความอาญา khwām 'āyā
30. Those elements equivalent to English hyphenated adjectival phrases (not clauses) should be combined although kept separate from any noun (not included under paragraph 2.(c)) that they might modify, the latter clause applying only to phrases that are clearly adjectival in nature and not including the phrase words whose role Thai syntax makes doubtful.
 หนังสือปกสีขาว nangsǔ poksǐkhǎo
 เรือชายฝั่งทะเล rūa chǎifangthalē
 ข้าวประดับดิน khǎoprādapdin
 สินค้าส่งออก sinkhǎsong 'ók
 พืชส่งออก phǔkhǎsong 'ók
 การเจรจาการค้าหลายฝ่าย kǎnchēnračhā kǎnkhā lǎifāi
31. Many phrases consisting of predicate and object have attained single word status. But if there is doubt that the elements have attained single word status, do not combine them unless 30. above applies.
 ประเมินผล pramēnphon
 ทำงาน thamngān
 วางแผน wāngphǎen
 อวยพร 'ūaiphǔn
 but การย้ายถิ่น kǎnyāi thīn
 การย้ายถิ่นฐาน kǎnyāi thīnthān
 ถิ่นใต้ thīn tai

32. Generally separate phrases with ส่วน (sūan).

ส่วนพระองค์	sūan phra 'ong
ส่วนพลเมือง	sūan phonlamūang
but ส่วนตัว	sūantūa
ส่วนรวม	sūanrūam

33. Phrases with words indicating buildings as first element are generally combined.

หอศิลป์	hōsinlapa
ห้องประชุม	hōngprachum
โรงพิมพ์	rōngphim
หอสมุด	hōsamut
โรงเรียน	rōngrīan

34. For terms not of rank, privilege, address, etc., generally do not combine elements that might otherwise be candidates for combining when the second element is a proper name unless the first element appears in the list under 2.(c) above. Nevertheless, capitalize the first element in any case.

หอภูมิพล	Hō Phūmiphon
รถเบนซ์	Rot Ben
คัมภีร์พระเวท	Khamphī Phrawēt
but คนไทย	Khonthai

35. For phrases consisting of a verb and งาน (ngān), generally do not combine.

ประสานงาน	prasān ngān
รวมงาน	rūam ngān
ปฏิบัติงาน	patibat ngān
but ท่างาน	thamngān

36. รวม (rūam) as initial or final element should generally be separate.

รวมเล่ม	rūam lēm
รวมอยู่ด้วย	rūam yū dūai
but ส่วนรวม	sūanrūam

37. Keep separate elements that purport to be translated phrases from other languages.

นครวัด	Nakhūn Wat
สยามสแควร์	Sayām Sakhwā

Thai

38. Generally, when applying word division rules, retain word division appearing in the Thai script only if there is doubt about the exact mean of the configuration. Otherwise, ignore the division in Thai script.

โครงการ พุทฺธ-ไทย ปรีทรรณํ Khrōṅkān Phut-Thai Parithat

39. Phrases beginning with นำ (nā) should only be combined if convention has conferred word status on the configuration.

	นำเสียดาย	nāsīadāi
	นำสนใจ	nāisončhai
but	นำจับตา	na čhap tā
	นำรับรอง	nā raprōṅg

40. Separate words beginning with ทหาร (thahān) for military, etc.

ทหารบก	thahān bok
ทหารเรือ	thahān rūa
ทหารอากาศ	thahān ‘ākāt
ทหารตำรวจ	thahān tamrūt

41. Combine the generic element with all elements of a name for plants, animals, vegetables, etc.

นกขุนทอง	nokkhunthōṅg
แตงกวา	tāengkwa
สุนัขจิ้งจอก	sunakčhīngčhōk
ผักกาดหัว	pakkāthūa
ต้นหมาก	tonmāk

42. For diseases, combine the generic term โรค (rōk) only if it appears as the final element of the configuration.

กาฬโรค	kānlarōk
กามโรค	kāmmarōk
โรคมะเร็ง	rōk marēng
โรคโลหิตนอย	rōk lōhit nōi
โรคทรพิษ	rōk thōraphit
อหิวาตกโรค	‘ahiwātakarōk
โรคฝีดาษ	rōk fīdāt

43. Combine adjectival phrases with ใจ (*chai*) as final element.

ร้อนใจ	rŏnchai
เกรงใจ	krēngchai
สุขภาพใจ	sukkhaphāpchai
ดีใจ	dīchai

SPECIAL CHARACTERS AND CHARACTER MODIFIERS IN ROMANIZATION

<i>Special Characters</i>	<i>Name</i>	<i>USMARC hexadecimal code</i>
Æ	digraph AE (upper case)	A5
Œ	digraph OE (upper case)	A6
U̇	U-hook (upper case)	AC
‘	ayn	B0
æ	digraph ae (lower case)	B5
œ	digraph oe (lower case)	B6
u̇	u-hook (lower case)	BD
<i>Character Modifiers</i>	<i>Name</i>	<i>USMARC hexadecimal code</i>
ā	macron	E5
ǎ	hachek	E9
ꞑ	right cedilla	F8

ภาคผนวก ข. ANSEL Character Set for ALA-LC Romanization

Character Sets Used in Romanization

The transliterations produced by applying *ALA-LC Romanization Tables* are encoded in machine-readable form into USMARC records. Encoding of the basic Latin alphabet, special characters, and character modifiers listed in this publication is done in USMARC records following two American National Standards; the *Code for Information Interchange (ASCII)* (ANSI X3.4), and the *Extended Latin Alphabet Coded Character Set for Bibliographic Use (ANSEL)* (ANSI Z39.47). Each character is assigned a unique hexadecimal (base-16) code which identifies it unambiguously for computer processing.

The graphics for certain characters used in romanization are so similar that they are often confused. The apostrophe ('), soft sign (prime) ('), acute accent ('), alif ('), and ayn (') are typical of characters that are difficult to differentiate. A listing has been provided at the end of each romanization table that shows special characters and character modifiers that are used with it. The following list shows the entire basic Latin alphabet, and all special characters and character modifiers that are used in these romanization tables. Each unique character is presented with its graphic, hexadecimal code, and name. More information on the character sets used in USMARC records can be found in *USMARC Specifications for Record Structure, Character Sets, and Exchange Media* (Washington: Library of Congress, CDS, 1994).

Graphic	Hex Code	Name	Graphic	Hex Code	Name
	20	SPACE (BLANK)	?	3F	QUESTION MARK
!	21	EXCLAMATION MARK	@	40	COMMERCIAL AT
"	22	QUOTATION MARK	A	41	A
#	23	NUMBER SIGN	B	42	B
\$	24	DOLLAR SIGN	C	43	C
%	25	PERCENT SIGN	D	44	D
&	26	AMPERSAND	E	45	E
'	27	APOSTROPHE	F	46	F
(	28	OPENING PARENTHESIS	G	47	G
)	29	CLOSING PARENTHESIS	H	48	H
*	2A	ASTERISK	I	49	I
+	2B	PLUS SIGN	J	4A	J
,	2C	COMMA	K	4B	K
-	2D	HYPHEN-MINUS	L	4C	L
.	2E	PERIOD (DECIMAL POINT)	M	4D	M
/	2F	SLASH	N	4E	N
0	30	0	O	4F	O
1	31	1	P	50	P
2	32	2	Q	51	Q
3	33	3	R	52	R
4	34	4	S	53	S
5	35	5	T	54	T
6	36	6	U	55	U
7	37	7	V	56	V
8	38	8	W	57	W
9	39	9	X	58	X
:	3A	COLON	Y	59	Y
;	3B	SEMICOLON	Z	5A	Z
<	3C	LESS THAN SIGN	[	5B	OPENING SQUARE BRACKET
=	3D	EQUAL SIGN	\	5C	REVERSE SLASH
>	3E	GREATER THAN SIGN	]	5D	CLOSING SQUARE BRACKET

Character Sets

Graphic	Hex Code	Name
\	5C	REVERSE SLASH
[	5D	OPENING SQUARE BRACKET
^	5E	SPACING CIRCUMFLEX
~	5F	SPACING UNDERSCORE
	60	SPACING GRAVE
a	61	a
b	62	b
c	63	c
d	64	d
e	65	e
f	66	f
g	67	g
h	68	h
i	69	i
j	6A	j
k	6B	k
l	6C	l
m	6D	m
n	6E	n
o	6F	o
p	70	p
q	71	q
r	72	r
s	73	s
t	74	t
u	75	u
v	76	v
w	77	w
x	78	x
y	79	y
z	7A	z
{	7B	OPENING CURLY BRACE
	7C	VERTICAL BAR (FILL)
}	7D	CLOSING CURLY BRACE
~	7E	SPACING TILDE
Ł	A1	UPPERCASE POLISH L
Ø	A2	UPPERCASE SCANDINAVIAN O
Ð	A3	UPPERCASE D WITH CROSSBAR
Þ	A4	UPPERCASE ICELANDIC THORN
Æ	A5	UPPERCASE DIGRAPH AE
Œ	A6	UPPERCASE DIGRAPH OE
/	A7	SOFT SIGN (PRIME)
·	A8	DOT IN MIDDLE OF LINE
♭	A9	MUSICAL FLAT
®	AA	SUBSCRIPT PATENT MARK
±	AB	PLUS OR MINUS
Ů	AC	UPPERCASE O-HOOK
U	AD	UPPERCASE U-HOOK
,	AE	ALIF

‘	B0	AYN
ł	B1	LOWERCASE POLISH L
ø	B2	LOWERCASE SCANDINAVIAN O
ð	B3	LOWERCASE D WITH CROSSBAR
þ	B4	LOWERCASE ICELANDIC THORN
æ	B5	LOWERCASE DIGRAPH AE
œ	B6	LOWERCASE DIGRAPH OE
//	B7	HARD SIGN (DOUBLE PRIME)
ı	B8	LOWERCASE TURKISH I
£	B9	BRITISH POUND SIGN
ø	BA	ETH
o	BC	LOWERCASE O-HOOK
u	BD	LOWERCASE U-HOOK
°	BE	DEGREE SIGN
ℓ	C1	LOWERCASE SCRIPT L
©	C2	PHONO COPYRIGHT MARK
©	C3	COPYRIGHT MARK
#	C4	SHARP
¿	C5	INVERTED QUESTION MARK
¡	C6	INVERTED EXCLAMATION MARK
?	E0	PSEUDO QUESTION MARK
̀	E1	GRAVE
ˆ	E2	ACUTE
˘	E3	CIRCUMFLEX
˜	E4	TILDE
ˆ	E5	MACRON
˘	E6	BREVE
˙	E7	SUPERIOD DOT
¨	E8	UMLAUT (DIERESIS)
ˆ	E9	HACEK (CARON)
ˆ	EA	CIRCLE ABOVE (ANGSTROM)
͡	EB	LIGATURE, FIRST HALF
͡	EC	LIGATURE, SECOND HALF
ˆ	ED	HIGH COMMA, OFF CENTER
ˆ	EE	DOUBLE ACUTE
̣	EF	CANDRABINDU
̣	F0	CEDILLA
̣	F1	RIGHT HOOK (OGONEK)
̣	F2	DOT BELOW
̣	F3	DOUBLE DOT BELOW
̣	F4	CIRCLE BELOW
̣	F5	DOUBLE UNDERSCORE
̣	F6	UNDERSCORE
̣	F7	LEFT HOOK (COMMA BELOW)
̣	F8	RIGHT CEDILLA
̣	F9	UPADHMANYA
̣	FA	DOUBLE TILDE, FIRST HALF
̣	FB	DOUBLE TILDE, SECOND HALF
̣	FE	HIGH COMMA, CENTERED

ภาคผนวก ค. UN 2002/1967 Thai Romanization

Thai

The United Nations recommended system was first approved in 1967 (resolution I/14), based on the modified general system of the Royal Institute of Thailand. The table and notes on its application were published in vol. II of the conference reports¹. A revised version of the system was officially endorsed by the government of Thailand in 2000. This was approved at the Eighth United Nations Conference for the Standardization of Geographical Names in Berlin, 2002, based on a document submitted by Thailand².

Thai uses an alphasyllabic script. In Thai writing word division is not ordinarily indicated which may complicate the romanization. The romanization system is not reversible to its original script form.

Romanization

Thai characters are romanized in two ways depending on whether they denote syllable-initials or syllable-finals. The romanization of syllable-finals is indicated in parentheses.

1 ก k (k)	8 จ ch (t)	14 ฉ d (t)	20 ฌ d (t)	26 บ b (p)	34 ย y	38 ศ s (t)
2 ข kh (k)	9 ฌ ch (t)	15 ฎ t (t)	21 ฌ t (t)	27 ป p (p)	35 ฐ r (n)	39 ษ s (t)
3 ฌ kh (k)	10 ฌ ch (t)	16 ฐ th (t)	22 ฌ th (t)	28 ฝ ph (p)	36 ฌ l (n)	40 ฌ s (t)
4 ฌ kh (k)	11 ฌ s (t)	17 ฌth,d(t)	23 ฌ th (t) ^A	29 ฝ f (p)	37 ฌ w	41 ฌ h
5 ฌ kh (k)	12 ฌ ch (t)	18 ฌ th (t)	24 ฌ th (t)	30 ฌ ph (p)		42 ฌ l (n)
6 ฌ kh (k)	13 ฌ y (n)	19 ฌ n (n)	25 ฌ n (n)	31 ฌ f (p)		43 ฌ o ^B
7 ฌ ng(ng)				32 ฌ ph (p)		44 ฌ h
				33 ฌ m (m)		

^A Combination ฌ is romanized s if so pronounced.

^B See note 5.

¹ *United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names*. Geneva, 4-22 September 1967. Vol. II. *Proceedings of the Conference and technical papers*, pp. 122-123.

² *Principles of Romanization for Thai Script by Transcription Method*. Eighth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. Berlin, 27 August – 5 September 2002. Document E/CONF.94/INF.41.

Vocalic nuclei and special characters (• stands for any consonant character)

1	•๖	a	16	เ•	e	31	เ•๖	uea	46	เ•๖๖	ueai
2	•๖	a	17	เ•๖	ae	32	•๖๖	ua	47	•๖๖	uai
3	•๖๖	a	18	เ•๖	ae	33	•๖	ua	48	เ•๖	io
4	•๖	a	19	เ•	ae	34	•๖•	ua	49	เ•๖	eo
5	•๖๖	an	20	เ•๖	o	35	เ•	ai	50	เ•๖	eo
6	•๖	am	21	•	o	36	เ•	ai	51	เ•๖	aeo
7	•	i	22	เ•	o	37	•๖	ai	52	เ•๖	aeo
8	เ•	i	23	เ•๖	o	38	เ•๖	ai	53	เ•๖๖	iao
9	เ•	ue	24	•๖	o	39	•๖๖	ai	54	เ	rue ^A
10	เ•	ue	25	เ•๖๖	oe	40	เ•๖	ao	55	เ	rue
11	เ•๖	ue	26	เ•๖	oe	41	•๖๖	ao	56	เ	lue
12	•	u	27	เ•๖	oe	42	•๖๖	ui	57	เ	lue
13	•	u	28	เ•๖๖	ia	43	เ•๖	oi			
14	เ•๖	e	29	เ•๖	ia	44	•๖๖	oi			
15	เ•๖	e	30	เ•๖๖	uea	45	เ•๖	oei			

^A Also romanized *ri* and *roe*, according to pronunciation.

Notes³

1. In multi-syllable words, the final character of the preceding syllable and the initial character of the succeeding syllable may cause reading ambiguity. Therefore hyphen is used for syllable separation according to the following rules:
 - 1.1 Hyphen is inserted when the final character of the preceding syllable is a vowel and the initial character of the succeeding syllable is *ng* (ง), e.g. ๙ง๑ *Sa-nga*.
 - 1.2 Hyphen is inserted when the final character of the preceding syllable is *ng* (ง) and the initial character of the succeeding syllable is a vowel, e.g. ๒ง๖๖ *Bang-on*.
 - 1.3 Hyphen is inserted when the initial character of the succeeding syllable is a vowel, e.g.

³ Notes 1-5 have been adapted from *Principles of Romanization for Thai Script by Transcription Method*. Eighth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. Berlin, 27 August – 5 September 2002. Document E/CONF.94/INF.41.

สะอาด *sa-at*, สำอาง *sam-ang*.

2. A word followed by *mai-yamok* (๋) is written twice according to the reading rules, e.g. ทำบ่อย ๋ *tham boi boi*, ไฟไหม้ ๋ *fai mai fai mai*.
3. Words followed by *pai-annoi* (๋), which shortens forms of a well known word or words, are written in full according to the reading rules, e.g. กรุงเทพฯ ๋ *Krung Thep Maha Nakhon*, โปรดเกล้า ๋ *protklao protkramom*.
4. An initial อ as a vowel-bearer which is phonetically a glottal stop [ʔ] is ignored.
5. One must bear in mind that the romanization of Thai in this case employs the transcription method. Thus, tone marks (่, ้, ๊, ๋) and diacritical marks including the silencing mark (๋) and the vowel shortening mark (๋), are completely ignored. In order to transcribe Thai words correctly one must know how to read and pronounce them. There are many words that carry a character or characters that are not pronounced, such as สามาริ *samat* (ริ is silent), พรหม *Phrom* (ห is silent), ลักขณัม *lak* (ขณัม are silent), ธาตุ *that* (, is silent), อินทรธนู *inthanu* (ทร are silent), and there are also a number of words in Thai where a syllable with an intruding vowel [a] must be inserted such as ปราบริณา *pratthana* (ริ is silent and [tha] is inserted), and รัตน *rattana* ([ta] is inserted) when pronouncing them.
6. When using geographical names romanized according to the previous 1967 version of the official Thai romanization system, it is essential to know that earlier no distinction was made between the vowels *u* and *ue* (*u* was used in both cases, this applied to characters 9, 10, 11, 30, 31, 46, 54, 55, 56 and 57 in the table for vocalic nuclei and special characters) and some diphthongs were romanized differently (*iu* for character 48 /now *io*/, *ieo* for character 53 /now *iao*/ in the table mentioned).

Other systems of romanization

The transliteration of Thai in the standard **ISO 11940:1998**⁴ gives each Thai character a unique equivalent in the Roman script (a single letter or a combination of a letter plus a "modifier letter"). The Thai characters are transliterated strictly in the order they are written, diacritical marks accompanying a consonant are transliterated starting by the uppermost mark and finishing with the subscript mark. As an example, here are some transliteration equivalents: ก k, ข Kh, ฃ

Kh, ค kh, ค k'h, ฅ kh, ง ng; ะ a, ั a, ำ ā, ำ ă, ะ e, ะ æ, etc.

⁴ This is a modification of a document presented in 1992: *Romanized Transliteration of Thai*. Sixth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. Vol. II. *Technical papers*. New York, 25 August - 3 September 1992, pp. 369-379. Some consonants have been given revised equivalents in the ISO standard.

ภาคผนวก ง. BGN/PCGN 1970 Thai Romanization

ROMANIZATION SYSTEM FOR THAI BGN/PCGN 1970 System

This system is a restatement of the Thai general system, as set forth in Romanization Guide for Thai Script, Royal Institute, Bangkok, Thailand, April 1968. Indications of vowel length and tone are not included in the system.

Word boundaries are not ordinarily shown in Thai writing. Consonant characters and occasionally vowel characters are at times misrepresented or appear in misleading order. Phonologically superfluous characters are occasionally written, and the characters ฦ and ล are employed at the beginning of many words to indicate tone.

Since correct identification of the words which appear in any particular name and knowledge of their correct pronunciation are essential in the romanization of Thai, each word should be verified in a dictionary which provides indication of pronunciation, or the name should be verified in an official Thai place names document which provides Roman-script spellings.

CONSONANT CHARACTERS

For some consonant characters, two different Roman equivalents are shown in the table. The first equivalent is for use in syllable-initial position and the second, for use in syllable-final position. The Thai characters ฦ and ล (row 4), ฦ (row 12), ฦ (row 13), ฦ (row 19), and ฦ (row 20) do not appear at the end of syllables in Thai words.

	Thai	Romanization (See note 1.)
1	ก	k
2	ข ฦ ล ฦ* ฦ*	kh, k
3	ง	ng
4	จ ฦ ฦ ล	ch, t
5	ญ	y, n
6	ด ฦ ฦ ⁷	d, t

* rare or obsolete character

	Thai	Romanization
7	ต ฏ	t
8	ถ ฐ ท ² ฑ ⁷ ฒ ฌ	th, t
9	น ณ	n
10	ป	b, p
11	ฝ	p
12	ฟ พ ภ	ph, p
13	ฝ ฟ	f, p
14	ม	m
15	ย	y (See the vowel table, rows 9-14 and 20.)
16	ร ²	r, n
17	ล ฬ	l, n
18	ว ³	w (See the vowel table, rows 14-20.)
19	ซ ศ ษ ส	s, t
20	ห ⁴ ฮ	h
21	อ ⁵	(See the vowel table, rows 8 and 12-15, and note 6.)

VOWEL CHARACTERS

Each □ shown below represents a Thai consonant character.

	Thai	Romanization
1	□ ^๕ □ ^๖ □ ^๗ □ ^๘	a
2	□ ^๙	am
3	□ ^{๑๐} □ ^{๑๑}	i

	Thai	Romanization
4	อ ออ ออ อ ออ	u
5	เ เเ เเเ	e
6	แ แแ แแแ	ae
7	โ โเ เเเเ ออ อ ¹	o
8	เเอ เเเเเ เเเเ	oe
9	เเเเเ เเเเเเ	ia
10	ไ ไเ อัย ไเเเ เเเเ	ai
11	อุ	ui
12	โเเเเ เเเเ	oi
13	เเเเ เเเเเ*	oei
14	เเเเเเ เเเเ	uai
15	เเเเเ เเเเเเ เเเเเเ เเเเเ เเเเเ ³	ua
16	เเเเ เเเเเ	ao
17	เเเเ	iu
18	เเเเเ เเเเเ	eo
19	เเเเเ	aeo
20	เเเเเเเ	ieo

SPECIAL CHARACTERS

1	ฤ ฤ	ru, ri, roe (according to pronunciation)
2	ฦ ฦ	lu

* rare or obsolete character

Tone Marks

□^ˊ □^{ˊˊ} □^{ˊˊˊ} □^{ˊˊˊˊ} (See note 9.)

Vowel Shortening Mark

□^{ˊˊˊˊ} (See note 9.)

Silencing Mark

□^{ˊˊˊˊˊ} (See note 8.)

Reduplicating Mark

๑ (See note 10.)

NUMERALS

๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

NOTES

1. A Thai consonant character with no accompanying vowel mark or diacritical mark may be romanized with the vowel letter **a** or **o**: ปฐม → **pathom**, พลป → **phlop**. Pronounced consonants and vowels which are omitted in Thai writing should be reflected in romanization: ศีลป → **sinlapa**, ทสนะ → **thatsana**.

When a single consonant character represents both the final consonant of one syllable and the initial consonant of the next syllable, both consonants should be reflected in romanization: ศักราช → **sakkarat**, ราชสีห์ → **ratchasi**.

Consonant and vowel characters written in misleading order should be romanized as pronounced: แขนง → **khanaeng**, เขียว → **khayao**; but note: ทewa → **thewa**.

2. ทวิ may be romanized **s**, **thora**, or **thr** at the beginning of a word, according to pronunciation: ทวาย → **sai**, ไทว → **sai**, ทรวาย → **thorarat**, ทวิธ → **thrat**; but note: ทวิธ → **thirap**. At the end of a word, ทวิ should be romanized **thon** (สุนทวิ → **sunthon**) or, if silent, should not be romanized.

กัฏ should generally be romanized **a** or **an**: กัฏฏม → **kam**, กัฏฏไกร → **kankrai**; but note: กัฏฏมกัฏ → **kammakan**.

จ should not be romanized, if silent: จิง → **ching**, สามารจ → **samat**; but note: จริต → **charit**.

Otherwise, ฎ at the beginning of a syllable, whether or not preceded in the same syllable by a character from the consonant table, row 1, 2, 7, 8, 11, or 12, should generally be romanized **r**: ฎักฎัก → **rakraek**, ฎรฎการ → **trakan**. At the end of a syllable, ฎ should generally be romanized **n** or **on**: กัฎ → **khuan**, นกัฎ → **nakhon**.

3. ง at the beginning of a syllable should be romanized **w**: งเวียน → **wongwian**.

Between two consonant characters in a single syllable, ง should be romanized either **ua** or **w**: จูง → **chuang**, กัวน → **khwan**. See the vowel table, rows 14-20.

4. ห at the beginning of a syllable and serving as a tone mark should not be romanized: หวอ → **wo**, หลึป → **lup**; otherwise, ห should be romanized **h**: หว้ย → **huai**, โหวหาร → **wohan**.

5. อ at the beginning of a syllable generally represents a glottal stop followed by a vowel: อรุณ → **arun**; less frequently it serves as a tone mark: อยาก → **yak**. In both instances, อ should not be romanized. See the vowel table, rows 4, 7, 8, and 12-15.

6. If the Roman-script vowel letters in the sequences **ae**, **aeo**, **ai**, **ao**, **eo**, **ia**, **ieo**, **iu**, **oe**, **oei**, **oi**, **ua**, **uai**, and **ui** belong to two different syllables, a hyphen should be inserted

at the syllable boundary: ไปรษณีย์อากาศ → **praisani-akat**, อายุอานาม → **ayu-anam**. A hyphen should also be inserted between the two consonant letters in the sequences **kh**, **ph**, and **th**, if those letters belong to different syllables: สิบหก → **sip-hok**, ลูกให้ป → **luk-hep**.

7. The rare character ฑ at the beginning of a syllable is romanized **th** or **d**, depending on pronunciation: นาฑี → **nathi**, บัณฑิต → **bandit**.
8. The silencing mark ั written over the final character of a word, together with the vowel and/or consonant character(s) to which the mark applies, should not be romanized: กรรมสิทธิ์ → **kammasit**, พระอินทร์ → **Phra-in**.
9. The vowel shortening mark ั and the tone marks ่, ้, ๊, and ๋ should not be romanized: กั → **ko**, ยี่ห่อ → **yiho**, กระหือป → **kratop**. See the vowel table, rows 5, 6, and 18.
10. The reduplicating mark ั indicates repetition of a syllable: ไหน → **nai**, ไหนั → **nainai**.

ภาคผนวก จ. Thai Transliteration ISO 11940:1998

Thai / ไทย Thai

romanization: UN 2002 + KNAB diacritics 1993
transliteration: ISO 11940: 1998

Thai-language place names are recorded in KNAB in a double format, using both transcription (romanization) and transliteration. The UN romanization has been modified to include diacritics denoting vowel length and tones but these modifications are not shown in the Internet version of KNAB. Below transliteration is marked by normal characters, *romanization* by italics.

Consonant characters

Consonants are romanized in two ways depending on whether they denote syllable-initials or syllable-finals. The romanization of syllable-finals is indicated in parentheses.

1 ก k / <i>k(k)</i>	14 จ ฎ d / <i>d (t)</i>	26 บ b / <i>b (p)</i>	34 ย y / <i>y</i>
2 ข kh / <i>kh (k)</i>	15 ฉ ฏ t / <i>t (t)</i>	27 ป p / <i>p (p)</i>	35 ฐ r / <i>r (n)</i>
3 ฃ kh / <i>kh (k)</i>	16 ฐ ฑ th / <i>th (t)</i>	28 ผ ph / <i>ph (p)</i>	36 ถ l / <i>l (n)</i>
4 ค kh / <i>kh (k)</i>	17 ฑ ฒ th / <i>th, d (t)</i>	29 ฝ f / <i>f (p)</i>	37 ฎ w / <i>w</i>
5 ฅ k'h / <i>kh (k)</i>	18 ฌ t'h / <i>th (t)</i>	30 ฬ ph / <i>ph (p)</i>	38 ฌ ฌ s / <i>s (t)</i>
6 ฆ kh / <i>kh (k)</i>	19 ฌ ฌ n / <i>n (n)</i>	31 ฬ f / <i>f (p)</i>	39 ฌ ฌ s' / <i>s (t)</i>
7 ง ng / <i>ng (ng)</i>	20 ฌ ฌ d / <i>d (t)</i>	32 ฌ ฌ ph / <i>ph (p)</i>	40 ฌ ฌ s / <i>s (t)</i>
8 ฌ c / <i>ch (t)</i>	21 ฌ ฌ t / <i>t (t)</i>	33 ฌ ฌ m / <i>m (m)</i>	41 ฌ ฌ h / <i>h^B</i>
9 ฌ ฌ ch / <i>ch (t)</i>	22 ฌ ฌ th / <i>th (t)</i>	42 ฌ ฌ l / <i>l (n)</i>	
10 ฌ ฌ ch / <i>ch (t)</i>	23 ฌ ฌ th / <i>th (t)^A</i>	43 ฌ ฌ x / <i>o^C</i>	
11 ฌ ฌ s / <i>s (t)</i>	24 ฌ ฌ th / <i>th (t)</i>	44 ฌ ฌ h / <i>h</i>	
12 ฌ ฌ ฌ / <i>ch (t)</i>	25 ฌ ฌ n / <i>n (n)</i>		
13 ฌ ฌ y / <i>y (n)</i>			

^A Combination ฌ ฌ thr is romanized *s* if so pronounced.

^B See note 6.

^C See note 7.

Vocalic nuclei and special characters (• stands for any consonant character)

1 • - / <i>o</i>	5 • ฌ -wy / <i>uai</i>	9 • ฌ -a- / <i>a</i>	13 • ฌ -ā / <i>a</i>
2 • ฌ ฌ -rr / <i>an</i>	6 • ฌ -x / <i>o</i>	10 • ฌ ฌ -ay / <i>ai</i>	14 • ฌ ฌ -āy / <i>ai</i>
3 • ฌ ฌ • -rr- / <i>a</i>	7 • ฌ ฌ -xy / <i>oi</i>	11 • ฌ ฌ -aw / <i>ua</i>	15 • ฌ ฌ -āw / <i>ao</i>
4 • ฌ • -w- / <i>ua</i>	8 • ฌ -a / <i>a</i>	12 • ฌ ฌ -awa / <i>uā</i>	16 • ฌ ฌ -ā / <i>am</i>

17	◌ิ	-i / <u>i</u>	28	◌ีย	e-y / <u>oei</u>	39	◌ียะ	e-īya / <u>iă</u>	50	◌ิยะ	o-a / <u>o'</u>
18	◌ิ	-ī / <u>i</u>	29	◌ิว	e-w / <u>eo</u>	40	◌ือ	e-ūx / <u>uea</u>	51	◌ิ	ī- / <u>ai</u>
19	◌ิวิ	-iw / <u>io</u>	30	◌ิวิ	e-~w / <u>eo</u>	41	◌ือย	e-ūxy / <u>ueai</u>	52	◌ิ	ī- / <u>ai</u>
20	◌ุ	-u / <u>ue</u>	31	◌ือ	e-x / <u>oe</u>	42	◌ือะ	e-ūxa / <u>ueă</u>	53	◌ิย	ī-y / <u>ai</u>
21	◌ุ	-ū / <u>ue</u>	32	◌ือะ	e-xa / <u>oe</u>	43	◌เ	æ- / <u>ae</u>	54	◌ิ	v / <u>rue</u> ^A
22	◌ือ	-ūx / <u>ue</u>	33	◌ะ	e-a / <u>e</u>	44	◌เ	æ- / <u>ae</u>	55	◌ิ	vī / <u>rue</u> ^A
23	◌ุ	-u / <u>u</u>	34	◌า	e-ā / <u>ao</u>	45	◌เวิ	æ-w / <u>aeo</u>	56	◌ิ	l / <u>lue</u> ^A
24	◌ุย	-uy / <u>ui</u>	35	◌าะ	e-āa / <u>o</u>	46	◌เวิ	æ-~w / <u>aeo</u>	57	◌ิ	h / <u>lue</u> ^A
25	◌ุ	-ū / <u>u</u>	36	◌ิ	e-i- / <u>oe</u>	47	◌เะ	æ-a / <u>ae</u>			
26	◌เ	e- / <u>e</u>	37	◌ิย	e-īy / <u>ia</u>	48	◌ิ	o- / <u>o'</u>			
27	◌เ	e-~ / <u>e</u>	38	◌ิยวิ	e-īyw / <u>iao</u>	49	◌ิย	o-y / <u>o'i</u>			

^A Also romanized *ri* and *roe*, according to pronunciation.

Diacritical signs and other symbols

Sign	Name	Explanation
1 ◌◌	พินทุ phinthu <i>phinthú</i>	In Pali words denotes syllable-final consonant or the first consonant (without a vowel) in a consonant combination
2 ◌◌	นิคหิต nikhhit <i>núkkháhit</i>	Denotes pronunciation <i>ang</i> or <i>am</i> above a consonant; together with a vowel sign denotes syllable ending <i>-m</i> : สังฆิ sṅgkh° <i>sāṅghāṅg</i> , ชุณฺณ ch°un°u <i>chumnum</i>
3 ◌◌	ไม้เอก im°exk <i>mái èk</i>	Tone mark
4 ◌◌	ไม้โท im°oth <i>mái tho'</i>	Tone mark
5 ◌◌	ไม้ตรี im°trī <i>mái trī</i>	Tone mark
6 ◌◌	ไม้จัตวา im°catwā <i>mái chàttàwā</i>	Tone mark
7 ◌◌	การันต์ kārant° <i>karan</i>	Character(s) under the silencing mark are not pronounced: พิมพ์ phimph° <i>phim</i> , รยณตร์ rīhyntr° <i>rótyon</i> , กรมสิทธี krrm̐sīthr° <i>kammāsīt</i>
8 ◌◌	ไม้เต็ญ im°it°kh°ū <i>mái tòi khú</i>	Vowel shortening mark: เป็น ep°n <i>pen</i>

<i>Sign</i>	<i>Name</i>	<i>Explanation</i>
9 ๑ «	ไม้ยมก ìm`ymk <i>mái yámók</i>	Repeat mark; see note 2
10 ๑ ‡	ไปยาลน้อย ipyāln`xy <i>paiyan nôi</i>	Abbreviation mark; see note 3
11 ๕ ~	ยามักการ yāmakār <i>yamákkān</i>	Occurs in old texts, indicates that two consonants are read as a combination
12 ๐ §	ตาไก่ tǎik` <i>ta kài</i>	Indicates the beginning of a paragraph
13 (๑)	อังกาณเดียว? x`āngkhānedīyw <i>āngkhān diao</i>	Used at the end of a sentence, also in lunar calendar
14 ๑	อังกาณคู้? x`āngkhānh`ū <i>āngkhān khū</i>	In old texts the sign of the end of a paragraph; may combine with the following mark
15 ๐ »	โคมุตฺร okhmūtr <i>kho` mūt</i>	In old texts: end of story or a book

Notes

- In multi-syllable words, the final character of the preceding syllable and the initial character of the succeeding syllable may cause reading ambiguity. Therefore hyphen is used for syllable separation according to the following rules:
 - Hyphen is inserted when the final character of the preceding syllable is a vowel and the initial character of the succeeding syllable is ng (ง), e.g. ส้ง่า sng`ā sà-ngá.
 - Hyphen is inserted when the final character of the preceding syllable is ng (ง) and the initial character of the succeeding syllable is a vowel, e.g. บ้งอร bngxn *Bang-on*.
 - Hyphen is inserted when the initial character of the succeeding syllable is a vowel, e.g. สะอาด sàxād sà-àt, ส้าง sǎxng sām-ang.
- A word followed by *maiya mok* (๑) is written twice according to the reading rules, e.g. ทำบ้อย ๑ thǎb`xy« *tham bòi bòi*, ไฟไหม้ ๑ fīhm`« *fai mǎi fai mǎi*.
- Words followed by *paiyannoi* (๑) , which shortens forms of a well known word or words, are written in full according to the reading rules, e.g. กรุงเทพ๑ *krung thep* *Máhā Nákhn*, โปรดเกล้า๑ *oprdek l`ā` prò`tklào protkramon*.
- Thai consonants that are not accompanied by vowel signs or diacritical marks are romanized with *a* or *o*: ปฐม p̄hm *pàthóm*, พลบ phlb *phlóp*. See also note 9.3.
- If one consonant character represents both syllable-final and syllable-initial characters (this may occur in words of Pali and Sanskrit origin) it is romanized twice according to the position rules: ศกราช sàkkàràt, ราชสีห์ rāchāsīh` *rāchásī*.
- A syllable-initial character ห h̄ functioning as a tone mark is not romanized but it converts the character into a high-class character (see tone rules): หอว h̄wx w_๑, หลับ h̄lūb l_๑uep; in other cases ห is romanized *h*: หวย h̄wy huai, โหวหาร ow̄hār w_๑hān.

7. A syllable-initial character อ x usually denotes a glottal stop followed by a vowel: อรุณ xruy *àrun*; more rarely it functions as a tone mark that converts the character into a high-class character: อยาก xyāk *yāk*. In either case อ is not romanized. In a syllable-ending ุข อ is not pronounced: มีอ mūx *mue*, คือ khūx *khue*. See also the table for vocalic nuclei.
8. In a syllable with two consonant characters short *o* is pronounced between the consonants; if the syllable ends with ร์ r (pronounced *n*) then the vowel is long: คน khn *khon*, กด kd *kòt*, จร cr *chòn*, กร kr *kòn*, พร phr *phòn*.
9. Syllable-initial consonant combinations are pronounced:
- 9.1. as one sound: ทร thr *s*, ศร ṣr *s*, จร cr *ch*, e.g. ทราบ thrāb *sāp*;
 - 9.2. as a consonant combination (the tone is determined by the first consonant): กร, ขร, คร, กล, ขล, คล, ปร, พร, ภร, ตร, ปล, พล, กว, ขว, คว kr, khr, khl, pr, phr, phl, tr, pl, phl, phl, kw, khw, khw, e.g. ปลาย phlāy *phlān*, กวาง kwāng *kwāng*; as exception, the consonants may also be pronounced separately: โปรด prxd *pàròt*.
 - 9.3. into two syllables separated by short *a* (reduced in colloquial speech) – in other cases, e.g. ทหาร thāh *thāhān*; if the second consonant character is ม, น, ง, ย, ร, ล, ฎ m, n, ng, y, r, l, w, then the tone is determined by the first character: นม nm *nom*, but ขนม khnm *khànm*; ลก lk *lók*, but ตลก tlk *tàlòk*; as exception, the inserted vowel may be *o*: บดี bđi *bodī*.
 - 9.4. as one sound if the first consonant is ห ĥ or (rarely) อ x, see notes 6 and 7.
10. In syllable-final consonant combinations only the first consonant is pronounced: บุตร butr *bùt*, บาทร bātr *bāt*.
11. When transliterating Thai-script words the original sequence of Thai characters must be rigidly followed, without taking pronunciation into account, i.e. vowel signs preceding consonant characters are transliterated first. Signs above or under a character are transliterated after the main character, starting with the uppermost sign and ending with the lowest sign.

Tones

1 – normal (without a mark), 2 – low (˘), 3 – falling (ˆ), 4 – high (ˊ), 5 – rising (ˋ).

Tone rules

When determining the tone, the class of the syllable-initial consonant character and the type of the syllable-ending are taken into account.

Character classes:

– high: ข, ฃ, ฉ, ฐ, ถ, ผ, ฝ, ษ, ฬ, ห kh, k̄h, ch, ĥ, th ph, f, ṣ, s', s, ĥ (in transliteration always marked by ˉ);

– middle: ก, จ, ฎ, ฏ, ค, ต, บ, ป, อ k, c, ḍ, ṭ, d, t, b, p, x (unaspirated stops + x);

– low: ก, ค, ฉ, ง, ซ, ฅ, ฒ, ญ, ฑ, ฒ, ท, ฐ, น, พ, ฟ, ภ, ม, ย, ร, ล, ฎ, ฏ, ษ, ฃ kh, k'h, k̄h, ng, ch, s, ฅ, y, th, t'h, ṇ, th, th, n, ph, f, ph, m, y, r, l, w, l, h (the rest).

Types of syllable-endings (V - vowel, K - stop, N - sonorant, ˉ long vowel, ˘ short vowel):

"live": -Vˉ, -VNˉ, -VN˘;

"dead": -V˘, -VK, -VKˉ.

<i>Class of initial cons.</i>	<i>Syllable ending</i>	<i>Without tone mark</i>	◌̑ ◌̒	◌̑ ◌̒ ◌̑ ◌̒	◌̑ ◌̒ ◌̑ ◌̒	◌̑ ◌̒ ◌̑ ◌̒
High	"live"	5 ◌̑	2 ◌̒	3 ◌̑	—	—
	"dead"	2 ◌̒	—	3 ◌̑	—	—
Middle	"live"	1	2 ◌̒	3 ◌̑	4 ◌̑	5 ◌̑
	"dead"	2 ◌̒	—	3 ◌̑	4 ◌̑	5 ◌̑
Low	"live"	1	3 ◌̑	4 ◌̑	—	—
	"dead" -V̄K	3 ◌̑	—	4 ◌̑	—	5 ◌̑
	-V̄, -V̄K	4 ◌̑	3 ◌̑	—	—	5 ◌̑

Numbers

๐ 0 ๑ 1 ๒ 2 ๓ 3 ๔ 4 ๕ 5 ๖ 6 ๗ 7 ๘ 8 ๙ 9

Pronunciation of romanized names

ae	[æ]	ia	[i:ə]	o'	[ɔ]	ue	[u]
aeo	[æw]	iă	[iə]	oe	[ə]	uea	[u:ə]
ao	[aw]	io	[iɔ]	ph	[pʰ]	ueă	[uə]
ch	[c]	kh	[kʰ]	th	[tʰ]		
çh	[tʃ]	ng	[ŋ]	ua	[u:ə]		
eo	[ew]	o	[o]	uă	[uə]		

A line under a vowel letter denotes vowel length; if a single vowel is denoted by a vowel combination, only the first vowel is underlined: ae [æ:].

Conversion into conventional romanization (United Nations system):

All diacritical marks are omitted, incl. ç → c, ă → a, o' → o.